243888

GALSWORTHY

—

Egy
udvarház

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

John Galsworthy

EGY UDVARHÁZ

REGÉNY

FORDITOTTA TÓTH VANDA

NYUGAT FOLYÓIRAT KIADÁSA 1914

GARA

JOHN GALSWORTHY

EGY UDVARHÁZ

FORDITOTTA TÓTH WANDA

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

BUDAPEST, 1914
„JÓKAI" ÉS LŐBL MÓR NYOMDA EGYES. RT.,
KIRÁLY-UTCA 27

„. . . bozótos kert."

Hamlet.

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

243.888
P. 1965
ORSZ. SZÉCHENYI-KÖNYVTÁR
N Növedéknapló
1953 év 2982 sz.

EGY UDVARHÁZ.

I. RÉSZ.

I.

WORSTED SKEYNES VENDÉGEI.

1891-ben volt, októberben, hétfői napon. A Worsted Skeynesi vasutállomás előtt, a sötétben, Mr. Horace Pendyce omnibusza, csukott kocsija és podgyászkocsija vették igénybe a helyet. Az árva állomási lámpa világát Mr. Horace Pendyce kocsisának arca vette igénybe. Rózsásan, rövidre nyirt szürke pofaszakállal, ajkait szorosra zárva, magasan ült az éles keleti szélben, akár mint a feudalizmus valami emblémája. A perronon Mr. Pendyce első inasa és második groomja hosszu, ezüstgombos libériakabátokban várták a 6.15-ös vonat érkezését.

Az első inas elővett egy félivnyi, monogrammos és cimeres levélpapirt, Mr. Horace Pendyce apró és pedáns irásával és kissé gúnyos orrhangon kezdett olvasni:

— Hon. Geoff. és Mrs. Winlow, kék szoba és öltöző; komorna a kis sárga. Mr. George a fehér

szoba, Mrs. Jaspar Bellew, arany. A kapitány: vörös. Pendyce tábornok: rózsaszin szoba; inasa: hátsó mansard. — Ez az egész.

A groom, piros arcu gyerkőc, nem figyelt.

— Vajjon Mr. George Amblere nyer-e szerdán? — mondotta. — Öt font volna a zsebemben. Ki lovagol?

— James, persze?

A groom füttyentett.

— Szeretnék ott lenni a mázsálásnál holnap; te is, Tom?

— Még valaki van a másik oldalon — felelte az inas. — Zöld szoba, bal szárny — ez Foxleigh; semmi. Olyan „fogj meg mindent, ne adj semmit" fajta. De jól lő. Azért hivják.

A sötét fák ellenzője mögül befutott a vonat.

A perronon megjelentek az első utasok. Két marhakereskedő, hosszu botokkal, szürkekabátjaikból fekete dohány-és állatszagot árasztva; azután egy pár, majd egyes alakok, annyira külön, ahogy csak lehet; Mr. Horace Pendyce vendégei. Lassan, egyenként jöttek oda a kocsikhoz, maguk elé nézve, mintha félnének, hogy megösmerik egymást. Egy magas, bundás ur, kinek magas felesége kis ezüstös bőrtáskát tartott, megszólította a kocsist.

— Hogy van, Benson? Mr. George azt mondja, a kapitány csak a 8.10-sel érkezik s azt hiszem . . .

Magas, tiszta hangon, mint mikor szellő töri meg a köd dermedt csendjét, szólt valaki:

— Oh, köszönöm, majd a csukottba szállok.

Egy hölgy közeledett, fehér fátyolba burkolva, utána az inas, ki holmiját vitte, s gyors pillantással beszállt a kocsiba. Rögtön azután ismét megjelent fátyolboritotta feje.

— Oh, van még hely George.

George Pendyce sietve közeledett és eltünt mellette. Kerékzörgés és a kocsi megindult.

A Hon. Geoffrey Winlow feltekintett.

— Ki volt az, Benson?

A kocsis konfidenskedve hajolt le, vastag fehérkeztyüs kezét egy vonalba emelve a Hon. Geoffrey kalapjával.

— Mrs. Jaspar Bellew, uram. Bellew kapitánynak — „the Firs“ urának felesége.

— Azt hittem, már nem. . .

— Nem, uram, nem is. . .

— Ah . . .

Az omnibusz ajtóból csendes, kissé éles hang hallatszott;

— Nos, Geoff . . .

Winlow követte nejét, Foxleight és Pendyce tábornokot az omnibuszba s Mrs. Winlow ujra kezdte:

— Megengedik, hogy a komornám? . . . Jöjjön Tookson.

Mr. Horace Pendyce tekintélyes, hosszu,

fehér és alacsony háza Worsted-ekkel kötött házasság folytán került valamelyik ükapja birtokába. Eredetileg igen szép fekvőség volt, kisebb farmokra osztva, s a bérlőknek, mivel nem sokat törődtek velük, jól ment dolguk s jól is fizettek, de most a gazdaságot, csekély veszteséggel, mintaszerü üzemmel kezelték. Mr. Pendyce szabályos időközökben ujfajta tehenet, vagy foglyokat importált, és egy szárnyat épitett az iskolához; jövedelme szerencsére független volt a birtoktól. A Rectorral és az egészségügyi közegekkel a legnagyobb egyetértésben élt s gyakran panaszolta, hogy farmerei nem maradnak a birtokon. Vadállománya elsőrangu volt. Felesége Totteridge leány, s ő, felesleges is mondani, legidősebb fiu. Egyéni véleménye az volt, hogy az individualizmus tette tönkre Angliát s igy határozottan neki látott bérlőiből kiirtani ezt a vétket. Mivel az ő individualizmusukat a saját izlésével, terveivel és érzéseivel, hogy ugy mondjuk, a saját individualizmusával helyettesitette, és mindez sok pénzébe került, meglehetősen messzire ment kedvenc teóriája demonstrálásában, hogy mennél nagyobb az individualizmus, annál meddőbb a köz élete. Azonban igen haragos és veszekedő lett, ha igy tették fel a kérdést, mert nem tekintette magát individualistának, hanem amit ő „Tory Kommunistának“ hivott. Gazdaérdekeinek meg-

felelőleg védvám-párti volt s világos volt előtte, hogy Anglia jólétét a gabonavám mérhetetlenül elősegitené. Sokszor mondta: „3-4 shilling gabonavám és én nyereséggel gazdálkodhatnék birtokomon".

Voltak Pendycenek egyéb bogarai is, melyekben nem volt annyira különálló. Ellenére volt a létező rend minden változásának; mindenről listát csinált és sohasem volt olyan boldog, mintha magáról, vagy birtokáról beszélhetett. Volt egy fekete spaniel kutyája, John nevü, hosszu fülü és még hosszabb orrú, melyet maga nevelt s az állat már alig tudott meglenni nélküle.

Mr. Pendyce megjelenése a régi iskolába volt való; egyenes és mozgékony, vékony pofaszakállal; néhány év óta már lógó bajuszt hordott s most kezdett őszülni. Nagy nyakkendőket és hosszu kabátokat viselt; dohányozni nem szokott.

Ott ült az ezüsttel és virággal megrakott asztalfőn a Hon. Mrs. Winlow és Mrs. Jaspar Bellew között; feltünőbb és ellentétesebb szomszédokat nem kivánhatott volna. A természet e két egyformán magas, jó formáju és csinos asszony közt oly szakadékot teremtett, melyet a sovány alkatu Mr. Pendyce hiába iparkodott volna betölteni. Mint egy fagyos nap mosolya, Mrs. Winlow arcán állandóan ott

derengett a lelkinyugalom, mely az angol arisztokrácia hamvasszőke tipusának specialitása. Egy bizonyos kifejezésnélküliség rögtön meggyőzte a nézőt arról, hogy legjobb nevelésü nővel van dolga. Hogy mi következnék, ha vonásai valaha mégis kifejeznének valamit, lehetetlen megmondani. Megfogadta bonneja szavát: „Oh, Miss Truda, csak sose vágjon képeket! még ugy marad." — S azóta is Gertrude Winlow, Honourable, ugy a maga, mint a férje révén, sohasem vágott képeket, még akkor sem, mint mondják, mikor a fia született. Mr. Pendyce másik oldalán pedig a meglepő Mrs. Bellewet látjuk, akire saját neme legelőkelőbb képviselői ösztönszerü ellenszenvvel tekintettek! Valóban, az ő helyzetében levő nőnek minden feltünőt kerülnie kellene, s neki a természet máris tulságosan feltünő külsőt adott. Az emberek azt mondták, hogy két év előtt csak azért vált el Bellew kapitánytól, mert megunták egymást. Azt is mondták, hogy határozottan fogadja Mr. Pendyce legidősebb fia, George udvarlását.

Ebéd előtt a szalonban, Lady Malden igy szólt Mrs. Winlowhoz:

— Mrs. Bellew, mi van vele? *Én* sohase kedveltem. Egy nőnek az ő helyzetében óvatosabbnak kellene lennie. Nem is értem, miért hivják meg ide, mikor a férje még itt lakik „The Firs"-en. Azt hiszem, szükösen is él és

nem is próbálja rejtegetni. Szinte kalandornő már.

— Valami unokahuga Mrs. Pendycenek. Azok is rokonai mindenkinek. Oly unalmas. Az ember sohasem tudja. . . — felelte Mrs. Winlow.

Mire Lady Malden:

— Ösmerte mikor még itt élt? nem szeretem azokat a nőket, akik versenyt lovagolnak a férfiakkal. Mást se hallott az ember, mint hogy mit ugratott és hogy ugratta, és fogad és versenyre jár. Csodálnám, ha George Pendyce nem volna szerelmes belé. Nagyon is sokat találkoznak Londonban. Az ilyen nőnek a férfi mindig lépre megy.

Mr. Pendyce ott ült asztala fő helyén, hol minden vendég előtt, leánya gondos kezeirásával irt menü állott, és levesét kanalazta.

— Ez a leves — fordult Mrs. Bellewhez, — igen emlékeztet engem megboldogult jó atyjára, aki nagyon szerette. Igen tiszteltem édesatyját — rendkivüli férfiu! Mindig mondtam, hogy ő volt a leghatározottabb jellemü ember, akit jó atyám ideje óta ösmertem, pedig *ő* a legnyakasabb ember volt a három királyságban.

Gyakran használta a „három királyság“ kifejezést, néha még avval a kijelentéssel, hogy nagyanyja III. Richardtól származott, mig nagyapja a cornwalli óriásoktól — s még kicsinylő

mosolylyal tette hozzá, hogy egyik átdobott egyszer egy tehenet a falon.

— Kedves atyja nagyon is individualista volt, Mrs. Bellew. Ebben nagy tapasztalatom van birtokom kezelésénél, s ugy tapasztaltam, az individualista soha sincs megelégedve. Itt van pl. egy Peacock nevü, korlátolt, nyakas ember! Persze nem engedek neki. Ha lehetne, ugy tenne mint a régi időkben, és a maga feje szerint munkálná a farmját. Meg akarja venni tőlem. Azt mondja, már a nagyatyjáé volt: ilyen ember. Gyülölöm az individualizmust, tönkre teszi Angliát. Sehol se fog jobb házakat és gazdasági épületeket találni, mint az én földemen. Centralisatiót akarok. Azt hiszem tudja minek nevezem magam — Tory kommunistának. Szememben ez a jövő pártja. Atyjának ez volt a mottoja: „Mindenki önmagáért." Az nem való falura. Birtokos és bérlő együtt kell hogy dolgozzanak. Nem jön velünk szerdán Newmarketbe? Georgenak igen szép lova fut — igen szép lova. Örülök, hogy nem játszik. Ha van valami, amit a legjobban gyülölök, az a játék.

Mrs. Bellew oldalvást pillantott rá és telt, piros ajkain gúnyos mosoly jelent meg. De Mr. Pendycet levese vette igénybe. Mire kész volt ismét felvenni a társalgás fonalát, az asszony már fiához beszélt és a Squire boszankodva

Mrs. Winlow felé fordult. Az *ő* figyelme teljes volt, automatikus; nem látszott magát tulságos belemélyedés által fárasztani és Mr. Pendyce megfelelő hallgatót talált benne.

— Változik az ország — mondta — naponta változik. Már a falusi ház se az, ami volt. Rajtunk, birtokosokon, nagy felelősség nyugszik. Ha *mi* nem állunk helyt, minden összeről.

Mi is lehetett kellemesebb, mint a falusi uri élet, az ő házában is, teljes tisztasága, elfoglalt tétlenségével, az illatos meleg s a friss levegő keverékével; teljes szellemi nyugalma és mindenfajta szenvedéstől való tökéletes és magától értetődő távolodásával és végre levesével — ezen szimbolikus, mindenekfölötti leves, melyet hizlalt állatok dús maradványaival készitettek.

Mr. Pendyce ugy vélte, hogy ez az egyetlen helyes élet, s akik élték, az egyedüli rendes emberek. Kötelességének tartotta *ezt* az életet élni, egyszerü, egészséges, de fényüző körforgásával, a saját hasznára való környezetben, hogy ugy mondjam, leves-tengertől véve körül. S hogy mégis léteznek milliószám a városban emberek, kik a falatot is sajnálják egymástól s egyre munkanélkül állnak, s egy helytelen állapot egyéb nyomasztó jelenségei, — valóban elszomoritotta. De épp oly kevéssé szerette a külvárosi életet, szük, palatetős, oly nyomoruságosan egyforma házakban, hogy önálló

izlésü ember ránézni se bir. De dacára, hogy annyira kedvelte a falusi életet, nem volt gazdag ember, mert jövedelme alig haladta meg az évi 10,000 fontot.

Mint rendesen, ugy számitották ki a season első vadászatát, hogy az utolsó Newmarket futamot megelőzze, mert Newmarket kellemetlen távolságban volt Worsted Skeynestől. Mr. Pendyce szeretett ott megjelenni, mert, bár irtózott a játéktól, szivesen játszotta az olyan ember szerepét, aki a sportot saját magáért kedveli, s büszke volt rá, hogy fia olcsó áron oly jó lovat talált, mint ugylátszik az Ambler, s csak a sport kedveért futtatja.

A vendégeket gondosan választották meg. Mrs. Winlow jobb oldalán Thomas Brandwhite ült (Brown and Brandwhite), kinek helyzetét a pénzvilágban muszáj volt tudomásul venni. Két falusi házzal s egy yachttal birt. Hosszukás, roszkedvü arca volt, nagy bajusszal. A cégtől már visszavonult, s csak néhány részvénytársaság igazgatóságában vett részt. Mellette Mrs. Hussel Barter ült, kinek megható kifejezésü arca nem egy angol hölgyére emlékeztetett; nőkre, kik mindig elvégzik meglehetősen nehéz kötelességeiket s kiknek arca, hajdan rózsalevél szinü, most hervadt s az éles levegő nagyon is kiszivta; tekintetük feszült és félénk, beszédük egyszerü és vonzó, közvetlen, kissé félénk,

reménytelen és mégis vigasztaló; kik mindig körül vannak véve betegektől, gyermekektől, öregektől, kiket segiteniök kell, mig maguk még abban a helyzetben sem lesznek soha, hogy megengedhessék maguknak az összeroskadást. Ilyen volt Mrs. Hussel Barter, felesége a Reverendnek, ki holnap vadászni fog, de már a szerdai versenyen nem vesz részt. Az ő oldalán Gilbert Foxleigh ült, karcsu, szükfejü ember, erős fehér fogakkal és mélyen fekvő szomjas szemekkel. Megyebeli családhoz tartozott, hol hat fiu van és sokat ért vadászterületek s fiatal, félvad lovak birtokosai szemében a mai világban, midőn egy Foxleigh kijelentése szerint már alig találni valakit, aki a lóhoz s puskához ért. Nem volt az a vad, szárnyas vagy hal, mire nem vadászott egyforma élvezettel s ügyességgel. Más kifogást nem lehetett ellene tenni, mint hogy jövedelme igen szükös volt. Ma Mrs. Brandwhitet vezette be, kihez különben nagyon keveset beszélt, átengedve őt másik szomszédjának, Pendyce tábornoknak.

Ha egy évvel hamarabb született volna testvérénél, természetesen Charles Pendyceé lett volna Worsted Skeynes, mig helyette Horace ment volna a katonasághoz. Igy aztán, észrevétlenül haladva előre, vezérőrnagyi ranggal ment penzióba. Ha még harmadik fivér is születik, az egyházban vár rá megfelelő állás,

de másképen történt és igy a papi jövedelem egy mellékágnak jutott. Hátulról nézve Charles és Horace között alig lehetett külömbséget találni. Mindketten vékonyak és egyenesek voltak, kissé csapott válluak, de Charles két oldalt választotta el haját s térdei már gyengülni kezdtek. Szemben azonban könnyü volt rájok ösmerni, mivel a generális pofaszakálla kiszélesedett, mig el nem érte a bajuszát s ugy arcában, mint modorában formális, de elégedetlen tartózkodás fejeződött ki; mint individualistához illik, ki egész életében részese volt egy szisztémának, melyből a végén anélkül, hogy veszteségének tudatára jönne, valami határozatlan megbántottság érzésével került ki.

Nem nősült meg; tulajdonképen fölöslegesnek találta, mivel Horace ugy is egy évvel hamarabb startolt nála, s egy inassal clubja tőszomszédságában, Pall Mallban tartott lakást.

Lady Maldenben, kit ebédhez vezetett volt, W. Skeynes jó asszonyt s előkelő személyiséget látott vendégül, kinek teái a londoni munkások számára hiresek voltak. Egy munkás sem távozott onnan anélkül, hogy egészséges tiszteletet ne érezzen iránta. Valóban olyan asszony volt, akivel szemben senki sohasem fog magának semmit megengedni. Előkelő egyházi személyiség leánya volt s akkor festett legjobban, ha ült, lábai kissé kurták lévén. Az arca üde volt

szája nagy és határozott, orra jóformáju, haja sötét. Mindig határozott hangon beszélt s nem nagyon mérte szavait. Férje, Sir James, neki köszönhette reakcionárius nézeteit a nőkérdésben.

Az asztal alsó sarkán a Hon. Geoffrey Winlow éppen a Balkánról beszélt háziasszonyával, honnan most tért vissza. Csinos, szabályos, normann tipusu vonásai, kifejezése jóizü és intelligens volt. Modora könnyü és kellemes, csak néha tünt fel, hogy ideái legnagyobb rendben lévén, nem igen kivánja, hogy helyesbitsék. Atyja Lord Montrossor, ki Coldinghamon, hat mérföldnyire ide, székelt, bizonyára annak idején neki engedi majd át helyét a Lordok házában.

Mellette már Mrs. Pendyce ült. E hölgy arcképe a szoba végében, a buffet felett függött s bár divatos festő műve, valamit mégis megtartott abból a sajátosságból, ami most husz év után is ott derengett arcán. Már nem volt fiatal és sötét haja őszbe vegyült; de öreg sem volt, mert már 19 éves korában férjhez adták s most csak 52 volt. Arca kissé hosszas és igen halvány, sötét, erősen ivelt szemöldei könnyen fölhuzottak. Szeme sötét szürke, csaknem fekete, mivel a pupillái, ha föl volt izgatva, kitágultak; ajkai nagyon kevéssé nyitva s igy a szemek és a száj kifejezése szinte meghatóan szelid volt, meghatóan

várakozásteljes. De nem ez volt az az említett sajátosság; *az* valami külső jele volt a veleszületett érzéknek, hogy nincs szüksége kérni valamit, mert ösztönszerü hite, hogy már megvan mindene. Ezen s hosszu, áttetsző kezein az emberek megismerhették, hogy Totteridge születésü. Beszéde, mely kissé lassu volt, valami lényegtelen s éppen nem kellemetlen beszédhibával, meg az, hogy félig szemeire bocsátja pilláit, mi már második természetévé vált, megerősitették azt a benyomást. Keblén gyönyörü régi csipke emelkedett.

A másik oldalon Sir James Malden és Bee Pendyce (a legidősebb leány) lovakról és vadászatról beszéltek. Bee, ha rajta állt, ritkán beszélt valami másról. Arca kellemes és jólelkü volt, de nem igen csinos s ennek ugy látszik igen tudatában volt; kissé félénk, s mindig szolgálatkész mások iránt. Sir James szürke pofaszakállas, ráncos, éles arcu ur, régi kenti familiából származott, mely Cambridgeshirebe vándorolt ki. Vadászterületét rendkivül gondozta; különben békebiró is volt, önkéntes csapat kapitánya, nagy egyházi ember és réme a vadorzóknak. Mivel feleségétől kissé félt, mint említettük, reakcionárius volt.

Végre Miss Pendyce mellett Reverend Hussel Barter következett, ki holnap résztveend ugyan a vadászaton, de a szerdai versenyen már nem.

Worsted Skeynes rektora nem volt magas ember s a gondolkozás kissé már megkopaszitotta homlokát. Széles, egyenesvonalu arca friss volt, simára borotvált s metszésben a György korabeli arcképekhez hasonló. Egész megjelenésében volt valami parancsoló és hangja, hála a megszokásnak, hogy a szószékről beszéljen, olyan erős volt, hogy valóban a meghitt beszélgetését is alig lehetett meg nem hallani. De talán nem is volt ellenére, hogy bizalmas közléseire is ügyeljenek. Bizonyos szempontból tényleg tipikus volt. Nem szerette a bizonytalanságot, határozatlanságot, engedékenységet, kivéve persze az ő nézetei iránt. Képzelőtehetséggel szemben bizalmatlan volt. Igen világosan látta kötelességeit az életben, másét talán még világosabban s nem erősitette meg hiveit abban, hogy a maguk fejével gondolkodjanak. Veszélyesnek találta ezt a szokást. Nézeteiben szókimondó volt s ha valakiben hibát talált, mindjárt ugy beszélt róla: „olyan ember“, „jellemtelen egyén“, — oly meggyőződéssel, hogy nem maradt más hátra, mint az illető immoralitását bebizonyitva látni. Közvetlen, friss beszédmodora volt s kedvelték is jó criketterző, még jobb halász s ügyes vadász létére, bár ahogy mondta, tulajdonképen nem volt ideje vadászni.

Ámbár nem avatkozott anyagi dolgokba, egészséges szemmel ügyelt hivei irányzatára, s

különösen arra hivta fel őket, hogy a meglevő rendet támogassák, Angolországot s az angol egyházat. Parochiája örökös volt s szerencsére volt egy kis magánvagyona is nagy családja részére. Ma Norah volt asztalszomszédja, a fiatalabbik Pendyce-leány, kerek, nyilt arcu és határozottabb modoru a nővérénél. A lány jobbján a legidősebb fivére, George ült, középnagyságu, barnára sült, sima képü fiatalember, szürke szemekkel és határozott szájjal. Föltünés nélkül, kifogástalanul öltözködött; ilyen embert a nappal és az éjjel minden órájában láthatni a Piccadillyn. A gárdához szánták, de nem sikerült letennie a vizsgákat, bár ennek nem ő volt az oka, hanem veleszületett képtelensége a helyesirásra. Ha ő lett volna fiatalabb fivére, Gerald, természetesen, hiven a tradiciókhoz, mégis belépett volna a hadseregbe, mig Gerald (most Pendyce kapitány) esetleg megbukik. George igy Londonban élt, clubjában, 600 font évjáradékkal s többnyire egy nagy ablak előtt ült a Ruff's Turfvezetőjét tanulmányozva.

Most felnézett a menüről s lopva tekintett körül. Helen Bellew most éppen apjához beszélt; fehér válla kissé elfordult tőle. George igen büszke volt ugyan önuralmára, de azért sajátságos vágyakozás látszott arcán. S valóban be kellett látni, hogy igazuk van azoknak, kik az asszonyt nagyon is szépnek találták helyzeté-

hez. Magas, hajlékony, telt alakja volt, még teltebb mióta nem vadászott. Széles, alacsony homlokára lágyan hullott különösen fényes haja. Szája egy kevéssé érzéki volt; arca felső része tán egy kissé széles, de a szemek csodálatosak — jeges szürkék, néha csaknem zöldek s mindig tündöklők a hosszu pillák alatt. George tekintetében volt valami patetikus, mint mikor valaki akaratán kivül kényszerül odanézni.

Igy ment ez egész nyáron s még most sem tudta hányadán van. Néha ugy bánt vele az asszony, mintha kedvelné, máskor meg mintha semmi reménye sem volna. S igy halálos komolylyá vált, amit játéknak kezdett. Vége volt a lélek ama nyugalmának, mely szinte az élet maga, s másra se tudott gondolni, mint ő rá. Olyan asszony volt-e, aki a férfiak csodálatából él és semmitsem ád érte? Vagy csak várt, mig biztosabb lesz hóditásában? Százszor kérdezte ezt, ébren a sötétben, az imádott arctól. Neki, George Pendycenek, nagyvilági, nélkülözéshez nem szokott embernek, kinek egyszerü jelmondata „élj és élvezz“, az ilyen, pillanatokra sem szünő vágyakozás valami szörnyüséges volt; noha épp oly kevéssé lehetett el nélküle, mint étel és ital nélkül, s a végét sem látta. Ösmerte ugyan the Firs-en a hajtóvadászatokról, de szenvedélye csak a nyáron — hirtelen, egy báli flirt után keletkezett.

A nagyvilági ember nem igen végez psychologiai tanulmányokat saját magán, hanem megható egyszerüséggel fogadja helyzetét. Éhes, tehát meg kell hogy etessék. Szomjas, innia kell. De miért éhes, mikor lett éhes — ezt meggondolni már nem szokása. Nem nézte a dolog ethikai oldalát; az, hogy meghóditson egy elvált asszonyt, ki távol élt az urától, nem ellenkezett erkölcsi felfogásával. Hogy mi lehet belőle — mind a kellemetlen lehetőségeket a jövőre bizta. Nyugtalanságának oka sokkal közelfekvőbb, sokkal primitivebb s egyszerübb volt; ugy érezte, hogy elviszi a rohanó ár s már nem képes megállani.

— Ah igen, kinos eset, főleg Sweetenhamékra nézve! A fiatalembernek el kellett hagyni a hadsereget. Nem tudom, mit gondolt az öreg ur? Látnia kellett, hogy fia benne van a dologban. Ugyhiszem Bethany volt az egyetlen, aki nem vett észre semmit. Kétségkivül Lady Roset nagyon kell hibáztatni.

Igy beszélt Mr. Pendyce.

Mrs. Bellew mosolygott.

— Szimpátiám Lady Rose részén van. Mit szól hozzá, George?

George összehuzta a szemét.

— Mindig szamárnak tartottam Bethanyt.

— George — szólt apja — erkölcstelen ember. Minden fiatalember az, napról-napra

feltünőbb ez. Nem vadászik már, nagyságos asszony?

Mrs. Bellew sóhajtott.

— Az ember nem vadászik, ha nincs miből!...

— Ah igen, Londonban él most. London mindenkit elront. Az emberek már nem érdeklődnek ugy a vadászat és a gazdaság iránt, mint azelőtt. Georget már nem tudom ide se kapni. Nem mintha anyámasszony katonáját csinálnék belőle. Fiatal ember, fiatal ember!

S igy megállapitva a természet törvényeit, a Squire ismét kése s villájához fordult.

De sem Mrs. Bellew, sem George nem követték példáját. Az egyik tányérjára nézett, enyhe mosolylyal ajkai körül, de a másik nem mosolygott; szemeiben, melyek apjáról Mrs. Bellewre, s Mrs. Bellewről anyjára vándoroltak, szinte haragos kivánás tükröződött. S mintha mindez arcok, virágok és gyümölcsökön át is titkos áram érintette volna, Mrs. Pendyce gyöngéden bólintott fia felé.

II.

A VADÁSZAT.

Mr. Pendyce a reggeliző asztal fején ült és metódikusan étkezett. Kissé csendes volt, mint férfiuhoz illő, ki épp most olvasta föl a családi imát, de e csendben, s a jobbján levő, félig felbontott levélcsomagban volt valami autokrata vonás.

„Ne törődjetek a formákkal — tegyétek ami tetszik, öltözködjetek ahogy tetszik, üljetek ahol tetszik, egyetek amit tetszik, igyatok kávét vagy teát, de“ — szemének minden pillantása, kevésszavu, kedélytelen beszéde mind azt látszott ismételni: de . . .

Az asztal alsó végén, egy ezüst urna mögött, mely kedvesen füstölgött, Mrs. Pendyce ült. Kezei szünet nélkül dolgoztak a csészék között, halkan beszélt közben, olyasmiről, ami soha semmi vonatkozással nem volt ő rá. Előtte, félretolva s teljesen elhanyagoltan, egy darabka kiszáradt piritott kenyér feküdt egy kis tányéron. Kétszer már a kezébe vette volt s egy kis vajat kent a végébe, s megint visszatette. Egyszer megpihent kissé és Mrs. Bellewen nyugvó pillantása azt látszott mondani „mily

bájos ma!“ S kézbe véve a cukorcsiptetőt, ujra kezdte.

A hosszu, fehérrel leboritott tálaló asztalon mindenféle ételek állottak, melyeket csak olyanok asztalán találunk, kik abban a helyzetben vannak, hogy állatokat kizárólag saját fogyasztásukra tenyészthessenek. E hus-sorozat egyik végében egy nagy vadpástétom állt, háromszögletü bevágással tésztáján, a másikon két ovális tálon, négy hideg fogoly a rombolás különböző stádiumaiban. Mögöttük egy áttört művü ezüst kosárban három fürt fekete, egy fürt fehér szőlő, az ezüst ollóval, mely ugyan nem használódott (igen életlen lévén), de amely a Totteridge ezüsthöz tartozott s cimerükkel volt jelölve.

Cselédség nem volt a szobában, de egyszermásszor kinyilt az ajtó és behoztak valamit, mi által megerősödött a föltevés, hogy mögötte emberek gyültek össze s csak hivásra várnak. Mintha Mr. Pendyce azt mondaná: „Legalább is udvarmester és két inas szolgálhatna fel, de Önök itt egyszerü falusi házban vannak.“

Néha egy férfivendég, szalvétával a kezében fölállt és igy szólt egy hölgyhöz: „Hozhatok Önnek valamit a buffetről?“ S ha visszautasitották, ment és megtöltötte saját tányérját. Három kutya — két foxi és egy elaggott skye — kényelmetlenül jártak körbe, a vendégek

szalvétáit szagolgatva. A beszéd zümmögéséből ilyesmi volt kivehető: „Pompás állás az az erdőszélen!“ „Emlékszel a szalonkára, mely előtted szállt fel tavaly, Jerry?“ „Dick-Dick, gyere, mutasd meg mit tudsz?“ „Nem szabad hozzá nyulni — igy, jó kutya!“ Mr. Pendyce lábainál, széke mellett, honnan jól láthatta mit esznek, John, a spaniel hevert, s néha Mr. Pendyce, kis darabkát fogva ujja közé, igy szólt:

— John! — Reggelizzék jól, Sir James; mindig mondom, hogy az az ember, ki csak félig reggelizett, nem ér semmit.

És Mrs. Pendyce felvont szemöldökkel, aggódva nézett végig az asztalon, halkan kérdezve: „Másik csészét? . . . parancsoljon . . . cukrot?“

Mikor mindenki befejezte, csönd lett, mintha mindenki szivesen hagyná ott az ételt, akárcsak valami illetlen dolgot művelt volna. Végre Mr. Pendyce is elkészült utolsó fürtjével és száját törölve szólt:

— Még egy negyed órájuk van uraim, negyedtizenegykor indulunk.

Mrs. Pendyce ülve maradt, bizonytalan, irónikus mosolylyal; egy harapást evett a most már rágós kenyeréből, odaadta a többit a „drága kutyáknak“ és fiát hivta.

— George, uj vadásznyakkendőre volna szükséged édes fiam, ez a zöld egészen fakó

már. Már régen akartam selymet hozatni hozzá. Mi hir lovadról ma?

— Igen, Blacksmith azt mondta a legjobb formában van.

— Annyira reméllem, hogy megnyeri ezt a versenyt a számodra. Hubert bátyád négyezer fontot vesztett a Rutlandshiren. Jól emlékszem, apánk meg kellett hogy fizesse, ugy örülök, hogy nem fogadsz!

— De hiszen fogadok, anyám.

— Remélem, nem sokat? az istenért, ne mondd meg apádnak; olyan, mint minden Pendyce, nem szeret kockáztatni.

— Hiszen én se szeretek, jó anyám, de itt igazán nincs veszély. Sok pénzt nyerhetek semmivel.

— De helyes ez, George?

— Hogyne volna helyes.

— Oh, nem értem . . . — Mrs. Pendyce lesütötte a szemét, fehér arca elpirult kissé, ismét felnézett és gyorsan mondta: — Oh George, én szerettem *volna* egy kicsit megfogadni a lovadat . . . csak egy aranynyal . . .

George társadalmi nézetei nem engedték meg, hogy meg legyen hatva. Mosolygott.

— Helyes mama, majd megteszem neked. Nyolc lesz az egyhez.

— Annyit jelent, hogy ha nyer, nyolcat kapok?

George bólintott.

— Talán lehetne két arany is; egyet veszíteni olyan kevés és én *ugy* szeretném, ha nyernél. Nézd, nem bájos Helen Bellew ma reggel? Valóban elragadó, ha asszony reggel a legcsinosabb.

George elfordult, hogy elrejtse pirulását.

— Nagyon üde . . .

Mr. Pendyce ránézett, felvont szemöldei egy csöpp kérdezősködést árultak el.

— Nem tartalak vissza drágám? Még elkésel.

Mr. Pendyce régimódi vadász volt s még tartott pointereket, ámbár semmi hasznukat sem vette; épp ugy ellenére volt a két puska használata. Azt szokta mondani:

— Ha valaki itt akar vadászni, meg kell elégednie egy puskával, ahogy szegény apámnak én előttem is elég volt. Azért jó napja lesz, de hajtóvadászatra ne számitson, nálam nincs mészárlás.

Nagyon szerette a madarakat. Bogara volt s üveg alatt hihetetlen mennyiségben gyüjtötte össze a kiveszőben levő fajtákat és igazi Pendyce módján szinte azt hitte, jót tesz velük, hogy igy bemutatja őket a világnak, mely nem sokára nem láthatja élve őket. Azt kivánta, hogy gyüjteménye a hitbizományhoz tartozzék és fiára szálljon s ő utána fiának fiára. Némelyik ritka madarát maga lőtte, fiatal korában

kizárólag ezért utazván távol országokba, de a többit megvásárolni kényszerült. Könyvtárában nagymennyiségü könyv sorakozott kizárólag ez érdekfeszitő témáról és ritka madártojás-gyüjteménye egyike volt a legszebbeknek Angliában. Különösen egyre volt büszke, mely a legutolsó volt egy bizonyos fajtából. „Jó öreg skót inasom, Angus, a fészekből szedte“ szokta mondani „ez az egy tojás volt csak benne; a fajtája kiveszett már,“ tette még hozzá, barna, finom, feketés szőrőcskékkel boritott kezével gyöngéden játszogatva a törékeny, porcellánszerü tojáshéjjal.

Valóban szerette a madarakat, utálta a kocavadászokat, meg a durva, tudatlan népséget, kik csupa ostobaságból könnyelmüen pusztitják a kócsagos gémet, s más ritka madarat s még csak gyüjteményük sincs. „Meg kellene verni őket“, szokta mondani, mivel ugy vélekedett, hogy az ilyen állatot csak felhatalmazásra és választással szabad ölni — valami idegen országban vagy a britt szigetek valami félreeső helyén. Tényleg jellemző volt Pendycere, hogy ha valami ritka tollas vendég mutatkozott földjén, valóságos eseményszámba ment; mindenki arról beszélt s legnagyob gonddal iparkodott életben tartani, abban a reményben, hogy fiókát nevel és átmegy a hitbizományba, de ha tudták róla, hogy a Mr. Fuller, vagy Lord Quarri-

man szomszédos uradalmába tartozó és komoly volt a veszély, hogy visszarepül, hamar lelőtték és kitömették, csakhogy megőrizzék az utókornak. Ha aztán összeakadt valakivel, akinek ugyanaz a bogara volt, hetekre elvesztette a kedvét és megkettőztette fáradozását, hogy még ritkább példánnyal gyarapithassa gyüjteményét.

Precizen dolgozta ki intézkedéseit a vadászatra. Egy kalapba bedobták a vendégek neveit, kis papiros szeletkékre irva, s egyenkint kihuzták; s ezt ő mindig maga végezte. A ház jobb szárnya mögött még szemügyre vette a hajtókat, kik hosszu vesszőkkel kezökben, kifejezéstelen arccal vonultak el előtte. Még öt percnyi rendelkezés és indulhattak a puskások; mindenki maga vitte fegyverét s elégséges töltést az első fordulóra.

A füvek fölé ködös ragyogás borult, ahogy a nap fölszáritotta a nehéz harmatot; rejteket keresve rigók szökdöstek s a varjak békésen károgtak a vén kőrisfákon. Egy öreg ember hajtotta csendesen Mr. Pendyce saját rendelkezései szerint készült kocsit, hosszuszőrü lóval, az első találkozóhely felé.

George, zsebeibe mélyesztett kézzel, hátramaradt, magába szíva a csendes nap örömét, a halk, oly tisztán vidám madárhangokat, kórusát az erdőknek. Feléje szállt a mezők illata.

— Milyen szép vadászó nap — gondolta.

A Squire közeledett fia felé. Ruháját gondosan ugy választotta, hogy a madarak ne vegyék észre; bőrgamáslit és saját találmányu szellőző lyukakkal ellátott sapkát viselt. Vele jött John, a spaniel, kinek madárgyüjtő passziója nem maradt el uráé mögött.

— A végében állsz, George — mondta — . . . jó magasra röpülnek majd nálad . . .

George kitapogatta lábával a földet, egy szem port fujt le puskája csövéről s az olaj illata jóleső nyugtalansággal töltötte el. Mindent feledett, még Helent is. A csöndben távoli hangok szálltak feléje; a napban selymesen csillant meg egy fácánkakas tollazata, laposan szállt fel a zöld és arany sürüben, balra fordult és eltünt a bokrok közt. A magasban nehány galamb vonult el. A fák közt megkezdődött a botütések zöreje s nagy lármával felkelt az első fácán. George felkapta a puskáját és lőtt. A madár mintha megállt volna a levegőben; előre esett és fejest zuhant a magas fübe. Ott feküdt a napban a madár hulla és George ajkán diadalmas mosoly játszott. Eltöltötte az életnek öröme.

Vadászat közben a Squire valami szellemi jegyzőkönyvbe szokta rögziteni benyomásait. Emlékébe véste azokat, kik elhibázták vagy késve vették célba a madarakat; vagy annyi serétet löttek belé, hogy nem volt már semmi

értéke; azokat is, kik eltörték a nyúl lábát, hogy a szegény állat sirt, mint egy megkinzott gyerek — mit sok férfi nem tür — meg azokat, akik hirnevük érdekében maguknak tulajdonitották a más vadját is, vagy képzelt öldöklésekről beszéltek; végre azokat, kik nagyon is szivesen lőtték el a prédát a szomszéd orra elől, vagy nem csak egy hajtó lábát találták el. Szemben e tényekkel, bár öntudatlanul, följegyzett el nem tagadható társadalmi tényeket is, pl. Winlow atyjának rangját; Sir James Malden területét, mit végre is le kell vadászni; Brandwhite pénzügyi helyzetét, az anglikan egyház fontosságát s azt, hogy Pendyce tábornok közeli rokona. Csak Foxleighal szemben nem volt szükség mindezekre. Mert Foxleigh a legnagyobb precizitással pusztitott mindent, ami keze ügyébe került — szerencséje, mert sem állása, sem cime, sem vadászterületei, sem egyházi rangja nem volt. De a földesur számitásba vette az örömet is, hogy mindenkit jó sportban részesit, mert alapjában véve jólelkü ember volt.

A nap már az erdő mögé csuszott, mire a puskások az utolsó hajtásra készültek. Könnyü fafüst szállt fel a mélyedésben levő vadőrházból, melyen az utolsó crimson rózsák tarkálltak a vadszőlő barna indái közt. Már nem volt semmi nesz, mint az a halk mozgása a levegőnek, távoli ember- és állathangok, ami soha-

sem hal el egészen a falusi estén. Magasan az erdő felett nehány megriasztott galamb kerengett még, de más élet sehol; csak egy rézsutos sugár lopózott a lomb közé és megcsillogtatta a hervadó leveleket, mig az erdő büvös fényben remegett. Egy sebesült házinyul menekült ki a ragyogásból, hogy elpusztuljon. Ott feküdt egy kis gyephalom oldalán, maga alá huzva hátsó lábait, mig az elsőket felemelte mint egy imádkozó gyermek. Már mozdulatlan volt, mint a halál; csak a szelid barna szeme élt. És ez a szegény, szelid szem panasz nélkül, engedelmesen, tudatlanul visszatért most az anyaföldhöz. Odakerül még Foxleigh is egyszer, kérdezve majd a természetet, miért ölte meg őt.

III.
BOLDOG ÓRA.

Tea és diner közötti óra volt, mikor az udvarház szelleme, jó lelkiösmerete tudatában, félálomban pihen.

George Pendyce, megfürödve és átöltözve, a dohányzóba vonult fogadás-könyvével és helyet foglalt egy nagy karosszékben. Itt, az irodalomnak szentelt sarokban, mit egy nagy bőr-ellenző védett a léghuzamtól és a csendháboritóktól, szépen elszenderedett.

Keresztbetett lábakkal, állát kezébe téve, csinos alakját elpihentetve, szappanillatot terjesztett, mintha ebben a teljes békességben lelke természetes atmoszféráját lehelné ki. Álomország szélén szelleme ambiciozus és lovagias gerjedelmekkel játszott, ami egy a szabadban eltöltött hosszu nap utáni fizikai jóérzés, természetes következménye — a biztonságnak minden kellemetlenség és veszedelemtől. Hangok riasztották fel.

— George nem rossz puskás.

— De utoljára skandalózusan rossz volt. Mrs. Bellew volt vele. Akárcsak a füst, ugy vonultak el felette s egy tollat se görbitett meg.

Winlow hangja volt. Csend, majd Thomas Brandwhite:

— Hiba az asszonyokat odaengedni. Én sohase teszem. És ön, Sir James?

— Helytelen, — nagyon helytelen.

Nevetés . . . Thomas Brandwhite hallatta az olyan ember nevetését, aki sohasem egészen biztos magában.

— Veszett ember az a Bellew. Nem is hivják máskép errefelé. Iszik, mint a hal és ugy lovagol, mint egy ördög. Észrevettem, hogy minden vadászatkedvelő vidéken van egy ilyen pár ember. Látta már? Magasvállu, fehérképü legény, apró, sötét szemmel és veres bajusszal.

— Fiatal asszony még?

— Harminc, harminckettő.

— Miért nem fértek össze?

Egy meggyujtott gyufa sistergett.

— A vak is látja, hogy szereti, ha bámulják, nem az első asszony, akit az tesz tönkre.

Ismét Winlow közönyös hangja.

— Azt hiszem, gyerekük is volt s azután meghalt. Azután volt is valami história, de senkise tudta persze az igazat. Bellew el kellett hogy hagyja az ezredet. Az asszony nagyon szeszélyes, ugy mondják és semmit se talál eléggé izgatónak; fő, hogy vékony jégen iringáljon s egy férfi utána. S ha nehezebb a szegény ördög nála, beszakad alatta.

— Ilyen volt az öreg Cheriton is, az apja. Ösmertem a clubból; amolyan régi módi földes ur, hatvan éves korában még megnősült és nyolcvan évvel maradt özvegyen. „Claret és Piquet"-nek hivták és több gyereke született rózsabokorban, mint bárkinek Devonshireben. Egy héttel a halála előtt még láttam félaranyas pointtel játszani. Vérükben van. És vajjon mit nyom George? . . . Ha . . . ha . . .

— Nincs mit nevetni, Brandwhite. Még van idő egy játszmára ebéd előtt; Winlow, ha ugy tetszik.

Székeket toltak hátra, léptek hallatszottak és bezárult az ajtó. George ismét egyedül volt, piros foltok égtek az arcán. Vége volt az előbbi jóérzésnek, felkelt, kijött buvóhelyéből s föl-alá járt a tigrisbőrön a tüz előtt. Cigarettára gyujtott, eldobta és másikat vett.

Beszakad alatta a jég? ez meg nem állitja, se a beszédük, se a gunyolódásuk; csak annál jobban beleviszi.

A második cigarettát is elhajitotta. Szokatlan volt neki a szalonba menni ilyenkor, de ment.

Halkan nyitotta ki az ajtót s látta a magas lámpák fényében a hosszu, kedves szobát és Helént, ki a zongoránál énekelt. A szoba végében még ott állt a teás-asztal, de már mindenki készen volt. Messze, a nagy ablaknál Pendyce tábornok és Bee sakkoztak. A szoba

közepén, a lámpa alatt Mrs. Brandwhite, Lady Malden és Mrs. Winlow ültek együtt a zongora felé fordulva, oly kifejezéssel, mely érezni engedte, hogy „igen érdekes beszélgetésbe voltunk elmerülve, nem tudom miért zavarnak".

A tüz előtt Gerald Pendyce nyujtóztatta hosszu lábait. Kissé oldalvást, sötét szemét az éneklőre függesztve, Mrs. Pendyce ült himzéssel az ölében; a szoknyája szélén Roy, a vén skye hevert.

„But had I wist before I kist
That love had been sae ill to win,
I had lockt my heart in a case of gowd . . ."

Ezt a dalt hallotta George; remegve halt el a finom zongora kissé elhangolt hurjai közt.

Nem volt zeneértő, de mégis oly kifejezéssel nézett az asszonyra, melyet sietve próbált elrejteni.

A szoba közepén enyhe mozgás kélt és Gerald hangja: „Köszönjük, bravó, nagyon szép."

Majd Pendyce tábornoké az ablak felől: „Sakk."

Mrs. Pendyce himzésére egy könnycsepp hullott; ahogy kézbe vette, szeliden mondta:

— Köszönöm, kedvesem, valóban elragadó.

Mrs. Bellew elment a zongorától és melléje ült. George az ablakhoz vonult. Mit sem értett

a sakkhoz, sőt ki nem állhatta, de innen feltünés nélkül figyelhette Mrs. Bellew-et.

A levegő nyomasztó volt és tele édes illatokkal; épp az imént dobtak egy darab cédrusfát a tüzre. Mindezek a hangok kellemes, álmositó mormogássá olvadtak össze: édesanyja és Mrs. Bellew, kiknek beszédét más nem értette; Lady Malden, Mrs. Brandwhite és Gerald szomszédokról tárgyaltak s Mrs. Winlow hol igent, hol nemet mondott s a tábornok csak néha szólt közbe: „Sakk“ és Bee, szemrehányólag: „Oh, bácsi.“

Harag öntötte el George-t. Miért olyan nyugodt és kedélyes mindenki, mig örök tüz égeti őt? És sötéten nézett az asszonyra, aki igy maga után szalajtatta.

Ügyetlen mozdulatot tett és meglökte a sakkasztalt. „Mi az, George, vigyázz!“ — mondta mögötte a tábornok.

George anyjához ment.

— Mutasd, mama.

Mrs. Pendyce hátradőlt karosszékében és kellemesen meglepett mosolylyal nyujtotta feléje himzését.

— Édes fiam, nem értesz belőle semmit. Az uj ruhámra való.

George felvette a munkát. Valóban nem értett hozzá, de ahogy igy nézte és forgatta, magába szivhatta az imádott nő melegét. Ahogy

a himzés felé hajolt, hozzáért a vállához; nem vonta el, sőt mintha könnyü szoritás felelt volna az övére. Az anyja hangja riasztotta fel.

— Ah, a tűm; drágám . . . igazán kedves tőled, de . . .

Visszaadta a himzést. Mrs. Pendyce hálás volt; először mutatott valami érdeklődést foglalkozásai iránt.

Mrs. Bellew egy pálmalevéllel védte arcát a tüztől és lassan mondta:

— Ha nyerünk holnap, himzek magának valamit, George.

— És ha vesztünk?

Mrs. Bellew fölemelte a tekintetét, akaratlanul is George egy mozdulatot tett, ugy hogy anyja nem látta, micsoda lassu varázslat van abban.

— Ha vesztünk . . . — ismételte — a föld alá sülyedek. Kell nyernünk.

George kényelmetlenül nevetett és gyorsan anyjára pillantott. Az kissé riadt arckifejezéssel huzta a szálakat.

— Behizelgő dalocska volt az az előbb . . . — mondta.

— És oly igaz a verse, nemde? — felelt Mrs. Bellew.

George magán érezte a tekintetét; szeretett volna ránézni, de ezek a félig mosolygó, félig fenyegető szemek szinte kiforgatták valójából.

Mrs. Pendyce arcán ismét valami riadtság rohant át.

Pendyce tábornok szólt most közbe hirtelen hangossággal:

— Matt? bolondság Bee . . . és mégis?

A többi hang elnyomta az övét és Gerald, a kandallóhoz lépve, ujabb cédrushasábot dobott rá. Füst lövelt ki.

Mrs. Pendyce hátradőlt a székén és mosolyogva fintorgatta finom orrát.

— Pompás! — mondta, de szemeit tovább is bizonytalan félénkséggel nyugtatta fia arcán.

IV.
SZERENCSE MEZEJE.

Mind a helyek közül, hol ostor és sarkantyu, zab és whisky célszerü elosztása folytán a lovak fölösleges gyorsasággal rakják egymás elé lábukat, hogy az emberek annál könnyebben cserélhessenek ki kis ércdarabkákat, kétségkivül Newmarket Heath az első, a legjobb s legvidámabb.

Minden állandó mozgásban van itt, — az lévén a futtatás titkos célja, hogy azt bemutassa, — miután egy igazi lóverseny-alak sem képes a nyerést, vagy veszteséget befejezett ténynek tekinteni. Ezen hely klimája hasonlithatatlan a britt temperamentum kifejlődése szempontjából.

Nem számitva a legelső karakterfejlesztőt, a keleti szelet, egyuttal a legforróbb napot, a leghidegebb légvonatot, a legnedvesebb esőt élvezhetni ott a három királyságban. Még London városánál is inkább törekszik az individualizmus azon kiképzésére és fejlesztésére, mely büszke célpontja minden angolnak s különösen minden falusi gentlemannak, s amit „vigyen el az ördög“ szempontnak lehet nevezni.

Egy szóval Newmarket Heath táplálja azt a magabizó zárkózottságot, mely ellenáll minden közeledésnek és ez ország kereszténységének főjellemvonása — s Newmarket Heath mindenekfölött kedves tere a birtokos osztálynak.

Félórával a Rutlandshire Handicap kezdete előtt az istállók tele voltak sportemberekkel, kik kettesével hármasával álldogálva, a legnagyobb pontossággal magyarázták egymásnak a lovak előnyeit, melyek ellen fogadtak, ellentétben azok hátrányaival, amelyeket megtettek vagy megforditva és megbeszélték a legutóbb a jockeyktól kapott információkat. George Pendyce, trainere Blacksmith és Swells, a jockey, külön állva halkan beszéltek egymással. Mindenki észreveheti, mennyire begombolkozott mindenki, akinek lóval van dolga. Nem csoda. A ló egyike azon nemes, kissé gondatlan állatoknak, melyek rögtön elhagyják magukat, ha nem fogják első perctől fogva rövidre őket. És igy fontos, hogy az, aki velük bánik, mindig nyugodt és határozott legyen, különben az állat sohase tudja mit akarnak tőle. Mentől többet kivánnak, annál energikusabb kifejezéssel kell, hogy nézze környezete, nehogy fiasko legyen a vége.

És igy George arca még a szokottnál is egykedvübb volt s jockeyjáé és a traineré figyelő, határozott, de különben kifejezéstelen. Black-

smith kistermetü ember volt, rövid, csomós, kis bottal kezében, mellyel várakozás ellenére nem veregette csizmaszárát. Szemhéja le-lecsukta ravasz szemét, a fölső ajka kijebb állt az alsónál; az arca csupasz volt. A gyürött, teljesen beesett arcú Swells bőre George pávakék versenysapkája alatt barnásan fénylett, mint a régi butor.

Az Amblert Dorking ezredes méneséből vették, aki elvből nem futtatott kétéveseket s igy ez három éves korára még nem futott. Két-három kisérletnél jó formát mutatva, a Fane Stakes futamban indult, de ott nem felelt meg s igy a publikum elvesztette szem elől. Istállója elejétől fogva Rutlandshiret tartotta szem előtt és mindjárt a a Goodwood-Meeting után Barneynak adta át a fogadásokat, ki ösmeretes volt arról, hogy a legmegfelelőbb pillanatban képes a publikumot kedvezően hangolni a ló iránt. Tényleg a publikum ugylátszik el volt határozva az Amblert pénzével támogatni, George látta, hogy négyezer nyerhet nulla ellen. Ha ráhatározza magát, hogy a ló ellen teszi ezt az összeget, nyolccal az egy ellen, ami az akkori árfolyam volt, biztosra vehet ötszáz fontot, még ha a ló akár nem is indul. De George, noha ráfért volna a pénz, nem volt az az ember, aki ilyesmit tesz. Ellenkezett a gondolkodásmódjával. Meg hitt is a lovában s elég Totteridge vér volt

benne, hogy a futtatás magamagáért érdekelje. Még ha veszit is, megelégszik avval, hogy egykedvüen képes elviselni s igy fölötte áll az embereknek, akik kevésbbé nemesen sportkedvelők nála.

— Menjünk a nyergeléshez — hitta Gerald öccsét.

A boxok hosszu sorában ott várt az Ambler, mig rá kerül a sor; sötétbarna, tizenhat markos, gyönyörü vállu állat, vékony bokákkal, kis fejjel és kurta farokkal. A legszebb volt a szeme, nagy, szelid, szinte félősen égő és ha fehér félholdjában a körülállók felé forditotta, valami sajátos megértés-féle volt benne, mintha mindennek, ami körülötte történik, a mélyére látna. Még csak három éves volt s igy nem érte el a kort, mikor az emberek tapasztalataik által irányitják cselekedeteiket; de kétségkivül előrehaladottabb korban ki fogja fejezni elégedetlenségét az oly módszerrel szemben, melyen az emberek az ő bőrére nyerészkednek. Mintha Georgera nézett volna s George visszanézett, sajátságosan elcsodálkozva az állat hosszu, szelid, mégis vad nézésén. A számára nagyon is sok függött attól, ami e szemeken át nézett, és elfordult.

— Jockeyk, fölülni!

A sok keményszemü, beburkolt, kalapos, kétlábu alakok közt büszkén lépdeltek el a négy-

lábuak barna, pej, gesztenyeszin, sárga, bársonyos mezitelenségükben, mintha a halál elé mennének. Ahogy az utolsó is áthaladt a keritésen, a tömeg szétszóródott.

Tattersall irodája barrierejenél magában állott George, idehuzódott egy szögletbe, honnan üvegén keresztül figyelhette a mértföldhosszú turf végében tarkán hullámzó képet. Ebben, a jövőtől terhes percben nem birta pajtásai közellétét elviselni.

— Indultak.

Már nem nézett oda; háta meghajlott, ahogy mereven tartotta könyökét, nehogy valaki észrevegye izgatottságát. Mögötte megszólalt egy ember.

— A favoritot verik. Ki az a kék ott?

Messze, a turf szélén, egészen magában, mint hazatérő madár röpült előre az Ambler. És George szive fölszökkent, mint ahogy a hal szökik fel, meleg nyári estén a sötét vizből.

— Nem érik már el! Az Ambler nyer! Walkover... Az Ambler!

S az üvöltő tömeg közt csendesen gondolta „a lovam, az én lovam" és könny szökött a szemébe csupa izgalomtól. Egészen mozdulatlanul áll egy pillanatig, aztán akaratlanul is igazitva egyet kalapján és nyakkendőjén, nyugodtan indult a nyergelő felé. Trainerére hagyta, hogy visszavezesse Amblert és a mázsálóba ment utánok.

A kis jockey, nyergét igazgatva, hanyagul és gunyosan ült ott az „All right“ szóra várva.

— Na, megcsináltuk, uram — mondta Blacksmith csendesen. — Négy lóhossz. Megmondtam Swellsnek, hogy utoljára lovagol nekem. Aranybányát dobtunk el. Mi ütött hozzá ennyivel nyerni? Most már kilenc stonen alul nem kerülünk be a City and Suburban Handicap-ba. Sirhatnék.

S George látta, hogy a kis ember szájaszéle remeg. — Az Ambler tajtékkal boritva, kinyujtva hátulját s remegve a groom keze alatt, ott állt istállójában s még egyszer urára függesztette hosszu, büszke, szelid tekintetét. George rátette keztyüs kezét a ló tajtékfoltos nyakára. Ambler fölvetette a fejét s elforditotta.

George kiment a szabadba, a tribünök felé. Trainere egy ürömcseppet ejtett örömébe. „Aranybányát dobtunk el.“ Megkereste Swellset. Már a nyelvén volt, hogy: „Minek ment igy neki?“ de nem mondta ki, mert érezte, hogy nem illik hozzá jockeyát kérdőre vonni, miért nem tartott hátra, hogy csak egy lóhosszal nyerjen. De a kis ember azonnal megértette.

— Mr. Blacksmith már nekem jött, Sir. — Az én tippem — furcsa állat ez. Azt hittem, legjobb, ha futni hagyom. Higyje el, tudja ez miről van szó. Ha ilyenek, legjobb, ha békén hagyja az ember.

A háta mögött szólitották:

— Gratulálok, George. Bár magam nem igy lovagoltam volna. Gyönyörü speed. De ma senkise tud lovagolni.

A Squire és Pendyce tábornok állt ott, egyenesen és karcsun, különbözőn s mégis oly egyformán s mindkettő tekintete azt látszott mondani:

„Nézeteink nem egyeznek. Ámbár ebben nincs kétféle vélemény. De a mienk nem egyezik."

Mrs. Bellew állott mögöttük. Szeme nem nyugodott hosszu pillái alatt s szinük s fényük egyre változott. George lassan indult el mellette. Valami diadalmas szelidség ömlött el az asszonyon, az arca egyre jobban égett; mintha felé hajlott volna, de nem néztek egymásra.

A nyergelő korlátjához támaszkodva, lovaglóruhás, vékony ember állt; a lovas ember jellemző magas, szögletes válla és vékony, görbe lábaival. Keskeny, szeplős, vékony ajku arcát, rövidre nyirt sárga hajjal s vörös, kurta bajuszszal furcsa, halálos sápadtság öntötte el. Élénk, kis sötét szeme, miben ezer ördög táncolt, követte George-t és társát. Valaki karjára ütött.

— Hallo, Bellew! Nyertél?

— Ördög vigyen, nem. Igyunk egyet?

George és Mrs. Bellew a kapu felé indultak; még mindig nem néztek egymásra.

— A többi nem érdekel — mondta az asszony. — El szeretnék menni.

— Még ezt megvárjuk. Az utolsó már nem érdekes.

A nagy tribün mögött, a siető tömegben megállt George.

— Helen . . . — mondta.

Mrs. Bellew fölemelte a szemeit és mélyen az övébe nézett.

Royston állomástól Worsted Skeynes-ig hosszu és toronyirányt az ut. De Georgenak, ahogy az asszony mellett a dogcartot hajtotta, csak egy perc volt, — az a sajátságos perc, mikor megnyilt az ég és vizió jelenik meg benne. Némely embernek csak egyszer, másnak többször is. Hosszu tél után, mikor fakad a bimbó; forró nyár végével is, mikor aranynyá válik a lomb . . . és hogy milyen szinekben játszik, fehér vagy tüzszinü, bibor vagy borveres, mint vadvirág, vagy mély, csendes tavak árnyas zöldje. . . csak aki látja, mondhatja meg. De egy bizonyos, — aki nézi, a vizió elveszi tőle minden egyébnek képét, minden érzéket a törvény, a rend, az élő mult, az élő jelen iránt. A jövő az, illatos, éneklő, fölékesitett, mintha a sziklák közt egyszerre egy bokor almavirág remegne a szélben, méhek döngésétől hangosan.

George Pendyce maga elé nézett a szürke

ló háta fölött imbolygó vizióba és mellette az asszony, prémjeibe burkolózva, karjával érintette az övét. Hátuk mögött kuporgott a második groom; az országut elsiklott alatta s ő behunyta a szemét, mert öt fontot nyert és ő előtte is fénylett a jövő. A szürke kanca is látta meleg, világos istállóját s a zabot, amint az etető-rácson keresztülhull s könnyü trappban sietett végig az utakon, mig a két oldallámpa két futó fényt vetett a sötét, északkeleti szélben zizegő bokrokra. Néha tüsszentett örömében, hogy hazasiet s a finom tajték a hátulülők arcát érintette. Csendesen ültek, megremegve egymás érintésére, arcuk égett a szeles sötétben és fénylő szemeik maguk elé meredtek.

A második groom hirtelen félriadt álmodozásából.

— Ha az enyém lenne a ló, ahogy Mr. George-é, és ilyen asszony ülne mellettem, vajjon én is igy ülnék, hogy egy szót se szólok?

V.

MRS. PENDYCE BÁLJA.

Mrs. Pendyce hitt a szokás célszerüségében, hogy a grófság társadalmát táncolás szempontjából hivja össze. Kissé nehéz dolog egy grófságban, hol a lakosok lelke — esetleg lábai is — szolidabb feladatokra vannak teremtve. Különösen sok baja volt az urakkal, mert bár az eziránu elkedvetlenités valóban nemzeti jellegü volt, ritkán akadt lány, aki „nem szeretett táncolni".

— Oh, táncolni! Mennyire szerettem . . . Oh, a *szegény* Cecil Tharp! — És sajátságos kis mosollyal mutatott egy erőteljes, pirosarcu ifjura, aki a leányával táncol. — Igazán egyre Bee lábára lép s oly erővel tartja, mintha félne, hogy elesik. Szerencse, hogy Bee olyan erős és jó leány s én szeretem a jó fiut. Itt van George és Helen Bellew is. Szegény George még mindig jobban fest, mint a többiek, ha nem is olyan, mint az asszony. Nem gyönyörü ma este?

Lady Malden szeméhez emelte teknőc-száru üvegét.

— Igen, de olyan asszony, akire sohase lehet

nézni anélkül, hogy ne lássék, hogy — na, hogy teste van. Tulságosan — de hiszen érti, nemde? Nagyon is olyan, akár... akár egy francia asszony.

Mrs. Bellew olyan közel haladt el, hogy tengerzöld szoknyája susogva érintette lábaikat; illat szállt fel belőle, akár egy virágágyból. Mrs. Pendyce felszivta magába.

— Csinosabb, — mondta — oly bájos az alakja.

Lady Malden gondolkodott.

— Veszedelmes asszony. Sir James is az én véleményemen van...

Mrs. Pendyce felhuzta a szemöldökét egy cseppet gőgösen.

— Távoli unokatestvérem — mondta. — Atyja igen különös ember volt. A Bovey-i Cheritonok régi Devonshirei család, a Twisdom is megemlékszik rólok. Szeretem, ha a fiatalok szórakoznak.

A finom ráncokat szemei körül enyhe mosoly deritette fel. Szive talán gyorsabban vert a szokottnál a lilaselyem, fekete szalaggal diszitett derék alatt. Egy éjjelre gondolt régen, fiatal korában, mikor gyerekkori játszótársa, a fiatal Trefane — az ulánusoknál — szinte egész éjjel vele táncolt s ő ablakából látta felkelni a napot és csendesen könnyezett, mert hiszen Horace Pendyce felesége volt.

— Mindig sajnálok egy asszonyt, aki ugy

tud táncolni, mint ő. Szerettem volna városi urakat is hivni, de Horace csupa grófságit akar. Az nem szép a szegény leányokkal szemben. Még nem is annyira a táncuk, mint a konverzációjuk, — másról se mint a legutolsó hajtásról és a holnapi szalonkázás, meg a foxterrierjeik (pedig én már csak szeretem a kutyákat) s legfölebb az uj golfpartie. Valóban néha egészen elkeserit. — S türelmes mosollyal nézett be a szobába, mig még mindig sötétbarna, szabályosan ivelt szemöldöke közt két finom ránc képződött. — Mintha nem is tudnának vigak lenni. Ugy érzi az ember, nem is törődnek az egészszel. Csak kivárják a reggelt, hogy mehessenek lőni valamit. Még Bee is ilyen.

Mrs. Pendyce nem túlozott. A Rutlandshire Handicap estéjén a ház vendégei szinte mind grófságiak voltak, elkezdve a Hon. Gertrude Vinlow-tól, ki mint egy halványan szinezett szobor forgott a táncban, egész a fiatal Tharpig, tiszta arcával s szőke, erőteljes fejével, aki ugy táncolt, mintha versenyugratásra készülne. Egy fülkében az agg Quarriman lord beszélgetett Sir James Malden és főtiszt. Hussel Barterrel.

— Az ön férje és Quarriman a vadorzókról beszélnek; látom a kézmozdulataikon — mondta Mrs. Pendyce. — Nem tehetek róla, mindig rokonszenveztem egy kissé a vadorzókkal.

Lady Malden leejtette szemüvegét.

— James igen helyesen itéli meg őket — felelte. — Igen rosszindulatu kihágás. És mentül rosszindulatubb, annál fontosabb, hogy megakadályozzák. Talán kegyetlenség kenyér, vagy répalopást büntetni, pedig annak is meg kell lenni, természetesen, de vadorzókkal nem szimpatizálok. Többnyire csupa sportkedvelésből teszik.

— Maydew kapitány táncol most Helénnel — szólt Mrs. Pendyce. — Jó táncos. Nézze, milyen szépen tartanak lépést és milyen boldogoknak látszanak. Én *szeretem*, ha az emberek élvezni tudnak. Ugyis annyi a fölösleges szomoruság és szenvedés a világon. És igazán csak azért, mert senki se akar engedni a másiknak.

Lady Malden összehuzott ajkakkal oldalvást nézett rá, de Mrs. Pendyce, a Totteridge fajtából, tovább msolygott. Már ugy született, hogy ne érezze szomszédai rosszindulatu kiváncsiságát.

— Helen olyan bájos leány volt — folytatta. — Nagyatyja unokatestvére volt anyámnak. Hogy rokon akkor én velem? Mindenesetre cousinem Gregory Vigil — a Hampshireikből, nagy-unokabátyja. Ösmeri?

— Gregory Vigil? az a dus őszhaju ember? Dolgom volt vele a N. Gy. V. E.-ben.

De Mrs. Pendyce a táncra gondolt.

— Milyen kedves fiu! Mi volna az? . . .

Lady Malden élesen nézett rá.

— Nők és gyermekek védelmére alakult egyesület, természetesen. Csak tudja?

Mrs. Pendyce csak mosolygott.

— Ah igen, nagyon helyes. De milyen szép alakja van. Valóban üditő. Irigylem az ilyen alaku asszonyt; ugy néz ki, mintha sohasem öregedne meg. Az asszonyok segélyegyesülete? Gregoryt igen érdekli az ilyesmi. De nincsen szerencséje; nem gondolja? Emlékszem, a tavasszal igen érdeklődött egy asszony iránt. Ugyhiszem ivott.

— Mind isznak — mondta Lady Malden. Az általános baj.

Mrs. Pendyce összeráncolta homlokát.

— Sok Totteridge is nagy ivó volt. Tönkretették magukat. Ösmerte Jaspar Bellew-t?

— Nem.

— Valóban kár hogy iszik. Egyszer itt ebédelt s attól tartok, már nem volt józan amikor jött. Ő vezetett asztalhoz s szinte égettek a a szemei. Belehajtotta a dogcart egy árokba hazamenet. Az ilyesmi aztán rögtön kitudódik. Kár. Érdekes ember volna. Horace nem állhatja.

A keringő zenének vége volt. Lady Malden feltette üvegét. Mögöttük George és Mrs. Bellew mentek el, mihamar nem lehetett őket hallani, de az asszony legyezőjének szele megérintette

Lady Malden felfodrozott haját és felső ajka pihéjét.

— Miért nem él a férjével? — kérdezte hirtelen.

Mrs. Pendyce felhuzta a szemöldökét.

— Miért kérdezel olyasvalamit, amire jónevelésü asszony nem felelhet? — ezt látszott kérdezni s pir szállt az arcába.

Lady Malden összehuzódott, de aztán mintha valami belső explozió kényszeritené belőle ki, folytatta.

— Hiszen csak rá kell nézni, hogy lássuk mennyire veszedelmes.

A szin Mrs. Pendyce arcán mélyebb lett, mint egy leány pirulása.

— Mindenki szerelmes bele — mondta. — Csupa élet. Gregory cousinem évek óta szerelmes bele, pedig a gyámja, vagy gondnoka volna, vagy hogy is hivják. Valóban romantikus. Ha férfi volnék, én is beleszeretnék.

A pirosság elhagyta arcát s visszatért a régi szine — a hervadt rózsáé.

Még egyszer hallotta az ifju Trefanet: „Ah imádom Margery!“ — s a maga félig elsusogott válaszát: „Szegény fiu“. Még egyszer visszanézett élete erdejére, ahol olyan sokáig járt s ahol minden fa Horace Pendyce volt.

— Milyen kár, hogy az ember nem lehet mindig fiatal — mondta.

A télikert ajtaja nyitva volt a parkra, s a

teli hold halvány arany fénynyel öntötte el a tájat; a fényben a cédrusfák ágai fekete nyomásnak látszottak az ég szürkéskék kárpitján; minden csöndes, hideg, varázslatos volt idekinn; nem messze egy bagoly huhogott.

Főtisztelendő Hussel Barter a virágházba lépvén egy kis levegőt szivni, megállt egy pár láttára, melyet egy ágbog növény félig rejtett csak el; egymás mellett a holdfénybe néztek; megismerte Georget és Mrs. Bellewet. S mielőtt akár beléphetett, akár visszavonulhatott volna, látta, amint George karjaiba ragadja. Az asszony, ugylátszott, hátrahajtja a fejét s aztán arca közeledik a férfiéhez. A hold elöntötte világossággal fejét, meg nyaka telt, fehér hajlását s a rector látta még, hogy a szemét lehunyta és ajkai felnyilottak.

VI.

FŐTISZT. HUSSEL BARTER BEFOLYÁSA.

A dohányzó falán, a bőrburkolat felett kőnyomatok lógtak; lovasok hálóingben és hálósapkában, vagy lovasok veres frakkban és cilinderben, ilyes aláírással:

„Yeoicks! says Thruster, Yeoicks! says Dick."

A kandalló fölött, emlékeztetőn Strathbegallyra, Mrs. Pendyce skót vadászterületére, mivel most felhagyott, két pár agancs diszelgett, melyeket ott szerzett vén szolgája, Angus McBane segitségével. Köztük egy szinnyomat hosszunadrágos férfit ábrázolt, mosolyogva s hóna alatt puskával; közelében két vadászkutya rángatott egy haldokló szarvast s egy ponylovon ülő hölgy közeledett feléjük.

A Squire és Sir James visszavonultak már s a többiek a tüz körül ültek; Gerald Pendyce az oldalasztalnál, hol tálcán üvegek, poharak és savanyuviz állott.

— Ki parancsol egy csepp szeszt? . . . csak egy cseppet, Rector? . . . George . . .

George fejét rázta. Mosolygott, de valami távoli volt ebben a mosolyban, mintha más világba tartoznék és csak véletlenül, saját akaratán kivül felejtődnék a világfi ajkain. Talán

le szerette volna győzni és a megszokott kifejezésre kényszeriteni arcát, de a mosoly átragyogott rajta, mintha valami földöntuli erő volna. Uralkodott rajta, gondolatain, szokásain, fölfogásán; levetett minden konvencionálisat, mint mikor szomjas délben az ember levetkezik, hogy megbukjék a hüvös vizben, alig is gondolva vele, felszinre kerül-e utána.

És ez a mosoly nem annyira belső értéke, mint inkább szokatlanságával magára vonta mindenki figyelmét — igy tünik fel a tömegben is mindig a legidegenszerübb arc.

Főtiszt. Hussel Barter összeráncolt homlokkal figyelte ezt a mosolyt és különös gondolatok kergetőztek agyában.

— Charles bácsi, egy csepp italt . . . csak egy cseppet?

Pendyce tábornok pofaszakállát simogatta.

— Egy keveset, de igazán csak egy cseppet. Ugy hallom, barátunk Sir Percival ismét föllépteté magát.

Mr. Barter fölállt s a tüznek tartotta hátát.

— Hallatlan — jelentette ki. — Értésére kellene adni, hogy nem vállaljuk.

A Hon. Geoffrey Winlow felelt rá székéből.

— Ha fellép, meg is lesz, nem veszithetik el — és lassan eresztve a füstöt hozzátette — ami azt illeti sir, nem igen tudom, annak mi köze volna nyilvános szerepléséhez.

Mr. Barter bigyesztette alsó ajkát.

— Lelkiösmeretlen ember — mondta.

— De ilyen asszony! Mit tehet egy férfi, ha egyszer megkaparitja?

— Mikor Halifaxban voltam állomáson — kezdte Pendyce tábornok — a város legszebb asszonya volt . . .

Mr. Barter alsó ajka ismét előrenyomult.

— Ne beszéljünk róla — egy ilyen nő! — s aztán Georgehoz fordulva, különös hangsulylyal folytatta — S az Ön nézete George. Álmodik a győzelmeiről, mi?

De George fölállt.

— Nagyon álmos vagyok, — mondta — jó éjt.

Röviden bólintott s elhagyta a szobát.

Az ajtó előtt sötét tölgy asztalon gyertyatartók álltak; egy szál égett köztük, kis arany foltot vetve a bársonyos homályba. George meggyujtotta a gyertyáját s kis aranyos ut vetődött eléje s ezen indult fölfelé. Melle előtt tartotta a gyertyát s a fény oldalvást esett fehér ingmellére s a kellemes erőteljes arcra, szemeibe is, melyek szürkék voltak s kissé vérrel aláfutottak, mintha indulatokat rejtenének, melyek hevesen törnek kifejezésre. A lépcső fordulójánál megállott. Fenn sötétség volt, lenn is és csöndes volt a falusi ház; napjának kicsinyes élete, halk hangjai, mozgásai, menés-jövése, szinte lélegzete is aludt már. Az egész élete

szinte összegyült arra az egy világos pontra, ahol George állt és hallgatózott. Más hang nem volt, mint az ő szive verése, a nagy alvó ház egész szivverése ez a kis hang . . . Soká igy állt ott, mozdulatlanul, hallgatva a szive dobogását, mint egy ember, aki ébren álmodik. S egyszerre a sötétségen át nevetés hatolt fel. George összerázkódott. „Az átkozott pap!“ mormogta és feljebb ment a lépcsőn, de most ugy, mint aki akar valamit; magasra tartotta a gyertyát, ugy hogy a fény messze terjedt a homályba. Tulment a saját szobáján és megállott. A fényben elöntötte homlokát a vér, ott vert és lüktetett halantéka ereiben; a szája remegett, a keze is. Kinyujtotta azt a kezet és egy ajtó kilincséhez érttette s azután mintha kőből faragták volna, állt és leste azt a nevetést. Fölemelte a gyertyát és minden sarkot bevilágitott; a torka összeszorult, mintha nem tudna nyelni se . . .

*

Másnap délután egy fiatal ember szállt be a londoni 3·10 vonatba a Worsted Skeynest követő Barnard Scroll-i állomáson. Ez a fiatal ember Newmarket kabátot, fehér szarvasbőr keztyüt és monoclit viselt. Az arca üde volt, gesztenyeszin bajusza gondosan kefélt és gyöngéd nézésü kék szemei mondani látszottak: „Nos, nézzenek — nézzenek csak meg — lehet-e

valaki jobban táplált?" A legjobb bőrből készült táskáján és kalapskatulyáján ez a felirás volt elolvasható: „E. Maydew. VIII. ulánus ezr."

A sarokban állig prémekbe burkolózott hölgy ült s a fiatalember üvegén át találkozott hüvös, gúnyos pillantásával; leejtette a monoklit és kinyujtotta kezét.

— Ah Mrs. Bellew minő szerencse máris viszontlátni. A városba? Jó mulatság volt tegnap, nem? A Squire pompás öreg ur s Mrs. Pendyce olyan kedves . . .

Mrs. Bellew kezet adott s visszabujt szögletébe. Halványabb volt a szokottnál, de jól állt neki s Maydew ugy találta, hogy még sohasem látott ily elragadó teremtést.

— Egy heti szabadságot kaptam, hál' istennek. Unalmas idő. Ugyan lehet már vadászni, de mi nem igen kezdjük elseje előtt.

Az ablakhoz fordult. A napsugárban a bokrok arany-barnán siettek el a felhők s a vonszolt vonatfüst elől. De a fiatal Maydew a fejét rázta mind e szépségre.

— Még nagyon lombos a vidék, nem látni semmit — mondta. — Rém kár, hogy nem vadászik már.

Mrs. Bellew nem fáradt vele, hogy feleljen, de éppen a magabiztosság, hüvös fölénye egy asszonynak, aki ösmeri a világot, vonzotta ezt a fiatalembert. Szinte félénken nézett rá.

— Ugy hiszem rabszolgám lesz, — mondhatták a szemei — de valóban nem segithetek rajta.

— Megfogadta George lovát? Nekem jó napom volt. Iskolába jártam George-al. Pompás fiu.

Mrs. Bellew szemei mélyén mintha megmozdult volna valami, de Maydew épp a kesztyüjét nézte. A kocsi fogantyuja nyomot hagyott rajta, mely elszomoritotta.

— Gondolom jól ösmeri az öreget?

— Igen jól.

— Vannak emberek, akik titokba tartják, ha valami jóban van részük. Szereti a versenyeket, nagyságos asszonyom?

— Rendkivül.

— Én is — és a szemei folytatják: „Pompás hogy egyforma érdeklődéseink vannak". Mert hipnotizáltan el sem tudnak szakadni e gyöngédszinü arctól, a tiszta, enyhe mosolyu szemektől egy nagy fehér prém gallér fölött.

A végállomáson visszautasitották szolgálatait és kissé leverten, levett kalappal nézte, mint távozik az asszony. De cabjában arca mihamar visszanyerte rendes kifejezését és szemei szinte beszéltek a kis tükörbe. „Nézz meg — nézz meg mondom, lehet-e valaki jobban táplált?"

VII.

VASÁRNAP WORSTED SKEYNESEN.

A fehér reggeliző szobában, mely neki boudoirul szolgált, ott ült Mrs. Pendyce nyitott levéllel a kezében. Régen szokása volt már vasárnap délelőttönkint egy óráig ott ülni, mielőtt szomszédos szobájába menne kalapját templom előtt feltüzni. — Ez alatt az óra alatt mulatság volt neki, nem tenni egyebet, mint ülni a szép időben nyitott ablak mellett s nézni az otthonos réteket s a falusi templom nyomott tornyát a bükkfacsoport mögött. Nem tudni, mire gondolt ezalatt az idő alatt, ha nem a számtalan vasárnapi reggelekre, melyeket igy töltött, ölbetett kézzel várva, hogy 10 óra 45 perckor ura emigy zavarja fel: „El fogsz késni, édesem!“ Igy ült ő, mig megőszült s igy fog ülni, mig egykor barna haja hófehér lesz s egy szép napon nem lesz igy tovább; de nem lehetetlen, hogy a még mindig jól konzervált férj belép és mondja majd: „El fogsz késni, édesem . . .“, mert egy pillanatra megfeledkezett . . .

Azonban ez mind várható volt, semmi rendkivüli, ugyanez történt már száz udvarházban, végig a három királyságon, hol, várva, mig

megőszül a hajuk, asszonyok ültek, kik régen ezelőtt egy előkelő templom [illegible] megváltak volt légváraiktól és e halandó, forgandó élet összes lehetőségeitől.

Ülőhelye körül hevertek a „drága kutyák" — ez meg az ő szokásuk volt s imitt-amott kinyujtotta hosszu nyelvét az öreg Skye és megnyalta asszonya kis hegyes cipőjét. Mert Mrs. Pendyce csinos asszony volt egyszer s lába még oly kicsi volt, mint ezelőtt.

Mellette magas, törékeny asztalkán porcelláncsésze állt, száraz rózsalevéllel töltve s egy esszenciával megöntözve, melynek édes illata titkát édesanyjától tanulta Mrs. Pendyce a warwickshirei hires régi Totteridge-házban . . . azóta rég Mr. Abraham Brightman tulajdona. Mrs. Pendyce, ki 1840-ben született, szerette az édes illatszereket s nem röstellte használni őket.

A késő őszi nap enyhe s ragyogó volt s enyhe ragyogással, csodálkozón pihent Mrs. Pendyce szeme az ölében fekvő levélen. Megforditotta megint s ujra elkezdte olvasni. Elég ritka volt, hogy elhatározást kivánó, vagy felelősséget hordozó levél jött kezeihez s elkerülte a férje igazságosan szelid cenzuráját. Sok minden volt a Mrs. Pendyce ellenőrzése alatt, de csak ami ugyszólván semmi összefüggésben nem volt a külvilággal. Igy szólt a levél:

Hanover Square, 91. nov. 1.

Kedves Margery!

Szeretnének látni s megbeszélni valamit s igy leszaladok vasárnap délután. Vonatot majd találok. Bármely kuckóban elalszom, ha — mint sejtem — mostanában tele van a házatok. Meg is mondom mindjárt, mi járatban vagyok. Természetesen tudod, hogy, mióta atyja meghalt, én vagyok Helen Bellew egyetlen gyámja. Most oly helyzetben van, mely egy nőnek sem való s meggyőződésem, hogy ebben rendet kellene csinálni. Bellew nem érdemel kiméletet. Nem tudok nyugodtan irni róla s igy nem folytatom. Két éve, hogy elváltak, úgyhiszem, teljesen az ő hibájából. A törvény ezidő alatt kegyetlenül lehetetlen szituációba hozza az asszonyt, de most már — ugyhiszem — hál' Istennek, elkezdhetünk a válás érdekében dolgozni. Eléggé ösmersz, hogy elképzelhesd, mily nehezen jutottam erre a megoldásra. Isten a tanum, hogy ha jövője megmentése érdekében bármi mást találhatnék, azt választanám ehelyett, mely igazán nincs inyemre, de nem tudok. Te vagy az egyetlen, kiben bizhatom, hogy érdeklődik Helen iránt s Bellew-vel beszélnem kell. Ne fáraszd a derék öreg Bensont s tisztelt lovait én miattam, gyalog jövök s hozom a fogkefémet. Őszinte unokatestvéred

GREGORY VIGIL.

Mrs. Pendyce mosolygott. Nem talált ebben tréfát, de az utolsó mondatból látta, hogy Gregory talált s ezt ő is örömmel akarta üdvözölni . . . mosolyogva s összeráncolt homlokkal elmélkedett a levél fölött. Az utolsó botrány — Lady Rose Bethany válása — az egész vidéket fölkavarta s még most is vigyázni kellett, mit mond erről az ember. Horace nem fog örülni egy ujabb válás gondolatának s még hozzá ily közel Worsted Skeyneshez. Mikor Helen csütörtökön elutazott, ő ki is jelentette:

— Nem sajnálom, hogy elment. A helyzete nagyon különös. Az emberek ezt nem szeretik; Maldenék egészen . . .

Mrs. Pendyce szivében megújult a melegség, mikor visszagondolt rá, hogyan szakitotta őt félbe.

— Ellen Malden tulságosan nyárspolgári mindenben. — S e mondás keltette jóérzés Mr. Pendyce nemtetszésére sem szünt meg.

Szegény Horace! A gyermekek mind reá ütöttek, kivéve Georget, ki az ő Hubert fivérére hasonlitott. A drága fiu pénteken már visszament a clubjába, — egy nappal azután, hogy Helen s a többiek elutaztak. Szerette volna, hogy maradjon. Szerette volna . . .

A ránc mélyebb lett Mrs. Pendyce homlokán. Nagyon is sok Londonból, megártott neki! Nagyon is sok. Visszaképzelte magát abba a

Londonba, melyet most már csak három hétre látott junius és juliusban, a lányok kedvéért, akkor, mikor éppen legszebb volt a kertje otthon s ott minden olyan zürzavaros volt, hogy sohasem tudta, ébren van-e vagy álmodik. Nem is igazi London volt az... a tavaszi, vagy kora téli lámpafény melletti, mikor a járókelők mind oly érdekesnek látszottak csodálatos nyugtalan életükkel, csodálatos, mindent kockára tevő élvezetükkel... még éhesek is voltak néha, hajléktalanok... oly vonzók, oly mások...

— El fogsz késni édesem...

Mr. Pendyce, házikabátját egy feketére fölváltandó, keresztül jött a szobán, követve John, a spanyol agár által. Az ajtóban visszafordult s megfordult az agár is.

— Adja isten, hogy Barter ne legyen ma hosszadalmas. Szeretnék az öreg Fox-al a fűkaszáló miatt beszélni.

A három terrier asszonyuk körül fölemelte fejét; az öreg Skye halkan fölmordult. Mrs. Pendyce, lehajolva, megsimogatta az orrát.

— Roy, Roy, mi lelt, kedves?

— A vén állat mind elveszti fogait — szólt Mr. Pendyce, — el fog kelleni tenni láb alól.

A felesége fájón elpirult.

— Nem, Horace, nem!

A Squire köhögött.

— Gondolnunk kell a kutyára — mondta.

Mrs. Pendyce fölkelt s idegesen gyürve a papirost, követte őt a szobán keresztül.

A templomhoz keskeny ösvény vezetett a réten keresztül s arra vette a ház népe utját. A cselédlányok parádéban, kettesével, hármasával, önérzetesen siettek rajta végig; a főszolga egyedül követte őket. Azután jött egy inas s a groom, pomádéillat sávokat hagyva hátra. Majd Pendyce generális, szögletes nemez kalapban, malacca sétabotot s imakönyvet hordozva jelent meg Bee és Norah között, ők szinte imakönyvvel s oldalukon a foxterrierkkel. Végül jött a Squire, cilinderben, hat-hét lépéssel megelőzve bársonykalapos nejét.

A varjak nem keringtek s nem károgtak már, csak a végső csengetés érctelen, magas hangja zavarta meg a vasárnapi csöndet. Egy még legelésző vén ló, fájós hátsó lábát pihentetve, mozdulatlanul állt, fejét a gyalogut felé forditva. A cinterem keritésajtajában a derék és impozáns Rector beszélgetett egy süket öreg paraszttal. Kalaplevéve üdvözölte a hölgyeket, majd, be nem fejezve mondókáját, eltünt a sekrestyében. Az orgonánál Mrs. Barter, előkészitve férje bevonulását, húzta ki a regisztereket s félig aggodalmas, félig ragyogó szemeit mereven szegezte az ajtóra.

A Squire és felesége most már majdnem egymás mellett jöttek keresztül a hajón s leányaik

s a tábornok mellett foglalták el párnázott magas padjaikat balra az oltártól. Letérdelve a vörös nagy zsámolyokra, Mrs. Pendyce nehány percig gondolataiba temetkezett; Mr. Pendyce emelkedett föl előbb s lábával elrugta a zsámolyt, melyet tulságosan közel helyeztek ülőhelyéhez, Szemüveggel orrán egy avult bibliában kutatott, majd fölállt a mai prédikáció szövegét olvasni. Nem harangoztak többé; nyöszörgő, vontatott hang hallatszott; Mrs. Barter kezdett el játszani, a Rector bejött. Az istentisztelet megkezdődött.

Az egyik jobboldali ablakon át besütött a nap a Pendyceék padjába. Végre Mrs. Barter ráncos arcán pihent meg, megmutatva rajta a fájdalmas pirulást, a sok vonalat homlokán s fénylő szemeit, melyek folytonosan aggódó buzgósággal vándoroltak ide-oda, a kottáktól a férjéig. Amint ennek arcán a legkisebb lehangoltság futott át, az orgona hangjai megremegtek, mint valami görcstől a játszónak lelkében. A Pendyceék padjában a két leány hangosan és elég kellemesen énekelt. Mr. Pendyce is énekelt s néha meglepetten pillantott fivérére, mintha ennek viselkedését kifogásolná. Mrs. Pendyce nem énekelt, de ajkai mozogtak, mig szemei követték a napsugárban szikrázó porszemek millióit. Arany sávjuk lassan elenyészett előle, majd egyszerre egészen eltünt és

Mrs. Pendyce szemei lecsukódtak. Mintha valami kialudt volna lelkében, ajkait nem mozgatta többé.

A Squire nehány szótagot énekelt, nehányat mondott, majd megint énekelt; befejezték a zsoltárokat. Elhagyva ülőhelyét, Mr. Pendyce, előrehajolva, kezdte olvasni a szöveget. Elolvasta Ábrahám és Lót, a csordáik és nyájaik történetét, hogyan nem tudtak együtt maradni s ahogy saját hangjától hipnotizáltan olvasott, ezt látszott gondolni:

— Ez a szöveg kitünően olvastatik általam, Horace Pendyce által. Én vagyok Horace Pendyce, Horace Pendyce. Ámen, Horace Pendyce!

Az első baloldali padban Mrs. Pendyce rászögezte szemeit, ez lévén a szokása, és elgondolta, hogy, ha majd eljön a tavasz, ő egyedül fog elszökni a városba és Green's Hotelben fog lakni, hova lánykorában is mindig szállott apjával. S elfeledte, hogy ezt az utolsó tiz év minden őszén elképzelte, szeliden mosolygott és bólongatta a fejét. Mr. Pendyce olvasott: „és akarom, hogy szaporodjatok, mint a föld pora, melyet ha ember megszámolhat, ugy a ti magzataitok is megszámolhatók legyenek. Keljetek föl s járjátok be a földet hosszában és széltében, mert én odaadom azt tinéktek. És Ábrahám fölszedte sátorát és ment és ottmaradt Mamre pusztában, mely Hebronban van s ott oltárt emelt az urnak."

Itt végződik az első fejezet. A nap, elérve a másik ablakot, másik aranyösvényen tüzött be a templomba s a poratomok milliói táncoltak rajta ismét s az istentisztelet folytatódott. Kinn, a földön, John, a spaniel hevert és odacsusztatta hosszu orrát a templomajtó alá, s a türelmesen a füvön fekvő foxterrierk fülüket hegyezték. Monoton hang szakitotta meg a csöndet.

Az agár fölsóhajtott, a foxik leeresztették füleiket s lomhán egymáshoz bujtak. A Rector kezdett el prédikálni. A termékenységről beszélt s az első jobboldali padban hatan gyermekei közül nyugtalankodni kezdtek. Mrs. Barter egyenesen, támaszkodás nélkül ülve, mereven rászögezte szemeit, arcán a megdöbbenés egy vonala látszott. Néha-néha mégis megmozdult, mintha a gerince fájna. Férje átfogta tekintetével az egész gyülekezetet, nehogy bármelyikének is kedve legyen elálmosodni és erős hangon szónokolt:

— Isten — mondta — termékenynek gondolta, termékenynek kivánta, termékenynek rendelte az embert. Isten — mondta — teremtette az embereket s a földet; megteremtette az embereket, hogy termékenyné legyenek e földön; nem kutatni, nem kérdezni s felelni rendelte őket, hanem hogy sokasodjanak s birják e földet. Ugy ahogy a mára rendelt gyönyörü szövegből hallhatták, Isten korlátokat szabott,

a házasság korlátait, melyekben az ember szaporodjék . . . ezek között a korlátok közt számos magzatot nevelni kötelességévé tétetett ugy, mint Ábrahámnak magzatai sokasodtak. A mai időben megértek a veszélyek, csapdák és vermek az ember számára; a mai időben emberek járnak-kelnek és szabadon, szemérem nélkül terjesztenek szégyenteljes tanokat. Őrizkedjenek! Mindig szent kötelessége lészen kizárni az ilyen embereket a nyájnak köréből, melyet rábizott az Ur. Veszedelmesek az ilyen emberek, veszedelmesek a kereszténységre, a hazájukra s a nemzeti életre. Nem azért rendeltettek e világra, hogy bünös hajlamaikat, halandó eszüket kövessék. Az ur áldozatokat követel az emberektől. Áldozatokat követel a hazafiság is, hogy megzabolázzák az emberek vágyaikat és hajlandóságukat. Megköveteli tőlük, hogy teljesitsék főkötelességüket, legyenek szaporák és termékenyek, hogy megtöltsék e termékeny földet, de nem önzőn és nem csak maguknak. Kötelességük, hogy sokasodjanak azért, hogy ők és gyermekeik vértezve legyenek a haza s a királynő ellenségei ellen, készek legyenek Anglia zászlója mellé állni azokkal szemben, kik azt merészen a porba vonni megkisérlik.

A Squire kinyitotta szemeit s órájára nézett. Karjait összekulcsolta, köhögött, mivel a fűkaszá-

lóra gondolt. Mellette Mrs. Pendyce, szemét az oltárra emelve, mintegy álomban mosolygott:

— Millwardnál a Bond Streeten szép csipke szokott lenni, — gondolta — talán a tavasszal . . . vagy Goblin Point de Venise-e . . .

Vagy négy sorral mögöttük egy öreg parasztasszony ült, oly egyenesen, mint egy fiatal leány; átszellemült kifejezéssel öreg, ráncos arcán. Meg se mozdult, szemei szinte fölszivták a Rector szavait, egész lénye az ajka mozdulatain függött. Igaz, hogy zavaros szemei csak valami káprázatot láttak, süket fülei egy szót sem tudtak fölfogni, de ő azon a helyen ült, melyet megszokott és nem gondolt semmire sem. És talán jobb volt igy, mert közel volt a végéhez szegény.

Kivül a templomudvaron, a napsütötte füvön egymásba bujtak a foxterrierk, mintha fáztak volna, és apró fényes szemeiket mereven a templomajtóra függesztették és John, a spaniel érdes orra hosszan elnyulva, buzgón kaparászott a rácsos keritésajtó alatt.

VIII.

GREGORY VIGIL TERVEZ.

Ugyanazon délután három óra körül egy magas férfi sétált fölfelé a Worsted Skeynes felé vezető uton; egyik kezében kalapját, a másikban kis barna kézitáskát vitt. Itt-ott megállt, nagy lélegzetet véve, s az orrlyukak kitágultak egyenes orrán. Szép feje volt, őszülő fürtökkel; ruhája bő volt s ruganyosan lépkedett. A kocsiut közepén állva, ahogy nagyokat lélegzett s nedves kék szemeit égnek emelte, magára vonta egy vörösbegy figyelmét, ki elhagyta rhododendronbokrát, hogy megnézze s ahogy elhaladt, fütyülni kezdett. Gregory Vigil megfordult s elhuzta humoros száját; s igy, kivéve, hogy semmi „embonpointje“ nem volt, nagyon hasonlitott ehhez a speciálisan brittnek mondott madárhoz.

Mrs. Pendyce után kérdezősködött, magas, tiszta, a fülnek igen tetszetős hangon s azonnal a fehér reggeli szobába vezették. Unokanővére gyöngéden üdvözölte; mert mint más asszonyok is, kik nagyon is sokszor hallották férjüktől a kifejezést: „Oh, a te familiád“ — nagyon erősen tartott véreihez.

— Tudod Grig — mondta, mikor az elhelyezkedett — hogy a leveled meglehetősen nyugtalanitó volt. Annyit beszéltek errefelé arról, hogy Helen elválik Bellewtől. Tudom, hogy igen közönséges az ilyesmi, de Horace annyira . . . S az urak s papok s vidéki emberek is, kikkel itt találkozunk . . . Én persze nagyon szeretem Helent, olyan bájos; de Grig, férje sem kiállhatatlan. Nagyon bolond egy alak — de az majdnem fölfrissitő, és tudod, hogy azt hiszem, ebben a felesége is hasonlit hozzá egy kissé.

A vér Gregory homlokába szállt, homlokához nyomta a kezét s igy szólt:

— Ő hozzá? ehhez az emberhez? Mint a rózsa az articsókához.

— Nagyon élveztem itt a társaságát — folytatta Mrs. Pendyce. — Először volt itt, mióta elhagyta „The Firs"-et. Mikor is volt az? Két éve? De tudod, Grig, hogy Maldenék egészen föl voltak háborodva miatta. Gondolod, hogy az elválás igazán szükséges?

— Félek, hogy igen — felelte Gregory

Mrs. Pendyce nyugodtan állta a tekintetét, talán csak szemöldeit huzta kissé följebb, mint máskor; de minha titkos nyugtalanság kélne benne, ujjai idegesen fonódtak egymásba. Lelkében látta fiát Mrs. Bellew oldalán. Határozatlan anyai érzés, ösztönszerü félelem volt ez. Elnyugtatta ujjait s lesütött szemmel mondta:

— Természetesen, ha bármiben segíthetek, Grig . . . De Horace annyira nem szereti, ha ujságokkal van dolga.

Gregory összeráncolta homlokát.

— Az ujságok! — mondta — mily gyülöletes. Elképzelni, hogy a mi civilizációnkban még a kutyáknak dobnak oda nőket. Értsd meg Margery; én ő rá gondolok; képtelen vagyok ebben a dologban akármi mást tekintetbe venni.

— Természetesen értem, kedves Grig — mondta halkan Mrs. Pendyce.

— Az ő helyzete rettenetes. Nem volna szabad nőnek igy élni, mindenki bolond rágalmazásának kitéve.

— De nem hiszem, hogy ő bánná, drága Grig, olyan jókedvünek látszott.

Gregory Vigil átfuttatta haján ujjait.

— Senki se érti őt, olyan különös.

Mrs. Pendyce lopva rápillantott s irónikus kis mosoly remegett arcán.

— Senkise nézhet rá anélkül, hogy észrevegye, milyen kedvében van; de talán te se érted őt, Grig.

Gregory fejéhez emelte a kezét.

— Ki kell nyitnom az ablakot egy percre — mondta.

Mrs. Pendyce ujjai ismét elkezdték játékukat s megint lecsillapultak.

— Nagy társaság voltunk mult héten, de most csak Charles a vendégünk. Még George is visszament; sajnálni fogja, hogy elmulasztott.

Gregory nem fordult meg, nem is felelt és gondterhes kifejezés jött Mrs. Pendyce arcára.

— A jó fiunak oly nagy dolog volt megnyerni azt a versenyt! Csak félek, hogy nagyban fogad; szerencse, hogy Horace nem tudja.

Gregory még mindig nem szólt.

Mrs. Pendyce arcán a feszültség kedves csodálkozásnak adott helyet.

— Kedves Grig — mondta — hol ápoltatod hajadat? Olyan szép hosszu és hullámos.

Gregory elpirulva fordult vissza.

— Már évszázadok óta leakarom vágatni. Igazán azt hiszed, Margery, hogy a férjed nem tudja elképzelni, minő helyzetben van Helen?

Mrs. Pendyce merőn nézett ölébe.

— Látod, Grig — mondta — ő sokat volt itt, mielőtt elhagyta a „Firs"-t, és rokonom is, természetesen, bár igen távolról. Ezekben a szörnyü esetekben sohasem tudja az ember, mi történhet. Horace bizonyosan azt fogja mondani, hogy vissza kellene térnie a férjéhez; vagy ha ez lehetetlen, gondoljon a Társadalomra. Lady Rose Bethany esete mindent felkavart s Horace *nagyon* ideges. Nem tudom, miért viseltetnek az emberek itt oly ellenszenvvel nők iránt, kik nem hagyják magukat. Csak hallanád Mr.

Bartert, vagy Sir Jamest s egy tucat mást; s az az érdekes, hogy az asszonyok is az ő pártjukon vannak. Persze, nekem furcsa ez, mert annyi Totteridge szökött meg, vagy más bolondot csinált. Nem is tehetnék máskép, mint hogy szimpatizálok vele, de gondolnom kell a . . . Nem tudod, vidéken mint kitudódik minden, amit az emberek művelnek, még mielőtt megtehették volna. Nincs más beszélni való, mint ez, meg a lovaglás!

Gregory fejét dörzsölte.

— Ha ez a lovagiasság, hál' Istennek, hogy nem vagyok Squire.

Mrs. Pendyce szemei lobogtak.

— Oh — mondta — ezt már annyiszor gondoltam!

Gregory törte meg a csendet.

— Nem változtathatok a környék erkölcsein Az *én* kötelességem világos. Nincs más, aki Helenen segithetne.

Mrs. Pendyce sóhajtott és fölemelkedve székéről, mondta.

— Igen helyes, kedves Grig, jőjj, igyunk egy kis teát.

Worsted Skeynesen a teát vasárnap a hallban szolgálták fel, rendesen a rektor és felesége jelenlétében. A fiatal Cecil Tharp is átjött a kutyájával, melynek halk vinnyogása áthallatszott az ajtón.

Pendyce tábornok, keresztbetett lábakkal, ujjahegyeit egymáshoz érintve, hátratámaszkodva ült székében s a falra bámult. A Squire, kezében a legutolsó madártojással, a Rectornak mutogatta ennek foltjait.

Egy sarokban, a harmonium mellett, melyen sohasem játszott senki, Norah beszélt a falusi hockey-clubról Mrs. Barkerrel, ki férjére függesztett szemmel ült ott. A kandalló másik oldalán Bee és a fiatal Tharp ültek, ugylátszott igen közel egymáshoz és halk hangon beszéltek lovaikról, mig lopva félénk pillantásokat váltottak. Kezdett homályosodni s a hasábok ropogtak a kandallóban s itt-ott rövid, álmos csönd boritotta el a kedélyesen zümmögő csevegést, — olyan meleg, kényelmes csönd, mint amilyenben John, a spaniel elálmosodik, ura csizmájához dőlve.

— Ugy — mondta Gregory szeliden — el kell, hogy menjek s lássam azt az embert.

— Igazán kell, hogy egyáltalán lásd, Grig? Ugy értem, ha már elhatároztad . . .

Gregory ujjait átfuttatta haján.

— Csak fair volna, ugyhiszem — s átmenve a hallon, oly halkan távozott, hogy senki, mint Mrs. Pendyce, nem vette észre.

Másfél óra mulva, az állomásnál a falutól Worsted Skeynesre vezető uton jött haza a Squire leányával, Beevel, régi szolgájuk, Bigson

vasárnapi meglátogatásáról. A Squire beszélgetett.

— Rossz bőrben van az öreg . . . szegény öreg Bigson. Már alig érteni, mit beszél, ugy motyog és mindent elfelejt. Képzeld, elfelejtette, hogy én Oxfordban voltam. De mostanában nem kapni ilyen cselédeket. Aki most van, egy álmos birka. Álmos, az . . . Mi az ott az uton? Mi dolog ily tempóban jönni. Ki az? Nem látom.

A sötét országut közepén heves tempóban hajtott egy dogcart. Közeledett. Bee megragadta apja karját és erővel elrántotta, mert Mr. Pendyce megállott, mint egy bot, elégedetlenségében. Egy lábnyira tőle haladt el a dogcart s hirtelen fordulattal eltünt az állomás felé. Mr. Pendyce visszatért előbbi lábnyomaiba.

— Ki volt az? Hallatlan! Még hozzá vasárnap! Az az ember részeg lehetett, csaknem áthajtott rajtam. Láttad, Bee? Majdnem elgázolt.

— Bellew kapitány volt, apa, láttam az arcát — felelt Bee.

— Bellew! az a részeges fráter? Föl fogom jelenteni. Láttad Bee? majdnem elgázolt.

— Talán rossz hireket kapott, — mondta Bee. Most indul a vonat, remélem elérte.

— Rossz hireket! Ez kifogás, hogy letaposson engem? Reméled, hogy elérte? Remélem,

hogy kirepült a kocsiból. A paraszt! Remélem kitörte a nyakát!

Igy folytatta Mr. Pendyce mig elérték a templomot. Ahogy fölmentek a hajón, Gregory Vigil mellett haladtak el, aki ott ült az imazsámolyra hajolva és kezeibe rejtette arcát.

Ugyanazon az estén 11 órakor egy ember állt Mrs. Bellew ajtaja előtt, Chelseaben és hevesen rázta a csengőt. Az arca halálsápadt volt, de kis sötét szemei szikráztak. Az ajtó kinyilt, Helen Bellew estélyi ruhában, egy gyertyával kezében állt ott.

— Ki Ön? Mit kiván?

A férfi a világosság felé közeledett.

— Jaspar? Te? mi hozott ide?

— Beszélni akarok.

— Beszélni? tudod hány óra?

— Óra? mi az? — Adhatnál egy csókot két év után. Ittam, de nem vagyok részeg.

Mrs. Bellew nem csókolta vissza, de nem is hátrált. Jeges szürke szemeiben nyoma sem volt a nyugtalanságnak.

Azt mondta:

— Megigéred, hogy hamar megmondod, amit akarsz, ha beeresztlek, s akkor elmégy?

Kis barna ördögök táncoltak Bellew szemeiben. Bólintott. Ott álltak a fogadószoba kandallójánál és mindkettő száján különös mosoly imbolygott.

Nehéz nagyon is komolyan venni valakit, akivel évekig együtt élt az ember, akivel együtt végigpróbálta mind az emberi szenvedélyeket, intimitást és elidegenedést, s aki ismerte mind azt a hétköznapi apróságot, amit az együtt élő férfi s nő tud egymásról, s kit végre gyűlölet nélkül, s csak mert ilyen a természete, elhagyott az ember. Egyiknek sem volt mit kitudni a másikról s Jaspar Bellew meg a felesége egy kis mosolylyal néztek egymásra, mely magának a tudásnak mosolya volt.

— Well! — szólt ismét az asszony, — miért jött?

Bellew arca megváltozott volt. Most sunyi volt, szája megrándult és szemei közt mély ránc jelent meg.

— Hogy vagy? — kérdezte mély, fojtott hangon.

— De Jaspar, mit kívánsz? — felelt Mrs. Bellew tiszta hangja.

A kis barna ördögök fölszökkentek ismét.

— Nagyon csinos vagy ma este!

Felesége elhuzta ajkait.

— Csak olyan vagyok, mint mindig voltam!

Heves remegés rázta meg a férfit. Szemeit a földre szegezte, tul az asszonyon, s aztán hirtelen fölemelte. Teljesen élettelenek voltak.

— Egészen józan vagyok, — mormogta tompán.

Csodálatos hirtelenséggel szikrázni kezdtek szemei és egy lépéssel közelebb jött.

— Feleségem vagy! — mondta.

Mrs. Bellew mosolygott.

— Ugyan! — felelte. — Menned kell! — És kinyujtotta födetlen karját, hogy eltaszitsa. De Bellew a maga jószántából hátrált, megint odanézett kissé balfelé a földre.

— Mi az? — hebegte, — az a fekete ott?

Az ördögiesség, guny, kivánás és csodálat eltünt az arcából, mely most sápadt volt és nyugodt és szörnyűn megindító.

— Ne dobj ki! — mormogta — ne dobj ki!

Mrs. Bellew áthatóan nézett rá, s dacos tekintetébe valami részvét vegyült. Gyorsan közelebb jött s vállára tette a kezét.

— Nincsen semmi baj öregem! — mondta. — Nincs ott semmi!

IX.

MR. PARAMOR VÉGEZ.

Mrs. Pendyce, ki ura kívánságának megfelelőleg még mindig egy szobát foglalt el vele, a fölkelése előtti tiz percet választotta arra, hogy beadja neki Gregory elhatározását. A pillanat előnyös volt, mert csak félig volt ébren.

— Horace — mondta, s arca fiatalnak és félénknek látszott. — Grig azt mondja, hogy Helen Bellew nem maradhat mostani helyzetében Természetesen megmondtam neki, hogy ez neked kellemetlen lesz, de Grig azt mondja, hogy ez igy nem mehet tovább s neki el kell válni Bellewtől.

Mr. Pendyce hátán feküdt.

— Mi az? — kérdezte.

Mrs. Pendyce folytatta.

— Tudtam, hogy boszantani fog, de — és a plafondra emelte szemeit — azt hiszem, hogy csak ő reá kell gondolnunk.

A Squire felült.

— Mi az? — kérdezte — mi van Bellew-vel?

Mrs. Pendyce folytatta bágyadtan és mozdulatlan szemekkel.

— Ne boszankodj többet, mint muszáj, ked-

vesem, olyan fárasztó. Ha Grig azt mondja, hogy el *kell* válnia Bellew kapitánytól, ugy bizonyos vagyok benne, hogy kell.

Mr. Pendyce zuhanva esett vissza párnái közé s most már ő is a plafondot nézte.

— Elválni tőle! — kiáltott — meghiszem azt! Fölakasztani kéne az ilyen frátert. Nem mondtam neked mult este, hogy majdnem elgázolt? Igy élni, mint ő, sátán példáját jelenti az egész szomszédságnak. Ha nem tartom meg hidegvéremet, föllökött volna, mint egy kuglibabát s még Beet is ráadásul.

Mrs. Pendyce sóhajtott.

— Éppen hogy megszabadultál — mondta.

— Elválni, — határozta el az ura, — meghiszem azt! Már régen el kellett volna válnia tőle. Közvetlen közelében álltam, egy lábbal közelebb s végem.

Mrs. Pendyce levette tekintetét a plafondról.

— Eleinte azt hittem, hogy mégsem . . . de nagyon örülök, hogy igy fogod föl.

— Igy fogom föl! Mondhatom neked, Margery, az ilyesmi gondolkozóba ejti az embert. Az egész idő alatt mig Barter prédikált tegnap, arra gondoltam, mi az istencsudája történnék a birtokkal, ha . . . ha . . . — És izgatottan nézett körül. — Még igy is alig tudok kijönni s ami Georget illeti, épp oly kevéssé ért a gazdálkodáshoz, mint akár te; ezreket veszitene.

— Félek, hogy George nagyon is sokat van Londonban. Ezért is tünődtem azon, nem-e . . . félek, hogy nagyon is gyakran . . .

Mrs. Pendyce megakadt, heves pirosság futotta el arcát, erősen megcsipte önmagát a takaró alatt.

— Georgenak — folytatta Mr. Pendyce a maga gondolatait — nincsen józan esze. Sohasem fog tudni bánni egy olyan emberrel, mint Peacock s te még bátoritod. Meg kellene nősülni és letelepedni.

Mrs. Pendyce arcáról elhalt a pir.

— George nagyon is hasonlit szegény Hubertre — mondta.

Mr. Pendyce kivette óráját párnája alól.

— Oh — de visszatartotta magát attól, hogy hozzátegye — a te familiád — mert még nem volt egy éve, hogy Hubert Totteridge meghalt. — Tiz perc mulva nyolc. Itt tartasz szóval; már régen fürdőmben kellene lennem.

Széles kék csikos pyjamába öltözve, szürke szemével, szürke hajával, igen karcsun és egyenesen megállott még az ajtóban.

— A lányoknak nincs egy szemernyi képzelőtehetségük. Mit gondolsz, mit mondott Bee? „Remélem nem késte le a vonatját?“ Lekéste! Ur Isten! És én majdnem . . . A Squire nem fejezte be mondatát, nem talált elég heves superlativusokat a veszély kifeje-

zésére, melyből alig hogy megmenekült és ellenére is volt nevelése és természetének egy fizikai veszélyt tulozni.

Reggelinél a szokottnál szivesebb volt Gregoryhoz, ki az első vonattal szándékozott indulni; rendesen inkább bizalmatlan volt vele, mi érthető a feleség unokatestvérével szemben, főleg ha egy kis érzéke van a humor iránt.

— Nagyon jó fiu — szokta mondani róla — de veszedelmesen radikális. Ez volt az egyetlen etiquette, amit Gregory különösségeire talált.

Gregory eltávozott anélkül, hogy ismét érintse látogatása célját. A csukott kocsi az első lovászszal vitte az állomáshoz s ő levett kalappal ült benn, fejét kidugva a nyitott ablakon, mintha ki akarna onnan szellőztetni valamit. S valóban, az egész uton a városig egyre kinézett az ablakon, félig humoros, félig csodálkozó kifejezéssel. Mint valami lassan kibontakozó panoráma, uriház uriház után, templom templom után vonult el az őszi verőfényben szemei előtt, az arany-barna sövények s vadaskertek között; s a távol emelkedő domboldalokon lassan szántott az eke, emberével élesen rajzolódva bele az égbe.

Az állomástól Lincolns Inn Fieldsig ügyvédjéhez, kocsiba ült. Egy szobába vezették, melyben semmi törvényszerü kellék nem volt, ki-

véve egy sorozat Law Reports és egy csomó ibolya friss vizben. Edmund Paramor, a Paramor és Herring főnöke, simára borotvált, hatvan éves ember, vasszürke hajjal, mosolyogva üdvözölte.

— Ah, hogy van Vigil? Faluról?

— Worsted Skeynesről.

— Horace Pendyce kliensem. Nos és mit tehetünk Önért? Társaságánál van baj?

A párnázott bőrkarosszékben, melyen már annyi segélyreszoruló foglalt helyet, Gregory Vigil egy teljes percig hallgatott; s Mr. Paramor is komoly maradt, miután vizsgálódva, nagyon mélyről jövő tekintettel nézett rá. E pillanatban e két igen különböző ember szemében valami hasonlóság volt, ugyanaz az őszinte előkelőség és becsületesség. Gregory szólalt meg előbb.

— Kinos ügy ez a számomra.

Mr. Paramor egy arcot rajzolt itatósára.

— Válási ügyben jöttem — folytatta Gregory — gyámleányom . . .

— Mrs. Jaspar Bellew?

— Igen, helyzete türhetetlen.

Mr. Paramor kutatva nézett rá.

— Várjunk csak, nemde, egy idő óta elválva él az urától?

— Igen, két év óta.

— Természetesen az ő beleegyezésével cselekszik.

— Beszéltem vele.

— Fölteszem, hogy ösmeri a válási törvényt.

Gregory kinos mosolylyal válaszolt:

— Nem igen; alig figyelem az ilyen eseteket az ujságban. Gyülölöm az egész ideát.

Mr. Paramor ismét elmosolyodott, de azonnal komolylyá válva, folytatta:

— Bizonyos dolgokban bizonyitékokra lesz szükség. Vannak bizonyitékai?

Gregory végighuzta ujjait hajában.

— Nem hiszem, hogy valami nehézség volna — mondta. — Bellew beleegyezik — mindketten beleegyeznek.

Mr. Paramor csodálkozva nézett rá.

— Mi köze annak hozzá.

— Nos, ha mindkét félnek az a szándéka és nincs akadály, nem lehet nehéz.

— Jó Isten! — mondta Paramor.

— De hiszen találkoztam Bellew-vel; tegnap beszéltem vele. Bizonyos vagyok benne, hogy mindenre ráveszem, amit ön akar!

Paramor fogai közt szürte a levegőt.

— Hallotta-e már egyszer azt a kifejezést: collusió? — mondta szárazon.

Gregory föl és alá járt a szobában.

— Nem tudom egyáltalán hallottam-e valami határozottat ezekről a dolgokról — felelte. — Az egész kérdés gyülöletes előttem. A házasságot szentnek tartom s ha, mitől Isten mentsen, nem bizonyul annak, borzasztó ezekre a formalitá-

sokra gondolni. Ez keresztény ország s mind husból és vérből valók vagyunk. Mire való ez a posvány, Paramor?

E kitörés után visszaesett székébe és kezébe támasztotta a fejét. És különös, ahelyett, hogy mosolyogna, Paramor fürkészően nézett le rá.

— Nem szabad, hogy ugy tünjék, mintha két szerencsétlen ember egyetértene abban, hogy elválasszák őket — mondta. — Az egyiknek ugy kell tenni, mintha meg akarná tartani a másikat s azáltal ő a sértett fél. Be kell bizonyitani a helytelen viselkedést, ebben az esetben a kegyetlenséget vagy hütlen elhagyást, még pedig kétségen felül. Ez a törvény.

— De miért? — kérdezte Gregory, föl se nézve.

Mr. Paramor kivette ibolyáit a vizből és orrához tartotta.

— Hogyan érti ezt, „miért?"

— Miért ez a körülményes, hazug eljárás?

Mr. Paramor arcán csodás gyorsasággal adott helyet a fürkésző kifejezés a mosolygásnak.

— Nos, az erkölcs megőrzése végett — mondta. — Hát mit gondolt?

— Erkölcsnek hivja, ha ugy bebörtönzi az embereket, hogy előbb vétkezniök kell, hogy kiszabadulhassanak?

Mr. Paramor kikarcolta az arcot itatósán.

— Hova lett a humora? — kérdezte.

— Nem látok benne tréfát, Paramor.

Mr. Paramor előrehajolt.

— Drága barátom — mondta komolyan. — Pillanatra sem állitom, hogy szisztémánk nem okoz sok hiábavaló szenvedést; nem állitom, hogy nem szorul reformálásra. Ezt minden ügyvéd, de a legtöbb gondolkozó ember megmondhatja Önnek. De ez nagy kérdés, mely most semmit sem segit rajtunk. Majd elrendezzük az Ön ügyét, ha lehet. Rosszul kezdte, ez az egész. Első dolgom lesz irni Mrs. Bellewnek és ide kéretni. Azután figyeltetni kell a férjét.

— Ez utálatos — mondta Gregory. — Nem megy anélkül?

Mr. Paramor mutatóujját harapdálta.

— Nem igen. De ne aggódjék; majd utánanézünk mindennek.

Gregory fölállt s az ablakhoz lépett; majd hirtelen megszólalt:

— Nem türhetem ezt az alattomosságot.

Mr. Paramor mosolygott.

— Minden becsületes ember azt érzi, amit Ön — mondta. De a törvényhez kell tartanunk magunkat.

— Tehát senki sem válhat el anélkül, hogy bestiává, vagy kémmé ne aljasodjék? — tört ki Gregory.

— Nehéz, talán lehetetlen — felelte Paramor

komolyan. — Mert látja, a törvény bizonyos alapelveken nyugszik.

— Alapelveken?

— Egyháziakon; és ezek szerint az, aki egyáltalán válást óhajt, már degradálva van. S hogy akkor még kém és bestia is kell, hogy legyen, már nem oly lényeges.

Gregory visszatért az asztalhoz, és ismét kezeibe temette arcát.

— Kérem, ne tréfáljon Paramor — mondta, — nekem igen kinos az egész.

Mr. Paramor szemei kutatva siklottak át kliense lehajtott fején.

— Nem tréfálok — mondta — Isten mentsen. Nem olvas verseket? — és kihuzva egy fiókot, vörös bőrbe kötött könyvet vett elő: — Nagyon szeretem ezt az embert:

Life is mostly froth and bubble . . .
Two things stand like stone
Kindness in another's trouble
Courage in your own.

Ez minden filozófia a számomra.

— Paramor — mondta Gregory — gyámoltom igen drága nekem; drágább mint bármely nő, akit ösmerek. Szörnyü dilemmában vagyok. Egyfelől ez a piszkos, alattomos dolog, egész nyilvánosságával; s másrészről az ő helyzete: — egy gyönyörü asszony, csupa vidámság, egyedül Londonban, hol minden férfi alacsony

ösztöne s minden asszony nyelve szabad prédának tekinti. Csak nemrég igen fájdalmasan tapasztaltam ezt. Isten bocsássa meg! de még azt is tanácsoltam, térjen vissza Bellewhez; de erről, ugy látszik, nem lehet szó. Mit tegyek?

Mr. Paramor felemelkedett.

— Tudom — mondta — tudom, kedves barátom. — Egy percig mozdulatlan maradt, kissé elfordulva, majd hirtelen: — jobb rá nézve, ha megszabadul tőle. Magam fogom őt meglátogatni. Amennyire lehet, kimélni fogjuk. Ma délután elmegyek s közlöm Önnel az eredményt.

Mintegy közös ösztönből egymás felé nyujtották kezeiket és elfordult arccal ráztak kezet. Azután Gregory kalapját vette s elhagyta a szobát.

Közvetlenül egylete irodájába ment a Hanover Squaren. A legfölső emeleten voltak; magasabban, mint bármely más egylet a házban — tényleg olyan magasan, hogy ablakaikból, melyek csak öt lábnyira a padlótól kezdődtek, már csakis az eget lehetett látni.

Egy keskenyvállu, pirosarcu lány, sötét szemekkel, dolgozott az irógépen egy sarokban; és kissé oldalt, egy megcimzett levélboritékokkal, válaszolatlan levelekkel s egyleti jelentésekkel boritott iróasztalnál egy őszhaju, hosszu, viharvert arcu, égő tekintetü hölgy ült és egy kézirat fölött ráncolta össze homlokát.

— Oh, Mr. Vigil — mondotta — örülök, hogy jött. Ez itt nem maradhat igy. Nem felel meg.

Gregory felvette a kéziratot s elolvasta a szóban forgó részt.

„Éva Nevill esete oly szörnyü, hogy kérdjük azokat az olvasónőinket, akik falusi otthonuk biztonságában, talán fényüzésben, de minden esetre békében élnek, mit tettek volna, ha egyszerre e szegény leány helyére kerülnek, egy nagy városban, pénz nélkül, ugyszólván ruha nélkül és kiszolgáltatva mindazon emberarcu ellenségeknek, kik asszonytársainkra leskelődnek. Hadd kérdje meg mindenki saját-magát: Ellenálltam volna, midőn ő elbukott?“

— Ezt igy nem lehet szétküldeni — mondta ismét a hölgy.

— Mi baj van vele, Mrs. Shortman?

— Nagyon is személyeskedő. Csak gondoljon Mrs. Maldenre s többi abonnensünkre. Nem várhatja tőlük, hogy a szegény Évának képzeljék magukat. Nem fog nekik tetszeni.

Gregory haját borzolta.

— Lehetséges, hogy nem állják ezt? — kérdezte.

— Csak azért, mert oly borzasztó részleteket közöl a szegény Évától.

Gregory föl s alá járt a szobában.

Mrs. Shortman folytatta :

— Ön már olyan rég nem élt falun, hogy nem emlékszik, Mr. Vigil. De lássa, én tudom. Az emberek nem szeretik, ha nyugtalanitják őket. Aztán meg gondolja el, mily nehéz nekik magukat ily helyzetbe képzelni. Csak kellemetlen volna és ártana a lap terjedésének.

Gregory felkapta az ivet és átadta a sarokban ülő irógépkisasszonynak.

— Kérem, olvassa el, Miss Mallow.

A lány elolvasta, anélkül, hogy felemelné szemét.

— Nos, ugy van, ahogy Mrs. Shortman mondja?

A lány elpirulva adta vissza.

— Természetesen, különben tökéletes volna, de azt hiszem Mrs. Shortmannak igaza van. Vannak, akik rosz néven veszik.

Gregory hirtelen az ablakhoz lépett, kinyitotta és ott állt az égre bámulva. Mindakét asszony a hátát nézte.

— Csak ilyenformán változtatnék rajta, onnan, „falusi otthona“ — mondta Mrs. Shortman szeliden, — hogy nem sajnálják-e s nem bocsátanak-e meg egy szegény lánynak, egyedül egy nagy városban, pénz nélkül, ugy szólván ruha nélkül és kitéve az emberformáju ellenség minden leselkedésének — s evvel elég volna.

Gregory ismét az ablakhoz lépett.

— Ne ezt a szót „megbocsátani“ — mondta.

Mrs. Shortman felemelte tollát.

— Ön nem tudja milyen szigoru ez emberek fölfogása — mondta. — Gondolja meg, Mr. Vigil, hány paplakban olvassák. Nekünk mindig elvünk volt nagyon óvatosnak lenni. És ön még élesebben irta le ezt az esetet, mint máskor. Nem mintha tényleg képesek volnának magukat beleképzelni a helyzetbe, ez lehetetlen, egy asszony se tudná száz közül, főleg, ha falun élt és sohase látta az életet. Magam is egy Squire leánya vagyok.

— És én egy papé — mondta Gregory mosolyogva.

Mrs. Shortman szemrehányólag nézett rá.

— Tréfán kivül, Mr. Vigil, lapunk úgyis alig él meg, igazán nem engedhetjük ezt meg magunknak. Az utóbbi időben halomszám kapom a leveleket, hogy fölösleges brutálisan irjuk le az eseteket. Itt van egy:

Bournefield Rectory,
November 1.

Kedves Nagysád.

Igen rokonszenvezem jeles munkájukkal, de attól tartok, nem fizethetek elő lapjukra mig megtartja mostani irányát, mivel nem érzem ugy, hogy mindig megfelelő olvasmány leányaim részére. Nem tartom sem bölcs, sem helyes dolognak, hogy megösmerked-

jenek az élet ily szörnyü oldalaival, bármenynyire igazak is legyenek.

Kész hive
Winifred Tuddenham.

P. S. Meg nem is lehetek biztos benne, hogy nem e kerül cselédeim kezébe, hogy bajt okozzon.

Csak ma reggel kaptam.

Gregory kezeibe temette arcát s igy annyira hasonlitott imádkozó emberhez, hogy senkise beszélt. Végre fölemelte fejét, hogy mondja:

— De nem „megbocsátani," Mrs. Shortman, ne ezt a szót.

Mrs. Shortman áthuzta tollával.

— Helyes, Mr. Vigil, de veszedelmes.

A sarokban ujra megindult az irógép petyegése.

— És az iszákos nő esete — Millicent Porter — Mr. Vigil? attól tartok kevés a remény.

— Mi az? — kérdezte Gregory.

Ismét visszaesett, most már ötödször.

Gregory az ablak felé fordult s az égre nézett

— Adja ide a cimét, megnézem magam.

Mrs. Shortman felolvasta egy zöld könyvből — Mrs. Porter, 2 Bilcock Buildings Bloomsbury.

— Igen.

— Mr. Vigil, néha szeretném, ha nem foglalkoznék oly soká e kilátástalan esetekkel, ugy látszik sohasem lesz semmi belőle s az Ön ideje *oly* értékes.

— De hogyan mondjak le róla? Nem tehetem.

— De miért ne tehetné, Mr. Vigil. Valahol végét kell vetni. Bocsássa meg, ha igy mondom, de azt hiszem néha elfecsérli az idejét.

Gregory az irógépes lányhoz fordult.

— Igaza van Mrs. Shortmannak? igazán fecsérelem az időmet?

Az irógépes leány kedvesen elpirult s anélkül, hogy felnézne, válaszolt:

— Hogyan tudhatom én azt, Mr. Vigil. Csak sajnálja az ember.

Gregory ajkán humoros és csodálkozó mosoly jelent meg.

— Most tudom, hogy ki fogom gyógyitani — mondta — 2 Bilcock Buildings. — Hogy van a neuralgiája Mrs. Shortman.

— Rosszul, — mondta Mrs. Shortman mosolyogva.

Gregory hirtelen visszafordult.

— Akkor érzi a nyitott ablakot — mondta.

— Oh, sajnálom.

Mrs. Shortman a fejét rázta.

— Nem, de talán Molly.

— Oh nem, Mr. Vigil, én miattam ne csukja be — mondta az irógépes leány.

— Becsületszavukra?

— Becsületszavunkra — felelt a két asszony, s egy pillanatig mind a hárman nézték az eget. Majd Mrs. Shortman szólalt meg.

— Látja, a baj gyökere ellen nem tehet semmit, . . . a férje . . .

Gregory visszafordult.

— Oh, az az ember! — csak megszabadulhatna tőle. Ennek már régen meg kellett volna történnie, mielőtt rávette, hogy igy igyék. Miért nem tette Mrs. Shortman?

Mrs. Shortman felvetette különösen lelkes tekintetü szemeit.

— Azt hiszem nem volt hozzá pénze — mondta — és akkor nagyon csinos asszony is kellett, hogy legyen. S egy csinos asszony nem szeret elválni.

Gregory ránézett.

— Hogyan Mrs. Shortman, Ön is a farizeusok között?

Mrs. Shortman elpirult.

— Meg akarta menteni — mondta — bizonyosan meg szerette volna menteni.

— Tehát Ön és én — de Gregory nem fejezte be s ismét az ablakhoz fordult.

Mrs. Shortman, ajkait harapdálva, nyugtalanul nézte az eget.

Miss Mallow gondterhes arccal még gyorsabban járatta ujjait az irógépen.

Végre Gregory megszólalt:

— Bocsássanak meg kérem — mondta szeliden. — Személyes ügy, megfeledkeztem magamról.

Mrs. Shortman levette szemét az égről.

— Oh! Mr. Vigil, ha tudtam volna. . .

Gregory mosolygott.

— Semmi, semmi, — de egészen megrémitettük szegény Miss Mallowot.

Miss Mallow ránézett, ő visszanézett s mind a hárman megint az eget nézték — ez volt a kis társaság egyetlen szórakozása.

Gregory körülbelül három óráig dolgozott s azután lement egy kis bun-shop-ba, hogy egy csésze kávét egy darab kalácscsal fogyasszon el lunchre.

Aztán omnibuszra szállt, s a tetején ülve, kalappal a kezében, mosolyogva utazott nyugat felé. Helen Bellewre gondolt. Már megszokta, hogy ő rája gondol, neme legszebb legjobbikára . . . evvel a szokással őszült meg és már nem tudott lemondani róla. És az asszonyok, akik igy látták őt födetlen fővel, mosolyogva gondolták: — Milyen szép ember.

De George Pendyce, aki látta a Stoics Club ablakából, másképen mosolygott, mert egy kissé mindig rosszul esett neki a látása.

A Természet, mely férfinak teremté Gregoryt, már régen rajtakapta, hogy kisiklik kezeiből s ugy él, mint egy klastromban, asszonynélkülözőn, még azoktól a szegény teremtésektől is idegenül, akikre gondot viselt; s a Természet, mely nem türi, hogy az ember kivonja magát hatalmából, idegein át boszúlta meg magát, meg avval, hogy minduntalan a fejébe tolult a vér. Mert — semmi szükségem extravaganciákra — mondta, — s ez az ember ugyis elég különös már. Mert a természet — mi ködös vidékeken nem ritkaság — hét láb magasnak alkotta és az ember ahogy egy ujjnyit nem adhat önmagához hozzá, ugy el sem vehet egyet sem. Gregory nem türhette, hogy egy néger mindig néger kell hogy maradjon és remélte, hogy gond és fáradozás által egy szép napon fehér lesz. Nincs halandó a világon, kinek ne lenne meg a saját filozófiája, mely annyira különbözik minden más halandóétól, mint az arcuk az övétől. Csakhogy Gregory azt hitte, hogy a sajnosan más nézeten levő filozófusok idővel hasonlóvá válnak hozzá, hacsak gondja lesz rá, hogy többször is figyelmeztesse őket tévedéseikre. Voltak Nagybritániában mások is, kik igy vélekedtek.

Gregory reformáló ösztöneire nézve állandó szomoruság volt, hogy finom érzéssel jött a világra. Ez utjában volt és megakadályozta

legnemesebb szándékaiban. Ebből származtak a balsikerek, melyekről Mrs. Pendyce a Worsted Skeynesi bál éjszakáján Lady Maldennel beszélt.

Nem messze Mrs. Bellew lakásától elhagyta az omnibuszt s ugyszólván reverenciával tette meg az utat odáig s ismét vissza. Már régen szabályul tüzte ki magának, hogy kéthetenkint csak egyszer látogatja meg Mrs. Bellewt s ezt soha meg nem szegte, de éjjel-nappal a legnagyobb kerülőket tette, hogy elmehessen ablakai alatt. És anélkül, hogy tudatában volna, hogy valami nevetségeset művelt, még mindég mosolyogva s talán tényleg boldogabban, hogy nem látta Mrs. Bellewt, kalapját térdére téve, visszaindult kelet felé s ujra elhaladt a Stoics Club nagy ablakánál, George Pendyce előtt, aki megint gunyosan mosolygott láttára.

Félórája volt otthon Buckingham Streeti lakásán, mikor egy klubszolga megjelent Mr. Paramor igért levelével.

Sietve nyitotta fel.

„The Nelson Club, Trafalgar Square.

Kedves Vigil!

Most látogattam meg gyámleányát. Tegnap történt valami, ami ügyünknek kinos fordulatot adhat. Ugylátszik, hogy az Ön tegnap délutáni látogatása után férje bejött a városba

és este tizenegy óra után megjelent lakásán. Állapota közel állt a delirium tremenshez s Mrs. Bellew kénytelen volt az éjszakán át ott tartani. „Nem lettem volna képes egy kutyát kikergetni ily állapotban", ugymond. A látogatás most délutánig tartott, azaz hogy éppen csak elment, mire jöttem. Komédia talán, de meg kell magyaráznom jelentőségét. Azt hiszem, megmondtam önnek, hogy válási törvényünk bizonyos elveken alapszik. Ezek egyike kizár minden megbocsátást annak részéről, aki a keresetet beadta. Technikai kifejezéssel condonatiónak nevezik ezt a megbocsátást, mely ez idő szerint kizár minden további lépést ez ügyben. A törvényszék igen féltékenyen őrködik e kérlelhetetségi elvén és ügyel a sértett fél minden lépésére, melyet condonátiónak lehetne felfogni. Félek, hogy azok után, amit gyámoltja mondott, többé nem tanácsos régen elmult tényeken alapuló válókeresetet beadni. Nagyon is veszedelmes. Más szóval, a Törvényszék alighanem ugy itélne, hogy a vádló megbocsátotta az eddigi sérelmeket. De minden ujabb hiba, hogy ugy fejezzem ki magam, visszaállitja a régi állapotot s igy, bár e percben semmit sem lehet tenni, számithatunk a jövőre. Most, hogy láttam gyámleányát, teljesen értem aggodalmait, ámbár

korántsem vagyok bizonyos benne, hogy igaza van, midőn azt tanácsolja neki, hogy elváljon. Ha azonban ragaszkodik véleményéhez, személyesen a legnagyobb körültekintetéssel foglalkozom vele, és tanácslom, ne okozzon magának fölösleges gondokat. Ebben laikus ember nem segithet, különösen nem, ha mint Ön, ugy itéli meg a dolgokat, ahogy lenniök kellene, ahelyett, hogy ugy venné, ahogy vannak.

Maradtam, kedves Vigil, legőszintébb hive
EDMUND PARAMOR.

Gregory Vigil, Esq.

Ha találkozni akar velem, egész este clubomban vagyok. E. P.“

Mikor Gregory elolvasta ezt a levelet, ablakához lépett s kinézett a kis tüzekre a folyón. Szive hevesen vert s halántékai égtek. Lement a lépcsőn s egy bérkocsiban a Nelson Clubba hajtatott.

Mr. Paramor éppen ebédelt s meghivta vendégét, hogy vele tartson.

Gregory fejét rázta.

— Nem, köszönöm, nem tudnék most enni. Mi ez Paramor? Bizonyosan tévedés van ebben. Csak nem akarja azt mondani, hogy mert kereszténynyien járt el azzal az emberrel szemben, igy büntetik érte?

Paramor ujjait harapdálta.

— Ne zavarjuk össze a dolgot a kereszténység bevonásával. Annak semmi köze a törvényhez?

— Ön egyházi alapelvekről beszélt — mondta Gregory.

— Igen, igen, azt értettem, hogy a régi egyházi elvekből indultak ki, melyek férfit és nőt elválaszthatatlannak tekintettek. A törvény ugyan már lemondott e felfogásról, de az elvek még itt kisértenek.

— Ezt nem értem.

— Nem tudom, bárki más érti-e? — mondta Paramor csöndesen. — De azt tudom Vigil, hogy az ilyen esetben, mint az Önöké, óvatosan kell eljárni. Óvni kell az arcot — mint a kinaiak mondják. Ugy kell odaállitani, mintha nem óhajtanánk beadni a válókeresetet, de annyira megsértettek, hogy kénytelenek vagyunk vele. Ha Bellew hallgat erre, a biró elfogadja amit elébe tesznek. De a királynő ügyésze még mindig hátra van. Nem tudom, tud-e valamit róla?

— Nem, nem tudok.

— Nos, ha föl tud hozni valamit az ellen, hogy a javunkra itéljenek, meg fogja tenni. De nem szokásom bíróság elé vinni valamit, ami ellen bármit is lehessen szólni.

— Azt akarja mondani? . . .

— Azt akarom mondani, hogy azért még nem adhat be válópert, mert szerencsétlennek érzi magát és mert olyan helyzetbe került, melyben egy nőnek sem szabadna élnie, hanem csak akkor, ha bizonyos tényleges okokat is felhozhat és igy például, ha mondjuk, condonatió által technikai okot szolgáltatott a törvényszéknek a válóper elutasitására, ugy a törvényszék azt meg is fogja tenni. Hogy egy válópert keresztülvigyünk, hajthatatlannak kell lenni s ravasznak, mint egy macska. Érti most már?

Gregory nem felelt.

Mr. Paramor kutatón és részvétteljesen nézett az arcába.

— Most egyáltalán meg se indithatjuk — mondta még egyszer. — S Ön mégis mellette van? Megirtam Önnek, nem vagyok bizonyos benne, igaza van-e?

— Még kérdezi Paramor? Most jobban rajta van a lelkem, mint valaha, a férje tegnap esti viselkedése után.

— Ugy szemmel kell tartani Bellewet — mondta Mr. Paramor — reméljük a legjobbat.

Gregory kezet nyujtott.

— Erkölcsiségről beszél — mondta. — Nem mondhatom mily kifejezhetetlenül közönségesnek tünik előttem az egész. Jó éjt.

S hirtelen megfordulva, eltávozott.

Feje zavaros volt s szive nehéz. Ugy gondolt Helenre, mint ha azt az asszonyt, aki a világon a legdrágább előtte, valami undok kigyó tartaná fogva és a tudat, hogy minden szerencsétlenül házas férfi vagy nő, partnere vagy önmaga, vagy bár senki hibájából ugyanazon helyzetben van, semmi vigaszt sem nyujtott neki. Sokáig tartott, mig végre odahagyta a szeles utcákat s hazafelé indult.

OSZK

X.

BLAFARD'S.

Néha megjelenik modern civilizációnk felszinén egyike azon nagy és jó embereknek, kik öntudatlanul, mint már a nagy és jó emberek teszik, maradandó nyomot hagynak hátra, mielőtt elsöpri őket a sors.

Igy történt a Stoics Club alapitójával is. 187... évben került a fölszinre s nem volt a világon egyebe, mint ruhái s egy eszméje. Egy év alatt életbe léptette a Stoikusok klubját, szerzett 10.000 fontot, el is vesztette s ismét eltünt.

De a Stoics Club tovább élt, alapeszméje, halhatatlan szépsége által. 1891-ben erős, elösmert egyesület volt, ha nem is olyan exkluziv, mint azelőtt, de épp oly előkelő és elegáns, mint akármelyik londoni club — egy-kettő kivételével, melyekbe ugy sem került senki. Az eszme, melyre alkotója művét alapitotta, egyszerü, időálló és tökéletes volt, mint minden nagy eszme — oly egyszerü, időálló és tökéletes, hogy csodálatosnak látszott, hogy senki sem bukkant már előbb rá. A tagok szabályainak 1. paragrafusába volt belefoglalva:

— Ezen klub tagjai ne birjanak semmiféle hivatásszerü foglalkozással.

Innen a club neve, mely egész Londonban hires volt konyhája s borai kitünőségéről.

Piccadillyben volt, frontja a Zöld Parkra, s földszinti dohányzója számos nagy ablakain át a publikum a nap minden szakában élvezhette számos Stoikus látását, kik különféle helyzetekben olvasták az ujságokat, vagy kinéztek az ablakon.

Néhányan közülök, kik nem ültek valami igazgatótanácsban, vagy nem ültettek gyümölcsöt, vagy nem voltak jachttulajdonosok, néha egy-egy könyvet irtak, vagy egy szinháznál voltak érdekelve. De többnyire azzal töltötték ki életüket, hogy lovakat futtattak, rókára vadásztak, vagy madarakat lőttek. Voltak közöttük önálóbb hajlandóságuak is, kikről ugy tudták, hogy zongoráznak vagy pedig áttértek a római katholikus hitre. Sokan évről-évre a megfelelő idény alkalmából a continens ugyanazon pontjait keresték fel. Mások az önkéntes csapatokhoz tartoztak, mig néhányan ügyvédeknek mondták magukat; hébe-korba egyik képet festett vagy a jótékonyságnak szentelte magát. Tényleg volt minden fajtából, de közös jellemvonásuk független jövedelem volt, melyet a gondviselés néha ugy rendezett el, hogy semmikép sem tudtak megszabadulni tőle.

Noha a független jövedelem kérdése fontosabb volt az osztálykülönbségnél, azért a

Stoikusok mégis csak főleg a falusi birtokososztályhoz tartoztak. Választásaikban az az ösztön vezette őket, hogy a club szelleme ezen osztály hozzátartozói által lesz legjobban megóva; s a legidősebb fiúk, kik szinte magától értetődőn lettek tagjaivá, ifjabb fivéreiket is bevezették, igy tisztán tartva borukat, megőrizve azt a jó öreg falusiház-zamatot, melyet seholsem értékelnek annyira, mint Londonban.

Minekutána Gregoryt elhaladni látta az omnibus tetején, George a kártyaszobába vonult s mivel az még üres volt, a falon lógó arcképek vizsgálatába fogott. Ott volt a club mindazon tagjainak képmása, kik időnkint egy hires karikaturista kézjegyével kerültek bele egy hires társaságbeli lapba. Mihelyt megjelent egy Stoikus, azonnal kivágták, berámázták, üveg alá tették s felfüggesztették ebbe a szobába, pajtásai mellé. S George egyiktől a másikhoz ment, mig az utolsóhoz ért, mely sajátmaga volt. Kifogástalanul szabott ruhában volt ábrázolva, könnyen begörbitett könyökkel s messzelátóval. Aránytalanul nagy fején igen kiskarimáju fekete keménykalapot viselt. A művész soká és gondosan foglalkozhatott az arccal. Az ajkakat és az arcot ugy formálta, hogy gondolatnélküli életörömöt fejezzenek ki, de szinük és formájuk által valahogy nyakasság és hevesség benyomását keltették. A szemek üveges

tekintetüek voltak s közéjük egy kis vonal állt, mintha tulajdonosuk azt gondolná:

— Nehéz dolog a Noblesse oblige! Ki kell, hogy tartsam.

Alatta ez állott; „Ambler."

George sokáig állott ott hirneve apoteozisát szemlélve. Csillaga magasan állott. Lelki szemeivel turfgyőzelmek hosszu sorozatát látta, sok napokat és éjszakákat és bennük, velük Helen Bellew-t, és különös! — ahogy igy állt képmását nézve, szemei fölvették az üveges tekinteteket s a kis ránc közéjök szökött.

Hangok közeledtek, megfordult és egy székbe ereszkedett. Nem tartotta volna helyesnek, hogy meglepjék igy, sajátmagára bámulva.

Husz perccel mult hét óra, midőn estélyi öltözékben elhagyta a clubot és egyfogatuban hajtatott Buckingham Gate-hoz. Itt elbocsátotta a kocsit, felhajtotta kabátja prémes gallérját, ugy hogy közte és operakalapja széle közt nem látszott ki más, mint a szemei. — Várt, összeszoritott ajkakkal vizsgálva minden arramenő bérkocsit. Egy gyorsan közeledett, az enyhe világosságban látta, hogy egy kéz a csengő felé emelkedik. A cab megállt, George kilépett az árnyékból és beszállt. A bérkocsi tovább haladt és Mrs. Bellew karja simult az övéhez.

Ilyen módon szoktak együtt menni egy restaurantba.

Nehány kis ernyős lámpáju terem közül a harmadikban foglaltak helyet egy sarokasztalnál és alatta előbujt az asszony cipője, érintve a férfiét. Szinlelt közönyük dacára, olthatlan fény ragyogott szemeikben. Egy habitué, aki a kis szoba végében claret-t szürcsölt, a tükörben figyelte őket és öreg szivébe melegség lopózott, félig fájás, félig rokonszenv, és az apró szarkalábak szemei körül megértő mosolyban mozdultak meg. Édessége elmult s csak egy kis vigyorgás maradt a borotvált ajkakon. A mellékszobában két pincér került össze s bólintásuk- és tekintetükben ugyanaz az öntudatlan szimpátia, ajkaikon ugyanaz a tudatos vigyorgás kelt. S a vén habitué elgondolta:

— Meddig tart vajjon . . . Pincér, kávét és a számlámat!

Szinházba akart menni, de most ahelyett elüldögélt itt, hogy Mrs. Bellew fehér vállait és fényes szemeit láthassa a jóindulatu tükörben.

— Uj napok . . . most vannak uj napjaik — gondolta. — Pincér! Egy Benedictinet. — És kacagása hallatára öreg szive sajogni kezdett. — Senki se fog még egyszer igy nevetni az én kedvemért . . . Pszt, pincér! Mi ez? Felirtak nekem egy fagylaltot! — De mikor a pincér elment, csak megint a tükörbe pillantott és látta, amint egymáshoz értetik gyöngyöző borral tele poharaikat és azt gondolta: — Sok szerencsét!

Azoknak a fogaknak egy villanásáért, istenem, odaadnék . . .

De szemei a papirosvirágokra tévedtek, melyek asztalát ékitették: sárga, zöld és vörös, kemény, élettelen és kusza. Egyszerre ugy látta őket, ahogy voltak, s a bormaradékot poharában s a mártásfoltos abroszt s az elfogyasztott diók hulladékát. — Nem olyan már ez a hely se, mint volt — gondolta tüsszögve és köhögősen —, nem fogok idejárni többet.

Belerázódott kabátjába, hogy menjen s mégegyszer a tükörbe nézett; szemeik most ő rajta pihentek, kiolvashatta belőlök az ifjuság gondatlan szánakozását az öregeken. S szemei feleltek: Várjatok, várjatok csak! Még fiatalok vagytok. Nem kivánok nektek rosszat, kedveseim! . . . S bicegve, mert egyik lábára béna volt, elhagyta a szobát.

De George s társnője ülve maradtak s minden pohár után ragyogóbbak lettek szemeik. Mert ugyan ki ügyelt volna rá a szobában? Egy teremtett lélek sem; csak egy fiatal, magas, fekete, kissé kancsal pincér, aki tüdővészes volt, meg a borfiu, sápadt, szinte szenvedő képü gyerek. Az egész világ a bor arany szinében égett, melyet ittak, de azért közönyös dolgokról beszéltek s csak álmatag és ragyogó szemeik beszéltek igazán. A barna fiatal pincér mozdulatlanul állott egy sarokban és kancsal

szemei az asszony vállait nézték, öntudatlanul olyan vágyakozással, mint valami szent egy régi képen. A tálaló-ellenző mögött a borfiu látatlanban valami félretett üvegből ivott egy pohárral. A vörös függöny résén át valami kíváncsi szem nézett be a fagyos ködből odakünn, mig ura elhaladt a hidegben.

Jóval kilenc után emelkedtek fel. A barna fiatal pincér imádó kezekkel segitette rá a kabátot. Az asszony visszanézett rá, résztvevőn. Isten tudja — látszott mondani —, ha téged is boldoggá tudnálak tenni, megtenném! Miért szenvedni? Az élet jó és hatalmas.

A fiatal pincér lesütötte előtte kancsal szemét és meghajolt a kezébe ejtett pénz felett. A kis borfiu sietve iparkodott előlük az ajtó felé és szenvedő arca széles mosolyra nyilott.

— Jó éjt, asszonyom, jó éjt, uram. Nagyon köszönöm.

S ő is meghajolva maradt keze fölött s mosolya engedett.

De a kocsiban George keze átfogta őt a kabát alatt és elvesztek a siető kocsik forgatagában, melyekben párok ültek, mint ők, elrejtve mindenki más szemétől, mindenki más érintésétől, mint egymáséitól, és a félhomályban halkan beszélgettek.

II. RÉSZ.

I.

GREGORY UJRA KEZDI.

A fallal keritett kert végén, melyet Mr. Pendyce egykori kedves Strathbeggaly-i kertjének másává csináltatott, vad gyümölcsös volt, körte és cseresnyefákból. Korán bimbóztak és április harmadik hetében már az utolsó cseresznyefa is kivirágzott. Alatta a magas fűben sárga és fehér nárcis, és jongvilla nyilt évről-évre és melengette sárga csillagait a virágok közt aláhulló napfényben.

Ide szokott Mrs. Pendyce járni, vastag kesztyüvel a kezén, kissé kipirultan a hajladozástól és ugy állt ott, mintha már a látása is e sok virágnak megnyugtatná. Az ő kedveért menekedtek meg a vén fák évről-évre az oltás és egyéb nemesitő műveletektől, miben különben a Squire részesitette volna. Őt a régi Totteridge tradicióban nevelték, hogy a gyümölcsfákat békén kell hagyni, mig a férje ujabb metódusokat óhajtott alkalmazni. De ő küzdött ezekért a fákért . . . Körülbelül az egyetlen dolog volt, amiért valaha is küzdött férjhezmenetele óta

és Horace Pendyce még most is kényelmetlenül emlékezett a pillanatra, melynek ugyan az idő elvette már az élét, mikor hátát hálószobájuk ajtajának támasztva mondta:

— Ha megnyeseti azokat a szegény fákat Horace, nem maradok itt többé.

Erre az azonnal kifejezést adott elhatározásának, hogy megnyeseti, de mivel ezt egy-két napra elhalasztotta, a fák harminchárom év mulva is ugy maradtak. Végén már büszke is volt rá, hogy továbbra is volt gyümölcs rajtuk és igy beszélt róluk:

— Feleségem marotte-ja, sohase nyesettük. És furcsa, hogy jobbak, mint a többi fák.

Ezen a tavaszon, mikor minden olyan előrehaladott volt már, a kakukok énekeltek és az uj ültetés fiatal — George születésekor ültetett — lucfenyőinek lehe, akár valami mennyei citromok illata, töltötte meg a levegőt, még gyakrabban járt a gyümölcsösbe, mint rendesen. Lelke ismét tele volt a régi nyugtalan, félig fájdalmas vágyakozással, maga se tudta mi után, amit oly gyakran érzett Worsted Skeynesi első éveiben. És igy a legnagyobb fa alatt ülve a zöldre festett kerti padon, a szokottnál többet gondolt Georgera, mintha fia lelke, az első igazi szenvedélyben remegve, övele keresné az együttérzést.

Olyan keveset volt otthon egész télen, csak

kétszer, pár napi vadászatra, s egyszer vasárnapra, mikor ugy rémlett neki, hogy sovány és kimerültnek látszik.

Először mulasztotta el a karácsony estét. Nagy óvatosan, alkalomadtán megkérdezte, találkozik-e Mrs. Bellewvel, s ő azt felelte:

— Óh igen, néha.

Titokban egész télen tanulmányozta a Timest, emliti-e George lovát, s bántotta, hogy nem. De végre egy februári napon, mikor több lista elején találta, mindenféle számokkal, azonnal örömmel fogott neki, hogy fiának irjon. Öt lista közül, ahol az Ambler neve emlitve volt csak egyben volt második. George válasza vagy egy hét mulva érkezett meg.

Kedves mama!

Amit olvastál, a tavaszi Handicap sulyjegyzéke volt. Lovamat mindenütt tulterhelték s igy semmi chanceom nincs.

Sietve, szerető fiad

GEORGE PENDYCE.

A tavasz közeledtével önálló londoni látogatásának viziója, amely a télen át fenntartotta, elvégezvén évi feladatát, mind ködösebb és ködösebb lett s a végén egészen elhalványodott. Már nem is álmodott róla, mintha nem is lett volna soha; sem George

nem emlékeztette és mint rendesen, megszünt várni rá, vajjon emlékezteti-e? Most már season tartózkodásukra gondolt helyette és titkos idegesség fogta el, ha a társaságok tömkelegére gondolt. Mert Worsted Skeynes és minden, ami hozzá tartozott, mintha egy páncélos lovas lett volna, aki vaskezekkel egy szük utcán hajtja keresztül; mindig arról álmodott, hogy majd leveti, ha a szabadba ér, de sohasem ért el odáig.

Hétórakor ébredt, teáját kapva, és héttől nyolcig kis cédulákra irt jegyzeteket, mig Mr. Pendyce, hátán fekve, könnyen hortyogott. Nyolckor fölkelt. Kilenckor kiöntötte a kávét. Féltiztől tizig a gazdasszonyt és madarait látta el. Tiztől tizenegyig a kertészt s toilettejét. Tizenegytől tizenkettőig meghivókat irt embereknek, akikkel nem törődött és elfogadta azokét, kik nem törődtek övele. Ilyenkor irt ki csekkeket is és kellő sorrendben kikészitette, hogy férje aláirja; vagy nyugtákat rendezett, gondosan megjelölve hátukat és gumiszalagba huzva őket; rendesen akkor fogadta Mrs. Hussel Barter látogatását is. Tizenkettőtől egyig vele és a „jó kutyákkal" a faluba ment és zavarodottan állt meg a házak ajtajában oly emberekkel, kik félénkek voltak vele szemben. Félkettőtől kettőig lunch volt. Kettőtől háromig a fehér reggeli szobában egy ujsággal a kanapén pihent, igye-

kezve a parlamenti beszédeket olvasni, miközben valami egészen másra gondolt. Háromtól négyig kedves virágaihoz ment, de onnan minden percben elhivhatták, hogy vendég érkezett, vagy pedig ő ült kocsiba és valami szomszédhoz hajtatott, hol egy félórát maradt s aztán elment. Félötkor töltötte a teát. Öttől hatig harisnyát, vagy nyakkendőt kötött George vagy Gerald számára és szelid mosolylyal figyelte mi történik. Hattól hétig a Squire magyarázta el neki benyomásait a parlament és egyéb általános dolgokról. Héttől félnyolcig átöltözött fekete kivágott ruhába, régi csipkékkel a derekán. Félnyolckor volt az ebéd. Háromnegyedkilenckor Nórát hallgatta, aki Chopin két walzerét játszta, meg valami darabot Rafftól, „Sérenade du Printemps“, vagy Bee énekelt a „Mikadó“ vagy a „Saucy Girl“-ből. Kilenctől féltizenegyig piquetet játszott, amire apja tanitotta még, ha volt valaki, aki játszott vele, de mivel ez ritkán esett meg, rendesen egyedül rakott patiencet. Féltizenegykor aludni tért. Pont féltizenkettőkor a Squire fölébresztette; egy órakor szunnyadt el. Hétfőkön olvasható, finom egyenes vonalu Totteridge kezeirásával listát készitett a „Circulating Library“ számára; válogatás nélkül olyan könyvekből, melyeket a hetenkint Worsted Skeynesre érkező „Ladies Paper“ ajánlott. Időnként a Squire is átadott neki egy listát,

melyet dolgozószobája magányában a Times és a Field után állitott össze; ezt is elküldte.

És igy a ház el volt látva föltétlenül szükségletéhez illő irodalommal s nem óhajtott könyv egyáltalán be se juthatott oda — noha ez Mrs. Pendycenek mindegy lett volna, — mert gyakran mondta szelid sajnálkozással: „Valóban nincs időm olvasásra, kedvesem.“

Ez a délután olyan meleg volt, hogy a méhek mindenfelé ott döngtek a bimbók körül és két rigó, kik egy kőrisfán fészkeltek, mely a skót kertet őrizte, nagy izgatottságban volt, mivel egy fiókájuk kihullott a fészekből. Az anya csöndesen ült a nagy fü szélén, példája által igyekezve megnyugtatni a piciny jószág csipogását, mely még odacsalhat valami nagy, vagy emberi lényt.

Mrs. Pendyce, aki ott ült a legvénebb cseresznyefa alatt, utánament a hangnak és fölszedte a picinyt s hogy ösmert minden fészket, visszatette a helyére, a szülők legnagyobb rémületére és lármájára. Azután visszatért padjához és ujra leült.

Az ő szivében is volt valami a rigó anya félelméből. Maldenék évi városba vonulásukat megelőző látogatáson voltak nála és arcát még nem hagyta el a pir, mit előhivni Lady Maldennek állt hatalmában. Az igaz, hogy azzal vigasztalhatta volna magát: „Ellen Malden olyan bourgeoise,“ de ez ma nem nyugtatta meg.

Kiséretében volt egy szintelen leánya, aki sohase hagyta el és két szintelen kutya, mely egész uton futni kényszerülve, most lógó nyelvvel feküdt a kocsi alatt; igy jött el Lady Malden és megfelelő ideig maradt; ez idő háromnegyedrészében, ugylátszik, az el nem végzett kötelesség érzése bántotta s a többi egynegyedrészben pedig Mrs. Pendyce érezte, hogy e kötelesség elvégeztetett.

— Kedvesem — mondta Lady Malden, miután a sápadt leányt a télikertbe küldte — tudja, hogy én vagyok az utolsó a világon aki pletykát ismétel; de azt hiszem, csak helyes, ha megmondom, hogy hallottam egyet-mást. Mint tudja, Fred fiam, (ki majd Sir Frederic Malden lesz) egy clubba tartozik az ön George fiával — a Stoicsba. Természetesen minden fiatalember odatartozik, már ugy értem, ha valaki. Igen sajnálom, hogy kétség se lehet afölött, hogy fiát látták, — nem tudom helyes-e, hogy nevet emlitek — Blafardnál, Mrs. Bellewvel ebédelni. Gondolom nem tudja, Blafard miféle hely — egy csomó kis szoba, ahova akkor jár az ember, ha nem akarja, hogy lássák. Természetesen én sohasem voltam ott, de nagyon jól el tudom képzelni. Nem egyszer látták, de többször. Azt gondoltam, megemlitem ezt Önnek, mivel az ő helyzetében valóban skandalózus tőle.

Egy azalea állott közöttük, kék és fehér cserépben és Mrs. Pendyce a növénybe temette arcát és szemét; mikor fölemelte a fejét, szemöldei magasra voltak felvonva és ajka remegett a haragtól.

— Oh — felelte — nem tudja? Ebben valóban nincsen semmi; legutolsó divat.

Lady Malden habozott egy pillanatig, aztán sötétre pirult és visszanyerte temperamentumát és elveit.

— Ha ez a legutolsó divat? — mondta némi méltósággal, — valóban ideje, hogy ismét a városba kerüljünk.

Fölemelkedett és ahogy ezt tette, alakjának előnytelensége oly feltünő volt, hogy Mrs. Pendycenek ez jutott eszébe:

— Ugyan mit félnék tőle? hiszen csak . . . — de aztán gyorsan — szegény asszony! miért tehetne arról, hogy oly kurták a lábai?

De ahogy a szintelen leánya oldalán eltávozott és a szintelen kutyák ismét a kocsi mögött futottak, Mrs. Pendyce szivére tette kezét.

S idekünn a virágok és a méhek közt, ahol a fekete rigók egyre szebben fujták új dalaikat s a levegő oly széditőn édes volt illatoktól, sem nyugodott meg a szive, hanem úgy vert, mintha őt fenyegetné valami veszély; s látta fiát, mint kis, piszkos matrózruhás gyereket, ahogy valami kaland után hozzájött, piro-

san és erőteljesen, szalmakalapja a nyakában. S hirtelen a szivének s a tavaszi nap szivének mélyéből elöntötte a meghatottság, egy érzés, hogy valami nagy, lelkiösmeretlen hatalom választja el fiától és kivéve kis himzett zsebkendőjét, sirt.

Körülötte gondtalanul zümmögtek a méhek, hullott a virág s a napfény foltokat vetett rá, mintha az ő szép csipkéi mintája volna. A farm felől hallatszott a tehenek bőgése, ahogy fejni terelték és, — szinte szokatlan e rendes háznál, egy gyerekfurulya távoli sipolása.

— Mama, — mama — ma-ama . . .

Mrs. Pendyce megtörölte szemeit és gépiesen engedelmeskedve nevelése törvényeinek, a meghatottság minden nyoma eltünt arcáról. Várt, kezlyüs kezében gyürögetve a kis zsebkendőt.

— Mama! Itt van végre! Gregory Vigil van itt!

Nora jött le az ösvényen, mindkét oldalán egy foxterrier, mögötte kalapnélkül Gregory Vigil vérmes arca jelent meg röpülő őszes hajával.

— Gondolom beszélni akarnak egymással. Én a paplakba megyek. Ta-ta . . .

És Nora tovább ment kutyáival.

Mrs. Pendyce kinyujtotta a kezét.

— Ah Grig, meglepetés — mondta.

Gregory helyet foglalt mellette a padon.

— Elhoztam neked ezt — mondta, — szeretném ha megnéznéd, mielőtt felelek.

Mrs. Pendyce homályosan érezve, hogy azt kivánná, hogy az ő szemével nézze a dolgokat, szorongó szivvel vette át a levelet.

Privát.

Lincolns Inn Fields, Ápr. 21. 1892.

Kedves Vigil!

Most már birtokában vagyok oly adatoknak, melyek segitségével válópört indithatunk. E célból irtam is gyámoltjának és várom útbaigazitásait. Szerencsétlenségre kegyetlen bánásmód nincs rábizonyitva férjére és kénytelen voltam figyelmeztetni, hogy ha védeni akarja magát, igen nehéz lesz rávenni a Törvényszéket, hogy a *férfi* hütlen elhagyása folytán mondja ki válásukat; ez még akkor is nehéz lesz, ha nem is védené magát. Válási esetekben mindig szem előtt kell tartani azt, hogy gyakran fontosabb az, amit ki kell hagyni, mint az, amit bele kell vonni és igy helyes volna tudni, vajjon oppozició várható-e? Nem tanácsolom erre nézve direkt megközeliteni a férjet, de ha rendelkezik információval, úgy tudathatná velem. Utálom a humbugot, kedves Vigil, és utálok minden alacsony dolgot, de a válás mindig piszkos ügy és amig a törvény olyan, mint ma és nyil-

vánosan mossák a szenyest, mindenkinek, bünösnek és ártatlannak és még nekünk ügyvédeknek is lehetetlen elkerülnünk, hogy vagy igy, vagy úgy, be ne piszkitsuk kezeinket. Én éppen annyira sajnálom ezt, mint Ön.

Egy uj ember ir most verseket a „Tertiary"-ban, némelyik egészen elsőrangú. Utána nézhet a legutolsó számban. Virágjaim gyönyörüek az idén.

Őszinte hive

EDMOND PARAMOR.

Gregory Vigil Esq.

Mrs. Pendyce ölébe ejtette a levelet s cousinjára nézett.

— Paramor együtt járt Horace-vel Harrowban. *Én* kedvelem, egyike a legszimpatikusabb embereknek, akiket ösmerek.

Világos volt, hogy időt akar nyerni.

Gregory kezdett föl s alá járni.

— Paramort rendkivül becsülöm. Bárkinél jobban biznám benne.

Világos, hogy ő is időt akart nyerni.

— Ah, *kérlek*, vigyázz a margitvirágaimra.

Gregory térdeire ereszkedett és fölvette a virágot, amire ráhágott volt. És azután fölnyujtotta Mrs. Pendycenek. Olyasvalami volt ez, mihez az oly kevéssé volt szokva, hogy kissé nevetségesnek tünt.

— Drága Grig, rheumát kapsz és elrontod ezt a jó ruhát, a fű foltot csinál!

Gregory fölállt és röstelkedve pillantott térdeire.

— A térdelés már nem az, ami volt, — mondta.

Mrs. Pendyce mosolygott.

— Fenn kellene tartanod térdeidet Helen Bellew számára, Grig; mindig öt évvel voltam idősebb nálad.

Gregory felborzolta a haját.

— Valóban, térdelni kiment a divatból, de azt hittem, vidéken nem bánod.

— Te nem figyeled meg a dolgokat, Grig. Vidéken még sokkal kevésbbé divat. Harminc mértföldnyire se találnál olyan asszonyt, aki szeretné, ha egy férfi előtte térdel. Elszoktunk tőle. Azt hinné csúfot üznek belőle. Hamar kifogyunk a hiuságból.

— Ugy hallom — mondá Gregory, — hogy Londonban minden asszony férfi akar lenni, de úgy hittem . . .

— Falun is, Grig, minden asszony szeretne férfi lenni, de nem meri s igy hátul kullog.

És minthogyha hibás volna, midőn nagyon is belátóan gondolkozik, Mrs. Pendyce elpirult.

— Nem tudom elviselni, hogy igy véleked-jem a nőkről, — tört ki Gregory egyszerre.

Mrs. Pendyce ismét mosolygott.

— Látod, drága Grig, mert nem vagy nős ember.

— Gyülölöm a gondolatot, hogy a házasság megváltoztathatná nézeteinket, Margery; megvetem.

— Vigyázz a virágaimra — mondta halkan Mrs. Pendyce.

S egyre arra gondolt: Az a borzasztó levél! Mit csináljak?

S mintha tudná gondolatait, Gregory igy szólt:

— Fölteszem, hogy Bellew nem védi magát. Ha csak egy csepp lovagiasság van benne, örülni fog, ha szabad lesz. Sohase fogom elhinni, hogy egy ember olyan lelketlen legyen, hogy fogva akarja tartani. Nem állitom, hogy értem a törvényt, de azt hiszem, hogy férfi csak egyféleképen cselekedhetik — s végre is Bellew gentleman. S meglátod, hogy ugy is viselkedik.

Mrs. Pendyce elnézte a virágot az ölében.

— Csak háromszor vagy négyszer láttam, Grig, de ugy rémlett nekem, hogy olyan ember, aki ma igy tesz, s holnap amugy. Egészen más, mint az emberek errefelé!

— Ha az élet nagy dolgairól van szó — mondta Gregory — az egyik ember csak olyan, mint a másik. És ösmernél olyat, aki annyira hiján van minden lovagiasságnak, hogy ilyen

körülmények közt képes legyen visszautasitásra.

Mrs. Pendyce zavartan nézett rá; csodálkozás, bámulat, irónia, még félelem is küzdött szemeiben.

— Tucatszám is ösmernék.

Gregory összevonta a szemöldökét.

— Margery — mondta — gyülölöm cininikusságodat. Nem tudom honnan veszed.

— Igazán sajnálom, nem akartam cinikus lenni. Csak azt mondtam, amit láttam.

— Láttam? — mondta Gregory. — Ha azután igazodnám, amit naponta, óránkint látok munkám közben, Londonban, egy hét alatt öngyilkosságot követhetnék el!

— De mi máshoz tarthatná magát az ember?

Anélkül, hogy válaszolna, Gregory, a gyümölcsös széléig sétált és ott állt, elnézve a skót kert fölött, egy kissé fölemelve arcát az ég felé. Mrs. Pendyce érezte, hogy bántja őt, hogy ő nem látja, bármi is legyen az, amit ő odafönn lát, és busult rajta. Azután visszajött és igy szólt:

— Nem beszélünk többet róla.

Kétkedve hallotta ezeket a szavakat, de hogy nem tudta kifejezni micsoda kételyek és félelem kinozzák, azt mondta: a tea készen van. De Gregory nem akart még bemenni a napról.

A szalonban Beatrice már kinálta a teát a

fiatal Tharpnak és főtiszt. Hussel Barternek. E jól ismert hangok valamennyire megnyugtatták Mrs. Pendycet. A Rector azonnal feléje jött a teáscsészével a kezében.

— Feleségemnek a feje fáj, — mondta — át akart jönni velem, de én lefektettem. Semmi sem oly jó a fejfájás ellen, mint lefeküdni. Juniusban várjuk, amint tudja. Engedje meg, hogy elhozzam a teáját.

Mrs. Pendyce, ki már a napjáról is tájékozva volt annak, amit juniusra vártak, leült és valami meglepődés félével nézett a Rectorra. Igazán jó ember volt s kedves tőle, hogy lefektette a feleségét. Ugy vélte, hogy széles, vörösbarna arca, előreálló, nem minden humor nélküli alsó ajkával, barátságos benyomást tesz. Roy, a Skye terrier, enyhe farkcsóválással szagolgatta a főtisztelendő ur lábszárait.

— Szeret engem az öreg kutya — mondta a Rector — ráösmernek a kutyakedvelő emberre — csodálatos állatok! Néha szinte azt hiszem, lelkük van.

— Horace azt mondja: nagyon öreg már — felelte Mrs. Pendyce.

A kutya fölnézett az arcába s az asszony ajkai remegtek.

A Rector nevetett.

— Ne busuljon, van még elég élet benne. — És váratlanul tette hozzá. — Nem tudnék el-

pusztitani kutyát, az ember barátját. Nem, nem, hadd lássa el azt a Természet.

A zongoránál Bee és a fiatal Tharp lapozgatták a Saucy Girlt; a levegő tele volt az azaleák illatával és Mr. Barter, egy aranyozott széken lovagolva, szinte rokonszenvesnek látszott, ahogy barátságosan nézte a vén kutyát.

Mrs. Pendyce hirtelen ugy érezte, hogy szeretne könnyiteni a szivén, hogy szeretné egy férfi tanácsát hallani.

— Oh, Mr. Barter — mondta, — cousinom, Gregory Vigil, most adott tudtomra valamit; bizalmasan, nemde? Helen Bellew válópört akar inditani. Meg szerettem volna kérdezni Öntől, megmondhatja-e nekem —? A Rector arcába pillantott és elhallgatott.

— Válás! Ah, valóban?

Mrs. Pendycen rémült borzongás futott át.

— Természetesen nem emliti ezt senkinek, még Horacenek sem, ugy-e? — hozzánk semmi köze ennek.

Mr. Barter meghajolt, az arca fölvette a kifejezést, mit oly gyakran mutatott vasárnap reggelenként.

— Hm — mondta ujra.

Mrs. Pendyce agyán átsuhant a gondolat, hogy az a nehéz állkapcsu, fenyegető szemü ember, aki oly nehézkesen ült azon a könnyü széken, tud valamit. Mintha azt felelte volna:

— Ez nem az asszonyok dolga, hagyja csak én rám.

Kivéve Lady Malden ama néhány szavát és George arckifejezését, mikor mondta: „Óh igen, látom hébe-korba," — nem volt semmi bizonyitéka, semmi tudomása, semmi, ami után eligazodhatott volna, de ösztönszerüen tudta, hogy az ő fia Mrs. Bellew kedvese.

És igy rémülten és sajátos reménykedéssel látta, hogy Gregory belép a szobába.

Talán — gondolta — ráveszi Griget, hogy hagyja abba.

Kiöntötte Gregory teáját, követte Beet és Tharp Cecilt a télikertbe és egyedül hagyta a két férfit.

II.

ISMÉT A FŐTISZT. HUSSEL BARTER.

Hogy az ember megértse a Worsted Skeynesi Rector érzelmeit és szimpatizáljon velök, tekintettel kell lenni eredetére és élete körülményeire.

Egy régi suffolki családnak második fiaként követte a ház tradicióit és bizonyos vizsgákat téve le Oxfordban, huszonnégy éves korára bizonyitványt kapott arról, hogy oly férfiu, ki képes mindkét nembeli egyéneket ellátni életükre és viselkedésükre vonatkozó szabályokkal, melyekért kétszer s háromszor annyi esztendőkig hiába küzködtek volt. Karaktere sohasem volt határozatlan, de ezen szerencsés körülmények folytán kikristályosodott és immunis lett minden önvizsgálat és szellemi küzdelemmel szemben, ami más ember osztályrésze szokott lenni. Mint az átlagon sem igen alul, sem fölül nem álló embernek, nem igen jutott eszébe, hogy ellenezzen, vagy kritizáljon egy rendszert, mely már oly régen fönnáll és neki annyi előnyt nyujt. Mint az átlagemberek általában, hitt az autoritásban, annál inkább, mivel az autoritás jórésze az ő kezébe volt adva. S va-

lóban igazságtalan is lett volna, elvárni egy embertől az ő születése, nevelése és foglalkozásával, hogy kételkedjék a gépezetben, melynek egyik kereke ő maga.

Huszonhat éves korára, nagybátyja halálával, váratlanul csöppent bele a Worsted Skeynesi családi életjáradékba. Azóta is itt volt. Állandó és érthető bánata volt, hogy halálával ez az életjáradék nem lesz sem első, sem második fiáé, hanem idősebb fivére, a Squire, másodszülött fiára száll. Huszonhét éves korában feleségül vette a huntingdoni lelkész ötödik leányát, Miss Rose Twining-et s alig tizennyolc év alatt tiz gyermeket nemzett vele, mind egészségeset és erőset, mint ő, s most várta a tizenegyediket. Kandallója fölött függött a családi csoportkép, a szinezett és berámázott textus alatt, melyet első hivatalos évében választott mottojául és eddig nem volt oka változtatni: „Ne itélj, hogy ne itéltessél." E csoportban Mr. Barter a közepén ült kutyájával a lábai közt, mögötte állt Mrs. Barter, mig a gyerekek, mint a pillangó szárnyai, terültek ki jobbra, balra. Iskolázásuk számlája kezdett nyomasztó lenni s eleget panaszkodott is miatta, de az elvet, melyet gyakorolt, most is helyeselte s felesége sohasem panaszkodott semmiről.

Dolgozószobája berendezése komoly egyszerüségü volt. Nem egy fiut látott itt el jó szán-

dékból virgácscsal s a régi török szőnyeg egy helyütt igen kopott volt már, hogy térdüktől-e vagy könnyeiktől, még Mr. Barter se tudta. A tüz mellett, egy kis szekrényben tartotta vallásos könyveit, melyek részben jó kopottak voltak. A másik oldalon voltak criket ütői, miket mindig csiszolgatott és olajozott; a sarokban szerényen vonult meg egy horgászó készülék s egy puskatok. Az iróasztala fiókjai közötti résben szőnyeg volt teritve buldoggja, egy pompás, dijazott állat számára, mely ott szokott heverni, őrizve ura lábszárait, mig az beszédeit irta. A főtisztelendő ur legerősebb oldala, akár kutyájáé, a régi angolszász erények voltak: bátorság, nyakasság, türelmetlenség és humor; mig életkörülményei folytán rossz oldalai sohasem jutottak tudomására.

S igy, ahogy Gregoryval egyedül találta magát, ugy közelitett hozzá, mint egy kutya a másikhoz, s rögtön rátért a tárgyra.

— Már jó ideje nem volt szerencsém, Mr. Vigil — mondta. — Mrs. Pendyce bizalmasan közölte velem, mily ujságot hozott. Kénytelen vagyok közölni Önnel, hogy meg vagyok lepve.

Gregory enyhe visszautasitó mozdulatot tett, mintha gyöngéd érzésében sértették volna.

— Igazán? — mondta valami remegő hidegséggel.

A Rector, ki azonnal észrevette az ellenkezést, emfatikusan folytatta:

— Valóban, több, mint meglepve; ugy hiszem, tévedés van ebben.

— Igazán? — ismételte Gregory.

Mr. Barter arca elváltozott; eddig komoly volt, de most sötét és fenyegető.

— Meg kell hogy mondjam Önnek, hogy valahogy... valahogy meg kell akadályozni ezt a válást.

Gregory kinosan pirult el.

— Mi okból? Nem tudtam, hogy gyámoltam az Ön parochiájához tartoznék, Mr. Barter és még akkor is?...

A Rector közelebb jött, előre szegzett fejjel, alsó ajka kijebb állott.

— Oda, ha teljesitené a kötelességét — mondta. — De nem őt tekintem, hanem a férjét; *ő* mindenesetre az én parochiámba való s ezt a válást meg kell akadályozni.

Gregory nem tartotta magát vissza többé.

— Mi okból? — ismételte, egész testében remegve.

— Nem kivánom részletezni — felelte Mr. Barter. — De ha kényszerit rá, nem fogok habozni.

— Sajnálom, hogy meg kell tennem — mondta Gregory.

— Tehát anélkül, hogy neveket emlitsek,

kimondom, hogy ő nem az a nő, aki válópört kezdhet.

— Ön mondja ezt? — szólt Gregory — Ön?...

Nem tudta folytatni.

— Kimondta, amit senki más mint egy lelkész nem mondhat büntetlenül, — tette hozzá metszőn. — Szíveskedjék kimagyarázni magát.

— A magyarázatom az — felelt Mr. Barter, amit a saját szemeimmel láttam.

És Gregoryra emelte szemeit. Pupilláik gombostűnyire voltak összehuzódva, a világosszürke iris körülötte elmosódva fénylett és a fehére véresen aláfutott.

— Ha tudni akarja, saját szemeimmel láttam őt abban a télikertben, amint egy férfivel csókolózott.

Gregory fölemelte a kezét.

— Hogyan merészeli... — suttogta.

Mr. Barter gunyos alsó ajka ismét előrenyomult.

— Még ennél is többet merek, Mr. Vigil, amint látni fogja; megmondtam Önnek, akadályozza meg ezt a válópert, vagy magam fogom megtenni.

Gregory az ablak felé fordult. Ahogy visszatért, látszólag egészen nyugodt volt.

— Durvaságot követett el — mondta. — Maradjon meg balgaságaiban, tegyen amit akar,

gondoljon amit akar, a dolog folytatódni fog. Jó estét sir.

Sarkon fordulva, elhagyta a szobát.

Mr. Barter is megmozdult. A szavak: „durvaságot követett el" — addig forogtak agyában, mig arca és nyaka minden ere a szakadásig megfeszült, és rekedt hangot adva, mint egy sebzett állat, az ajtóhoz sietett Gregory után. De az az orra előtt csukódott be. És mivel fölszentelése óta lemondott a káromkodásról, nagyon közel volt hozzá, hogy megüsse a guta. Egyszerre észrevette, hogy Mrs. Pendyce nézi a télikert ajtajából. Arca ijesztően sápadt volt, szemöldeit felvonta és e látvány visszaadta némileg a Rector önuralmát.

— Történt valami, Mr. Barter?

A Rector dühösen mosolygott.

— Semmi, semmi — mondta — csak, hogy bocsánatát kell kérnem: valami hivatalos teendőm van.

Mire kiért a szabadba, a szédülés és fojtó érzés elmult, anélkül, hogy megkönnyebbült volna. Valóban olyan psychologiai pillanathoz érkezett, mikor az ember való természete meg kell hogy mutatkozzék. Noha bátran szokta magáról mondani „könnyen heveskedem, de mindjárt el is mulik," hatalmi állásánál fogva ritkán volt alkalma lelke csökönyösségéről meggyőződnie. Évek óta megszokta és meg-

tehette, hogy azonnal kifejezést adjon nemtetszésének s igy maga sem ösmerte ó angol emperamentumának egész erejét, sem hogy micsoda csunya dolgokat képes olyankor tenni. Még ebben a percben sem tudta; annyira elcsudálkozott a hallatlan magaviseleten az ő állásabeli emberrel szemben, midőn az egyszerüen kötelességét teljesiti. Mentől tovább gondolkodott, annál türhetetlenebbnek vélte, hogy egy olyan asszony, mint ez a Mrs. Bellew, oly arcátlan legyen, hogy az állam törvényeit a maga javára akarja felhasználni — egy egészen közönséges személy, akit a maga szemeivel látott George Pendyce-el csókolózni. De ha meg akarták volna értetni Mr. Barterrel, hogy van valami pathetikus az ő mérhetetlen elcsodálkozásában, kicsiny lelke kicsiny biráskodásaiban, ahogy olyan vak biztonsággal botorkál kicsiny utjain a végtelen egek alatt, millió organizmus közt, melyek épp oly fontosak, mint ő — meg lett volna lepve. S minden lépéssel határtalanabb lett csodálkozása és csak annál szelidebb eltökélése, hogy nem türi, hogy ennyire visszaéljenek minden erkölcscsel, sem azt, hogy Mr. Hussel Bartert ennyire semmibe vegyék.

— Durvaságot követett el! — Ez a vád sajgó tövis volt és semmit sem vesztett mérgéből azáltal, hogy semmiképen nem tudta

felfogni, mi volt viselkedésében durva. De meg sem kisérelte. Ő vele, egy lelkész s gentlemannel szemben, a vád monstruozitása elég világos volt. Itt erkölcsi kérdésről volt szó. Nem haragudott Georgera; az asszony ingerelte igazságos haragra. Eddig nők között hatalma teljes volt, életük és haláluk az ő kezében. Ez egyszerüen immoralitás volt! Sohasem helyeselte, hogy elhagyja a férfit, egyáltalán sohasem helyeselte őt magát sem! A „Firs"-felé irányozta lépéseit.

A bokrok mögül álmos tehenek néztek alá, az idő előtt nyiladozó sycomoreokban méhek döngicséltek. A tavasz mosolyában számtalan élet mozgott a réteken, közönyösen a nehézkes fekete alak iránt, ki leszegzett fejjel nyomult előre, széles karimáju szalmakalapja alatt az utak mentén.

A Worsted Skeynesi állomáson kapható egyetlen kocsi, egy vén szürke lóval, megelőzte őt a dülőn és George hátra dőlt benne, hogy ne vegyék észre.

Nem felejtette el a Rector hangjának szinét a bál estéjén, a dohányzóban; neki is volt olyan emlékező tehetsége, mint másnak. Hátradült az ócska zörgős kocsiban, melynek istálló és rossz dohány szaga volt és roszkedvüen függesztette szemeit a kocsis hátára, a vén ló füleire, és meg se mozdult, mig le nem tették a hall ajtaja előtt.

Azonnal szobájába ment és megizente, hogy itt marad éjjelre. Anyja öröm és félelem érzésével hallotta ezt és sietett öltözködésével, hogy annál hamarabb láthassa. A Squire éppen akkor lépett be hozzá, mikor le akart menni. Egész nap ülésekkel volt elfoglalva és igen kedvetlenül nézett a jövőbe, — ami elég ritkán esett meg vele.

— Miért nem tartottad Vigilt ebédre? — mondta. — Adhattam volna neki éjjeli holmit. Az életem biztosításáról akartam volna beszélni vele, kiösmeri magát. Sok pénzre lesz szükség, hogy az örökösödési adókat fizessék. És ha a radikálisok győznek, nem csodálnám ha 50%-ra emelnék.

— Itt akartam tartani — mondta Mrs. Pendyce. — De el se bucsuzott.

— Furcsa ember.

Mr. Pendyce néhány pillanatig elgondolkozott ezen neveletlenségen. Mert mindenféle dologban megkivánta a jó modort.

— Megint kellemetlenségeim voltak azzal a Peacockal. A legfejesebb ember . . . De miért sietsz ugy Margery?

— George van itt!

— George? nos, ugyhiszem várhat ebédig. Mindenféléről akartam veled beszélni. Ma egy gyujtogatási esetünk volt. Az öreg Quarriman nem volt jelen, s ép elnököltem . .

Woodford volt, ki már el volt ítélve vadorzásért, nagy dolog. S igy viselkedik, mire kijön. Megkisérelték bebizonyitani a véletlent. De a boszúállás legeklatánsabb példája, amit csak láttam. Természetesen elfogattuk. Halálra fogjuk ítélni. Minden bün közt a gyujtogatás a leg...

Mr. Pendyce nem talált mindjárt megfelelő kifejezést e bün jellemzésére, és foga közt szürve a levegőt, átment az öltözőszobájába. Mrs. Pendyce csöndesen sietett ki és fia szobájába ment. George, ingujjban bajlódott kézelőgombjaival.

— Hadd tegyem be én, édes fiam! Milyen szörnyen keményitik az ingeidet! Ugy szeretek néha segiteni neked egy kicsit.

— Nos, mama és hogy vagy? — felelte George.

Félig ravaszkodó, félig gondterhes, de egészen megindító kifejezésü volt Mrs. Pendyce arca, mintha mondaná : „Már kezdődik? Oh, ne tolj el magadtól" miközben felelt.

— Köszönöm jól, szivem. És te?

George nem nézett a szemébe.

— Ugy, ugy — mondta . . . Rosszul jártam a Cityn a mult héten.

— Valami verseny az? — kérdezte Mrs. Pendyce.

S az ösztöne megsugta, hogy csak azért hozta elő olyan hamar ezt a rossz hirt,

hogy valami mástól elterelje a figyelmét, mert George sohasem volt nyafka.

Leült a pamlag sarkára és, bár a gong mindjárt megszólal, engedte, hogy George babráljon s igy tovább maradjon vele.

— S más ujság nincs, drágám? Olyan régen nem láttalak. Azt hiszem, mindent elmondtam leveleimben. Tudod, hogy ujabb esemény lesz a Rectoréknál.

— Ujabb? Barter mellett jöttem el az elébb. Elég rosszkedvü volt, ugy rémlett.

Szenvedő kifejezés szökött Mrs. Pendyce szemeibe.

— Attól félek, nem az volt az oka, drágám. Ha tudtam volna, hogy jössz, itt tartottam volna Cecil Tharp-ot. Vicnek olyan helyes kis kölkei vannak! Nem akarsz egyet? Mindegyiknek olyan édes kis foltjai vannak a szeme körül.

És nézte a fiát, ahogy csak anya tud figyelni, lopva, aprólékosan, vágyakozva, arca minden kis mozdulását, változását, és mindenek felett azt a rejtett valamit, ami elárulta gondjait és nyugtalanságát.

— Valami szerencsétlenné teszi, — gondolta. Megváltozott, mióta legutoljára láttam és nem tudom kitudni miért. Olyan messze vagyok ugylátszik, tőle . . .

De mégis tudta, hogy azért jött le ma este,

mert elhagyatottnak és szerencsétlennek érezte magát és ösztönszerüleg ő feléje fordult.

De azt is tudta, hogy ha közelebb próbál férkőzni hozzá, csak annál távolabb fogja tartani magától, s mivel ezt ki nem birta volna, inkább nem kérdezett semmit és minden erejéből azon volt, hogy elrejtse előle, mit szenved.

Lement a lépcsőn, nehezen támaszkodva fia karjára, mintha próbálna közelebb jutni hozzá és elfeledné amit egész télen érzett, hogy ki van zárva az életéből, hogy titkok és kénytelen tartózkodás állnak köztük.

Mr. Pendyce s a két lány a szalonban volt már.

— Well, George — mondta a Squire szárazon — jó hogy jöttél. Hogy birod ki London ban ilyenkor! ha itt vagy, maradj még egy pár napig. Szeretnélek körülvinni a birtokon, hiszen semmit sem tudsz! Végre mindennap meghalhatok; ki tudhatja. Maradj itt.

George kedvtelenül nézett rá.

— Sajnálom — mondta, — megbeszélésem van Londonban.

Mr. Pendyce fölállt és a tűznek tartotta hátát.

— Ez az — mondta — valami egyszerű dolgot proponálok a saját javadra és — dolgod van a városban. Igy van ez mindig; s az anyád még véd. Bee, eredj s játssz nekem valamit.

A Squire nem állhatta, ha zongoráztak neki, de most nem jutott más az eszébe, aminek valószinüleg engedelmeskedtek volna.

Azáltal, hogy nem volt vendég, nem nagy külömbség volt a ceremoniában, mely Worsted Skeynesen a nap betetőzését jelentette. Az ételek száma ugyan hétre volt redukálva és pezsgőt sem adattak az asztalra; a Squire ivott vagy egy pohár claret-t és mondta — „jó atyám minden este megivott egy üveg vörösbort és soha se ártott neki. De ha én is igy tennék, egy év alatt végem volna."

Leányai vizet ittak. Mrs. Pendyce, aki titokban pezsgőt szeretett volna, néhány csöppet ivott egy spanyol burgundiból, melyet Mr. Pendyce elég olcsón szerzett be a számára, s mely egy külön dugóval lett elzárva az étkezések közt. Megkinálta vele Georgeot.

— Izleld meg az én burgundimat; olyan jó.

De George nem kért belőle s whisky-and sodát hozatott; rápillantva a komornyikra, hogy jó sárgára keverve hozta.

Az ebéd mihamarabb helyreállitotta a Squire kedélyét, noha még mindig kissé szomoruan merengett el a jövőn.

— Ti fiatalok — mondta barátságosan pillantva Georgere — annyira individualisták vagytok. Más dolgotok nincs, mint szórakozni. Mind az a piquet és lóverseny és billiárd és mi-

egymás ötvenéves korotokra tönkre fog tenni. Semmi dolgot nem adtok a fantáziátoknak. Ahelyett, hogy viruló öregség volna az ideálotok, ugy látszik, zöld fiatalság! Ha!... és Mr. Pendyce addig nézte leányait, mig megszólaltak.

— Oh, papa, hogyan mondhatod?

És Norah, kiben több karakter volt, még hozzátette:

— Nem borzasztó papa néha, mama?

De Mrs. Pendyce fiát nézte. Annyi estén vágyott már rá, hogy itt lássa ülni.

— Játszunk ma este egy partie piquetet, George.

George felnézett és borus mosolylyal intett.

Az asztal körül, a lágy, vastag szőnyegen a komornyik és a második inas jártak ide-oda. A viaszgyertyák fénye enyhén csillogva hullt az ezüstre és a gyümölcsökre, a virágokra, a leányok fehér nyakára, George egészséges szinü arcára és fényes ingmellére. Ott csillogott a drágaköveken, anyja hosszu, fehér ujjain és kiemelte a Squire egyenes s még jóformáju alakját. A levegő édes volt az azaleák és nárcisok illatától. Bee álmatag tekintettel gondolt a fiatal Tharpra, aki ma bevallotta neki, hogy szereti, — vajjon mit szól majd édesatyja hozzá? Anyja Georgera gondolt, félénken, lopva pillantva borus arcára. Nem hallatszott más, mint a villák halk csörgése s a Squire és Norah hangja, amint kicsiségekről beszélgettek. Künn, a nagy, nyitott

ablakok előtt volt a nagy, csöndes táj; a tele hold barackszinün és rajzosan, mint egy érem, függött a cédrusok fölött és fényében félig elvarázsoltan szunnyadtak a csöndes földek suttogó sikjai; s amögött a kis holdsütötte kör mögött, megmérhetetlen, ösmeretlen sötétség, — nagy homály rejtett el szemeik elől egy nyughatatlan világot.

OSZK

III.
GYÁSZOS ÉJJEL.

A Kempton parki nagy verseny napján, amikor a favorit Ambler megállott volt a startnál, George Pendyce éppen bedugta kulcsát szobája ajtajába, melyet Mrs. Bellew közelében vett ki, mikor egy ember hirtelen előlépve, megszólította.

— Mr. George Pendyce, ugy hiszem?

George megfordult.

— Igen. Mit kiván?

Az ember egy nagy boritékot adott a kezébe.

— Frost és Tuckett uraktól!

George fölnyitotta és ezt olvasta egy lap papiros fejéről.

„A VÁLÓKERESETI BIRÓSÁGHOZ."

„Jaspar Bellew legalázatosabb kérvénye..."

Fölemelte a szemeit és e hihetetlenül mozdulatlan, harag és neheztelés nélküli, nem is csodálkozó pillantás előtt a küldött lesütötte az övét, mintha megütött volna egy embert, aki ugyis a földön feküdt már.

— Köszönöm. Jó éjt.

Becsukta az ajtót és átolvasta az iratot.

Néhány preciz részletet tartalmazott s kártérítési igénnyel fejeződött be. George mosolygott.

Ha három hónap előtt kapja meg, nem fogta volna igy fel. Három hónap előtt dühösen érezte volna, hogy meg van fogva. Igy gondolkozott volna: „Bajba hoztam az asszonyt, bajba hoztam magamat. Sohasem gondoltam volna, hogy ennyire jusson. Az ördögbe. Beszélnem kell valakivel, — meg kell akadályozni. Kell valami kivezető utnak lenni.“ Mivel nem volt sok képzelőtehetsége, gondolatai mind ebbe a kalickába vernék szárnyukat és azonnal megkisérli, hogy *tegyen* valamit. De most három hónappal később volt és . . .

Cigarettára gyujtott és leült a pamlagra. Érzései közt valami sajátságos reménység, valami borus öröm dominált. Fel kell őt keresnie, azonnal, ma este; volt oka rá — s nem kellett itt várni — várni, el tetszik-e jönnie.

Fölkelt s egy kis whiskyt ivott, aztán visszatért a pamlaghoz s ismét leült.

— Ha nincs itt nyolc órára — gondolta — átmegyek hozzá.

Egy nagy tükör volt szemben; a fal felé fordult, hogy elkerülje. Az arca határozott volt, mintha gondolná; „Megmutatom nekik, hogy még nem győztek le.“

A kulcs zörejére fölemelkedett és arca fölvette álcáját. Helen lépett be, ugy, mint mindig;

lecsusztatta esti kabátját és födetlen vállal állt előtte. George arcába nézett, elgondolva, vajjon tudja-e?

— Azt hittem, legjobb, ha eljövök — szólt az asszony. — Gondolom, ugyanazon kedves ajándékban volt része?

George bólintott. Egy percig csend volt.

— Igazán furcsa. Maga miatt sajnálom, George.

George is nevetett, de másképp.

— Megteszem amit lehet — mondta.

Mrs. Bellew közel jött hozzá.

— Olvastam a Kemptoni verseny hireket. Micsoda pech! ugyhiszem sokat vesztett, szegény fiu! A baj sohase jön egyedül.

George maga elé nézett.

— Az mindegy, semmit sem bánok, ha az enyém.

Érezte nyaka körül az asszony karjait, de hüvösek voltak, mint a márvány; szemeibe nézett, gunyosak és részvétteljesek voltak.

Kocsijuk befordult a fő közlekedési vonalba és közéje sodródott a többinek, melyek kelet felé siettek, minha az életük függne tőle, — el a park mellett, ahol a fák fiatal lombjukat rázták a szélben, mint ballettáncosnők szoknyáikat; a Stoics és a többi club mellett csörtetve, előzködve, elvágtatva a barátságosan kivilágitott omnibuszok mellett ünnepélyesen egymással szembe ültetett ember-soraikkal.

Blafardnál a karcsu, barna fiatal pincér

óvatosan vette át Helen kabátját és a kis, szomoru tekintetü borfiu mosolygott. Ugyanazon pirosas fény hullott vállaira és karjára és ugyanazon sárga és zöld virágok diszitették ugyanazon kék vázákat. A menü is ugyanaz volt. Ugyanaz a tétlen szem bámult apatikus csodálattal a vörös függöny résén át.

Ebéd alatt George lopva pillantott Helen arcába, megzavarodottan, hogy olyan gondtalannak látta. Utolsó időben hideg és kedvetlen volt, de most ragyogóan élénk.

Az emberek átnéztek a többi kis asztaltól, — hogy season volt már, minden telve volt — annyira hatott rájuk Helen kacagása, és George elkedvetlenedett. Mi volt az, hogy ez az asszony nevet most, mikor az ő szive oly nehéz? De nem szólt, alig is mert ránézni, nehogy szemei elárulják érzelmeit.

— Rendbe kellene hozni számadásainkat — gondolta — szembe nézni a dolgokkal. Valamit tenni kell s ő itt ül és kacag, hogy mindenki idenéz! — Tenni! mit lehetne tenni, mikor minden olyan csak, mint a futó homok.

A többi kis asztal egyenkint megürült.

— George — mondta az asszony — vigyen el valahová, ahol táncolhatnánk.

George rábámult.

— Hogyan tehessem, drágám? hiszen olyan hely nincs is.

— Vigyen a Bohémclubba!

— Nem igen mehet olyan helyre.

— Miért nem? ki törődik vele, hova megyünk, vagy mit csinálunk.

— Én törődöm!

— Ah, édes George, te és a fajtád igazán csak félig éltek.

— Minek néz engem? nyomorult alaknak? — felelte dacosan.

De félelem, nem harag, volt a szivében.

— Nos jó, megyünk East Endbe. Az isten áldjon meg, csináljunk valami helytelenséget.

Tehát egy bérkocsiba ültek s elindultak East felé. Mindegyikük először volt azon az ismeretlen vidéken.

— Huzza össze a kabátját drágám, túl feltünő itt.

Mrs. Bellew nevetett.

— Maga éppen olyan lesz hatvan éves korára, mint az apja, George.

És annál jobban szétnyitotta kabátját. Egy utcasarkon tarkaruhás lányok táncoltak egy verkli hangjaira. Helen megállitotta a kocsit.

— Nézzük ezeket a gyerekeket egy kicsit.

— Ki fognak nevetni.

Mrs. Bellew az ajtóhoz nyult.

— Kedvem volna kiszállni és táncolni velük.

— Bolond ma este — mondta George — maradjon ülve.

Kinyujtotta a karját s elzárta az utját. Az arramenők figyelmesek lettek a kis jelenetre. Gyülekezni kezdtek.

— Hajtson! — kiáltá George.

A tömeg megéljenezte, a kocsis lovára csapott s tovább mentek kelet felé.

Tizenkettőt ütött, mikor végre a cab megállott velük a Chelsea rakpart közelében egy régi templomnál s már egy óra óta alig szóltak egymáshoz. S egész idő alatt érezte George:

— Ez az az asszony, akiért mindent oda adtam. Ez az, akihez hozzá leszek láncolva. Ez az asszony, akitől nem tudok elszakadni. Ha tudnék, sohase látnám többé. De nem tudok élni nélküle. És igy tovább kell szenvednem, ha velem van, szenvedni, ha távol van tőlem. És isten tudja, mi lesz a vége.

Megfogta a sötétben a kezét; hideg és részvétlen volt, mint a kő. Próbált az arcába nézni, de nem tudott semmit sem kiolvasni a zöldes szemekből, melyek maguk elé néztek, mint egy macskáé a sötétben.

Ahogy elment a kocsi, egymásra néztek, egy utcai lámpa világánál.

— Tehát el kell hogy hagyjam igy? — gondolta George. — És aztán?

Az asszony bedugta kulcsát az ajtóba és feléje fordult. Az üres, csendes utcában, ahol a szél fütyölt a nagy házak sarka felől és a

lámpafény imbolygott tőle, arca és alakja oly különös, mozdulatlan, sfinxszerűnek látszott. Csak a szeme látszott élni, ahogy az övébe mélyedt.

— Jó éjt — mondta halkan George.

Az asszony hirtelen mozdulatot tett feléje.

— Vedd el, amit lehet, George . . . — mondta.

OSZK

IV.

Mr. PENDYCE FEJE.

Mr. Pendyce többnyire dolgozószobája iróasztalánál töltötte délelőttjeit, fél 9—11-ig, néha 12-ig is, és igy hátulról nézve megfigyelhető volt, hogy a feje formája nem egy felvilágositást adhat társadalmi helyzete és jelleme felől. Vonalaiban szinte nemzeti volt. Hátul domboru s, hirtelen menve át vékony, izmos nyakába, a fülek s a homlok felé megkeskenyedett, mig az áll erősen fejlődött, ugy hogy a hátsó fejtől az áll végéig huzott vonal feltünően hosszu lett volna. A megfigyelő meggyőződhetett volna arról, hogy ez a koponya hosszusága által egészséges tettvágyra és szilárd jellemre enged következtetni, de a szélesség hiánya nyakasságra vall, mely könnyen válhat oktalan fejességgé. A vékony, szilárd, finom hajjal mélyen benőtt nyak és az intelligens fülek csak növelték ezt a benyomást; és száraz, piros arca, mit a keleti szél kissé sárgásra s a nap barnára sütött s a szürke, kissé elégedetlen szemek láttára a megfigyelő nem kételkedhetett abban, hogy angol emberrel áll szemben, angol földbirtokossal és —

bár Mr. Pendyce szilárdul meg volt győződve az ellenkezőről — individualistával. Tényleg a feje semmire sem emlékeztetett jobban, mint az Admiralitás kikötőjére Doverben — arra a furcsa, hosszu keskenységre, mely kissé behajlik a végén, s amely mindjárt kényelmetlenül érinti az érkező idegent.

Igen mozdulatlanul ült iróasztalánál, kissé papirjai fölé támaszkodva, mint az olyan ember, akinek nem megy könnyen. Néha megállt, hogy utána nézzen a naptárban balján, vagy a számos fiókban elhelyezett papirokban. Meszszebb a „Punch“ egy régebbi kötete feküdt felütve; ezen folyóiratot, mint birtokos ember kimeritőn ösmerte. Üres pillanataiban kedvenc szórakozása volt e régi rajzokban lapozgatni, és John Bull láttára sohase mulasztotta el, elgondolni: — És ilyen kövérnek ábrázolnák az angol embert!

Minthogyha a művész őt sértette volna meg azzal, hogy negligálta őt, mint tipust, ezen distinkciot olyannak juttatva, aki máris divatjahagyott. A Rector élénken ellentmondott, ha hallotta a Squiret igy beszélni, mivel ő maga széles, nehézkes alkatu volt és egyre hizott.

De azon aspirációikban, hogy a valódi angol tipust reprezentálják, Mr. Pendyce és Mr. Barter igen távol vélték magukat a Georgian és a korai Victorian korszak „beef and beer,

port and pigskin“ tipusától. Világfiak voltak, koruk magaslatán, a nyilvános iskolákon és az egyetemen modort, emberösmeretet és jártasságot sajátitottak el, s valóban sohasem volt szükség rá, hogy ezt még gyarapitsák is. Mindketten, főleg Mr. Pendyce, azáltal, hogy évente hét-nyolcszor, a fővárosba mentek, igyekeztek a haladással lépést tartani. Ilyen alkalmakkor ritkán vitték magukkal feleségüket, mivel mindig fontos dolgaik voltak, — régi kollégiumi, egyházi vagy konzervativ párti ebédek, crikettjátszmák, egyházi kongresszusok, operettszinházak, s Mr. Barter számára szinművek is. Különben mindketten clubba is jártak, a Rector egy kényelmes, ódivatu helyre, hol hazárdozás nélkül hozzájuthatott egy rubberhez és Mr. Pendyce az „Elmult idők templomába“, mint oly emberhez illő, ki, minden sociális problémát megforgatva agyában, ugy találta, hogy csak a multban lelhető fel valódi biztonság.

Mindig morogva mentek Londonba s az igen helyes, sőt szükséges volt feleségükre való tekintettel; s morogva is jöttek vissza, ezt már a májuk okozta, melyet azonban a jó falusi pihenés a következő kirándulásig idején rendbe hozott. És igy mentek maradtak az elfalusiasodás kiütésétől.

Ura dolgozószobája csendjében John, a spaniel, fejét, mely szintén keskeny és hosszu volt, lábára

nyugtatta, mintha szenvedne ettől a csöndtől; ha az ura torkát reszelte, csóválta a farkát és felnézett anélkül, hogy fejét mozditaná.

A hosszu, keskeny szoba végében egy óra ketyegett; a magas, keskeny ablakokon át besütött a nap a könyvek hosszu, keskeny hátára az üvegszekrényben, mely egészen elfoglalta az egyik falat; s ez az enyhén bőrillatu szoba valóban megfelelő helynek látszott egy hosszu, szükkeblü ideált hosszu, szükkeblü végéig nyujtani.

De Mr. Pendyce megmosolyogta volna a gondolatot, hogy öröklött principiumokon nyugvó ideálok egyáltalán véget érjenek.

— Hagyjátok, hogy elvégezzem a kötelességemet és kezeljem földjeimet, ahogy jó öreg apám is tette, s lehetőleg megnagyobbitva hagyjam fiamra — ezt mondta néha, gyakran gondolta s nem egyszer ez volt imája is. — Nem kivánok többet tenni ennél.

Veszedelmes és rossz idők jártak. Valószinü volt, hogy a radikálisok ismét fölülkerekednek s ezzel a vidéket elviszi az ördög. Csak természetes és emberi volt, hogy azt kivánta, hogy a dolgok ezen rendje, melyet ösmert és miben hitt, fönn is maradjon, ugy, ahogy átszármazott hozzá és megtestesült a névben „Horace Pendyce". Nem volt szokása uj ideákat felkarolni. Ha valami uj gondolat szállta volna

meg agyát, annak egész lakossága fölkelt, hogy vagy megakadályozza érkezését, vagy, ha ez már megtörtént, azonnal fogságba ejtse. S idővel, ha talán szabadjára is eresztették a szerencsétlent, kinek jajgatása áthallatszott börtöne falain, — csupa emberiességből és mert szerettek békességben élni, — csak a „szegény, furcsa jöttment" maradt. Egy napon valami szórakozott pillanatban a benszülöttek még el is türik, hogy megnősüljön, vagy felfedezik, hogy valami disztelen módon a törvénytől el nem ösmert gyermekei születtek; és respektusuk befejezett tény előtt, mint ami már a multé, megakadályozza, hogy a házasságot meg nem történtnek tekintsék, vagy meg nem született állapotba helyezzék vissza a gyermekeket s igy lassanként majd eltürik ezt a betolakodott fajzatot. Ez a processus szokott Mr. Pendyce gondolataiban végbemenni. Valóban, akárcsak John, a spaniel, konzervativ érzésü kutya, minden idegen dolog közeledtére utjába állt, morogva és fogait mutogatva, s valóban szenvedett a gondolatra, hogy egy napon Horace Pendyce már nem lesz itt, hogy moroghasson. De ez ritkán történt, mert nem volt sok képzelőtehetsége.

Egész reggel már azon a régi szerencsétlen kérdésen dolgozott, hogy édesatyja bekeritette Worsted Scottont, s egy s mindenkorra ugy

tanitotta, hogy az elidegenithetlenül Worsted Skeyneshez tartozik. A dolog csaknem elvitázhatlan volt s a parasztok, akiknek a birtokbavétel idején a drágaság miatt meglehetősen rossz soruk volt, apatikusan nézték az ügyet, mig már csak egy év volt hátra, melyen tul az öreg Squire törvényszerü jogot formálhat a birtokrészre. S akkor egyszerre az az ember, Peacock apja, betört a keritésbe és behajtotta marháját, mivel az egész szerencsétlen kérdés ujra kezdődött. Ez 65-ben volt s azóta állandóan vitáztak rajta, csaknem a pörösködésig. Mr. Pendyce nem is veszitette el pillanatnyira sem szeme elől, hogy mindennek az a Peacock az oka, mivel az volt a szokása, hogy a tettek okozóiul sohasem ösmert el elveket, hanem mindig személyeket és tényeket — természetesen kivéve, ha ő maga volt az aktiv fél, mikor is kissé büszkén jelentette ki, hogy elvből cselekszik. Sohase gondolkodott, vagy beszélt abstrakt kérdésekről; részben mert már ő előtte atyja is kerülte őket, részben mert ettől már az iskolában elvették a kedvét; főleg azonban, mivel természettől fogva nem érdeklődött ily impraktikus dolgok iránt.

Igy tehát az, hogy saját bérlői háládatlanoknak mutatkozzanak, állandó csodálkozásának forrása volt. Teljesitette kötelességét irántuk, mint a hogy a Rector, lelkipásztoruk, elsőnek

bizonyithatta; valamint gazdasági számadási könyvei, melyek évről-évre kb. ezerhatszáz font brutto nyereségről számoltak el, melylyel — levonva némi nyersanyagot Worsted Skeynes fenntartására — háromszáz font netto veszteség állott szemben.

Kevésbbé materiális kérdésekben is, ami például a templomba nem járás, vadorzásra vagy laza erkölcsökre való hajlam — tiszta lelkiösmerettel mondhatta, hogy a Rector számithat támogatására. Erre csak mult hónapban is volt példa; kiderült, hogy alerdésze, ügyes munkás, a portás feleségével hirbe keveredett, ő azonnal elbocsátotta a fiatalembert s házacskája bérletét is felmondta.

Fölállt s odament a birtok tervrajzához, mely a falhoz erősitve, zöld selyem zsinóron volt lecsavarható, gondosan vizsgálva állt ott s ide-oda bökött rajta ujjával. A kutya is felállt s észrevétlenül ura lábához helyezkedett. Mr. Pendyce megmozdult s rálépett. Az állat vonitott.

— F . . . a kutyát! Oh John, szegény ördög! mondta Mr. Pendyce. Visszaült helyére, de mivel tévedett a tervrajzon, egypillanat mulva ismét fel kellett kelnie. John, a spaniel, azon hitben, hogy méltányosan bántak el vele, félkörben közeledett, farkát csóválva; még alig érte el ura lábait, midőn kinyilt az ajtó s az inas ezüst tálcán levelet hozott.

Mr. Pendyce átvette, elolvasta és iróasztalához fordult, mondva: — Nincs válasz.

S ott ült, az irásra bámulva a csendes szobában, s harag, nyugtalanság, bizalmatlanság s meghökkenés váltották fel egymást arcán. Máskép nem igen birt gondolataival tisztába jönni, mint ha hangosan beszél s igy magának mormogott. A kutya, mely még mindig azon véleményt táplálta, hogy hibázott valamiben, közel jött s lábaihoz heveredett.

Mr. Pendyce, ki mélyebben sohasem gondolkozott el kora uralkodó erkölcstanán, annál könnyebben magáévá tette azt. Gyakorlatban semmi alkalma nem volt, hogy megsérthesse s ez megszilárditotta álláspontján. Mert inkább tradicióból és szokásból, mint elvből és meggyőződésből, szigorú erkölcsü ember volt.

Ahogy újra meg újra elolvasta a levelet, a rosszullét környékezte. Igy szólt:

The Firs. Máj. 20.

Uram.

Hallhatta is, nem is, hogy fiát, Mr. George Pendycet, belevontam nőm elleni válóperembe. Sem az ön, sem fia, hanem Mrs. Pendyce kedvéért, ki az egyetlen asszony errefelé, akit tisztelek, kész vagyok peremet vissza vonni, ha fia szavát adja, hogy többé nem látja feleségemet. Kérem mielőbbi válaszát.

Kész szolgája:
JASPAR BELLEW.

A Squire temperamentumának megfelelő volt ugyan a tradiciókat elfogadni, de ennek gyakran utját állja az, hogy néha a tradició nagyon is erőszakosan nyúl bele a magánéletbe és annak kényelmébe. Az ő köreiben szokás volt, hogy a fiatalemberek kisded eseteit bizonyos elnézéssel fogadják. Azért fiatalok — szokták mondani, ki kell tombolniok magukat. Ez volt az ő teoriája. Más nehézség nem is volt, mint hogy ezt saját esetére alkalmazza, mely nehézséget már mások is érezték az elmult időkben és fogják érezni a jövőben is. De mivel nem volt filozófus, nem vette észre a teoriája és jelen fölháborodása közti ellentmondást. Az ő világa megingott e levél következtében s nem volt az az ember, aki békésen szenved; úgy találta, hogy másoknak is kell szenvedniök. Szörnyü volt, hogy olyan ember, mint az a Bellew, egy részeges, könnyüvérü fráter, aki csaknem elgázolta őt, képes legyen Worsted Skeynes nyugalmát háboritani. Valóban hasonlitott rá: ilyesmit fogni a fiára. Ilyen szemtelenség. Sietve indult a csengő felé s ráhágott a spaniel fülére.

— F . . . Ah, szegény John! — De John, a spaniel, végre meggyőződvén arról, hogy ő a hibás, elbujt a legtávolabbi sarokba, honnan semmit se látott és a földhöz szoritotta állát.

— Kérje urnőjét ide.

Ahogy igy a kandalló előtt állt, nejére várva, a Squire előnyösebben mutatta be mint valaha, hosszu és keskeny feje formáját; nyaka feltünően kivörösödött s szemei, akár egy sértett hattyué, szinte fölszurtak mindent.

Többször előfordult, hogy Mrs. Pendyce a dolgozószobába kéretett, hogy azt mondják neki: „Tanácsodat akarom hallani. Ez és ez igy és igy viselkedett . . . és én elhatároztam, hogy . . .“

S igy pár pillanat mulva megjelent Mrs. Pendyce. Fölszólitására „Nos, nézd ezt, Margery“ elolvasta a levelet, szomoruan nézett rá, ő pedig haragosan nézett vissza. Mert ez tragédia volt.

Nincsen megadva mindenkinek, hogy nagy távlattal nézze a dolgokat — elnézzen távoli, halvány vizek, biborszinü mezők és vad füvek közti holdfényes tócsák fölött, hol a naplemente előtt feketén áll a sás és messziről mocsári madarak szólnak, — nem adatott meg mindenkinek, hogy sziklameredélyek fölött nézze a sötét, hullámos tengert, vagy magas hegyoldalról a ködtől füstölgő, vagy napban aranynyal fénylő chaost.

A többségnek olyasmi a rendeltetése, hogy gondosan ügyeljenek egy házsorra, egy udvarra, vagy mint Pendyceék, Worsted Skeynes zöld mezőire, gondozott vadállományára és skót kert-

jeire. S e láthatáron fekete, vészterhes felhő volt az, hogy fiuknak ebben a válópörben bíróság előtt kell megjelennie.

Worsted Skeynesen a képzelőtehetség nem igen volt élénk, de amennyire csak el lehetett képzelni egy ily eseményt, veszedelemmel fenyegette előitéleteik, törekvéseik és eszméik harmónikus épületét. Nem segit semmit, ha azt mondják róla: „Mi baj? Az emberek hadd beszéljenek, gondoljanak amit tetszik.“ Mert Worsted Skeynesen (s Worsted Skeynes mindegyik falusi uriházat jelentette) csak egyfajta ember volt, egy egyház, egy faj kutya, mindenből csak egy. S egy makulátlan cimerpajzs nagyon is sokat jelentett. És ők, akik harmincnégy éve éltek együtt, uj kifejezéssel néztek egymásra, mert ez egyszer érzéseik ugyanazok voltak. De minthogy mindig a férfi becsületérzése élénkebb, gondolatuk nem volt ugyanegy, mert Mr. Pendyce azt gondolta: „Nem hiszem! Nem hozhat szégyent mindnyájunkra!“ Mig Mrs. Pendyce arra gondolt: „Fiam!“

Ő szólalt meg először.

— Oh, Horace!

Hangja visszaadta a Squire egyensulyát.

— Kérlek, Margery! Csak nem akarod azt mondani, hogy elhiszed amit ez az ember állit? Meg kellene korbácsolni! Ösmeri a véleményemet. Ez semmi más, mint az ő átkozott

arcátlansága. Nemrég csaknem elgázolt és most . . .

Mrs. Pendyce félbeszakitotta.

— De Horace, attól tartok igaz! Ellen Malden . . .

— Ellen Malden? Mi köze hozzá . . . — elakadt, bosszusan nézve Worsted Skeynes tervrajzára, mely még lecsavartan függött, mintegy szimbolumaként, mi minden van most kockára vetve. — Ha George igazán . . . — tört ki végre — nagyobb bolond, mint hittem volna! Bolond! . . . Gazember . . .

S ismét elhallgatott.

Mrs. Pendyce elpirult erre a szóra. Ajkába harapott.

— George sohasem lehet gazember, — mondta.

— Bemocskolja a nevét — felelt Mr. Pendyce nehezen,

Mrs. Pendyce fogai mélyebben nyomultak ajkába.

— Akármit tett volna is — mondta — tudom, hogy George ugy viselkedett, mint egy gentleman.

A Squire ajkát haragos mosoly huzta el.

— Igazi asszony — mondta.

De a mosoly elenyészett s mindkettejük arca tanácstalan kifejezést öltött.

Mint olyan embereket, kik igazi szimpátia

nélkül éltek együtt — noha valóban már régen megszüntek ennek tudatában lenni — most, hogy olyasvalami fordult elő, melyben érdekeik tényleg egyeztek, valami csudálkozásféle fogta el őket. Itt nem volt helye véleménykülönbségnek. Mert ez, még ha ki sem mondják, nem segit fiukon.

— Majd irok Georgenak — mondta a Squire végre — s nem hiszek el mást, mint amit tőle hallok. Fölteszem, hogy megmondja nekünk az igazat.

A hangja remegett.

— Oh, Horace, vigyázz, hogy mit mondasz — felelte gyorsan Mrs. Pendyce — tudom, hogy szenved.

Szelid, örömekre hajló lelke is szenvedett most és a szeme tele lett könnyel. Mr. Pendyce nagyon is messzilátó volt már, hogy ezt észre vegye — ez a baja házassága óta csak növekedett.

— Azt fogom irni, amit helyesnek tartok — mondta. — Időt szánok rá, hogy meggondoljam, mit irok; annak az embernek a gorombaságai nem fognak siettetni.

Mrs. Pendyce megtörölte ajkait csipkés kis zsebkendőjével.

— Csak megmutatod a levelet? — mondta.

A Squire ránézett és észrevette, hogy igen halaványés reszket; ámbár ez izgatta, mégis csaknem jóságosan mondta:

— Nem neked való ez, kedvesem.

Mrs. Pendyce egy lépést tett feléje; kedves arca sajátos elhatározottságot árult el.

— Az én fiam, Horace, éppen ugy, mint a tied.

Mr. Pendyce kelletlenül fordult el.

— Semmit se használ fölizgatnod magad, Margery; azt teszem, ami a leghelyesebb. Ti asszonyok rögtön elvesztitek a fejeteket. Az az átkozott fickó hazudik! ... Ha csak...

Ezen szavakra John, a spaniel, fölkelt és a sarokból a szoba közepe felé indult. Ott állt félkörbe görbülve és urára nézett.

— Vigye az ördög! — mondta Mr. Pendyce... — De... de ez hallatlan!

Minthogyha ő volna felelős mindenért, ami Worsted Skeynessel összefüggésben van, a kutya elmélyedve csóválta, ami még farkából megmaradt.

Mrs. Pendyce még közelebb jött.

— És ha George nem igérheti meg neked, mit fogsz tenni Horace?

— Mit? mit nem tehet — kérdezte Mr. Pendyce elbámulva.

Mrs. Pendyce előre tolta a levelet.

— Ezt, hogy megigérje, hogy nem látja viszont többé.

Mr. Pendyce félretolta azt.

— Nekem az a Bellew nem fog diktálni —

felelte; majd tovább gondolkozván: — De nem helyes támpontot kínálni neki. George mindenesetre meg kell hogy igérje ezt nekem.

Mrs. Pendyce összeszoritotta az ajkait.

— De azt hiszed megteszi?

— Azt hiszem? — mit hiszek? hogy mit tesz meg? Miért nem tudod magad kifejezni Margery? Ha George igazán ebbe a bajba juttatott minket, rendbe is kell hozni a dolgot.

Mrs. Pendyce elpirult.

— De sohase hagyja cserben az asszonyt?

— Cserben hagyni? — Ki mondja azt? — felelt haragosan a Squire. — *Ő neki* tartozik vele. Nem mintha tekintetet érdemelne, ha... De csak nem akarod azt mondani, hogy azt hiszed, nem teszi? Nem lehet ennyire ostoba!

Mrs. Pendyce fölemelte kezeit egy nála már szenvedélyes gesztusban.

— Oh Horace, nem érted — mondta. *Szerelmes bele!*

Mr. Pendyce alsó ajka remegett, mi nála izgalom, vagy meghatottság jele volt. Természete egész konzervativ ereje, a megszokottban való hit egész óriási, néma hatalma, a nyakas gyülölet és félelem az ujjal szemben, és az abban rejlő kiszámithatlan erő, hogy sohasem képzelt el semmit — szóval mindaz, ami az idők elejétől Horace Pendycet uradalma tekintélyévé tette, föltámadt megkeseritett lelkében.

— Mi köze volna annak hozzá! — kiáltott dühösen. — Asszonyok! nem értetek semmihez. Regényesek, együgyüek, erkölcstelenek — nem tudom mit akarsz! Az Istenért, nehogy ilyes gondolatokba téveszd.

Erre a kitörésre Mrs. Pendyce arca merevvé vált; csak szemhéjai remegése árulta el, mennyire reszketnek idegei. Hirtelen füleihez kapott.

— Horace — kiáltotta — vigyázz! oh a *szegény* John.

A Squire hirtelen sulyosan ráhágott volt kutyája lábára. Az állat rettentőt vonyitott. Mr. Pendyce letérdelt s megemelte a fájós tagot.

— Átkozott kutya — mormogta. — Na, szegény John.

És a két szük, hosszukás fej szorosan egymás mellett volt egy pillanatra.

V.
RECTOR ÉS SQUIRE.

Worsted Skeynesen valóban kulminált a szociális lény beláthatlan idők óta való erőlködése a dolgok állandósulásaért. Már tul volt minden gazdasági versenyen — mivel már régen nem fizetődött ki rajta élni — tul minden terjeszkedőképességen is; már kétségbevonhatlan értékü, tradició és érzésektől növelt kincs. Mindazok az öröklött intézmények, melyek az ország büszkeségei, gondosan őriztettek benne és néha Mr. Pendyce maga előtt látta az időt, midőn pártjának tett szolgálataiért Lord Worstednek nevezheti magát és halála után is tovább ülhet a felsőházban fia személyében. De a Squire szivében más érzés is élt — a lég, az erdők és a mezők átvitték vérébe a szeretetet is — szerette ezt az ő és atyái otthonát.

És igy Jaspar Bellew levele vétele után az egész ház kinos nyugtalanságban volt. Senkinek se mondtak semmit, de mindenki tudta, hogy valami történt és mindenki, le a kutyákig, a maga módja szerint árulta el részvétét a ház ura és urnője iránt.

Nap-nap után a lányok ott sétáltak az uj golf tereken, céltalanul csapkodva a labdákat — egyebet nem tehettek. Még Cecil Tharp is, ki Beetől ily körülmények közt csak föltételes választ kaphatott, nyugtalan volt. A lány szürke kancája jobb első lábát ő kezelte nemrég föltalált módszere szerint és az istállóban megmondta Beenek, hogy ugy találja, a jó öreg Squire kissé rossz kedvü és semmi haszna se volna őt mostan zavarni. Bee, a kanca nyakát veregetve, hosszan és félénken nézett rá.

— George miatt van, — mondta. — Tudom, hogy George miatt. Oh Cecil! Bár fiu lehettem volna!

A fiatal Tharp önkénytelenül ráhagyta.

— Az ám! borzasztó lehet lánynak lenni.

Bee arcát könnyü pir szinesitette meg. Kissé sértette, hogy igy felelt; de szerelmese akkor a ló szárcsontját simogatta.

— Kissé nehéz a dolog papával — mondta Bee. — Szeretném, ha George megnősülne.

Cecil Tharp fölemelte gömbölyü fejét; nyilt, jóindulatu arca föltünő veres volt a hajlástól.

— Már egész sima; rendben van a ló — mondta. — Azt hiszem, Georgenak nagyon is jó dolga van.

Bee elforditotta az arcát.

— Utálnék Londonban élni, — mondta halkan s ő is lehajolt s megtapogatta a kanca lábszárát.

Mrs. Pendyce számára mondhatatlanul lassan mult az idő. Különös, harminc éven át várt már igy egyszerre mindenre és semmire; ugyszólván meg volt mindene, amit csak kivánhatott és egyben — semmije sem, de a várás fájdalmas intenzitása végre is szünt. De igy várni, ilyen feszültségben, valami egészen határozottra, borzasztó volt. Alig volt egy pillanat, hogy el ne képzelje Georget, egyedül és ellentétes érzelmektől kinozva; az ő szemeiben, kit Worsted Skeynes már régen megbénitott s ki nem ösmerte a tényeket, a fia lelkében végbemenő harc óriásinak tünt; de anyai ösztöne nem tévedett szenvedélye erejében. Különös és ellentétes érzelmekkel várta az eredményt; egyszer elgondolva: „Hiszen őrültség! Meg kell hogy igérje — nagyon is borzasztó!“ Máskor meg: „De hogyan teheti, ha ugy szereti? lehetetlen, és az asszony is — oh, milyen borzasztó!“

Talán regényes volt, mint Mr. Pendyce is mondta; vagy talán csak a gondolat tette, hogy fiának szenvedni kell. Régen, mikor bevitte Cornmarketbe a kis fiut, hogy kihuzzák egy fájó fogát, mindig ott ült kezét fogva, mig a kis fogorvos huzta és a saját szájában érezte a rántást — igy kivánta most is, hogy ebben a másik, olyan kegyetlen és borzasztó szakadásban is osztozkodjék.

Mrs. Bellew iránt csak valami bizonytalan

és féltékeny sajgást érzett s ez magamagának is különösnek tünt, — de talán igazán romantikus volt.

Most belátta a rutinnak értékét. Napjai annyira be voltak töltve, hogy a szenvedés nem nyomulhatott a fölszinre. Annál borzasztóbbak voltak az éjszakák; mert igy nemcsak a maga izgatottságát kellett hogy elviselje, de mint feleséghez illik, Horace Pendyce félelmeit is. A szegény Squire számára ez volt az egyedüli idő, mikor egy kicsit könnyithetett magán; s ezért már jóval korábban feküdt le. Azon szokása által, hogy félelmeit és föltevéseit egyre ismételte, végre kis nyugalomhoz jutott. Miért nem felelt George? Mit mivelt az a kölyök? És igy tovább, mig csupa egyhanguságtól elfogta az álom. De a felesége kinjainak nem volt vége, mig a madarak álmos csipegés után, nagy reggeli kórusba nem kezdtek; s csak akkor aludt el a szegény asszony, óvatosan fordulva meg, nehogy felkeltse.

Mert George nem válaszolt.

Délelőtti falusi látogatásaikor Mrs. Pendyce először, mióta ez volt a szokása, észrevette, hogy a saját baja átsegiti a félénk bizalmatlanságon, mely mindeddig elválasztotta szegényebb szomszédai szivétől. Csodálkozott a saját gyöngédtelenségén, ahogy kérdéseket tett, titkaikba elegyedett, valami titkos vágytól hajtva:

feledkezni; és meg volt lepve milyen szivesen fogadják — szinte kedvükre van, mintha tudnák, hogy neki tesznek jót vele. Egy házikóban, hol már régen csodálkozó részvéttel látott egy sápadt, sötétszemü lányt, aki mindenkitől elbujdosni látszott, még meg is kérték valamire, rémült titokzatossággal, egy udvarban, hol már Mrs. Barter nem hallhatta.

— Nagyságos asszonyom. Vigyen el innen! Bajban vagyok — már nem tart soká s nem tudom hová legyek.

Mrs. Pendyce megremegett s hazafelé egyre rágondolt. „Szegény kis teremtés — szegény lelkem!“ és törte a fejét, kiben bizhatna meg ebben a dologban és kihez forduljon megoldásért, és valami a szegény lány félelméből és titkolózásából átragadt rá is, mert senkit se talált — még Mrs. Bartert sem, kinek jó szive volt, de a Rectorhoz tartott. És igy mintegy sugallatra Gregory jutott az eszébe.

— De hogy irhatnék neki — gondolta — ha a fiam...

De mégis irt, mert szive mélyén a Totteridge ösztön ugy tudta, hogy kell, hogy mások végezzenek helyette s különben is vágyott rá, hogy bár távoli vonatkozásban emlithesse azt, ami a szivét nyomja.

S a Pendyceok sasa és a mottó alatt: Strenuus aureaque penna, igy irt:

Kedves Grig!

Nem tehetnél valamit egy idevaló kis lányért, aki „bajba" került? — tudod mit gondolok. Oly szörnyü bűn ez errefelé és olyan nyomorult és rémültnek látszik szegényke. Húsz éves. Kis hely kellene neki, hol elrejtezhessék szerencsétlenségével, meg az, hogy legyen hova menni majd azután. Azt mondja, senki sem fog akarni érintkezni vele, ha kiderül, s tényleg már régen észrevettem, mily sápadt és szerencsétlen, s a nagy, rémült fekete szemeket. Nem szivesen fordulok Rectorunkhoz, mert bár sokban jó érzésü ember, igen szigoru nézetei vannak és természetesen Horace sem tehet semmit. Én igen *szeretnék* valamit tenni érte, s egy kis pénzt is félretehetnék, de nem tudok helyet találni a számára, ez a baj. Ugy látszik az a gondolat is üldözi, hogy kiderül, bárhová is megy. Nem borzasztó ez? Tégy valamit ha lehet. George miatt aggódom kissé. Remélem jól van. Ha clubja felé visz utad, benézhetnél egyszer, s kicsit tudakoznál utána. Néha igazán rosszul viseli magát, ami a levelezést illeti. Örülnénk ha kijöhetnél, kedves Grig, — minden olyan gyönyörü ilyenkor, különösen a tölgyek, s még az almavirágzásnak sincs vége, — de ugyhiszem nagyon el vagy foglalva. S mit csinál Helen Bellew? Londonban van?

Szerető cousineod

MARGERY PENDYCE.

Ugyanazon délután négy óra volt, midőn a második groom egészen elfulladva jelentette a komornyiknak, hogy Peacock farmján tűz ütött ki. A komornyik azonnal a könyvtárba ment. Mr. Pendyce, ki egész délelőtt lovagolt volt, fáradtan és lehangoltan állt lovagló ruhájában Worsted Skeynes tervrajza előtt.

— Mi kell, Bester?

— Tűz van Peacock farmján, uram!

Mr. Pendyce nagy szemeket meresztett rá.

— Mit? — mondta — Tűz? fényes nappal? Ostobaság.

— A ház előtt látni a lángokat uram.

A kimerült és veszekedős kifejezés eltünt Mr. Pendyce arcáról.

— Huzzák meg az istállóharangot — parancsolta. — Mindenki siessen vedrekkel és létrákkal. Higsont küldje a kancán Cornmarketbe. Menjen és szóljon Mr. Barternak, lármázzák fel a falut. Ne álljon itt — az Isten áldja meg; huzza meg az istállóharangot. — És felkapva lovaglóostorát és sapkáját, megelőzte a komornyikot, követve spanielja által.

Futólépésben sietett át a keritésen, s végig a dülőn, mely egy árpaföldet vágott át, s a spaniel, mely nem fogta fel a helyzetet, némileg csodálkozva ugrándozott előtte. Mihamar elfogyott a lélegzete, — volt már vagy husz éve, hogy nem futott egy negyed mértföldet. —

De azért nem lassitotta menetét. Jó darabbal előtte futott a groom, mögötte egy földmüves s egy inas. A Worsted Skeynesi harang szólni kezdett. Mr. Pendyce áthágott a korláton, s egy szük uton összeütközött a Rectorral, ki szintén futott, miközben arca paradicsomszinre pirult. Most egymás mellett futottak tovább.

— Menjen előre! — zihálta Pendyce végre, — és mondja nekik, hogy jövök már.

A Rector habozott, — az ő lélegzete is kifogyott már, — s azután szuszogva indult neki. A Squire, kezét oldalára nyomva, nehezen vánszorgott tovább, megerőltette magát. De egy fordulónál hirtelen meglátta a napfényben a halványpiros lángnyelveket.

— Isten legyen velünk! — kiáltott, s csupa ijedtségtől ujra nekieredt. A vészes nyelvek egy nagy csűr, meg kazlak, istállók és gazdasági épületek fölött nyaldosták a léget. Vagy féltucat alak vederszám zuditotta a vizet a lángokba. A földesurnak eszébe sem jutott igyekezetük teljes jelentéktelensége. Remegve, betegitő fájdalommal tüdejében, ledobta a kabátját és kiragadott egy vedret egy hatalmas földmives kezéből, ki tisztelettel engedte át és beállt a munkások sorába. Peacock, a farmer sietett el mellette; az arca, s a kerek vörös szakálla olyan szinü volt, mint a lángok, melyeket oltani akart, szeméből folytonosan

ömlöttek a könnyek égő arcára. Felesége, kis barna, összeszoritott száju asszony, mint egy démon dolgozott a pumpánál.

— Borzasztó ez Mrs. Peacock, borzasztó — szólt oda nyögve a Squire.

A Rector, föltünően fekete ruhái és fehér ingujjában, baltával vágta egy tehén istálló falát, melynek ajtaja már lángolt, s a tumultusból kihallatszott a hangja, amint utasitásokat üvöltött, melyekre senkisem ügyelt.

— Mi van abban az istállóban? — nyögött Mr. Pendyce.

Mrs. Peacock az elkeseredéstől és dühtől rekedten válaszolt.

— Az öreg ló és két tehén!

— Isten őrizzen! — kiáltott a Squire, előre rohanva vedrével.

Nehány falusi ember közeledett futva, rájuk kiáltott, de se maga, se ők nem tudták mit. A ló és a tehenek bőgése és nyeritése, a tűz állandó pattogása minden gyengébb hangot elfedett. Más emberi hang nem is hallatszott, mint a Rectoré, fejszéje recsegő ütései közben.

Mr. Pendyce megingott, a veder kigurult kezéből, s ő fekve maradt, ahogy odaesett, nagyon is kimerülten ahhoz, hogy megmozduljon. Még hallotta a Rector fejszéje recsegését, kiáltásai zaját. Valaki felsegitette, s ugy remegve hogy alig tudott állni, kikapta a fejszét egy

imént érkezett izmos legény kezéből, s a Rector mellé állva, gyengén csapkodta vele a deszkafalat. Most már az egész istállót megtöltötte a füst, s a láng és sisteregve csapott ki a résen, melyet vágtak. A Squire és a Rector nem tágitottak. Mr. Barter végre dühös csapással utat nyitott. Mögöttük éljeneztek, de az állatok nem mozdultak. Mind a három elpusztult a füstben és a lángokban.

A Squire, aki láthatta, ledobta fejszéjét és kezével befödte a szemét. A Rector valami hangot hallatott, mely valami káromkodásféle lehetett, s ő is ellökte baltáját.

Két órával később, kormos és tépett ruhában állottak a csűr romjainál. A tűz elaludt, csak a hamu izzott még. John, a spaniel, aggódva és elfulladtan nyaldosta ura csizmáit, mintha bocsánatot kérne, hogy annyira megijedt és nem jött közelebb. De valami a szemében azt látszott mondani:

— Igazán kell, hogy legyen ilyen tűzvész, uram?

Egy fekete kéz fogta meg a Squire karját és egy rekedt hang mondta:

— Nem felejtem el, Squire!

— Az Istenért Peacock, semmi az — felelte Mr. Pendyce. — Remélem, biztositva van?

— Hogyne, de most csak a szegény párákon jár az eszem.

— Óh! — mondta a Squire iszonyodó mozdulattal.

A csukott kocsi vitte haza őt és a Rectort. Lábaik alatt hovatartozás szerint a két kutya kuporgott, halkan morogva egymásra. A tömegből éljen kisérte távozásukat.

Csendben, holtfáradtan indultak el.

— Nem tudom kiverni azokat a szegény párákat a fejemből — mondta Mr. Pendyce egyszerre.

A Rector szeméhez emelte a kezét.

— Adja isten, hogy sohase lássak ilyesmit többet. — Szegény állatok!

És titokban kutyája orrához érve, az állat puha, meleg száján hagyta a kezét, hogy az meg-megnyalja. A kocsi másik oldalán Mr. Pendyce tette szinte látatlanban ugyanazt.

A kocsi először a paplakhoz ment, hol Mrs. Barter és gyermekei az ajtóban álltak. A Rector visszadugta fejét a kocsiba, hogy mondja:

— Jó éjt, Pendyce. Holnap törődött lesz. Engem a feleségem majd bedörzsöl Elliman-szesszel.

Mr. Pendyce bólintott, megemelte a kalapját s a kocsi tovább ment. Ő hátradült és behunyta a szemét; kellemesebb érzések fogták el. Holnap bizony törődött lesz, de azért megtette a kötelességét. Mindenkinek megmutatta, mit jelent az: race, és megerősitette a saját magában megszemélyesedett szisztémát.

Jó és uj érzéssel gondolt Peacockra is. Semmi sem hozza ugy közelebb az alsó osztályokat, mint egy kis veszedelem, akkor érzik a vezetőnek, védelemnek szükségét. Térdei közt John, a spaniel, fölemelte a fejét és pirossal aláfutott szemekkel nézett rá. Mintha mondaná:

— Öregszem már, uram. Tudom, hogy kivülem is van egyéb a világon, de te, aki mindent tudsz, majd elrendezed, hogy együtt maradjunk mindhalálig.

A kocsi megállt a fölhajtónál, és a Squire gondolatai más irányt vettek. Husz évvel ezelőtt még megelőzte volna a futásban Bartert. De Barter csak negyvenöt éves volt. Tizennégy évi előnnyel még meg is verni — kicsit sok. Különösen ingerült volt most iránta, — nagyon jól viselte magát Barter, helytállt mindenütt. Az Elliman-szesz igen erős különben, Homocea inkább . . . Margery be kell hogy dörzsölje majd. S egyszerre, mintha természetes volna ez igy, felesége nevéről George jutott az eszébe s vége volt rövid megpihenésének bánatától. De John, a spaniel, aki megszagolta az otthont, halkan szükölni kezdett, hogy megálljon a kocsi és gondtalan farkával ütögette ura csizmáit.

A Squire meglehetősen meredt háttal, reszkető ajakkal s összehuzott szemöldökkel szállt ki a kocsiból és keservesen indult neki, hogy fölmásszon a lépcsőn neje szobájába.

VI.

A PARK.

Van egy nap minden évben, mikor Hyde Park el van varázsolva. Hüvös szél mozgatja a leveleket, a forró nap ott ragyog a Hosszu Tavon minden bimbón és minden füszálon. A madarak kiénekelik a kis lelküket is, a banda legvidámabb dallamait játssza és fehér felhők kergetőznek a kék menybolton. Nem lehet megmondani, miben különböznék ez a nap a többitől, ami volt s ezután jöhet, de mintha azt mondaná a park: *Ma* élek, ami elmult, az elmult. A jövővel nem törődöm.

Ha valakit a véletlen aznap a parkba visz, az nem kerülheti el, hogy a varázs kissé el ne fogja. Gyorsabban jár, suhogtatja a szoknyáit, mozgatja a botját, — még a szeme is felragyog, noha máskor olyan bágyadt az utcák láttára. S mindenki, ha van szerelmese, ő rá fog gondolni, s imitt-amott a vándorló tömegben ketten együtt vannak. S ezekre mosolyog a Park s minden jólelkü teremtménye.

Lady Maldennél Prince's Gate-en ma délután meeting volt a dolgozó nők helyzetének fontolóra vétele végett. Némileg heves discussio szárma-

zott belőle, miután valaki fölkelt és szinte ellentmondást nem türőn bebizonyitotta, hogy a dolgozó nőknek semmiféle helyzetük nincs.

Gregory Vigil és Mrs. Shortman együtt távoztak a meetingről s most a Serpentine-tó közelében vágtak át a füvön.

— Mrs. Shortman, — mondá Gregory — nem gondolja, hogy egy kissé mind bolondok vagyunk.

Kezében tartotta a kalapját, s finom, őszülő haja, mit a vita hevében összeborzolt, még nem volt rendben.

— Igen, Mr. Vigil. Valóban én . . .

— De igen, mind bolondok vagyunk egy kissé. Mit gondolt az a nő, Lady Malden, mikor olyanokat beszélt? Utálom őt.

— Oh, Mr. Vigil. A legjobb szándékkal van...

— Szándékai? — mondta Gregory. — Gyülölöm. — Minek is mentünk az ő dohos szalonjába? Nézze csak az eget.

Mrs. Shortman megnézte az eget.

— De Mr. Vigil, — mondta — ugy sohase jönne létre semmi. Néha ugy gondolom, hogy Ön a dolgokat nagyon is csak annak az utnak a fényénél nézi, amelyen haladniok kellene.

— A Tejut az — mondta Gregory.

Mrs. Shortman elhuzta a száját; nem volt képes megszokni Gregory tréfálkozását.

Többé nem igen beszéltek utjukban a N.

Gy. V. E. irodájáig, hol Miss Mallow, a gépiró-kisasszony, regényt olvasott.

— Nehány levél az ön számára, Mr. Vigil.

— Mrs. Shortman azt állitja, hogy nem vagyok praktikus — mondta Vigil. — Igaz ez, Miss Mallow?

Miss Mallow elpirult, egész le, lehajló válláig.

— Oh, dehogy. Ön igen praktikus, de — talán — nem tudom, talán lehetetlen dolgokat kisérel meg, Mr. Vigil.

— Például Bilcock Buildings?

Percnyi csend volt. S azután Mrs. Shortman iróasztalánál diktál s az irógép petyegésnek indult.

Gregory, aki felnyitott egy levelet, ott ült fejét kezeibe temetve. A hang elhallgatott, az irógép is, de Gregory nem mozdult. A két asszony megfordult egy kissé székén és rátekintett. Szemeik találkoztak, mire azonnal másfelé néztek. Gregory még mindig nem mozdult. Az asszonyok szemébe aggódás ült.

— Mr. Vigil, — mondta Mrs. Shortman végre — nem gondolja . . .

Gregory fölemelte arcát; a haja gyökeréig elpirult volt.

— Olvassa ezt, Mrs. Shortman.

Ahogy átnyujtotta neki a halványszürke levelet a sassal és a mottóval: *Strenuus aureaque*

penna, fölállt és végigment a szobán. Amig igy könnyü és hosszu lépéseivel föl s alá járt, az asszony az iróasztalánál figyelmesen betüzte a levelet, mig az irógép mellett mozdulatlanul, piros, irigy arccal ült a lány.

Mrs. Shortman összehajtotta a levelet, legfölül tette az iróasztalra és anélkül, hogy felemelné a fejét, igy szólt:

— Természetesen elég baj a szegény kis lánynak, de hát igy *kell* hogy legyen, Mr. Vigil, hogy visszatartsa . . . vissza . . .

Gregory megállt, fénylő szemei kihozták sodrából az asszonyt; a gyakorlatiatlansággal találkozott bennük. Élesen emelve föl hangját, folytatta:

— Ha nem félnének a szégyentől, sehogy se lehetne megakadályozni. Én jobban ismerem a vidéket, mint ön, Mr. Vigil.

Gregory füleihez emelte a kezét.

— Azonnal találnunk kell valamit a számára.

Az ablak teljesen nyitva volt, ugy hogy már nem nyithatta ki jobban; ott állt, mintha keresné azt a kis helyet az égen. Ez az ég igen kék volt és nagy fehér felhőmadarak röpültek rajta.

Elfordult az ablaktól s másik levelet bontott fel.

Lincoln's Inn Fields, 1892 május 24.

Kedves Vigil!

Midőn tegnap gyámleányával találkoztam, láttam, hogy nem mondta el, ami — félek — sok bánatot fog Önnek okozni. Nyiltan megkérdeztem, kivánja-e, hogy eltitkoljam a dolgot s azt felelte: „jobb ha tudja, — csak sajnálom őt". Röviden: Bellew vagy megszimatolta, hogy ügyelünk rá, vagy valaki figyelmeztette erre, mert megelőzött bennünket és válókeresetet nyujtott be gyámoltja ellen, belevonva George Pendyce-t is. George elhozta nekem az idézést. Ha szükséges, kész megesküdni, hogy az egészből semmi sem igaz s a „gentleman" szokásos álláspontjára helyezkedik.

Erre azonnal fölkerestem gyámleányát. Bevallotta, hogy a vád igaz. Kérdeztem, kivánja-e védeni magát, vagy ellenkeresetet nyujtani be férje ellen; azt felelte: „Egyáltalán nem törődöm vele." Mást nem tudtam elérni nála s amilyen furcsán hangzik is, nem nyugtalanitja semmi, — azt hiszem, igaz. Ugylátszik nem nyugtalanitja semmi, s férje ellen sincs benne valami nagy indulat.

Szeretnék találkozni Önnel, de csak miután gondosan megfontolta ezt az ügyet. Kötelességem figyelmeztetni bizonyos eshe-

tőségekre. Ha az ügy bíróság elé kerül, rendkivül kinos lesz Georgera nézve, de még kinosabb, mondhatom, kétségbeejtő a családjára nézve. Ilyenkor mindig az ártatlanok szenvednek legtöbbet. Mihelyt a tárgyalások megindulnak, tekintve társadalmi helyzetüket, az ügy azonnal cause célèbre arányait ölti és a sajtót, meg a birőságot legalább egy fél, vagy egy egész héten át, ha nem tovább, foglalkoztatja és Ön tudja, hogy ez mit jelent. Másrészt nem is védeni magunkat, tekintetbe véve mindazt, amit tudunk, ellentmondana vivőösztöneimnek, eltekintve az etikai kérdéstől is. Tanácsom tehát az, hogy mindent meg kell kisérelni, hogy megakadályozzuk, hogy az ügy egyáltalán bíróság elé kerüljön.

Tizenhárom évvel vagyok Önnél idősebb, őszintén tisztelem Önt és meg szeretném kimélni bánatoktól. Beszélgetéseink folyamán igen alaposan figyelhettem meg gyámoltját és még ha meg is sérteném vele, sem hallgatom el, amit gondoltam. Mrs. Bellew igen különös asszony. Önnek nehány előttem tett célzásából itélve, ugyhiszem, Ön egészen másnak gondolja, mint amilyen valójában. Szememben ő egyike azon rendkivül életerős embereknek, kikkel szemben hiábavalók a mi kritikáink, itéleteink, még szimpátiáink is.

Természetesen az ilyenfajta asszony, ha a falusi nemességből való és belekerül a nagyvilágba, mindig kivételes helyzetet fog elfoglalni. Ha Ön evvel kissé tisztába jönne, ugyhiszem, sok bajtól kimélné meg magát. Röviden: kérem, ne vegye őt, se helyzetét tulságosan komolyan. Mindig lesz elég olyan ember, mint ő és a férje s ezek bizonyosan többé-kevésbbé a világ szájára kerülnek. Bárki is menne tönkre ebben a dologban, ő fenn fog uszni, egyszerüen mert nem tehet máskép. Szeretném, ha Ön ugy látná a dolgokat, amint vannak.

Ismételve kérem, bocsásson meg, hogy igy irok, kedves Vigil és higyje el, nem volt egyéb célom, mint szükségtelen kellemetlenségektől megkimélni. Látogasson meg, ha meggondolta a dolgot.

Őszinte hive

EDWARD PARAMOR.

Gregory Vigil olyan mozdulatot tett, mint aki vak. Mindakét nő rögtön talpon volt.

— Mi az Mr. Vigil? Hozzak valamit?

— Köszönöm, semmit. Meglehetős rossz hireket kaptam. Kimegyek kissé a levegőre. Ma már nem jövök vissza.

Vette a kalapját és ment.

A Park felé, önkénytelenül vonzotta a legtágasabb szabad tér, a legfrissebb levegő; hátratett kezeit összekulcsolta hátul, a fejét lehajtotta. S mivel a természet nagyon irónikus, ugy illett, hogy éppen ma lássa a Parkot, mikor a legsugárzóbb. És mélyen bent valahol lefeküdt a fübe. Sokáig feküdt igy mozdulatlanul, befödve kezével szemeit és bár Mr. Paramor emlékeztette rá, hogy a szenvedés szükségtelen, — szenvedett.

Leginkább az egyedüllét okozott szenvedést neki, mert igen magányos ember volt s mert azt is elvesztette, amiről hitte, hogy az övé. Nehéz a szenvedést megmagyarázni, nehéz megmondani, mennyire szenvedett: szerelmes lévén bele, titokban mégis azt hitte, egy kissé ő is szereti; és mit szenvedett midőn késsel vágták keresztül a képet, mit ő, ő egyedül festett az asszonyról. Először arcon feküdt, aztán a hátán, mindig eltakarva kezével szemeit. Körülötte más emberek is feküdtek a füben és nehányan magányosak voltak, mások éhesek, mások aludtak és némelyek csak azért feküdtek itt, mert jól esett heverni és élvezni a semmittevést a forró nappal arcukon . . . Némelyek mellett ott hevert a kedvesük s ezeknek a látását nem türte Gregory, mert érzékei és lelke szomjuhoztak. A szomszédos ültetésekben a galambok percre sem hagyták abba bugásukat, a rigók csábító dala nem maradt

abba, sem a nap édes, tündöklő, forró sugara s a felhők szerelmes kergetőzése odafenn. Ez volt az a nap, melynek sem multja, sem jövője nincs, amikor nem jó, hogy az ember egyedül legyen. S egy férfi se nézett rá, mivel ez nem volt férfi dolog, de néha egy-egy asszony pillantott futólag a karcsu, jól öltözött alakra, ki eltakarta kezével arcát és talán csodálkozott, hogy mi lehet a kéz mögött. Ha tudták volna... megmosolyognák asszonyosan, hogy ugy félreösmerte nemüket.

Gregory egészen csendesen feküdt ott és az égre nézett; loyalis ember volt s igy nem itélkezett, de lassan, nagyon lassan, mint egy rugó, mely szakadásig feszült, lelke visszatért önmagához és mivel nem birta elviselni, hogy ugy lássa a dolgokat ahogy voltak, ismét abban a szinben kezdtek föltünni előtte, amely nem volt igaz.

— Belekényszeritették mindebbe, — gondolta. — George Pendyce az oka. Az én számomra az marad, az kell hogy maradjon, aki volt.

Ismét arcra fordult. Egy kis kutya, mely elvesztette urát, megszaglászta cipőjét s leült egy kicsit arrébb, várva, mig Gregory tehet érte valamit, mivel megszimatolta, hogy olyasfajta ember.

VII.

BIZONYTALANSÁG WORSTED SKEYNESEN.

Mikor végre megjött George válasza, az iris nagyban nyilott Worsted Skeynes skót kertje körül. Nagy csomóban nőtt minden szinben, mély bibortól kezdve halványszürkéig és átható és gyöngéd illatukat széthordta a szél.

Miközben arra a válaszra várt, Mr. Pendyce megszokta, hogy ott sétáljon az ágyak között, hátratett kézzel, mert bizony törődött volt még egy kicsit, és két lépéssel utána John, a spaniel, feketén és nyugtalanul mozgó orrlukakkal.

Ketten igy töltötték el az időt mindennap 12—1-ig. Egyikük se tudta volna megmondani, miért járkálnak igy, mert Mr. Pendyce irtózott a tétlenségtől és a spaniel nem kedvelte az irisz illatot és igy mindketten annak engedelmeskedtek, ami lényükben az ész fölött való. S ez óra alatt Mrs. Pendyce aki vágyott arra, hogy virágai között sétálhasson, szintén annak a valaminek engedett, aminek az ész fölött való szava azt sugta, hogy inkább ne tegye.

De George válasza megjött végre.

Stoics Club.

Kedves Atyám!

Igen, Bellew beadta a válókeresetet. Lépéseket teszek ez ügyben. De ami a kért igéretet illeti, nem tehetek neked ilyfajta igéretet. Megmondhatod Bellewnek, hogy inkább őt vigye el az ördög.

Szerető fiad

GEORGE PENDYCE.

Mr. Pendyce a reggelinél kapta ezt a levelet s nagy csönd volt mig olvasta, mert mind meglátták a boriték kezeirását.

Mr. Pendyce kétszer olvasta át, egyszer szemüveggel s egyszer anélkül és mikor a másodikkal is elkészült, betette a mellényzsebébe. Egy szót sem ejtett, szemei, melyek az utolsó napokban kissé beesettek lettek, haragosan nyugodtak neje fehér arcán. Bee és Nora lesütötték szemüket és mintha értenék, a négy kutya is csendesen maradt. Mr. Pendyce eltolta a tányérát, fölkelt s elhagyta a szobát.

Nora fölnézett.

— Mi történt, mama?

Mrs. Pendyce megingott. De a következő pillanatban már összeszedte magát.

— Semmi, drágám. Igen meleg van máma; nem találod? Felmegyek egy kicsit a szobámba a szagos üvegemért.

Kiment, követve Roy, az öreg skye által; John, a spaniel, ki előtt ura hirtelen távozása elzárta az ajtót, előtte szaladt. Nora és Bee eltolták tányérjukat.

— Nem tudok enni, Nora — mondta Bee — szörnyü, ha az ember nem tudja mi történik.

— Nem lehet elviselni, hogy nem fiu az ember — felelte Nora — attól, amit mondanak nekünk, épp ugy kutya is lehetne az ember, mint lány.

Mrs. Pendyce nem a szobájába ment, hanem a könyvtárba. Férje az asztalnál ült, előtte George levelével; kezében toll volt, de nem irt.

— Horace — mondta szeliden — itt a szegény John.

Mr. Pendyce nem felelt, de leeresztette a tollát nem fogó kezet. A spaniel elboritotta csókjaival.

— Megmutatod a levelet, igen?

Mr. Pendyce szó nélkül nyujtotta át. Az asszony hálásan érintette vállát, mert ez a szokatlan némaság szivéig hatott. Mr. Pendyce nem ügyelt rá, tollára bámult, mintha csodálkozna, hogy nem irja a választ magától; de egyszerre ledobta és körülnézett, mintha mondaná: „Te hoztad a világra ezt a fiut, most lásd az eredményt.“

Elég ideje volt, hogy gondolkozzék és felfedezze fia karakterének gyenge oldalait. —

Az egész héten át egyre jobban megbizonyosodott benne, hogy felesége nélkül George éppen olyan lett volna, mint ő maga. A szavak, melyek ajkaira jöttek, elhaltak ott. Elhallgattatta a kétely, vajjon az asszony az ő pártján van-e, az az érzés, hogy George fiához tart, és az, hogy valami ő benne is helyesli, hogy megmondhatja Bellewnek, hogy elviheti az ördög — mindez, és hogy pillanatra sem hagyja el a gondolat: „A birtok — a név". Elfordult és ujra felvette a tollat.

Mrs. Pendyce most már háromszor is elolvasta a levelet és ösztönszerüleg kebelébe csusztatta. Nem volt az övé, de Horace ugyis kivülről tudta és még elszaggathatná haragjában. A levél, melyre oly soká vártak, semmit sem mondott neki, tudott már mindent előre. Keze lehullott Mr. Pendyce válláról, nem tette vissza, de összekulcsolta az ujjait, mig az ablakon besikló napfény hajától térdéig végigcirógatta. Itt-ott az ömlő napból kis fénytócsákat fogtak fel: szemei, megható aggódással telve el és egy különös szivalaku medaillon, mit anyja és nagyanyja is hordtak ő előtte s melyben nem az ő fiok haja, de George egy fürtöcskéje rejtezett; gyémánt gyürüi és egy amethyst és gyöngyös karperec, melyet hordott, mert szerette a csinos holmit. A meleg napfényben meleg levendula illat szállta körül. Az ajtóban kaparászás jelezte,

hogy a kutyák tudják, hogy nincs a hálószobájában. Mr. Pendyce is érezte a levendulát és ez valahogyan csak növelte rossz érzését. Az asszony hallgatása is bántotta, de nem jutott volna eszébe, hogy az övé meg neki esik roszszul. Letette a tollat.

— Nem tudok irni, ha itt állsz, Margery.

Mrs. Pendyce kilépett a napsugárba.

— George azt mondja: lépéseket tesz. Mit jelent ez, Horace?

Ez a kérdés, gondjai gyökerét érintve, megtörte a Squire hallgatását.

— Velem nem fog igy bánni, — mondta — bemegyek a városba, s magam beszélek vele.

S bement a 10·20-sal, azzal, hogy az 5·55-el majd ismét visszajön.

Ugyanazon estén, kevéssel hét óra után egy fiatal groom által hajtott bricska, melybe egy barna kanca volt fogva, fordult be a Worsted Skeynesi állomás elé és a jegypénztár elé állt. Mr. Pendyce csukott kocsija egy pej lóval, kissé később érkezett s igy mögéje kellett, hogy sorakozzék. Egy perccel a vonat érkezése előtt hajtott be Lord Quarryman nagy kocsija, két almászürkével, s megelőzve a másik kettőt, elsőnek állt fel. E kis kocsisor mögött az állomási bricska és két farmer gigje fordultak hátukkal az állomásépületnek. E rangsorban volt valami illedelmes és harmonikus, mintha a gondviselés

maga jelölte volna ki helyüket. A gondviselés csak egyben tévedett — hogy Captain Bellew bricskáját pont a pénztár elé helyezte, lord Quarryman társaskocsija helyett, mit Mr. Pendyce csukottja kellett volna, hogy kövessen.

Mr. Pendyce jelent meg először, haragosan nézett a bricskára és saját kocsijához lépett. Másodiknak Lord Quarryman jött. Massiv, napbarnitotta, gyér hajjal ékitett fejét szürke cilinder fedte. Szürke kabátja széle szögletes volt, mint cipőjének orra.

— Halló! Pendyce — kiálltott szivélyesen — nem láttam a perronon. Hogy van a felesége?

Ahogy Pendyce megfordult, hogy válaszoljon, Bellew kapitány kis tüzes szemeivel találkozott, ki harmadiknak jött elő. Nem köszöntek egymásnak és Bellew, kocsijába vágva magát, megkerülte a giggeket és előrehajolva, dühös vágtatással hajtott el. A groom ész nélkül futva utána, a kocsiba kapaszkodva ugrott fel a kis hátsó ülésre. Lord Quarryman kocsija az üres hely felé hátrált és a gondviselés hibája helyrehozatott.

— Veszett ember ez a Bellew. Találkozik vele néha?

— Nem és egyáltalán nem óhajtok. Bár akasztaná fel magát!

Ő lordsága mosolygott.

— Már ugy látszik, minden vadászterületen kell, hogy legyen egy ilyen alak. Hol van most a felesége? Szép asszony, mi? és temperamentumos.

Pendycenek ugy rémlett, hogy Lord Quarryman szemei tudó pillantással kutatnak az övében és „Isten tudja" mormogással eltünt csukott kocsijában.

Lord Quarryman jóindulatuan nézett lovaira. Nem volt az az ember, aki az élet miértjein és mikéntjein töpreng. A jó Isten teremtette őt, Lord Quarrymant és legidősebb fiát, Lord Quantock-ot, a jó Isten teremtette a Gaddesdon kutyákat is — és ez elégtétel volt.

Hazaérve, Mr. Pendyce öltözőszobájába ment. A fürdőkád előtt John, a spaniel hevert ura papucsainak gyüjteményétől környezve, mert csak azok tudták némileg a válás keserveit enyhiteni. Barna szemét az ajtóra függesztette, s ahogy farkcsóválva, egy papuccsal szájában közeledett a Squirehez, azt látszott mondani;

— Oh, hol voltál uram? Hol voltál oly soká. Már reggel fél tiz óta vártam rád.

Mr. Pendyce szive megenyhült egy pillanatra, de aztán megint összehuzódott. Csak annyit mondott: „John!" és kezdett öltözni az ebédhez.

Mrs. Pendyce fehér nyakkendőjének megkötésével elfoglalva találta. A kertben leszedte volt az első rózsabimbót, leszedte, mert saj-

nálta a férjét és mert kifogást keresett, hogy öltözőszobájába mehessen.

— Hoztam a gomblyukba Horace. Láttad a fiut?

— Nem.

Minden válasz közül ettől tartott leginkább. Nem hitte ugyan, hogy találkozásuknak eredménye legyen, egész nap remegett, ha csak rá is gondolt, de most érezte szive elszorulásán, hogy minden jobb volt ennél a bizonytalanságnál. Várt ameddig birt, de azután kitört.

— Mondj valamit Horace!

Mr. Pendyce haragosan pillantott rá.

— Mit mondjak, ha nincs mit mondani? Elmentem a clubjába. Nem lakik ott most. Lakást vett, senki se tudja merre. Egész délután vártam rá. Végül hátra hagytam hogy jöjjön ide holnap. Elküldtem Paramorért, holnap ő is eljön. Magam akarom a dolgot kezembe venni.

Mrs. Pendyce kinézett az ablakon, de ott nem volt más látnivaló, mint a bokrok, az ültetések, a templomtorony és a házak teteje — olyan régen már az ő világa.

— George nem fog jönni — mondta.

— George azt teszi, amit mondok neki.

De Mrs. Pendyce fejét rázta, ösztönszerüen tudva, hogy igaza van.

Mr. Pendyce abbahagyta mellénye gombolását.

— Jobb ha George vigyáz egy kissé — mondta, — teljesen tőlem függ.

És mintha e szavakban teljesen kifejezte volna a helyzetet, fia életföltételeinek filozófiáját, megszünt roszkedvü lenni. De feleségére e szavaknak sajátságos hatásuk volt, felkavarták egész rémületét. Mintha fölemelt korbács alatt látná fia csupasz hátát, vagy hogy havas éjszakán becsapják előtte az ajtót. De nem csak rémület, még maróbb érzés volt ez — mintha valaki őt magát merészelte volna ostorral fenyegetni, kihivni azt, ami lelkében értékesebb még életénél is, azt, ami századok utján oly teljesen és titkosan vérévé vált, hogy senki még csak rá se gondolt, hogy dacoljon vele. És nevetséges konkrétséggel kelt föl benne a gondolat. Évi 300 font saját jövedelmem van. Azután elmult az egész, mint ahogy az álomban megragad és elhagy egy fájó érzés, s csak tompa sajgás maradt utána, melynek már elfeledtük okát.

— Ime a gong, Horace. — mondta. — Cecil Tharp itt ebédel, Barteréket is hivtam, de szegény Rose már nem érzi elég jól magát. Persze nem sokára várják már. — Junius közepéről beszélnek.

Mr. Pendyce átvette kabátját nejétől, belecsusztatva karjait a selyem bélésbe.

— Ha rávehetném a falusiakat, hogy ilyen

családjaik legyenek, nem sok gondom volna a munkálatokkal. — De vastagnyaku népség — semmit sem tesznek meg, amit kellene. Adj egy kis Eau de Colognet, Margery.

Mrs. Pendyce megrázta a zsebkendő fölött a fonott üveget.

— Fáradtak a szemeid, — mondta — a fejed fáj, kedvesem?

OSZK

VIII.
TANÁCSKOZÁS.

A következő estén — a midőn fiát és Paramort várta volt — a Squire előrehajolt ebédlőasztalánál és kérdezte.

— Mit szól hozzá, Barter? Mint nagyvilági emberhez, fordulok Önhöz.

A Rector pohara fölé hajolt és megnedvesitette alsó ajkát.

— Az asszonynak nincsen semmi mentsége — felelte. — Mindig rossz fajtának tartottam.

— Családomban sohase volt skandalum — folytatta Mr. Pendyce. — És nehéz elviselni a gondolatot, Barter — azt találom, nehéz...

A Rector mély hangot hallatott. Hosszu idő alatt megszokta, hogy bizonyos barátságot érezzen földesura iránt.

Mr. Pendyce tovább szőtte gondolatait.

— Itt éltünk — mondta — apáról fiura és századok óta. Csapás ez rám nézve, Barter.

A pap ismét hallatta artikulálatlan hangját.

— Mit fog gondolni a falu? — folytatta Mr. Pendyce. — És a farmerek... arra többet adok, mint bármire. Többen még szegény jó

anyámat is ösmerték,... nem mintha különösen népszerü lett volna. Keserü...

— Na, na, Pendyce, talán nem kerül rá a sor, — mondta a lelkész. Ugylátszott, mintha elszégyelte volna magát és világos szemeiben valami megbánás-féle tükröződött.

— És hogyan fogja fel Mrs. Pendyce?

A Squire most először nézett rá.

— Ah — felelte — az asszonyokkal ki nem ösmeri magát az ember. Épp oly szivesen biznék egy asszony igazságosságában, mint — mint ahogy kiihatnám ezt a magnumot itt. Mihamarabb köszvényes lennék tőle.

A Rector kiüritette poharát.

— Iderendeltem Georget és ügyvédemet — folytatta a Squire, mindjárt itt lesznek.

Mr. Barter hátratolta a széket és felhuzva kissé lábát, kezeit átkulcsolta jobb térdén s aztán előrehajolva, bozontos szemöldei alól nézett Pendycere. Igy tudott legjobban gondolkodni.

Mr. Pendyce folytatta.

— Mióta csak enyém a birtok, szeretettel gondoztam és folytattam a tradiciókat amennyire tőlem tellett. Talán nem vált olyan derék ember belőlem, mint óhajtottam volna, de mindig igyekeztem emlékezni öreg apám szavaira: „nekem végem, Horry, a birtok a te kezedben van.“ Torkát köszörülte.

Egy percig nem hallatszott más, mint az óra ketyegése. Azután John, a spaniel, csöndesen közelebb jött a tálaló alól és megelégedett morgással heveredett ura lábaihoz. Mr. Pendyce letekintett.

— Az én öregem kérni kezd — mormogta. Hangsulyából érthető volt, hogy elfeledtetni kivánja megilletődését. És Mr. Barter bensejében egy mélyen rejtőző valami respektálta azt.

— Elsőrangu magnum — mondta.

Mr. Pendyce megtöltötte lelkésze poharát.

— Nem tudom, ösmeri-e Paramort. Idősebb Önnél. Velem járt Harrowban.

A Rector hosszasan izlelte poharát.

— Utban leszek — mondta — inkább távozom.

A Squire barátságosan nyujtotta ki kezét.

— Nem, nem, ne menjen el, Barter. Mindez jó helyen van Önnél. Tenni akarok valamit, nem birom ki ezt a bizonytalanságot. Nőm cousinja, Vigil is kijön — ő az asszony gyámja. Sürgönyöztem neki. Ösmeri Vigilt? az ön évjáratából való.

A Rector elvörösödött és ajkába harapott. Ellensége közeledtére most már semmi sem birta volna rá, hogy visszavonuljon, és mintegy varázsütésre visszatért meggyőződése, hogy helyesen jár el, mit kissé megrenditett az, amit Squiretől hallott.

— Igen, ösmerem.

— S egy kis port-bor mellett majd meghányjuk-vetjük a dolgot. Itt a kocsi. Fel, John.

A spaniel fölemelkedett, gunyosan nézett Mr. Barterre s ismét odaejtette magát ura lábaihoz.

— Kelj fel, John, — ismételte Mr. Pendyce. A kutya morgott.

— Ha megmozdulok, te is megmozdulsz s ujra kezdődik a bizonytalanság — látszott mondani.

Mr. Pendyce elhuzta tőle lábát, felkelt s az ajtóhoz ment. De még mielőtt odaért, megfordult és visszatért az asztalhoz.

— Barter, — mondta — nem gondolok magamra — nem gondolok magamra... Hanem hogy generációk óta vagyunk itt és — a principiumra.

Az arcvonala egy kissé kiferdült, mintha világnézetéhez igazodott volna és szemei nyugtalanok és szomoruak voltak.

A Rector meg az ajtót figyelve: mikor jelenik meg ellensége, — szintén azt gondolta.

— Nem gondolok magamra... Örülök, hogy helyesen jártam el... lelkész vagyok itt... principium ez...

John, a spaniel, három rövid vakkantást hallatott, minden belépő személy számára egyet. Mrs. Pendyce volt az, Mr. Paramor s Gregory Vigil.

— Hol van George? — kérdezte a Squire, de senkise felelt.

A Rector, aki visszaült helyére, egy kis arany keresztre nézett, melyet mellényzsebéből vett volt elő. Mr. Paramor fölvett egy virágtartót és megszagolta a rózsákat. Vigil az ablakhoz lépett.

Mikor Mr. Pendyce fölfogta, hogy fia nem jött, az ajtóhoz lépett és nyitva tartotta.

— Légy oly jó kivinni Johnt, Margery — mondta. — John!

John, a spaniel, látva mi vár rá, hátára feküdt.

Mrs. Pendyce férjére nézett, a szemek kifejeztek mindent, amit egy lady lénye nem enged meg, hogy szavakba foglaljon.

— Itt akarok lenni. Engedd meg; jogom van rá. Ne küldj el. — Igy beszéltek szemei s igy a kutyáé is, aki a hátán feküdt, ahogy nehezen volt megmozdítható.

Mr. Pendyce visszaforditotta lábával.

— Kelj fel John. Légy szives és vidd ki a kutyát, Margery.

Mrs. Pendyce elpirult, de nem mozdult.

— John — ismételte Mr. Pendyce — eredj urnőddel. — A spaniel csóválta lelógó farkát. Pendyce lábával nógatta. — Ez nem asszonyoknak való dolog.

Mrs. Pendyce lehajolt.

— Gyere John, — mondta. És John, a spaniel, aki szeme fehérjét mutatta és le akarta rángatni örvét, ki lőn vezetve a szobából. Mr. Pendyce becsukta mögöttük az ajtót.

— Parancsolj egy pohár port-ot Vigil. 47-ből való. Apám 56-ban huzta le, egy évvel a halála előtt. Paramor, töltse meg a poharát. Foglalj helyet mellette, Vigil. Ösmered Bartert?

Ugy Gregory, mint a Rector arca igen vörös volt.

— Mind Harrowiak vagyunk itt — folytatta Mr. Pendyce. S hirtelen Paramor felé fordult. — Nos — mondta.

Ugy, ahogy az átöröklött elv köré gyül az állam, az egyház, a törvény és a filantrópia, ugy ült Worsted Skeynes ebédlőasztala körül a Squire, a Rector, Mr. Paramor és Gregory Vigil s egyiknek sem volt kedve elsőnek beszélni. Végre Mr. Paramor elővette zsebéből Bellew levelét és George válaszát, melyek furcsa egyesülésben tüződtek össze és visszaadta a Squirenek.

— Ugy értettem, a helyzet az, hogy George nem kiván lemondani a hölgyről; s egyuttal el van készülve rá, hogy tagadja a vádat és mindent kétségbe von. Ezek instrukciói a számomra. — Ismét fölemelte a vázát s hosszan s mélyen szivta be a rózsaillatot.

Mr. Pendyce törte meg a csendet.

— Mint gentleman — mondta a keserüségtől éles hangon — ugy hiszem kénytelen...

Gregory szenvedő mosolylyal tette hozzá.

— Hazudni . . .

Mr. Pendyce azonnal feléje fordult.

— Erről nem kivánok beszélni, Vigil. George hallatlanul viselte magát. Egyáltalán nem védem őt, de ha a hölgy ellenvádat akar emelni, nem viselkedhetik szemtelenül. Ez az a felfogás, melyre engem neveltek.

Gregory kezébe támasztotta homlokát.

— Az egész rendszer gyülöletes — kezdte.

Mr. Paramor szólt közbe.

— Csak maradjunk a tényeknél — elég az is, a rendszer nélkül.

A Rector most szólalt meg először:

— Nem tudom mit ért Ön a rendszer alatt; ugy az a nő, mint a férfi hibásak . . .

Gregory dühtől remegő hangon fakadt ki.

— Legyen olyan szives és ne használja ezt a kifejezést: „az a nő".

A Rector tüzbe kezdett jönni.

— Mit mást . . .

Mr. Pendyce szakitotta félbe, hangjának gondolatai fájdalmassága bizonyos méltóságot kölcsönzött.

— Uraim, itt most házam becsületének kérdése forog szóban.

Ujabb s hosszabb csend következett, mialatt

Paramor szemei arcról-arcra vándoroltak, mig a rózsák mögött titkos mosoly játszott ajkán.

— Fölteszem, hogy azért hozott ide, hogy megmondjam a véleményemet, Pendyce — mondta végre. — Tehát ne engedje, hogy a dolog biróság elé kerüljön. Ha tehet valamit, hogy megakadályozza, tegye meg. Ha büszkesége áll utjában, dugja zsebre. Ha igazságérzése, felejtse el. A mi válási törvényeink és személyes finom érzés közt nincs közösség, sem az abszolut igazság és a mi válási törvényeink közt. Ismétlem, ne kerüljön ez a dolog biróság elé. Ártatlanok és hibásak valamennyien szenvedni fognak, az ártatlan jobban mint a vétkes és senkinek sem lesz belőle semmi haszna. Jól megfontoltam ezt a megoldást. Vannak esetek, amikor ellenkező nézeten volnék, de ebben az esetben, ismétlem, nem nyerhetünk vele semmit. Ne adjon tápot a világ nyelvének. Fogadja el tanácsomat; forduljon mégegyszer Georgehoz, hogy tegyen igéretet. Ha visszautasitja — nos, akkor meg kell próbálnunk tuljárni Bellew eszén.

Mr. Pendyce csendben hallgatott, mint ahogy megszokta, hogy Paramort meghallgassa. Most felnézett s igy szólt:

— Mindez csak annak a vöröshaju gazembernek bosszuvágya. Nem tudom miért kavartad fel a dolgot, Vigil; azt hiszem, evvel ve-

zetted nyomra. — Szemrehányóan nézett Gregoryra s ezt tette Barter is, bizonyos félig szégyenkező kihivással.

Gregory, ki eddig érintetlen poharába bámult volt, odaforditotta kipirult arcát és izgalomtól és haragtól remegő hangon kezdett beszélni. Kikerülte, hogy a Rectorra nézzen és Mr. Paramorhoz fordult.

— George nem hagyhatja el azt az asszonyt, aki megbizott benne. Igy viselkednék szemtelenül, ha ugy tetszik. Hagyják őket becsülettel élni egymással, mig összeházasodhatnak. Miért beszélnek mind ugy, minthogyha csak a férfi sorsa volna fontos. Az asszonyt kellene megvédelmeznünk.

A Rector tudott először szólni.

— Tiszta immoralitás az, amit beszél — mondta szinte jóindulatuan.

Mr. Pendyce fölemelkedett.

— Feleségül venni! — kiáltotta. — Miért... hiszen ez mindennél rosszabb . . . hiszen ezt akarnánk megakadályozni! Itt éltünk a földünkön . . . apáról fiura, nemzedékeken át!

— Annál szégyenteljesebb — tört ki Gregory, — ha a végén nem tudnak helytállni egy asszonyért.

Mr. Paramor visszautasitó mozdulatot tett.

— Mindenben lehet mértéket tartani, — mondta. — Bizonyos benne, hogy Mrs. Bel-

lewnek szüksége van védelemre? ha igaza van, hozzájárulok, de igaza van?

— Felelek érte — mondta Gregory.

Mr. Paramor egy teljes percig hallgatott, fejét kezében nyugtatva:

— Sajnálom — szólt végre — biznom kell a saját itéletemben.

A Squire felnézett.

— És ha a legrosszabb bekövetkeznék, megváltoztathatom az örökösödési rendet, Paramor?

— George beleegyezése nélkül nem.

— Nem? de hiszen ez egészen helytelen... ez...

— Nem lehet igy is, ugy is — mondta Paramor.

A Squire kétkedőn nézett rá, azután kifakadt.

— Ha ugy határoznék, hogy csak a birtokot hagyom rá, mihamar koldus volna. Bocsánatot kérek uraim, töltsék meg poharaikat. Mindenről megfeledkezem.

A Rector megtöltötte poharát.

— Eddig nem szóltam — kezdte, — mivel ugy véltem, nem az én dolgom. De a meggyőződésem, hogy manapság nagyon is sok a válás. Hadd menjen vissza az az asszony a férjéhez és hadd értesse az meg vele, miben hibázott — a szeme és a hangja kemény lett — s az-

tán bocsássanak meg egymásnak, mint kereszténynek illik. Ön arról beszél, hogy védjük az asszonyt — fordult Gregoryhoz. — Ezzel szemben nem lehetek elnéző, igy növesztik nagyra manapság az erkölcstelenséget. Fölszólalok ezen szentimentalitás ellen; mindig tettem s mindig meg fogom tenni!

Gregory fölugrott.

— Már egyszer megmondtam Önnek, hogy durva volt. Most ismétlem.

Mr. Barter fölállt és áthajolt az asztalon, Gregoryra bámulva; nem volt képes szólni.

— Vagy Ön vagy én — mondta a fölindulástól dadogva — egyikünk el kell hogy hagyja ezt a szobát!

Gregory beszélni akart; de hirtelen megfordulva kilépett a terrassera és eltünt a bennülők szemei elől.

— Jó éjt, Pendyce; én is megyek — mondta a Rector.

A Squire megrázta a feléje nyujtott kezet, megütközve a szomoru arcon. Mr. Barter csendben hagyta el a szobát.

A Squire törte meg egy sóhajjal a csendet.

— Bár még Oxenhamban volnánk, az intézetben, Paramor! Igy kell nekem, hogy hűtlen lettem hozzá. Mi a csudának is küldtem Etonba Georget?

Mr. Paramor a vázába temette orrát. Régi

iskolatársa ebben a kijelentésében benne volt egész credoja:

— Hiszek apámban s az ő apjában, s apjának apjában, földem megszerzői és föntartóiban; és hiszek magamban, a fiamban és a fiam fiában. Hiszek abban, hogy az országot mi alkottuk és meg kell tartanunk ugy, ahogy van. Hiszek a nyilvános iskolákban s különösen abban, amelyikbe én jártam. És hiszek az én fajtabelimben, az udvarházban és minden dolgokban, ahogy vannak mindörökkön örökké, amen.

— Én nem vagyok puritán, Paramor — folytatta Mr. Pendyce, — s hiszem is, hogy valamiben engednünk kell Georgenak. Nincs is kifogásom az asszony ellen; bizonyosan nem illik Bellewhez; egy ilyen haszontalan emberhez semmi esetre sem lehet való. De ha George elvenné, tönkre menne. Nézze Lady Rose esetét! mindenki, kivéve egy olyan fantaszta, mint Vigil, be kell hogy lássa ezt. Tabu! Tisztára tabu. De gondoljon . . . gondoljon csak az unokámra. Nem, Paramor, istenemre nem.

A Squire kezébe temette arcát.

Paramor, kinek nem volt fia, szivélyesen felelte.

— Na na, öreg barátom, nem jutunk ennyire!

— Isten tudja hova jutunk Paramor. Ide-

geimnek vége már. Maga is tudja, hogyha elválnak, el kell hogy vegye!

Erre Mr. Paramor nem felelt, csak összeszoritotta az ajkát.

— Szegény kutyája kaparász kérem, — mondta.

És anélkül, hogy engedelemre várna, felnyitotta az ajtót. Mrs. Pendyce jött be és John, a spaniel. A Squire összeráncolt szemöldökkel pillantott fel; s a kutya lihegve a boldogságtól dörzsölődött hozzá. — Kinpadra vontak uram, — látszott mondani — nem lehetséges, hogy most másodszor is elkülönitsenek.

Mrs. Pendyce csöndesen állt ott és várt s Mr. Paramor hozzá fordult.

— Ön többet tehet akármelyikünknél, Mrs. Pendyce, ugy Georgeal, mint avval a Bellewvel szemben — sőt, ha nem csalódom, feleségénél is.

— Ne higyje, hogy megalázkodom az előtt az ember előtt! — vágott bele a Squire.

E szavaknál Mr. Paramor ugy nézett rá, mint egy orvos, aki betegséget diagnosztizál. De a Squire arckifejezése vékony, szürke pofaszakálla és bajuszával, határozott állkapcsával és egyenes homlokával nem különbözött attól, amit bármely falusi gentleman arcától ezen idea következtében várni lehetett.

— Oh, Mr. Paramor — mondta Mrs. Pen-

dyce bensőségesen — csak egyszer láthatnám Georget.

Annyira kívánta látni fiát, hogy nem is tudott messzire gondolni.

— Látni! — kiáltá a Squire. — Addig fogod kényeztetni, mig mindnyájunkra szégyent hozott!

Mrs. Pendyce férjétől az ügyvéd felé fordult. Arca az izgatottságtól szokatlan pirban égett és ajkai mozogtak, mintha beszélni akarna.

Mr. Paramor felelt helyette.

— Nem, Pendyce, ha George el van kényeztetve, ugy csak a rendszer az oka.

— A rendszer! — mondta a Squire. — Sose alkottam rendszert számára. Én nem hiszek a rendszerekben! Nem is tudom miről beszél. De van másik fiam is, hál' Istennek.

Mrs. Pendyce egy lépést tett előre.

— Horace — mondta, — sohase tehetnéd...

Mr. Pendyce elfordult tőle és élesen mondta:

— Paramor, bizonyos benne, hogy nem változtathatom meg az örökösödési rendet?

— Olyan bizonyos, mint hogy itt ülök, — felelte Paramor.

IX.

A „PENDYCITIS“ DEFINICIÓJA.

Gregory égre emelt szemmel sétált végig a skót kerten. A lucfenyők fölött egy nagy csillag irónikusan világitott felé, mert a szerelem csillaga volt. S ahogy igy járkált a kőrisek közt, melyek itt álltak mielőtt a Pendyceek idekerültek s még itt lesznek mire eltünnek, szive kissé megnyugodott ama nagy csillag ezüstös világában. Az irisek visszafojtották illatukat, nehogy felkorbácsolja érzékeit, csak a fiatal lucfenyők s a távoli rétek küldték feléje röpke édességüket a sötétben. S ugyanaz a barna bagoly, mely akkor is kuvikolt, mikor George megcsókolta Helent a virágházban, most is szólt, mig Gregory itt járkált, annak a csóknak következményein bánkódva.

Mr. Barterre gondolt és az olyan ember természetes igazságtalanságával, aki a dolgokat melegen és individuálisan nézi, feketébbnek festette a Rectort, mint aminő ruháinak szine.

— Tapintatlan, tolakodó — gondolta. — Mint merészel igy beszélni róla.

Mr. Paramor hangja zavarta meg elmélkedéseit.

— Még mindig szellőzteti itt fejét? Miért kezdett ki annyira velünk odabenn?

— Utálom a képmutatást. Gyámoltam házassága képmutatás; jobb ha becsülettel él azzal a férfival, kit igazán szeret.

— Ezt mondta az imént — felelte Mr. Paramor — mindenkinél helyeselné?

— Hogyne?

— Helyes — nevetett Paramor, — igazán csak egy idealista keverheti ugy össze a dolgokat. Ugy rémlik, egyszer azt mondta nekem, hogy a házasság szent Ön előtt.

— Ezek az én külön érzéseim Paramor. De itt már megvan a baj. Átkozott képmutatás ez és végét kellene vetni.

— Nagyon helyes, — ismételte Paramor. — De ha ilyen olcsó módon akarjuk gyakorlatba hozni, Isten tudja mire vezet majd. Azt jelenti, hogy a házasságot az eddiginél teljesen különböző alapon fogjuk rekonstruálni. Házasság a sziv és nem a vagyon alapján. Kész eddig elmenni?

— Igen.

— Ön épp oly tulzó egyfelől, mint Barter másfelől. Mindig a szélsőségesek okoznak minden bajt. Arany középut, barátom. Belátom én is, hogy valamit tenni kellene. De Ön nem akarja belátni, hogy a törvények nagyjában mégis csak megfelelnek azoknak, akiket kormá-

nyozni szándékoznak. Ön nagyon is fellengző, Vigil. Az orvosságot a páciens szerint kell mérni. Nincs érzéke a humor iránt? Képzelje el, hogy az ön felfogását a házasságról alkalmaznák Pendycere és fiaira vagy Rectorára, vagy bérlőire s az idevaló földmivesekre.

— Nem, nem — mondta Gregory — nem akarom hinni . . .

— Falusi emberek — mondta nyugodtan Mr. Paramor — különösen hátramaradottak az ilyesmiben. Erőteljes, hussal táplált ösztöneik vannak és még mindig ők uralkodnak a grófsági képviselők, a püspökök, a peerség és a falu öröklött ereje által. S van egy betegség — igen rossz szójátékkal „Pendycitis“-nek hivhatnám — a legtöbben ebben szenvednek. Balgák. Csinálnak mindenfélét, de többnyire rosszul csinálják s a lehető legnagyobb mérvü fölösleges munka és szenvedés árán törik előre magukat. Ez is a tradicióhoz tartozik. Nem hiába volt dolgom velük harmincöt éven át.

Gregory elforditotta a fejét.

— Az Ön szójátéka valóban rosz — mondta. — Nem hiszem, hogy olyanok volnának. Nem akarom hinni. És ha létezik ilyen betegség, ugy a mi feladatunk, hogy orvosszerét találjuk.

— Nincs más, mint az operáció — felelte Mr. Paramor; — de ezelőtt még előzetes procedurán kell átmenni. Lister találta ki.

— Gyülölöm az Ön pesszimizmusát — mondta Gregory.

— Nem vagyok pesszimista, legkevésbé sem.

„When daisies pied and violets blue,
And lady-smocks all silver-white, . . .“

Gregory ránézett.

— Hogyan citálhat verseket, mikor ilyen nézetei vannak? Ujat kellene construálnunk.

— Épiteni akar, mielőtt alapozott volna? — mondta Mr. Paramor. — Érzései elragadják Önt Vigil. A házassági törvény formulája csak szimptóma, s ez a betegség, az emberek korlátoltsága és rosszindulata teszi szükségessé. Szeretet nélküli emberek, szeretet nélküli törvények . . . hogyan lehetne máskép?

— Sohasem fogom elhinni, hogy megelégszünk vele, hogy mocsárban éljünk.

— Nyárspolgárság mocsarában — folytatta Mr. Paramor. — Kertészkedésre kellene adnia magát és hamar rájönne arra, amit az idealisták ugy látszik figyelmen kivül hagynak, hogy az emberek, kedves barátom, akára növények, környezetük és örökségük teremtményei, növésük lassu. Nem szedhet szőlőt a tüskebokorról Vigil, sem füget a bogáncsról, — legalább nem egy generáció alatt — akár milyen szorgalmas és éhes is legyen.

— Az ön teóriája mindnyájunkat a bogáncs nivójára sülyeszt.

— A szociális törvények hatalmát a károkon mérjük, melyeket okozhatnak és ennek a kárnak nagyságát pedig annak az ideáljain, akit a bántódás ér. Ha ön megszünteti a házasság kötelékeit, vagy lemond javairól és a felebaráti szeretetnek él, első időben igen tüskés lesz, de az nem baj, ha aztán fügévé válik. És igy tovább, ameddig jólesik. Mindenesetre különös, milyen hamar fölösmeri az ember a bogáncsokat, melyek fügéknek képzelték magukat. Van egy pár dolog, amit utálok Vigil, az egyik az extravagancia, s a másik a humbug.

De Gregory az eget nézte.

— Azt hiszem eltértünk a tárgytól — folytatta Paramor — s azt hiszem jobb, ha bemegyünk. Már csaknem tizenegy óra van.

Az alacsony fehér házban csak három ablak volt világitva, — három szem, mely a holdat nézte — tündércsónakot a sötét égbolton. A cédrusfák feketén állottak, s a vén bagoly abbahagyta huhogását. Mr. Paramor megfogta Gregory karját.

— Fülemüle! Hallotta? odaát a berekben. Kedves helyecske ez itt, nem csodálom, hogy Pendyce ugy ragaszkodik hozzá. Gondolom nem szokott halászni? Még sohase figyelte meg, amint a fiatal halak csapatja elvonul a part mentén? Milyen vakok, s hogyan követik vezetőjüket! Mi emberek a magunk elementu-

mában se igen tudunk többet, mint a halak. Igen szükkeblüen nézzük a dolgokat, s átkozottul filiszterek vagyunk!

Gregory homlokára nyomta a kezét.

— Megkisérlem elgondolni, micsoda következményei lehetnek ennek a válásnak gyámoltamra nézve.

— Hallgasson meg egy őszinte szót barátom. Az ön gyámleánya, a férje és George Pendyce, épp afajta emberek, akik számára a mai válási törvényünk készült. Mind a hármuknak van bátorsága, mind kiméletlenek és konokok és — bocsáson meg — vastagbőrüek. Ha biró elé jut ügyük, egy heti keserves eskütételekbe fog kerülni, s a publikumnak egy heti pénzébe s idejébe. Nagyszerü lesz elsőrendü ügyvédi tanácsokra, pompás olvasmány a nagy publikum számára, elsőrendü mulatság mindenkinek, az ujságok számára kész farsang! De ismétlem, ők azok az emberek, akik számára a törvény készült. Sok minden szól a nyilvánosság mellett, de kétségkivül istápolja az érzéketlenséget és ártatlan embereknek rengeteg bánatot okoz. Már egyszer megmondtam Önnek, ha válni akar, még ha oka is van rá, ne legyen az érzelmek embere. Ők hárman fényesen kiállják majd, de önről s a szegény barátairól itt letépik majd az utolsó darab bőrt is és a vége bizonytalan

lesz. Már ha megvivják a harcot, de most már nem tudom hogyan kerülhetnők ezt el, ellenkezik is ösztöneimmel. Mert, ha bele sem megyünk, gondoljon szavaimra, gyámoltja és George rég megunták egymást, mielőtt a törvény megengedné, hogy egymáséi legyenek, és George majd el kell hogy vegyen egy asszonyt, aki megunta, vagy akit ő unt meg, mint apja mondja, az erkölcs kedvéért. Nos megmondtam őszintén, s most lefekszem. Már erős a harmat. Csukja be az ajtót maga után.

Mr. Paramor a virágház felé indult, de megállt s visszatért.

— Pendyce — mondta — teljesen érti amit Önnek elmagyaráztam. Odaadná a két szemét, hogy az ügy ne kerüljön tárgyalásra, de meglátja, mindenhez balul fog hozzá és csoda lesz, ha sikerül. Ez a „Pendycitis". Mindnyájunkban van belőle valami. Jó éjt.

Gregory egyedül maradt az udvarház előtt a nagy csillaggal. És minthogy gondolatai ritkán voltak személytelenek, nem a „Pendycetis" járt a fejében, hanem Helen Belew. És mentől tovább gondolt rá, annál inkább ugy gondolt rá, ahogy kívánta, hogy rágondolhasson, mert ez volt a természete; és a csillag ragyogása a berek fölött, hol a fülemüle énekelt, egyre irónikusabbá vált.

X.

GEORGE NYERNI AKAR.

Az epsomi nyári meeting keddjén George Pendyce egy elsőosztályu kupéban ülve, igyekezett kiszámitani, hogy kettő és kettő az öt. A Stoics Club egy levélpapirosán pontosan följegyezte versenyadósságait, 1045 font előbbi tartozás, mely alatt 750 szerepelt, mit a legutóbbi versenyen veszitett el. Ismét alatta privát adóságai, 1000 font, kerek számmal voltak jelölve, s ez a szám csak bizonyos udvariasságból volt kerek, mert ő csak a beküldött számlákat számitotta, de a mindenttudó gondviselés a még kerekebb 1500 fonttal számolt. Egyszóval 3295 fontnyi teljes összeg állott terhére. S mivel Tattersall, s a börze, hol a pénz állandóan forog, nevetséges pontosságot kivánnak meg azon összegek lefizetésében, melyeket egy könyelmü pillanatban elveszitettek, ebből 795 föltétlenül le kellett, hogy fizettessék. Tulajdonkép a bookmaker is csak bizonyos szimpátiából George iránt, ki jó nyerő és jó vesztő volt, várt az 1045 fontjára az Epsom meeting utánig.

Ezen összegek ellenében, nem számitva folyó

számláját a trainernél és a válópörből előreláthatlan kiadásokat, nem állott egyéb mint bankszámlája, honnan még felvehetett vagy 20 fontot. Ezután az Ambler és két rossz, eladásra szánt ló és végül — a legfontosabb X, t. i. a summa, amit ma délután az Ambleren nyerhetett, kellett nyerni.

Már akárhogyan is, de George jelleméből nem hiányzott a snajdigság. Ez benne volt a vérében, minden idegszálában és egy ilyen szituációval szemben, mely nem egy emberre nézve, különösen ha nem oly tradiciók szerint nevelték, mint őt magát, kétségbeejtőnek tünhetett, nem mutatott semmi nyugtalanságot, sem aggodalmat. Helyzete megfontolásánál bizonyos elveket tartott szem előtt: 1. Semmi kedve nem volt rá, hogy Tattersallban kifüggesszék, akkor már inkább az uzsorásokhoz fordult. Ugyan másra, mint a hitbizományra nem kaphat pénzt, s az elég drága pénz lesz. 2. Nem akarja megadni magát és nem akar fogadni a saját lovára, pénz nélkül. 3. Pedig nem akar a jövőre gondolni, mert éppen elég baja van a jelenben is.

A vonat robogott és himbálózott, mintha taktusra haladna és George csöndesen ült a kupé sarkában.

Utitársai közt volt Hon. Geoffrey Winlow, ki ugyan nem fogadott, de érdeklődött a bel-

földi lótenyésztés iránt és remélte, hogy a nagy versenyeken való megjelenésével növeli ez irányu tapasztalatait.

— Fut a lova ma, George?

George bólintott.

— Teszek rá egy ötöst, hozzon szerencsét. Nem engedhetem meg magamnak, hogy hazardozzak. Találkoztam multkor édesanyjával a foxholmi garden partyn. Nemrég látta őket?

George fejét rázta és sajátos elszorulást érzett a szivén.

— Tudja, hogy tűz volt a vén Peacock farmján, ugy hallom atyja és a Rector csudát műveltek. Atyja még fölér akármilyen fiatalemberrel.

George ismét bólintott, s ismét érezte azt a furcsa szoritást a szivén.

— Bejönnek a seasonra Londonba?

— Nem hallottam, — felelte George. — Rágyujt?

Winlow elvette a szivart s mig levágta kis késével, nyugodt szemei vizsgálódva pihentek George erőteljes arcán. De fiziognomusra lett volna szükség, kiolvasni valamit mozdulatlanságából.

— Nem csodálnám ha igaz volna, amit róla beszélnek . . . — gondolta Winlow. — Jól ment eddig?

— Ugy, ugy.

A versenytéren elváltak. George azonnal traineréhez ment s onnan Tatersallhoz. X-es egyenletére gondolva, két komolyan öltözött urhoz közeledett, kiknek egyike aranyplajbásszal jegyezgetett egy kis könyvbe. Tiszteletteljesen köszöntötték, mert ő nekik tartozott a 750 fonttal.

— Mit tesznek lovam ellen?

— 500 font pari, Mr. Pendyce, — felelte az aranyceruzás ur.

George feljegyezte a fogadást. Nem szokott ilyen üzleteket csinálni, de ma minden megváltozottnak tünt és valami, ami erősebb volt a megszokásnál, működött benne.

— Va banque — gondolta — ha nem nyer a ló, ugyis vége.

Most egy másik komolyan öltözött urhoz lépett, ennek gyémánt tűje és zsidós arca volt. S ahogy igy az egyik komolyan öltözött urtól a másikig ment, valami láthatatlan hirnök ment előtte, susogva: — Mr. Pendyce vabanquet játszik; ugy, hogy minden lépésénél ugy találta, hogy bizalmuk lovában nagyobb, mint valaha. Nemsokára 2000 fontot igért fizetni, ha Ambler veszit és a kiváló komolyan öltözött férfiak biztositották, hogy 1500-at kap, ha az Ambler nyer. Az odds most 2—1-en állt, s igy nem fogadhatta lovát „helyre“, mint az szokása volt.

— Nevetségessé tettem magam — gondolta George — nem kellett volna mutatkoznom, Barneyék elvégezték volna csöndben. Na mindegy.

Még 300 fontot kellett nyernie, hogy hétfőn fizethessen és még egyszer megtette a lovat: 700-at, 350 font ellen. És igy nehány igéerettel, anélkül, hogy egy fillért is költsön, rendben lett volna.

Elhagyta a ringet és a barba ment whiskyt inni. Onnan a paddockba indult. Már beharangozták a második futamot és aligha maradt ott valaki; egy sarokban egy fiu vezette az Amblert föl és alá. George körülnézett, — van-e a közelében ösmerős — aztán: ő is velesétált. A ló elforditotta sötét, vad szemét, felkapta a fejét és a távolba bámult.

— Ha csak megértethetné vele az ember — gondolta George.

Mikor a ló elhagyta a paddockot, hogy a starthoz álljon, George visszatért a tribünökhöz. A barnál még egy whyskit ivott és hallotta, hogy valaki mondja:

— Négy a hatra. Meg szeretném találni Pendycet. Azt mondják, erősen megfogadta lovát.

George letette poharát, s ahelyett, hogy rendes helyére menne, lassan felment a tribün tetejére.

— Nincs kedvem a fecsegésre — gondolta. Itt, a tribün, a nemzeti monumentum tetején, mely körös-körül husz mérföldnyire látható, biztonságban érezte magát. Ide csak a „tömeg" jött, s ő belekeveredett a tömegbe mignem a tribün legtetején odatámaszthatta üvegét a korláthoz és figyelhette a szineket. A saját pávakékjén kivül még egy szalmaszin volt, egy fehércsikos kék és egy piros, fehér csillagokkal.

Azt mondják, a vizbefuló lelkében elmult események kisértenek. Nem ugy George lelke oda volt kötve a kis pávakék folthoz. Messzilátója alatt összeszoritott ajka szintelen volt és folyton nedvesitenie kellett. A négy kis szines folt sorba csuszott, a zászló leesett.

— Elindultak! — ez hangzott körös-körül, mint valami óriási orditása. George a korlátra nyugtatta messzelátóját. A kékcsikos fehér vezetett, Ambler volt az utolsó. Igy értek az első fordulóhoz. S mintha a gondviselés elhatározta volna, hogy valakinek haszna legyen elmerüléséből, egy kéz nyult óvatosan George könyöke alá, kihuzta nyakkendőtűjét és vigyázva huzódott vissza. „Tattenham Corner" után látta George, hogy lova vezet, s igy kerültek a szalmasárgával az egyenes mezőnyre. Az Ambler jockeyja visszanézett és felemelte ostorát, e pillanatban, mintha varázslat volna, a sárga előre nyomult, az ostor lecsapott, s

mint varázslatra megint elől volt a sárga. Régi jockeyja mondása jutott eszébe: — Gondoljon rám uram, a ló *érzi*, s ha ilyen, jobb ha békén hagyjuk.

— Ülj nyugton, ember — mormogta.

Az ostor ismét lecsapott s a szalmasárga két lóhosszal volt előre.

Valaki szólt hátul.

— Megverték a favoritot. De nem, még nem Jupiterre . . . !

Mert, mintha George nyögése elhatott volna füleihez, a jockey leeresztette ostorát. Az Ambler előreszökelt, George látta, hogy nyer. Az egész lelke vele volt lova küzdelmével. E tizenöt másodperc mindenikében meghalt és ujra született, minden lépéssel föllángolt benne minden, ami bátor és becsületes volt és minden nyomorun elsülyedt, mert ő maga futott győzelemért lovával, s homlokát ellepte a verejték.

Az Ambler s a szalmasárga egymás mellett száguldtak haza. Aztán hirtelen elcsendesedett minden, mert senki sem tudta melyik nyert.

Végre felcsusztak a számok. 7.—2.—5.!

— A favorit a második! Orrhosszal verték — szólt egy hang.

George lehajtotta fejét, agyát zsibbadtság fogta el. Összecsukta messzelátóját s a tömeggel a lépcső felé indult. Valaki mondta mögötte: — Még egy lépés és nyert volna.

Egy másik felelt.

— Ki nem állhatom az ilyen lovat, nem türte az ostort.

George a fogait csikorgatta.

— Isten verjen meg — morogta —, mit tudsz te egy lóról.

A tömeg összetorlódott s a beszélők elvesztek szem elől.

A hosszu ut lefelé, időt adott neki. Arcán nyoma sem volt az izgatottságnak; mikor megjelent a paddockban, Blacksmith, a tréner, állt az Ambler istállója előtt.

— Az a marha Tipping veszitett, sir, — kezdte remegő ajakkal. — Csak hagyta volna békén, a ló canterben nyer. Mi a csuda birta rá, hogy ostort használjon? Megérdemelné, hogy elveszitse engedélyét. Oh . . . A legyőzetés keserüsége elöntötte George agyát.

— Az ön beszéde nem segit, Blacksmith, — mondta. — Ön választotta ki. Mi az ördögnek veszett össze Swellsel?

A kis ember álla leesett a csodálkozástól.

George elfordult s a jockeyhoz lépett, de a szegény fiu arckifejezése láttára a haragos szó elhalt az ajkán.

— All right, Tipping, nem fogom összeszidni. — S halvány mosollyal az Ambler istállójába ment. A groom éppen elkészült vele és a ló készen állt arra, hogy veresége szinhelyéről

elvezessék. A groom visszavonult és George az Ambler fejéhez lépett. Egy lóversenytéren nincs olyan zug, ahol egy ember érzéseit mutathatná. George csak odatámasztotta homlokát lova orrának bársonyához s egy pillanatra ott tartotta. Az Ambler kivárta e rövid cirógatást, aztán fölhorkanva, fölvetette a fejét és tüzes, mély szemei azt látszottak mondani: Bolondok, mit tudtok ti rólam!

George félreállt.

— Vigyétek el — mondta — s szemei követték az Ambler távolodó alakját.

Egy ösmerős versenyző, kinek nem volt barátja, feléje jött, ahogy kiment.

— Kedve volna eladni lovát, Pendyce — mondta. Ötezret adnék érte. Nem kellett volna vesztenie s a handicapnál ez nem is tesz semmit.

— Te holló, — gondolta George. — Köszönöm, nem eladó, — felelte.

Viszament a tribünre, de minden arcon és minden lépésnél csak az egyenletet látta, melyet most már csak X_2-vel oldhatott meg. Háromszor ment be a barba. Végre, utoljára igy szólt magához: — El kell adnom. Soh'se lesz többet ilyen lovam.

A füvön, melyet százezer láb tiprott barnára, melyet százezer kéz szórt tele papirdarabkákkal, szivarvégekkel és ételmaradékokkal, a szélesen

a versenytérre nyiló utakon tolongtak mindazok, akik az ilyesmiből élnek; kis és legkisebb emberek itt kiabáltak, zugtak, nyafogtak a harcosok körül, kik kitüzesedtek a győzelemben, vagy kimerültek leveretésükkor. S a gyepen egylábu emberek s rongyos akrobaták, kisgyerekes asszonyok, zsebmetszők, rikkancsok közt járkált George Pendyce, összeszoritott ajkakkal s lehajtott fővel.

— Sok szerencsét, kapitány, sok szerencsét holnap . . . Az isten szerelméért, Lordságod.

A nap kisütött hosszu rejtőzés után és égette a nyakát; az éles szél, tele undok illatokkal, füléhez hozta az utolsó kiáltást: „Elindultak!"

Egy hang szólitotta.

George megfordult s meglátta Winlowot. Csendes káromkodással, mosolyogva felelt:

— Hallo.

A Hon. Geoffrey hozzája lépett, nyugodtan figyelve arcát.

— Félek, hogy rossz napja volt, öregem. Hallom, eladta a lovat annak a Guildersteinnek.

George szivében megpattant valami.

— Máris, — gondolta. — A nyomorult hencegett. És ezé lesz a lovam . . . a lovam.

De nyugodtan felelt:

— Kellett a pénz!

Ez este, későn, George ott ült a Stoics ablakában és lenézett Piccadillyre. Szemeit be-

árnyékolta kezével s előtte elsiettek a bérkocsik, keletre, nyugatra, mindegyikben halvány arc foltja, vagy két folt, közel egymáshoz, s a város halk moraja behatolt az éj által fölfrissitett levegővel. A lámpák fényében a park fái mély, mozdulatlan árnyékban álltak és magasan a biboros ég és a csillagok arany gázzal látszottak fátyolozottnak. Végnélküli sorban siettek el az alakok. Nehányan fölnéztek a kivilágitott ablakokra és a férfira, aki fehér ingmellel, ott ült. És sokan elgondolták: Bár én lehetnék az a piperkőc ott, kinek semmi dolga, minthogy apja nyomdokaiba lépjen, — és sokan nem gondoltak semmit. De néha egy-egy arramenő igy mormogott: Meglehetősen magányosan ül ott.

S mindezek számára George szája kemény volt s néha keserü mosoly játszott rajta s a homlokán érezte a ló orra érintését és szemei, miket senki sem láthatott, sötétek voltak a bánattól.

XI.

Mr. BARTER SÉTÁLNI MEGY.

A paplakban már minden pillanatban várható volt az esemény. A Rector, ki tényleg sohasem szenvedett, nem, is kedvelte a gondolatot, vagy a látását, hogy más szenvedjen. Ugyan eddig nem volt erre oka, mert kérdezősködéseire felesége mindig azt felelte: — Nem drágám, nem, nincs semmi bajom . . . igazán. — És mindig mosolyogva mondta, még ha mosolygó ajkai fehérek is voltak. De ma reggel, ahogy mondta, elfelejtett mosolyogni. Szemei elvesztették reménytelenül bizó sugárzásukat és fogai közt élesen mondta: — Küldj dr. Wilsonért, Hussel.

A Rector megcsókolta behunyt szemmel, mert félt beesett, szintelen arcától és elhuzott ajkaitól. Öt perc mulva a groom Cornmarket felé vágtatott a vasderesen és a Rector dolgozószobájában állt, házi istenei egyikéről másikára nézve, mintha segitségül hivná őket. Végre levett egy cricketütőt s elkezdte olajozni. Tizenhat évvel azelőtt, mikor Hussel született, hangokat kellett hallania, melyeket mai napig sem felejtett el, beletapadtak emlékezetébe és

semmi kincsért sem kívánta volna mégegyszer hallani. Nem is hangzottak el többé soha, mert mint a legtöbb feleség, az övé is hősnő volt; de bárhogy is hozzászokott ezen eseményhez, a Rector azóta mindig félt tőle. Mintha a gondviselés összegyüjtötte volna az aggodalmakat, melyeket egész idő alatt érezhetett volna, hogy egyszerre kapja meg az utolsó pillanatban. Visszatette az ütőt helyére, bedugaszolta az olajos üveget és ismét ott állt, házi isteneire bámulva. Senki se segitett rajta. És arra gondolt, mint kilenc évvel ezelőtt: — Nem kellene elmennem. Meg kellene várnom Wilsont. És ha történik valami? De vele van az ápolóné és én nem tehetek semmit. Szegény Rose, szegény drágám . . Kötelességem . . Mi az? Jobb, ha nem vagyok az utban.

Óvatosan, anélkül, hogy tudná ezt, kinyitotta az ajtót; óvatosan, anélkül, hogy tudná ezt, a fogashoz lépett és levette fekete szalma kalapját; óvatosan, anélkül, hogy tudná ezt, kiment s anélkül, hogy visszanézne, előre sietett az uton.

Három perc mulva ismét megjelent, gyorsabban közeledve a házhoz, mint ahogy nekiindult. Bement a hall ajtón, fölfutott a lépcsőn s neje szobájába lépett.

— Rose drágám, tehetek valamit?

Mrs. Barter kinyujtotta a kezét, észrevétlen

guny suhant át tekintetén. Összeszoritott ajkán bizonytalan suttogás tört elő; majd:

— Nem, semmit szivem. Jobb, ha sétára mégy.

Mr. Barter remegő kezére nyomta ajkait és kihátrált a szobából. Odakünn a levegőbe csapott öklével és lesietve a lépcsőn, ismét eltünt szem elől. Egyre gyorsabban ment, maga mögött hagyva a falut és a falusi képek, illatok és hangok közt idegei kezdtek magukhoz térni. Képes volt ismét másra is gondolni: Cecil iskolai bizonyitványaira — nem voltak kielégitők — s az öreg Hermonra a faluban, kit avval gyanusitott, hogy több portert iszik, mint mennyit bronchitisa elbir s Coldinghammel való revanche-partiejukra s arra, hogy baldoldali játékosuk nem biztos; s az uj énekeskönyv kiadásra s hogy a falu fölső vége mennyire hanyagul látogatja a templomot . . . öt háznépe mely kevésbé becsületes és engedékeny volt szemében a többinél, idegenszerü, sötét, nem, angol fajta népek. S ilyesmire gondolva elfelejtette, amit el kivánt felejteni, de ahogy a kerekek zörejét hallotta, bement a mezőre mintha jobban meg akarná nézni a gabonát, mig elhaladt a kocsi. Nem volt Wilson, de ő lehetett volna s a következő fordulónál önkéntelenül is lefordult a Cornmarketi utról.

Dél volt, mire meglátta Coldinghamot hat

mérföldnyire Worsted Skeynestől. Egy pohár sör jól esett volna neki, de nem birván bemenni a korcsmába, ahelyett a temetőbe ment. Leült egy padra egy sycomor alatt, szemben a Winlow sirokkal, mert Coldingham a Lord Montrossor lakhelye volt és itt volt valamennyi Winlow eltemetve. Méhek buzgólkodtak az ágakban felettük s Mr. Barter ugy találta:

— Gyönyörü hely . . . Nekünk nincs ilyen Worsted Skeynesen . . .

De egyszerre kiderült, hogy nem tud itt ülni és gondolkozni. Hátha meghal a felesége! Néha előfordul ez; John Tharp neje, Bletchinghamon is meghalt, midőn életet adott tizedik gyermekének. Homloka megnedvesedett és megtörölte. Haragos pillantást vetett a Winlow sirokra és elhagyta helyét.

Tovább ment lefelé s a rétre ért. Cricket játék folyt ott s saját maga ellenére is, a Rector megállt. A Coldinghamiak támadtak, Mr. Barter figyelt. Ahogy gondolta, a baloldali játékos jó formában volt és balfelől lökte a labdát, de nem volt elég trainingje és egy határozott batsman könnyen leverhette. Barter közelebb jött, hogy lássa mennyire röpül a lapda és annyira belemélyedt, hogy nem vette észre, hogy a Hon. Geoffrey Winlow ott cigarettázik egy sportszéken lovagolva, lábvédőben és zöld és kék csikos sportzubbonyban.

— Oh, Winlow, az Ön csapata? Nem várhatom be mig kijátssza; csak éppen erre mentem — fontos dologban — és sietnem kell haza.

— Nem maradhat, hogy velünk reggelizzen?

Arcának látható ünnepélyessége fölhivta Winlow kiváncsiságát.

— Nem nem ... a feleségem ... haza kell mennem.

— Ah igen, természetesen — mormogta Winlow. Hüvös szürke szemei, melyek mindig uralkodtak a helyzeten, a Rector kihevült arcán pihentek. — Különben — folytatta — attól tartok, George Pendycenek rosszul megy a dolga. Kénytelen volt eladni a lovát; találkoztam vele Epsomban mult héten?

A Rector fellendült.

— Meg voltam győződve, hogy rosszul jár fogadásaival, — mondta. — Sajnálom, igazán sajnálom.

— Ugy mondják, — folytatta Winlow, — hogy négy ezret hagyott ott a keddi versenyen. Pedig már azelőtt is fülig volt az adósságban, ugy tudom. Szegény fiu! pedig olyan jó gyerek!

— Ah — ismételte Mr. Barter — rendkivül sajnálom ... valóban, nagyon sajnálom. Már amugy is elég rosszul mentek dolgai.

A Hon. Geoffrey hanyag tekintetü szemeiben az érdeklődésnek egy sugara fénylett.

— Mrs. . . . arról beszél, hm? — mondta. — Az emberek beszélnek, ezt nem lehet megakadályozni. Nagyon bánt az öreg Squire s Mrs. Pendyce miatt. Remélem, tesznek majd valamit.

A lelkész összeráncolta homlokát.

— Én már megtettem, ami tőlem telt — mondta. — Brávó, fiatalember! Mindig mondtam, hogy egy kis merszszel le lehet verni bal játékosukat, kivel pedig olyan nagyra vannak. Belejön ugyan, de nagyon rövideket üt. No, itt töltöm az időt. Haza kell mennem!

És az ünnepélyesség ismét visszatért Barter arcára.

— Gondolom ellenünk játszik csütörtökön a Coldinghamiakkal? Jó reggelt! — S bólintással felelve Winlow köszöntésére, elsétált.

Elkerülte a temetőt és egy mezei utat választott. Éhes volt és szomjas. Prédikációi egyikében előfordult ez: Arra kellene nevelnünk önmagunkat, hogy étvágyainkat visszatartsuk. Ha állandóan abstinenciához szoktatjuk magunkat — apró abstinenciákhoz mindennapi életünkben — ugy elérhetjük talán azon átszellemülést, mely nélkül nem remélhetjük Istent megismerni. De háztartásában és a faluban jól tudták, hogy a Rector hangulata veszedelmesen szellemivé vált, ha bármi meggátolta rendes étkezésében. Mert teljesen ép és egészsé-

ges ember volt, minden orgánuma rendesen, erősen és örömest működött, akár csak a nap és igy igényeiket nem lehetett letagadni. Ha azt a bizonyos prédikációt tartotta, sokszor egy hétig, vagy tovább is lemondott lunchkor egy második pohár sörről, vagy ebéd utáni szivarjáról s pipát szitt helyette. És teljesen őszintén hitte, hogy azáltal átszellemültebbé válik s ez talán igaz is volt. De ha nem is, ezt senki se vette észre, mert nyájának tulnyomó része magától értetődőnek vette az ő átszellemültségét és a jelentéktelen kisebbség többnyire számolt azzal, hogy kénytelenségből lett papjok, egy rendszernek jóvoltából, mely ugyszólván gépiesen helyezte őt oda, akár akart, akár nem. Tényleg sokkal jobban tisztelték őt, hogy Rectoruk, kit nem lehet eltávolitani és büszkék voltak rá, hogy nemcsak közönséges vikáriusuk van, mint a Coldinghamiaknak, aki mások szeszélyeitől függ. Mert, kivéve két haszontalan fickót és egy atheistát, az egész falu az örökletes rendszer hive volt, ugy a konzervativok, mint a liberálisok (mert mióta kezdték hinni, hogy a választás tényleg titkos, már liberálisok is voltak.)

Észrevétlenül Bletchingham felé közeledett a Rector, hol temperance-korcsma létezett. Szivből utálta ugyan a limonádét és „ginger"-sört délben, fázott és kényelmetlenül érezte

magát tőle, de ugy érezte, most nem térhet be máshová. És a Bletchinghami torony láttára kedélye rózsásabb lett.

— Kenyér és sajt — gondolta. — Mi volna jobb, mint kenyér és sajt? meg csináljanak egy csésze kávét.

Ebben a csésze kávéban volt valami szimbólikus és hangulatához illő. A barna lé vastag volt és föl is volt keverve s a falusi kávé eltagadhatatlan izével impregnálva. Csak keveset ivott és folytatta utját. Az első fordulónál a falusi iskola mellett haladt el, honnan egyhangu, de disszonáns zugás hatolt ki, valami nehézkes gépezetre emlékeztetve, mely kiszolgálta idejét. A Rector megállt és hallgatózott. A kis játszóudvar korlátjához támaszkodva, megpróbálta kivenni a szavakat, melyeket, akár valami templomi éneket intonáltak odabenn. Ugy hangzott mint: „2×2=4, 2×4=6, 2×6=8“ és ő tovább ment, elgondolva: „Szép dolog, de ha nem vigyázunk, nagyon messze visz és alkalmatlanná tesszük őket hivatásukra“ és összeráncolta szemöldökét. Azután áthágott egy mezei korláton és a gyaloguton haladt tovább. A lég tele volt pacsirtadallal és a méhek döngtek a hereföldön. A rét tulsó oldalán kis, fűzfáktól árnyas tó volt s vagy harminc méternyire onnan, a csupasz legelőn egy vén ló állt a napon egy cövekhez kötve. Arccal fordult a tó

felé, sárga fogait mutatva és csontos fejét az elérhetetlen viz után nyujtogatta. A Rector megállt. Nem ösmerte személyesen a lovat, mivel jó messzire volt otthonától, de látta, hogy a szegény párának vizre van szüksége. Odament és hogy a póráz csomója sértette az ujját, lehajolt és kiráncigálta a karót. Rákvörös arccal huzgált és erőlködött, mig a vén ló nyugodtan állt meg mellette, homályos szemeivel rábámulva. Mr. Barter végre kezében tartotta a karót, föllökődve felegyenesedett és a vén állat visszahökölt.

— Ho, hó, öreg! — mondta a Rector és bosszankodva mormogta — szégyen kikötni igy a napra a szegény párát. Kedvem volna megmondani a véleményemet a gazdájának.

A viz felé vezette az állatot. Az elég nyugodtan követte, de, minthogy semmivel sem érdemelte balsorsát, semmi hálát sem érzett megmentője iránt. Megitta a porcióját és legelészni kezdett. A pap valami csalódásfélét érzett és ismét bedugta a karót a lágyabb földbe a füzfák alá s fölemelkedve, élesen nézett a vén állatra.

Az tovább legelt. A Rector elővette zsebkendőjét és megtörülte homlokát, mig arca elborult. Gyülölte a hálátlanságot emberben vagy állatban.

Egyszerre észrevette, hogy igen fáradt.

— Azóta már vége kell hogy legyen — mondta saját magának s a forróságban sietve indult el a mezőkön át.

A paplak ajtaja nyitva volt. Betért dolgozószobájába s egy pillanatra leült, hogy összeszedje gondolatait.

Emberek mozogtak odafönn s hosszu, nyögő hangot hallott, mely rémülettel töltötte el.

Fölugrott s a csengőhöz sietett, de nem csengetett és ahelyett fölfutott a lépcsőn. Neje szobája előtt gyermekeik öreg dadája állt, kezével betapasztva füleit, mig könnyek peregtek végig arcán.

— Oh sir — mondta . . . — oh sir!

A Rector rábámult.

— Asszony! — kiáltotta . . . asszony!

Betakarta füleit és megint lerohant.

Egy hölgy volt a hallban. Mrs. Pendyce volt s hozzája rohant, mint ahogy egy gyerek fut az anyjához, ha fáj valamije.

— Feleségem — mondta — szegény feleségem! Isten tudja mit csinálnak vele odafenn! — és kezeibe temette arcát.

Mrs. Pendyce mozdulatlanul állt, azután nagyon szeliden tevé keztyüs kezét a férfi erős karjára, melyen kidagadtak az izmok, olyan erősen kulcsolta össze a kezeit és igy szólt:

— Kedves Mr. Barter! Dr. Wilson olyan ügyes. Jöjjön a szalonba.

A Rector, botorkálva mint egy vak ember, engedte, hogy vezessék. Leült a pamlagra és Mrs. Pendyce melléje ült, keze egyre a karján; s arcán remegés futott végig, mintha vissza kellene hogy tartsa izgatottságát, mig ismételte:

— Minden jóra fordul . . . ne féljen, nem lesz semmi baj . . .

De részvétében és gondoskodásában érezhető volt, ha nem is idegenség, de valami meglepődés azon, hogy itt ül és a Rector karját simogatja.

Mr. Barter levette kezeit arcáról.

— Ha meghal . . . — mondta idegen hangon — nem tudnám elviselni.

Ezekre a szavakra, mit valami, ami mélyebb a szokásnál, csavart ki belőle, Mrs. Pendyce keze lesiklott karjáról és ott maradt a pamlag fényes, piros és zöld mintás cic-huzatán. Lelke visszariadt a hang hevességétől.

— Várjon itt — mondta — fölmegyek és megnézem.

Ahogy elment, a Rector az ajtóban maradt valami hangra lesve — akármilyen hangra, ha csak a szoknyája suhogására is — de nem volt, mert nem viselt selymet s a Rector egyedül maradt a csöndben, melyet nem tudott elviselni. Nehéz csizmáiban föl és alá járt a szobában, hátratett kézzel, fölemelt homlokkal

és összeszoritott szájjal; igy forog egy először megjelölt bika, körben, szeme fehérjét mutogatva.

Gondolatai ide-oda vándoroltak, rémülten, haragosan, irányvesztetten; nem imádkozott. Mintha maliciából történnék, a szavak, melyeket annyiszor kiejtett már, elhagyták teljesen. Mind Isten kezében vagyunk. Ahelyett másra se tudott gondolni, mint Mr. Paramor mondására az öreg Squire szalonjában. „Minden dologban van mérték", mik kegyetlen iróniával zugtak füleiben, minden dologban van mérték, és a felesége itt feküdt . . . ő miatta . . . és . . .

Nesz volt. A Rector oly piros és barna arca nem tudott elsápadni, de összeszoritott öklei elernyedtek. Mrs. Pendyce állt az ajtóban különös, félig részvételjes, félig izgatott mosolygással.

— Jól van minden . . . Fiu! Szegény Rose . . . borzasztó volt.

A Rector ránézett, de nem tudott szólni. Hirtelen elrohant mellette, ki az ajtón, dolgozószobájába és bezárta az ajtót. Akkor, és csak akkor térdelt le és több percig maradt ugy, semmire se gondolva.

XII.
A SQUIRE HATÁROZ.

Ugyanazon estén 9 órakor, mig Mr. Barter egy fél üveg port bor utolsó poharánál tartott, egyszerre olthatatlan vágyat érzett szórakozás után és hogy embertársa előtt kiönthesse szivét.

Vette kalapját és begombolta kabátját, mert ezen a szép juniusi estén friss keleti szél fujt s a falu felé indult.

A gondosan nyirott sövénykeritések közt, hársaktól árnyékolva, melyeken a varjak rég aludni tértek már, a szürke országut emblémája lehetett az Urhoz vezető utnak, melyről vasárnapokon beszélni szokott. Fafüst terjengett a légben, megjelentek a házak, a kovácsmühely, a kis boltok a rét szélén. A fény az ablakokban és ajtókban erősbödött, könnyü szél remegtette meg a nyárfák leveleit. Házak és fák, házak és fák! Védőhelyeink a multban és az ezután való napokban.

A Rector megállitotta azt az első embert, akivel találkozott.

— Szép idő a szénahordásra, mi, Acken? Hogy van a felesége . . . megint kislány? Ah, ha! Fiu kellene! Hallotta, hogy nálunk, a paplakban, hála Istennek . . .

Házról-házra s emberről-emberre nyugtatta el éhségét az emberi részvét, elveszett méltóságérzése után, hogy igy eltörölje szenvedései kinos érzését. S fölötte a reszkető nyárfák, a gesztenyék, visszatartott lélegzetükkel figyelni látszottak, susogva: „Oh, ti kis emberek, kis emberek!“

Az első negyede végén levő hold most emelkedett ki a temető árnyékából . . . ugyanaz az uj hold, mely ezüstös iróniával kelt fel, midőn az első Barter prédikált s az első Pendyce volt Worsted Skeynesen az ur; ugyanaz az uj hold, mely vidám nyugodtsággal itt lesz megint, mikor az utolsó Barter is pihen s az utolsó Pendyce is elment; és sirjaikra hullatja az amethystszinü légen át szelid fényét.

— Stedman csináljon rendet ebben a sarokban, gondolta a lelkész. Több helyre van szükség; azok a kövek legalább 150 évesek. Egy szót sem lehet elolvasni. Jobb ha azok pusztulnak először.

Végigment a kastélyhoz vezető gyaloguton. Már leszállt az est s csak a holdfény világitotta meg a magas füveket.

A hall felé az ebédlő nagy francia üvegajtói nyitva állottak; a Squire ült benn egyedül és busan töprenkedve. A falon csöndes társaság nézte, az elmult Pendycek effigiái s a végén, a tálalóasztal ezüstje és tölgyfája fölött felesége

arcképe nézett rájuk felvont szemöldöke alul, enyhe csodálkozással.

Fölemelte a fejét.

— Ah, Barter! Hogy van a felesége?

— Oly jól, ahogy csak kívánni lehet.

— Örülök, hogy hallom. Jó konstitució, — pompás életerő. Port vagy claret bort?

— Köszönöm; egy kis claret.

— Kissé megviseli az ember idegeit. Ösmerem az ilyet. Ebben különbözünk az előző generációtól, azok nem gondoltak vele. Mikor Charles született, szegény jó apám egész nap oda volt vadászni. S mikor George jött a világra, olyan ideges voltam, mint egy macska.

A Squire elhallgatott, aztán sietve tette hozzá:

— De hiszen ön ugy meg van szokva.

Mr. Barter arca elborult.

— Ma Coldinghamon mentem keresztül s találkoztam Winlow-val. Kérdezősködött ön után.

— Ah, Winlow? A felesége kedves asszony. Csak az az egy gyerekük van, ugyhiszem.

A Rector nyugtalan lett.

— Winlow azt mesélte — kezdte minden átmenet nélkül, — hogy George eladta a lovát.

A Squire vonásai elváltoztak; gyanakodva pillantott Barterre, de az poharába nézett.

— Eladta a lovát? Mit jelent ez? Megmondta önnek, ugyhiszem.

A Rector kiitta borát.

— Én nem kérdem az okokat, ha futtatásról van szó. Azt hiszem, olyankor nem tud magáról többet az ember, mint akárhány oktalan állat.

— Ah, futtatók, — mondta Mr. Pendyce. De hisz ő nem játszik.

A Rector szemei gunyosan fénylettek. Összeszoritotta ajkait.

A Squire felkelt.

— Nos, mi az Barter — mondta.

A lelkész elpirult. Nem szerette a pletykát — már ha férfiról volt szó, — mert asszony, az más és ahogy vigyázott, mikor Bellewnél járt, hogy ne árulja el Georget, ugy tett most is.

— Nem, nem, Pendyce.

A Squire elkezdett föl s alá járni a szobában és Mr. Barter érzett valamit a lábánál; John, a spaniel állt ott a holdfényben, mintegy szimbóluma annak, ami a Squirenek volt alárendelve és bánatosan nézett urára. Ime — látszott mondani, — megint zaklat valami.

A Squire törte meg a csendet.

— Mindig megbiztam önben, Barter, akár csak a saját testvéremben. Mondja meg, mi történt Georgeal?

— Végre is az atyja — gondolta Barter. — Én nem tudok mást, mint amit beszélnek; — járt a szája — azt állitják, hogy sok pénzt vesztett. De, azt hiszem, nonsens az egész. Sohasem gondolok az ilyen pletykákkal. És ha eladta a lovat,

annál jobb! Legalább nem viszi kisértetbe, hogy ismét játsszék.

De Horace Pendyce nem felelt. Egyetlen gondolat foglalta el haragos és rémült agyát.

— A fiam játékos! Worsted Skeynes játékos kezén!

A Rector felállt.

— Csak szóbeszéd az egész. Ügyet se kellene vetni rá. Alig is hinném, hogy olyan bolond lett volt. Csak azt tudom, hogy vissza kell térnem a feleségemhez. Jó éjt!

S zavartan bólintva, Mr. Barter eltávozott az üvegajtón át, amerről jött.

A Squire mozdulatlanul állt.

— Játékos!

Neki, akinek egész existenciája Worsted Skeynesben olvadt fel, akinek minden gondolata valami direkt vagy indirekt összeköttetésben volt vele, kinek fia csak bizományosa volt a helynek, melyet végre is át kell engednie, kinek az ősök imádása volt a vallása s legnagyobb félelme a változások, semmi szó nem lehetett borzasztóbb. Játékos.

Nem jutott eszébe, hogy bizonyos fokig az ő szisztémája felelős George viselkedéséért. Sohase volt rendszerem, nem hiszek bennük — mondta Paramornak. Egyszerüen gentlemannak nevelte. Jobban szerette volna, hogy George lépjen be a hadseregbe, de George ezt elmu-

lasztotta; jobban szerette volna, ha a birtoknak szenteli magát, megnősül és fia lesz, ahelyett, hogy a városban fecsérelné el idejét, de George ezt is elmulasztotta; és igy azonfelül, hogy elősegitette kivánságát, hogy belépjen a Yeomanryba és fölvétessék a Stoics-Clubba — ugyan mit tehetett volna egyebet, megakadályozandó, hogy rossz utra térjen. S ime, játékos volt!

Aki egyszer játszik, mindig is játszik!

És igy szólt nejének a falról ránéző arcához:

— Tőled kapta.

De felelet helyett az arc szeliden nézett rá.

Hirtelen megfordult s elhagyta a szobát; s John, a spaniel, aki elkésett, ott állt orrával a zárt ajtó előtt, valaki után szaglászva, aki kinyithassa.

Mr. Pendyce dolgozószobájába ment, egy zárt fiókból kivett nehány papirost és sokáig ült ott, átvizsgálva azokat. Az egyik: testamentuma egy példánya volt, a másikon a Worsted Skeyneshez tartozó farmok, nagyságuk és jövedelmükkel, voltak följegyezve s egy harmadikon pontosan a birtok majdani átadására vonatkozó intézkedések, miket George nagykoruságakor ujra formulázott. Erre a keserü iróniát rejtő rásra nézett legtovább. Nem olvasta el, de egyre arra gondolt:

— Nem változtathatom meg; Paramor azt mondja. Játékos . . .

A korlátoltság minden emberrel közös ebben a furcsa világban, de ebben az intenzitásban már inkább folyamat volt, mint tulajdonság, — ösztönszerű félelem valamitől, ami idegen tőle, ösztönszerű idegenkedés attól, hogy más ember szempontjából tekintsen valamit s ösztönszerű hit abban, ami mindig ugy van. S ez teljesen össze volt kötve legmélyebb lelki tulajdonságával, — hogy: tudott határozni. E határozatok lehettek korlátoltak és ostobák, hiábavaló fájdalmakat okozók s semmi közük az erkölcshöz, vagy a józan észhez . . . de tudott határozni és ragaszkodni határozatához. És ezen ereje folytán állott ott, ahol állott; ott, ahol állt évszázadok óta és ahol évszázadokig remélt állani. Vérében volt. Csak ezáltal volt képes távol tartani magától a romboló erőket, mit az Idő szegzett ellene, az ő rendje, az ő öröksége ellen; csak ezáltal adhatta át ezt az örökséget fiának. És haragos, elégedetlen tekintettel nézte az irást, mely által át fogja adni.

A nagy határozatokat hozó emberek nem viszik azokat mindig avval a könnyüséggel és tartózkodással végbe, amit maguk is óhajtanának. Mr. Pendyce hálószobájába azzal az elhatározással vonult, hogy egy szót se szól arról, amit tenni akar. Felesége aludt. A Squire be-

lépte fölriasztotta, de mozdulatlan maradt, behunyt szemekkel, és ennek a nyugalomnak a látása, mikor ő maga annyira föl volt zaklatva, váltotta ki belőle a szavakat:

— Tudtad, hogy George játékos?

Az ezüst gyertyatartóban égő gyertya fényénél látszot: Mrs. Pendyce sötét szemeinek egyszerre teljes ébersége.

— Fogadott; eladta a lovát. Sohase adta volna el, ha nem kényszerül rá. Akár ki is irhatnák a Tattersallban a nevét.

Az ágyteritő mozgott, mintha az asszony alatta reszketett volna. Aztán megszólalt, hüvösen és nyugodtan:

— Minden fiatalember játszik; tudhatod, Horace.

A Squire fölemelte a gyertyatartót az ágy lábánál; mozdulata szinte fenyegető volt.

— Véded? — látszott mondani. — Dacolsz velem?

És megragadta az ágy oszlopát.

— Nem türök játékos és haszontalan embert fiamnak! nem veszélyeztetem a birtokot!

Mrs. Pendyce fölemelkedett és pillanatokig férjére bámult. Szive hevesen vert. Itt volt. Bekövetkezett amitől egész idő alatt tartott. Halvány ajkakkal válaszolta:

— Mit gondolsz? nem értelek, Horace.

Mr. Pendyce szemei mindenfelé kutattak . . miért, nem tudta.

— Ez döntött! — mondotta. — Félrendszabályok nem szokásom. Mig be nem bizonyithatja nekem, hogy semmi köze ahhoz az asszonyhoz, mig be nem bizonyithatja, hogy nem játszik többet, mig . . . mig be nem szakad az ég, semmi közöm többé hozzá!

Az asszonynak minden idegszála remegett és számára az a szó — mig be nem szakad az ég — borzasztóbb volt minden másnál. Férje ajkairól — mely ajkak soha metaforában nem beszéltek, soha a köznapitól, egyszerütől el nem tértek, félelemgerjesztőn és gonoszan hangzottak.

Folytatta.

— Ugy neveltem, ahogy engem is felneveltek. Soha eszembe se jutott, hogy egy semmirekellő legyen a fiam.

Mrs. Pendyce szive megszünt remegni.

— Hogyan merészelsz, Horace! — kiáltotta.

A Squire eleresztette az ágyat s föl és alá járt. A mély csöndben léptei zaja valahogyan vadul hangzott.

— Meggondoltam — mondotta — a birtok . .

S egyszerre szóáradat tört ki Mrs. Pendyceből.

— S te beszélsz arról, hogy nevelted Georget. Te . . . te sohasem értetted meg! Ő csak fölnőtt, ahogy ti mind fölnőttetek abban a . . .

De erre nem következett szó, mert maga se tudta mi volt az, ami ellen lelke vakon verdeste szárnyát. — Sohase szeretted úgy, ahogy én! Mit törődöm a birtokkal? Bár eladták volna! Azt hiszed szeretek itt élni? valaha is szerettem? Azt hiszed valaha is... — de nem fejezte be, nem mondta: valaha is szerettelek téged? — Hogy a fiam semirekellő! Hallottam eleget, mikor nevettél és ráztad a fejedet és százszor mondtad: Fiatalember — fiatalember! Azt hiszed nem tudom mit művelnétek mind, ha mernétek! Azt hiszed nem tudom mit beszéltek egymás között! S a játék? te is játszanál, ha nem félnél tőle. S most, hogy George bajban van...

S hirtelen, ahogy fölfakadt, megszünt a szóáradat.

Mr. Pendyce visszatért az ágy lábához s ujra megragadta az oszlopot, hol a gyertya nyugodt és tiszta fénye mutatta meg egymásnak arcukat, olyan különbözőn attól az arcuktól, melyet ösmertek; a Squire sovány barna nyakában a kemény gallér elálló sarkai közt erősen dolgozott valami.

Dadogott.

— Te... te, úgy beszélsz mint egy bolond. Az apám kitagadott volna, s az apámat apja kitagadta volna. Istenemre! Azt hiszed, nyugodtan nézem, hogy kockára vet mindent s itt

látom azt az asszonyt, meg a fiát . . . egy-egy fattyút, vagy olyat mint egy fattyú, az én helyemen? Nem ösmersz engem!

Az utolsó szavak összeszoritott fogai közül úgy hangzottak, mint egy kutya morgása. Mrs. Pendyce összehuzódott, mint aki ugrásra készül.

— Ha szakitasz vele, hozzá fogok menni és nem jövök többé vissza.

A Squire marka az oszlopon engedett és a gyertya még míndig nyugodt és állandó fényében látszott, hogy leesik az álla. Összekapta a fogait és sarkon fordult.

— Ne beszélj ostobaságokat — mondta.

S fogta a gyertyát és öltözőszobájába ment.

Eleinte érzései igen egyszerüek voltak. Mást nem érzett, mint valami fájdalmat, mély sérelmet valami hallatlan durva tapintatlanságon.

— Milyen bolondság is fér az asszonyokba! gondolta. — Megérdemelné, hogy itt aludjak.

Körölnézett. Nem volt hely aludni, még csak egy kanapé sem, s fölvéve a gyertyát, az ajtó felé indult. De valami habozás és az elhagyatottság érzete, nem tudta honnan, kelt fel benne és megállitotta az ablak előtt.

Az uj hold magasan állott és leküldte sugarait a csendes, sovány alakra és ebben a fényben, sajátságos, mily szürkének látszott. . . . szürkének tetőtől talpig, szürke, szomoru

és öreg, mintegy summája mindazon földesuraknak, akik egymásután végignéztek földjeiken az uj hold fényében. Kinn az akolban meglátta Bobot, vén vadász-lovát, amint a ház felé forditotta a fejét és szive mélyéből sóhajtott.

Egy nesz felelt erre a sóhajra, valami az ajtónak esett odakünn. Kinyitotta, hogy megnézze mi lehet. John, a spaniel feküdt kék vászon vánkosán, a falhoz nyomva a fejét és álmos szemekkel nézett rá.

— Itt vagyok uram — látszott mondani; — késő van . . . és éppen elaludtam ; de azért jól esett hogy még egyszer láttalak. — És eltakarva nagy fekete fülével szemeit, mély lélegzetet vett. Mr. Pendyce becsukta az ajtót. Elfeledte kutyája létezését. De mintha a hű állat láttára visszanyerte volna bizalmát mindabban, amihez szokva volt, mindabban, aminek ura . . . s mi ő maga volt . . . kinyitotta a hálószoba ajtaját s elfoglalta helyét felesége mellett.

S csakhamar elaludt.

III. RÉSZ.

I.

MRS. PENDYCE ODYSSEÁJA.

De Mrs. Pendyce nem aludt. A réteken s földeken kinn töltött hosszu nap áldott csillapitószere csukta le a férje szemeit — az ő számára nem volt ilyesmi s mindent, ami mély, rejtett, szent volt benne, a sötétségnek kitárták szemei. Bárcsak láthatók lettek volna e szemek az éjjelen! De ha világos lett volna, mitsem lehetett volna látni a szent mélységekből, mert még szentebb, mélyebb volt Margery Pendyceben a lady ösztöne. Oly régi, oly ősrégi, oly finom s mégis elszakithatlan volt ez, át s átszőve magát s másokat kimélő tapintattal, hogy mind a szemek elől elrejtette őt, mint egy legfinomabb, legsürübb láncu páncéling. Feketének kellett az éjnek lenni valóban, mikor ezt levethette s anélkül feküdt védtelenül a sötétségben.

Az első világosságnál magára vette ismét s kiszökve az ágyból, soká s buzgón fürösztötte szemeit, mintha égtek volna egész éjjelen, aztán odament a nyitott ablakhoz s kihajolt. A hajnali pirkadás elmult, reggeli zenéjüket csiri-

pelték a madarak. Lenn a kertben a virágait fátyolozta a szürke harmat s a fák is szürkék voltak, átfonva homállyal; az öreg vadászkutya orrával az akol korlátján, kisértetiesen állt a nyári ködben.

S minden, mi őt itt kinn bebörtönözte s minden amit szeretett, belelehelt a reggeli szellővel az arcába, s szive fölött meglebegett a fehér vászon, mint vonuló madarak szárnyai rebbenésétől.

A hajnali zengés megszünt, csendben, arany iróniával sütött a nap, s mindent áthatott a szin. Átfestette Mrs. Pendyce kedélyét, mely soká borus s nehéz volt magányos elhatározásban. Mert gyengéd, akcióhoz nem szokott, erőszaktól visszarettenő lelkének, melynek erőt a hagyomány adott szinte maga ellenére; az eltökélt szándéka kinnal teljes volt. De bármily kinos volt tettre ösztökölésével, megmásithatatlannak tünt. Margery Pendyice-ben (ki Totteridge-nek született) nem volt sürü s rosszindulatu „paraszt-vér", semmi bosszuvágy, roszszul emésztett sör és almabor, csak tiszta vörösbor volt az ereiben; semmi keserü, sem gonosz nem befolyásolta az elhatározást lelkében.

Nem érezte azt: „győznöm kell", hanem igy: „győznöm kell, mert ha legyőzetem, akkor én magam is tönkremegyek s velem pusztul valami nálamnál is fontosabb, jelentősebb." És bár ő

ezt nem tudta, de ez a valami az ő hazájának kulturája, lelke, legértékesebb része volt — nemes egyensuly.

Kifinomult lényével soha nem ereszkedett volna aljas s kicsinyes vitákba, soha nem nagyitott semmit s nem torzitott el tényeket, de most ösztönszerüleg, amikor kellett, sem előbb, sem utóbb, állást foglalt; s ezt az álláspontot nem tudta elhagyni. Következményeiben tulhaladta már az anyai szeretetet s elérte azt a nemes önzést, mikor érezzük, meg kell tennünk, vagy elveszünk.

S most, hogy ismét visszabujt ágyába, ránézett alvó férjére, kit, ugy döntött, el fog hagyni, ránézett, se nem haragosan, se nem szemrehányón, hanem inkább hosszu kiváncsi tekintettel, mely maga előtt sem jelentett semmit.

Igy, mikor eljött a reggel s a felkelés ideje, semmiféle tettel, semmiféle jellel nem árulta el, ami szokatlant látott lelkében. Ha azt, mi előtte volt, meg kellett tenni, ugy fogja elvégezni, mintha mindennapi volna, minden fontosság nélkül; nem kényszeritette magára a nyugalmat, se nem volt rá büszke, hanem ösztönszerüleg volt nyugodt s ösztönszerüleg kerülte a szükségtelen föltünést s szenvedtetést.

Mr. Pendyce féltizenegykor ment el hazulról intézőjétől s John agarától kisérve. Legkisebb gondja volt az, mit a felesége mondott előző

este. Még egyszer megmondta volt neki öltözködés alatt, hogy George-al mi dolga sem lesz többé, ki fogja őt tagadni végrendeletileg s merő szigorral fogja őt kényszeriteni, hogy észhez térjen, szóval, röviden: ő meg fogja tartani a szavát, de van annyi esze, hogy nem képzeli egy nőről, hogy az megtartja az övét; legkevésbbé a feleségéről.

Mrs. Pendyce a rendes módon töltötte a délelőttöt. Félórával, miután a Squire elment, megrendelte a kocsit, lehozatta magapakkolta kis podgyászát s zöld kis táskájával kezében kényelmesen beszállt. Szobalányának, az inasnak s Bensonnak, a kocsisnak azt mondta, hogy Mr. Georgehoz van menendőben. Nora és Bee Tharpéknál voltak, ugy hogy nem kellett mástól bucsuzni mint az öreg Roy kutyától, ezt meg magával vitte, hogy ne legyen nagyon nehéz a bucsuzás. Férjének levelet hagyott, ugy odatéve, hogy más nem láthatta, de neki rögtön szemébe kellett hogy tünjön.

Kedves Horace!

Bemegyek Londonba, hogy George-al legyek. Cimem Green Hotel, Bond Street. Emlékezni fogsz, mit mondtam mult éjjel. Talán nem fogtad föl egészen, hogy komolyan mondtam. Vigyázzatok szegény öreg Roy-ra s ne adjatok neki tulsok ételt ebben

a meleg időben. Jackmann jobban tudja Ellisnél, hogy kell bánni idén a rózsákkal. Szeretnék Rose Barter hogyléte felől hallani. Ne legyenek gondjaid miattam. Majd irok az öreg Geraldnak, ha szükséges lesz, de most nem érzek erre kedvet, sem a leányoknak irni.

Isten áldjon, kedves Horace; sajnálnám ha bánkódnál miattam.

MARGERY PENDYCE.

Nem volt semmi erőszakos sem abban, ahogy kivitte, sem abban, ahogy felfogta ezt a lépést. Nem gondolt arra, hogy szökik, sem arra, hogy „majd megmutatom én neki" — nem titkolta el tartózkodását s nem jelentette ki: „többé nem térek vissza hozzád". Ily rendszer, ily fenyegetődzés nevetségesnek tünt volna föl neki. Igaz, hogy praktikus részletek, mint anyagi következmények, kivül álltak gondolatkörén, de ebben is az ő felfogása volt az egyetlen helyes. Horace sohasem fogja őt éhezni hagyni, ezt lehetetlen volt elképzelni. S megvolt az ő saját háromszáza évenkint. Tényleg fogalma sem volt, mit jelentett s mennyi volt ez s nem is törődött vele, mert azt gondolta magában: boldog lennék Roy-al és a virágaimmal egy kunyhóban: s bár nem volt erre semmi bizonyiték, de lehet, hogy igaza volt. Olyasmi, mit más csak pénzzel

szerezhet meg, egy Totteridgenek magától adódik, s ha nem, ugy megvolt anélkül is, mert ezt a tulajdonságot, a nemes önmagában való megelégedést, az évszázadok meghozták neki.

Mégis gyorsan s lehajtott fejjel sietett a kocsitól az állomásig s az öreg Skye, aki a kocsiablakból éppen kiláthatott s az idegen könnyekből az orrán, s valami furcsa érzésből a szivében, meg tudta itélni, hogy ez nemcsak olyan közönséges bucsuzás, csendesen vinyogott az üveg mögött.

Mrs. Pendyce rendelkezett, hogy a Green Hotelbe vigye a fiáker, s csak amiután megérkezett, elrendezte a holmiját, megmosdott, megreggelizett, kezdett a nyugtalanság s valami honvágyféle ébredni benne. Addig valami repeső izgatottság tartotta vissza attól, hogy arra gondoljon, mitévő legyen s hogy mit fog hozni a cselekedete abból, amit remélt, várt, álmodott. Végre napernyőjét véve, kisétált a Bond Streetre.

Egy járókelő levette előtte a kalapját.

— Istenem — gondolta — ki volt ez? Tudnom kellene!

Rossz emlékezőtehetsége volt, arcokra s még a névre sem tudott emlékezni, de ennek dacára egyszerre otthonosabban érezte magát, nem oly tévedten s árván. Lassan különös ragyogás gyult ki szemeiben, ahogy a járókelők toilette-

jeit nézte, s a kirakatokat, melyek vonzóbbnál-vonzóbbá lettek. Öröm, olyféle, melyet fiatal leányok éreznek az első táncuknál, vagy férfiak ha kikötnek uj partokon, ébredt föl Margery Pendyce lelkében. Az ismeretlenbe való behatolás, az idegennel dacolás kéje, az érzés, hogy hatalmában áll ezt örökre folytatni, át s áthatották a szép juniusi nap vidám levegőjével együtt. Elhaladt egy parfümös üzlet előtt s azt képzelte, sohasem érzett még ily édes illatot. Azután valami csipkés bolt előtt álldogált s dacára hogy azt gondolta „nem vehetek semmit, mert szegény George-nek minden pénzemre szüksége lesz", ez nem változtatott a kellemes érzésen, hogy mindezekért csak a kezét kellene kinyujtania.

Szinházak, koncertek, operák műsora ötlött szemébe a következő ablakban, kiváló művészek arcképeivel együtt. Oly buzgósággal figyelt, hogy mindenkinek, ki őt itt állni látta, föltünhetett volna. Mindez igazán látható s hallható volt ily kevés shillingért? Kegyeletesen, évenként egyszer, látogatta ő az operát, kétszer a szinházat, koncerteket egyszer sem; az ura nem törődött a „klasszikus" zenével. Ahogy ott állt, koldulni kezdett tőle egy kihevült, halálrafáradt asszony, nyomorult, összeesett apró kis gyermekkel a karján. Mrs. Pendyce kivette tárcáját s félkoronát adott neki, s lázadó

heves érzés kelt föl a lelkében. „Szegény baba“ gondolta. „Ezer és ezer ilyennek kell lenni s én semmit sem tudok róluk!“

Rámosolygott az asszonyra, ki visszamosolygott rá s egy kövér zsidófiu egy boltajtóban szintén mosolygott, mintha nagyon bájosnak találná őket. Mrs. Pendycenek ugy tünt, mintha a város kedves dolgokat mondana neki s ez szinte hihetetlenül élvezetes s szokatlan volt neki, mert Worsted Skeynes már harminc éve megszünt neki ilyesmiket mondani. Benézett egy egy kalaposbolt kirakatába s élvezte saját mását. A tükörablak jóságos volt az ő csipkés, fekete szalagos vászonruhájához; bár már hétesztendős volt, de nem hordhatta csak egyszer, szegény Hubert halála miatt. A tükröződés előnyös volt az arcának is s szemeinek, mutatta megható ragyogásukat s ezüsttel hintett sötét haját. S Mrs. Pendyce ezt gondolta: „Nem is látszom olyan nagyon öregnek!“ A saját kalapja azonban kezdett neki nem tetszeni; lehajló kerek széle volt s bár általában szerette ezt a formát, most nem tünt neki elég divatosnak. Soká nézett a kirakatba, próbálván magát meggyőzni, hogy a sok ujság jól állna neki, s tetszene neki, mi pedig nem is tetszett. Megnézte aztán a többi kirakatokat is. Egy éve nem látott már egyet sem s harmincnégy éve már nem láthatta őket csak a Squire s leányai

társaságában, kik pedig nem sokat törődtek a boltokkal.

Az emberek is mások voltak, mint azok, kiket Horace-al s a lányokkal látott. Mind vonzóknak tüntek, ujszerü, különös élettel, melyben neki, Margery Pendycenek, öntudatlanul kis része volt, olyan volt, mintha igazán remélhető alkalom lenne ezeket az embereket megismerni, mikor majd valamit el fognak mondani az életükből, érzéseikből s gondolataikból s még meg is fogják hallgatni az ő beszédét jóságos figyelemmel. Ez is különös volt neki s állandóvá lett ajkán a kedves mosoly s azoknak, kik ezt látták, — boltileányok, divathölgyek, kocsisok, klubemberek, rendőrök — a legtöbbje kis meleget érzett a szive táján — oly kedves volt ezt látni, az ezüst hajkoszorus, kerek kalapos hervadt lady arcát. Igy jött Mrs. Pendyce Piccadillybe s onnan nyugat felé fordult George fia klubja felé. Jól ismerte, mert sohasem felejtett az ablakokra nézni, ha arra ment s egyszer — Viktória királynő jubileumakor — egy egész napot töltött ott ezt megnézendő.

Reszketni kezdett, mikor közeledett arra, mert bár nem kinozta magát ugy mint a Squire avval, mi fog történhetni s mi nem, a gond mégis befészkelte magát a szivébe.

George nem volt klubjában, s a portás nem tudta neki megmondani merre lehetett. Mrs.

Pendyce mozdulatlanul állt. Az ő fia volt: de hogy kérdezze meg a cimét? A portás várt, ő mindjárt tudta, ki az igazi lady. Mrs. Pendyce barátságosan mondta:

— Van itt valami helyiség, hol kis levelet irhatnék, vagy talán . . .

— Semmiesetre, nagyságos asszony. Rögtön bevezetem a szobába.

S bár itt csak egy anya jött a fiához, a portás annak a finom tapintatával ment előtte, ki valakit szerelmeséhez kisér, s talán igaza volt az érzések megértékelésében, nagy tapasztalatu férfiu lévén, ki sokáig élt a legjobb társaságban.

Vastag, fehér „Stoics Club" felirásu papiroson, melyet oly jól ismert George boritékaiból, Mrs. Pendyce megirta, ami irnivalója volt. A kis sötétes szoba, hol irt, hangtalan volt, kivéve egy vastag dongó zümmögését egy napfénysávban a roló alatt. Tompa szinekben volt tartva, a butorok régiek voltak. A Stoics-ban sem az „uj művészet", sem a középosztályu klubhelyiségek pompázó drapériái nem voltak feltalálhatók. A kis irószoba gyászolni látszott — „oly ritkán használnak, de érezd magad otthonosan bennem, hisz minden kis vidéki kastélyban megtalálod a másomat".

Mégis sok, sok magános Stoikus irt már itt, sok, sok nőnek. Talán George is ugyanazon

az asztalon irt, ugyanavval a tollal Helene Bellewnek, s Mrs. Pendyce szive féltőn fölsajdult.

Drága George! — irta

Nagyon különöset kell neked elmondanom. Kérlek gyere hozzám a Green Hotel-be. Gyere hamar, kedves. Egyedül és boldogtalan leszek, mig meg nem látlak.

Szerető

MARGERY PENDICEED.

S ez a pár sor ép olyan volt, mintha szerelmeséhez küldte volna, talán öntudatlanul, ép azért, mert sose volt kedvese, kihez igy irhatott volna.

Tétován a portás kezébe nyomta a levelet, s félkoronát, s a kinált teát visszautasitva, határozatlanul indult a Park felé.

Öt óra volt, a nap jobban ragyogott, mint valaha. Kocsikon, s gyalog, végtelen emberáradat ömlött be kényelmesen a Hyde Park corner felől. Mrs Pendyce is haladt velük, s félénken — nem volt a nagy forgalomhoz szokva — ment át a másik oldalra s elfoglalt egy széket. Talán George a Parkban volt, s meg fogja látni, talán Helen Bellew volt itt, s ettől a gondolattól megdobogott a szive, s ivelt szemöldei alól barátságosan ragyogott a szeme,

minden járó-kelő, öregek, fiatalok, nagyvilági asszonyok, üde fiatal lányok felé. Milyen bájosak voltak, s mily szépen voltak öltözve! Az irigység érzése vegyült ahhoz az örömhöz, mi rendesen fölébredt benne, szép dolgok láttán, nem jött tudatába, hogy ő maga is szép volt az alatt a gömbölyü karimáju kalap alatt. Ólomsuly nyomta össze a szivét, mely idegesen megremegett, olyasvalaki jöttén, kit ismernie kellett. S bármikor, ha egy köszönést viszonozva meg kellett hajtania a fejét, pirosság nyilt ki az arcán, s egy tétova mosoly beismerni látszott:

— Érzem, hogy rettenetes feltünő vagyok, érzem, hogy különös itt ülnöm egyedül! — Öregnek érezte magát, öregebbnek, mint valaha. A vidám tömeg, mindez élet s napsugár közepette, meglepte a magány érzése, majdnem rémület, az érzés, hogy végtelenül elhagyatott, elvágva az egész világtól, ugy tünt föl magának, mint a saját palántái, ha kitépték őket a földből, csupasz gyökereikkel, melyek uj darab föld felé látszottak kivánkozni, hogy ott megfogamzhassanak. Most ismerte föl, hogy tulságosan régen élt a gyülölt talajban s tulöreg volt az átültetéshez. A föld tradiciója — az a nehéz, szárnyatlan szülötte az időnek — szorosan köréje fonta tagjait. Kedvesévé tette őt és el nem engedte többé.

II.

ANYA ÉS FIU.

Nehezebben, mint a teve a tű fokán keresztül, jut be valaki a Stoics Clubba, kivéve a hagyományos elv alapján, hogy: nem megválasztható, ha nincs megfelelő jövedelme, s mivel semmiféle foglalkozásának s keresetének nem volt szabad lennie, jövedelme azok fáradozásától kellett, hogy eredjen, kik ő előtte voltak s elhunytak. S minél régebben hunytak el azok, annál biztosabb volt, hogy nem fog fekete golyót kapni az uj pályázó.

Pedig a Stoics Clubba való beválasztatás nélkül nehéz elérni azt a fensőbbséges külső biztosságot, mely talán arra szükséges, hogy elrejtse az ellenkező belső lelkiállapotot, mert ez a club bámulatos tanujele annak, hogy a természetben mindjárt kéznél van a gyógyitó szer a betegség mellett. Mert tudva, hogy George Pendyce s száz meg száz, „jó házból való fiu", hogyan élt születésétől fogva: minden legcsekélyebb összeköttetés nélkül az Élet szenvedései s küzdelmeivel, s félve, hogyha az élet az ő gunyos s gondatlan modorában megérinti őket rosszul nevelt eseményeivel,

ártalmukra lehetnének bámuló s dühödt kiáltásaik, a természet egy maszkot teremtett a számukra, mely legfejlettebb formáját a Stoics Club ajtain belül érte el. Evvel a maszkkal boritotta be azok arcát, kikben kételkedett, s gentleman-eknek nevezte őket. S ha az Élet rajtuk tiport s — ő egyedül — meghallotta nyomorult nyöszörgésüket azalatt a maszk alatt megsajnálta őket, mert tudta, hogy nem ők maguk voltak hibásak, hanem a megnyesetlen rendszer, mely ilyenné tette őket. S részvétében legtöbbjüket megajándékozta vastag bőrrel, erős lábakkal, s önelégült lelkekkel, hogy egész életükben a kitaposott ösvényt járva, halálukig alhassanak azokban a hallokban, hol apáik is szunyókáltak halálukig. De néha a Természet, (mely még nem volt szocialista,) megsuhogtatta szárnyait, s nagyott sóhajtott, figyelmeztetőn, nehogy annak a rendszernek tulzásai s kinövései ellenkező fajuakat szüljenek. Mert mindennemü kinövéseket gyülölve, leginkább irtózott a kinövés azon fajától, melyet Mr. Paramor, oly közönségesen „Pendcytis-nek“ nevezett. Bizonyos, hogy sem George, sem az apja nem tudták, hogy milyen mélyen gyökerezett beléjük a „Pendycitis“ s nem sejtették, minő bulldog természet volt a lelkük mélyén az elhatározásnak az az ereje, mely ugy tartotta meg a saját irányát, ahogy

a legtöbb fölösleges szenvedést okozta. Ők ezt nem akarták szabad elhatározással, nem tehettek máskép, egy ösztön által, mely a vérükbe ment át, az itélőképesség elkorcsosodása, s azok tenyésztése által, kiknek generációk óta az volt a mottójuk „királyok vagyunk a saját trágyadombjainkon.“ S most George, anyja ellenére, ki őt igazi Totteridgenek hitte, most a fiágon való örökösödés elve előfutárjának mutatta magát, mert a Totteridgekben, kiktől a küzdelem e pillanatában mindjobban különbözött, volt valami szabadabb világ, polgáriasabb vonás, azóta, mióta Hubert de Totteridge saját kereszteshadjáratát vezérelte, s az onnan visszatérést elhanyagolta volt. A Pendyce-eknél máskép volt ez, megszámlálhatatlan idők óta vidéki nemes család voltak, mely soha semmiféle „költői“ szabadságot nem engedett meg magának; mint más számtalan ilyen család, kényszerültek azzá lenni mit a hagyomány előirt — korlátolt lelküvé.

George, a nagyvilági ember, nagyot bámult volna, ha őt vidékinek nevezik, de evvel senki sem változtathat saját természetén. Elég vidéki volt arra, hogy lekötve tartsa Mrs. Bellewt akkor is, mikor ez maga belefáradt a dologba s mikor az ő rá való tekintet, s az önbecsülés azt kivánta volna, hogy váljék meg tőle. Szive majd beletört a fájdalomba, beteg volt a vágytól

s attól a mély, haragos csodálkozástól, hogy mint egy elhordott keztyüt, ugy dobták el őt, minden férfiak közt épen őt. Férfiak mindig megunják a nőt, ez volt a törvény. De mi volt ez? Önfejü természete addig küzdött e tudat ellen, mig lehetett, s most, hogy biztos volt benne, akkor is küzdött ellene; George igazi Pendyce volt!

A világ előtt azonban ugy viselkedett, mint rendesen. Tiz óra körül érkezett clubjába reggelire és a sportlapokat olvasni. Délfelé bérkocsi valamelyik készülő lóverseny felé irányitó vasuti állomáshoz vitte őt, vagy ha nem, ugy a cricket pályához Lord-nál vagy Prince's Tennis Clubba. Félhatkor ment fölfelé a lépcsőn a kártyaszobába a Stoikusoknál, hol még mindig függött arcképe, mely ezt látszott mondani: — Kemény munka, kemény munka, de nem hagyhatom abba! — hat órakor ebédelt, mellette egy üveg pezsgő a jégbe mélyesztve, a napsugárban piruló arccal s ragyogó választékkal haján, tündöklő ingmellel. Nem volt boldogabb ember egész Londonban!

Hanem a sötétség beálltával a klub ajtai kinyiltak a kivilágitott utcákra, s egész másnap reggelig többé nem ismerte őt a világ. Ekkor kárpótolta magát mindazon órákért, mikor maszkot hordott. Mértföldeket járt az aszfalton, iparkodva magát kifárasztani, vagy bevette magát

a Park egyik székébe, s a fák mély árnyéka alatt ült szorosan összefont karokkal, s lehajtott fővel. Más éjszakákon valamelyik Music-hallba ment, s a vakitó fényben közönséges kacaju, feslett nők illatában próbálta elfelejteni az arcát, illatát s nevetését annak a nőnek, kiért epedett. S egész idő alatt féltékeny volt, tompán kinzón féltékeny, nem tudva kire; nem volt természete általánosságban gondolkozni, s nem hitte, hogy asszony el tudná őt taszitani magától, csak legföljebb más férfi miatt. Sokszor ott járt föl s alá háza előtt, vágyó tekinteteket lopva ablakára. Kétszer odament ajtajához, s nem merte a csengőt megnyomni. Egy este világosságot látva a lakószobában, csengetett, de nem jött válasz. Ekkor gonoszság ébredt föl benne, s ujra, s ujra csengetett. Végre elment a szobájába — studiot vett ki a közelben — s irni kezdett neki.

Sokáig állitotta össze azt a pár sort, s ujra elszakitotta amit irt, megvetette az érzelmek kifejezését irásban, s csak azért próbálta meg, mert lelke annyira szomjazott a vigaszra. S ez volt minden, amit összehozott:

Tudom, hogy otthon volt ma éjjel. Egyetlenegyszer jöttem el. Miért nem engedett be? Nincs joga igy bánni velem. Maga miatt ugy élek, mint egy kutya.

GEORGE.

Az első szürkület pitymallott a folyó fölött, a lámpák halványultak a világosság előtt, mikor George a postaládába dobta ezt az üzenetet.

Visszament a folyóhoz s lefeküdt egy üres padra az Embankment platánjai alá; amig ott feküdt, egy a hajléktalanok s hontalanok közül, kik éjről-éjre idejártak, észrevétlenül odament s soká arcába nézett.

De a reggel eljött s vele a nevetségesség oly hasznos érzése a szenvedőkre. George fölkelt, hogy senki se láthasson ott feküdni egy Stoikust estélyi öltözékben, s mikor megjött az idő, ujra felvette maszkját s elkezdte utját. A clubban megtalálta anyja céduláját, s elindult a benne jelzett hotelba.

Mrs. Pendyce még nem volt fenn, de leküldött, hogy jöjjön föl George, ki ott találta őt pongyolájában a szoba közepén állva, mintha nem tudta volna, hogy helyezkedjen el ehhez az ő találkozásukhoz. Csak mikor egész közel jött hozzá, mozdult meg s fonta karjait a fia nyaka köré. George nem láthatta arcát, s az övé is rejtve volt, de a vékony pongyola alatt érezte az anyja simulását, s karjai reszketését, ahogy magához vonta a fejét, s egy percre ugy vélte, hogy nagy, nagy teher esett le róla. De csak egy percre, mert ezeknek a karoknak ölelésére ösztönszerü aggodalom fogta el. Mert

bár mosolygott az anyja, könyek voltak a szemében s ez sértette őt.

— Ne, mama!

Mrs. Pendyce válasza egy hosszu pillantás volt. Nem tudta türni és elfordult.

— Tehát, — kezdte nyersen, — talán meg mondhatnád mi hozott ide!

Édesanyja leült a diványra. Éppen kefélte volt a haját, mely bár ezüstös, még mindig puha, s sürü volt, s ennek a nyitott hajnak látása megdöbbentette Georgeot. Sosem képzelte őt igy el, evvel a hajjal vállain.

Ahogy mellette ült, érezte, hogy a kezébe kulcsolt kezével kéri őt, ne bántódjon meg, s ne hagyja itt az anyját. Érezte a szemeit, ahogy az övéit keresték, ajkai reszketését, de az önfejü, majdnem gonosz mosoly ott maradt az arcán.

— És igy, szivem, igy — hebegte az asszony — megmondtam az apádnak, hogy én ezt nem nézhetem, s eljöttem hozzád.

Sok fiu nem talál abban nehézséget, mindent elfogadni, amit anyjuk értük tesz, mint megillető jussukat, magától értetődőnek venni az anyai odaadást, s természetesnek minden bajuk megértését, de a legtöbb roppant nehéznek találja az anyának megengedni, hogy csak egy ujjnyira is eltérjen a konvenciótól, egy hajszálnyira elhagyja a mintaszerü viselkedésnek a hozzájuk hasonló jelentőségü fiuk szülőihez illő szinvonalát.

Meg van irva az asszonyokról, hogy soha se szünjenek meg szülési kinjaik, mig meg nem halnak.

És Georgeot bántotta, hogy anyja, ugy mondta, elhagyta az apját s ő hozzá jött. Önérzetét furcsa, s subtilis módon sértette ez. A gondolat, hogy a nyelvek megindulnak miatta, fellázitották férfiasságát s formaérzékét. Furcsának, érthetetlennek, s egészen rossznak tünt; ez a gondolat is keresztül cikkázott rajta:

— Presszió?

— Ha azt hiszed, hogy megválok tőle, anyám.. — mondta.

Mrs. Pendyce ujjai összeszorultak.

— Nem drágám, — felelé kinosan, — ha ő annyira szeret téged, természetesen nem kivánhatnám . . . Épen ezért.

George rideg nevetést hallatott.

— Mi a csodát tehetsz akkor? Mire jó, hogy igy eljöttél? Hogy akarsz itt egyedül meglenni? Ki tudom küzdeni a magamét. Sokkal jobb volna, ha visszamennél.

Mrs. Pendyce félbeszakitotta:

— Oh George, nem viselhetem el, hogy eltaszitsanak közülünk! Veled kell lennem!

George érezte, hogy egész testében reszket. Fölkelt s az ablakhoz ment. Anyja hangja követte:

— Nem kisértem meg, hogy elválasszalak

tőle George, megigérem! Nem tehetem, ha ő szeret és te szereted.

George ujra nevetett. A tudat, hogy megtéveszti anyját s ezt folytatni fogja, acélkeménységüvé tette őt.

— Menj vissza mama! — mondta. — Csak rosszabbra forditod a dolgokat. Ez nem asszony dolga. Hadd tegye apa, amit akar; ki tudom védeni!

Mrs. Pendyce nem felelt s ő kénytelen volt hátranézni. Egész csendesen ült ott anyja, ölbetett kezekkel s a férfiben még erősebben fölébredt minden olyasminek a gyülölete, mi föltünő egy nőnél s ezerszeresen az anyjánál.

— Menj vissza, — mondta, — mielőtt botrány keletkezik! Mi jót tehetsz itt? Nem hagyhatod el apát, ez őrültség! El kell, hogy menj!

Mrs. Pendyce válaszolt:

— Nem tehetem, kedvesem.

George haragos hangot hallatott, de anyja olyan mozdulatlan s sápadt volt, hogy öntudatlanul megérezte, mennyire szenved s ő meg mily keveset tud arról, aki világra hozta.

Édes anyja szakitotta meg a csendet:

— De te, édes George? Mi fog történni, mit fogsz csinálni? — És hirtelen összecsapva a kezeit. — Oh mi fog következni? — Ezek a szavak, melyek megtestesitették azt, mi oly

soká nyomta a szivét, tulságosan nehezek voltak Georgenak. Hirtelen az ajtó felé indult:

— Nem maradhatok most — mondta. — Majd este megint eljövök.

Mrs. Pendyce fölnézett:

— Oh George!

De mivel meg volt szokva érzelmeit a másokéinak alárendelni, nem mondott egyebet, csak mosolyogni próbált. Ez a mosoly sziven találta Georgeot.

— Ne bánkódjál mama; próbáld meg s légy jókedvü. Megyünk a szinházba. Te veszed a jegyeket!

S ő is mosolyogni próbált, de elfordult, félve, hogy elveszti önuralmát s elment. A hallban összekerült nagybátyjával, Pendyce generálissal. Mindjárt megismerte, már hátulról, kissé megroggyant térdeiről, lehuzódó, de nem hajlott vállairól s hangjáról, mely száraz s veszekedően pedáns volt, mint az olyan emberé, kitől elvették a hivatását.

A generális megfordult:

— Ha, George, — mondta — anyád itt van, nemde? Nézd ezt, az apád küldte. — Reszkető kezekkel egy sürgönyt nyujtott oda.

— „Margery Green Hotelben. Azonnal keresd föl.“ — Horace.

S mig George olvasott, nagybátyja ránézett fekete, karikás szemeivel, melyek körül a rán-

cos bőr kissé duzzadt volt, amit a tropikus klimában szerzett a hazát szolgálva.

— Mit jelentsen ez? — mondta. — Keressem föl? Természetesen! Mindig örülök, ha fölkereshetem anyádat. De miért ez a sietség?

George nagyon jól értette, hogy apja büszkesége nem engedte őt a feleségének irni, s bár anyja ő miatta tette ezt a lépést, ő az apjával érzett.

A generális szerencsére kevés időt hagyott neki a válaszra.

— Bejött pár ruhát rendelni, ugy hiszem? Rég nem láttalak már. Mikor jössz hozzám ebédre? Hallottam Epsomban, hogy eladtad a lovadat. Miért tetted ezt? Miért sürgönyöz nekem az apád? Nem ismerek rá. Az anyád nem beteg; vagy igen?

George megrázta a fejét s ilyesvalamit mormogva, mint: — Sajnálom, el vagyok igérkezve — elsietett.

Igy magára hagyatva, Pendyce generális megszólitott egy kis inast, gyorsan följegyzett valamit névjegyére, s hátat forditva a pár embernek, kik a hallban voltak, botja fogójára kulcsolt kezekkel várt. S amig várt, amennyire lehetett, semmire sem gondolt.

A hazát nem szolgálta már s igy egész ideje a várásnak volt szentelve s a gondolkodás fáradttá s elégedetlenné tette, mert napszúrása

volt régebben s több izben láza. Gallérja, csizmái, ruhája, alakja teljes szabályszerüségükben, a mód, ahogy a torkát reszelte, sárga arcának különös szárazsága, fehérkeztyüs kezének mozdulatlansága a sétaboton, minden egy, a rendszer által teljesen kiszitt ember benyomását tette. Csak a nyugtalan és akaratos szemei árulták el a Pendyce lényeget mögöttük.

Bement a szalonba, a sürgönyt gyürve. Bántotta ennek a különös mellékize s nem volt szokva reggeli látogatásokat tenni. Sógornőjét a nyitott ablak mellett ülve találta, szokatlanul rózsás arccal s dacosan fénylő szemekkel. Barátságosan üdvözölte őt s a tábornok nem volt az az ember, aki észrevette volna, amit nem dugtak az orra alá. Szerencséjére ebben sose volt gyakorlata.

— Hogy vagy Margery? — mondta. — Örülök, hogy a városban láthatlak. Hogy van Horace? Nézz ide, mit küldött nekem. — Odanyujtotta neki a sürgönyt, kissé olyan arccal, mintha egy sértést boszulna meg; aztán meglepve, mint kinek ép most jut valami az eszébe, hozzátette: — Szolgálatodra lehetek valamiben?

Mrs. Pendyce elolvasta a sürgönyt s ő is, mint George, sajnálta a küldőjét.

— Semmi, köszönöm kedves Charles, — mondta csendesen. — Nincs semmi bajom. Horace oly ideges kezd lenni.

Pendyce tábornok ránézett; egy ideig cikkázott valami a szemében, de mivel a valóság oly valószinütlen volt s teljesen az ő megértésén kivül eső, elfogadta a kijelentést.

— Nem kellene neki ilyen sürgönyöket küldeni — mondta. — Arra kellett gondolnom, hogy beteg vagy. Elrontotta a reggelimet! — Mert bár ez meg nem akadályozta őt az ebédelek kedélyes elfogyasztásában, azt képzelte, hogy éhes. — Mikor Halifaxba voltam bekvártélyozva, volt egy fráter, ki sose küldött mást, mint sürgönyöket. Telegraph Jo-nak nevezték őt. Ha Horace ilyen dolgokat kezd, jobb lesz, ha idegorvoshoz fordul; majdnem biztosan kimerülést jelent. Ruhák miatt vagy itt, ugy látom. Mikor jöttök a városba? A season halad.

Mrs. Pendyce nem félt a sógorától, mert bár kicsinyes s erőszakos volt alárendeltjeivel szemben, egyenranguak semmi félelem gerjesztőt nem találhattak benne. S igy nem félelemből nem mondott neki semmit, hanem egy ösztönből, mely vele minden fölösleges szenvedést elkerültetett s mert a valóság igazán nem volt elmondható. Még magának is kissé nevetségesnek tünt s tudta, hogy szegény generális oly nagyon a szivére fogja venni.

— Nem tudom mikor jövünk az idén. A kert oly szép most s Bee menyasszony. A kedves gyermek oly boldog.

A generális egyik fehér kezével a pofaszakálát simitotta.

— Óh igen — mondta — a fiatal Tharp. Igen, igen, nem a legöregebb fiu. A fivére az én régi ezredemnél van. Mit csinál ez a fiu?

Mr. Pendyce felelt:

— Csak gazdálkodik. Félek, hogy nem sok vagyona lesz, de olyan kedves, jó fiu. Hosszu eljegyzés lesz. A gazdálkodás nem sokat hoz s Horace ragaszkodik az ezer fonthoz évenként. Oly sok függ Mr. Tharptól. Nem találod Charles, hogy egyelőre hétszázzal is beérhetnék?

A generális válasza nem szólt jobban a tárgyhoz, mint máskor, mert ő olyan ember volt, ki szerette saját gondolatait követni.

— Mi van George-al? — Kérdezte. — Találkoztam vele a hallban jövet, de elrohant, mint az ördög. Azt mondták nekem Epsomban, hogy nagy veszteségei vannak. — Szemei, melyek egy előtte ellenszenves legyet követtek, elmulasztották sógornője arcát megfigyelni.

— Sokat vesztett? — ismételte ez.

— Egy csomó pénzt. Ez nem járja Margery, nem járja. Kis fogadás még hagyján.

Mrs. Pendyce nem szólt semmit: arca merev volt. Olyan hölgy arca volt, ki épen azt akarja mondani: „Ne kényszerits rá, hogy megmondjam, hogy mennyire untatsz!“

A generális folytatta:.

— Egy csomó ember kezd el most lóversenyezni, kikről semmitsem tudni. Az az ember, ki George lovát megvette például; sohase láttam ennek az orrát a Tattersall-ban, mikor én fiatal voltam! Ha most megyek a versenyre, a fele szineket nem ismerem. Elrontja a mulatságot. Ez már nem a zárt vár, ami volt. Georgenak jó lesz vigyázni. Nem tudom mire jutunk.

Ezek az utóbbi szavak, mindenféle összeköttetésben, harmincnégy év óta nagyon sokszor ütötték meg Margery fülét. Az élete egy részévé vált a tudat, hogy az emberek semmitsem tudnak elképzelni — ép ugy mint a Worsted Skeynesi tömör koszt és szolid kényelem s a ködös reggelek s esők nem voltak már elválaszthatók életétől. S csak a tény, hogy idegei tul voltak feszülve s szive megszakadt, tette, hogy nem birta türni azt a nehány szót; de a szokás most is erősebb volt s hallgatott.

A tábornok, kinek egy válasz nem volt fontos, folytatta:

— És halgass rám Margery: a választások ellenünk lesznek. Az ország veszedelmes állapotban van.

Mrs. Pendyce szólt:

— Óh, gondolod, hogy a liberálisok igazán be fognak jutni?

Szokásból volt meg a hangjában az a kis aggodalom, mit ő nem érzett?

— Gondolom? — ismételte a sógora.

— Minden este imádkozom Istenhez, hogy ez ne történhessen!

Kezeit malacca sétabotja ezüst gombján összecsukva, fölötte elbámult a szemben levő falra s volt valami általánosabb ebben a merev tekintetben, valami egyszerü s nem egész önző aggodalom. Személyes érdekei mögé az ősei belenevelték azt, hogy lehetetlen volt elképzelnie, hogy ő és az ország nem voltak teljesen azonosak.

A generális fölkelt.

—Ha hát — mondta, — ha mit sem tehetek érted Margery, ugy távozom; el leszel foglalva szabónőiddel. Üdvözlöm Horace-t s mondd neki, hogy ne küldjön több ilyen sürgönyt.

S mereven meghajolva, a valóságos lovagiasság s udvariasság egy nemével érintette meg kezét, vette kalapját s elment. Mrs. Pendyce, ki őt lemenni látta s megfigyelte lehuzódó vállait, a fejét a választéktól gondosan jobbra-balra kefélt szürke hajával, soká tevékeny, s most roskadozó térdeit, mellére tette kezét és sóhajtott, mert vele látta eltünni egész elmult életét s ezt nem nézhetjük megindulás nélkül.

III.

MRS. BELLEW RENDEZI A SZÁMLÁJÁT.

Mrs. Bellew az ágya szélén ült s egy levél lapjait simitotta; mellette állt az ékszerszekrénykéje. Kivett belőle egy ametiszt nyakkötőt, egy brilliánsfüggőt, egy gyémántgyürüt s mind vattába göngyölve egy boritékba tette. A többi ékszert mind egyenként ölébe ejtette s gondolkozva nézte. Majd két nyakkötőt s két gyürüt visszatett a szekrénykéjébe, egy kis zöld skatulyába tette a többit, és elhagyta a házat. Bérkocsit hivott s az egyik postahivatalban a következő sürgönyt adta föl:

Pendyce, Stoics Club.
Hattól hétig atelierben várlak. H.

A postáról ékszerészéhez ment; sokan, kik látták arra menni, kipirult arccal s égő szemmel, titokban sajnálták, hogy nem tudhatták, ki volt ő s hova ment...

Az ékszerész kivette a drágaságokat a zöld skatulyából, egyiket a másik után megmérte s gondosan megnézte a nagyitóüvegen. Kis emberke volt, sárga töpörödött arccal s ritka szakállal s miután gondolatban elhatározta,

hogy mennyit fizethet, élesen ránézett a hölgyre, avval a szándékkal, hogy kisebb számot mondjon. Mrs. Bellew ott könyökölt a boltasztalon, mereven ránézve s ő öntudatlanul rászánta magát, hogy a helyes összeget fogja mondani.

— Nem több?

— Nem, nagyságos asszonyom, ez a legtöbb.

— Helyes, de rögtön, készpénzben kell fizetnie.

Az ékszerész szeme megvillant.

— Az összeg nagyon nagy — mondta — rendkivül nagy. Nincs is olyan nagy összeg itthon.

— Akkor kérem, küldjön valakit érte. Különben máshoz kell mennem.

Az ékszerész idegesen dörzsölte kezeit.

— Bocsánat egy percre; a társammal kell beszélnem.

Elment s messziről ő és társa bizalmatlan pillantásokat vetett Mrs. Bellew felé. Aztán kényszeredett mosolylyal jött megint hozzá. Az asszony ép ugy ült ott, ahogy előbb.

— Szerencsére, nagyságos aszony, ugy látszik, még épen megköthetjük az üzletet.

— Kérem, adja ide a pénzt papirban s kérek egy levélpapirost.

Az ékszerész mindkettőt elhozta.

Mrs. Bellew nehány sort irt, a pénzzel együtt a magával hozott nagy boritékba tette, ráirta a cimet s lepecsételte az egészet.

— Kérem, sziveskedjék egy kocsit szerezni a számomra!

Az ékszerész kocsit hivott s miután az irányt a Chelsea Embankment felé megadta, Mrs. Bellew elhajtatott. Megint megfordultak utána az emberek a forgalmas utcákban. Mikor a kocsis az Albert-hidnál letette őt, fölváltva megnézegette a pénzdarabokat a tenyerében s a vendégének alakját; s sokszor utána nézett.

Mrs. Bellew lefelé ment az utcán, amig egy szegletnél befordulva egyszerre egy három fával beültetett kis kerthez jutott. Habozás nélkül nyitotta ki a kis zöld kaput, bement az ösvényen s a három zöldajtó közül a legelsőnél megállt. Egy művészkülsejü szakállas fiatalember, aki a harmadik ajtó mögött állt, megértő mosolylyal arcán figyelte őt, mikor kivett egy kulcsot, betette a kulcslyukba, kinyitotta az ajtót s bement.

Ez a látvány ugy látszik egy eszmét adott a festőnek. Kitámasztotta ajtaját, festőállványt s vásznat hozott s ugy fölállitva őket, hogy láthatta a sarkot, ahol az asszony bement, vázlatba kezdett.

Három kőbékával diszitett régi kut állt a kertecskében arrafelé, mellette egy virágzó szedercserje s mögöttük ismét a zöld ajtó, ráeső ferde fénysávval. Egy óráig dolgozott, majd eltéve állványát, elment teázni.

Mrs. Bellew nemsokára azután szinte kijött.

Becsukta az ajtót maga után s megállt. A vastag boritékot kivéve zsebéből, a levéldobozba csusztatta. Aztán lehajolva apró ágacskát szedett föl s a nyilásba helyezte a bezárulása által keltett kis zörejt megakadályozandó. Különös gesztussal végigtörült arcán s keblein, mintha lesöpört volna onnan valamit s elsétált. A kis kapun kilépve balra fordult s ugyanazon az uton visszament a folyó felé. Egyszer-kétszer megállt s mélyen lélegzett, mintha sokáig nem kapott volna elég levegőt. Egész az Embankment-ig ment s a korlátra támaszkodva lenézett a folyóba. Kezében apró tárgyat tartott, melyen megtört a napsugár. A kulcs volt. Csendesen, kéjesen kinyujtotta kezét a folyó fölé s nyitott ujjai közül beleejtette azt a vizbe . . .

IV.

MRS. PENDYCE INSPIRÁCIÓJA.

De George nem jött, hogy anyját a szinházba vigye s ő, ki napját az estére való várakozásban töltötte, azt egy neki ismeretlen történetü butorral telt szobában élte át s egy ebédlőben, melyben párosával, hármasával s négyesével étkeztek emberek, kikre néznie kellett, de kikkel beszélni nem lehetett s nem is kivánt, oly gyorsan gördült át az élet kereke, agyontaposva őket, az ő csodáin s várakozásain. S egész éjjel az elhagyottság s mulandóság keserüsége el nem hagyta s a még keserübb tudat: „George nem kiván engem, nem kellek neki!“

S a szive, vigasztalást keresve, ismét s ismét visszatért arra az időre, mikor Georgenek volt rá szüksége; de nagyon régen volt az s a matrózruhás idők, mikor mindent, amit kivánt — ananászszeleteket, Bellew régi ostorát, a napi felolvasást Tamás bácsi kunyhójából, a hopp-hoppozást az ágyban, csak az ő hatalmában volt megadni, már régen elmultak.

Ez éjjelen végzetes határozottsággal látta, hogy amióta iskolába járt, sohase volt rá szüksége. Oly hosszu éveken át próbálta hinni az

ellenkezőjét, hogy életének épugy részévé vált, mint az esti s reggeli imádság; s most látta, hogy ez mind csak képzelődés volt. De ébren fekve, még mindig megkisérlette hinni, mert ez, mióta a világra hozta őt, az első szülöttét, életföltételévé lett. Másik fiát, leányait is szerette, de az nem volt ugyanaz; sosem kivánta, hogy nélkülözhetlen legyen számukra: ezt az érzését mindörökre Georgenek adta.

Az utcai lárma végre elhalt s Mrs. Pendyce két órája aludt csak, mikor ujra elkezdődött. Hallgatózva feküdt. A lárma s a gondolatai összekeveredtek fáradtságában, szövevényévé a kimerültségnek, a fölöslegesség érzésének, mindenféle indulatoknak s szándékoknak, melyek fölkeltek benne, ellenkezve az ő legszentebb ösztönével, a nemes mértéktartással. Toilette asztala édes illatai azalatt egy korai dongót oda vonzottak s az éjjeli rejtekhelyéből kibujva, szálldosni kezdett az ágy fölött. Mrs. Pendyce kicsit félt a dongóktól s kilopózva ágyából, addig-addig kergette, mig az látva, hogy ladyvel van dolga, végre is elmenekült.

Mikor megint lefeküdt, azt gondolta:

— Az emberek addig hajszolják őket, mig aztán szurnak s akkor megölik őket; milyen ostobaság! — nem tudva, hogy a szenvedésről való összes képzeteit egy dióhéjba foglalta.

Szobájában reggelizett anélkül, hogy valami hir Georgetól fölviditotta volna. Erre, nem határozott reménységgel, de valami belső biztossággal elhatározta, hogy meg fogja látogatni Mrs. Bellewet. Eltökélte különben, hogy először Mr. Paramort keresi föl s mivel csak homályosan volt fogalma arról, mikor kezdenek a férfiak dolgozni, nem mert tizenegy óra utánig elindulni, akkor is azt mondva a kocsisnak, hogy lassan hajtson (mire ez gyorsabban ment mint rendesen.) Leicester Squaren valami nagy személyiség kocsija megakasztotta a forgalmat s a gyaloguton a nagyszivü s kisgyomru tömeg élénken megéljenezte a nagy személyiséget. Mrs. Pendyce buzgón nézegetett ki kocsijából, mert ő is szerette a látványosságokat. A tömeg szétoszlott s Mrs. Pendyce tovább hajtathatott.

Először volt ilyen helyen A kis váróteremből, hol a „Times"-t nyomták a kezébe, egy pár szobába látott, melyek mind a mennyezetig bőrkötésü könyvekkel s fehér betüs pléhskatulyákkal voltak megtöltve. Fiatal emberek ültek ott aktacsomók mögött. Folytonos egyhangu zörejt hallott, mely fölébresztette kiváncsiságát s még valami különös bőrszag s fertőtlenitőszer szaga tünt föl neki.

Tollal kezében egy vöröshaju ifju ment el mellette, szemtelen kiváncsisággal nézve rá, de

gyorsan ismét lesütötte szemét. Hirtelen részvét ébredt benne ez s a többi fiatalember iránt, kik az aktahalmazok mögött ültek s az jutott eszébe, hogy ez mind onnan van, hogy az emberek nem elég jók egymáshoz.

Végre is Paramorhoz vezették. Ott ült a tágas, egykori előkelőségre valló, csupasz helyiségben, s ugy érezte, hogy soha-soha nem fog megfelelő kezdetet találni.

Paramor simára borotvált barna arcából szemöldökei szürke sörteként álltak ki s szürke volt magas homlokából hátrafésült hajzata is. Mrs. Pendyce azt gondolta magában, vajjon mért látszik fiatalabbnak Horacenál, sőt Charlesnál, kik pedig mindketten jóval fiatalabbak mint ő.

Fiatalosak voltak a szemei is, melyek most egyszerre valami belső, szellemi folyamat utján kékesszürkévé váltak, az ajkai köré lopódzó mosoly meg szinte gyermekes volt.

— Mrs. Pendyce — kezdte — látogatásának nagyon, nagyon örülök.

Mrs. Pendyce válasza csak egy mosoly volt.

Paramor az előtte álló rózsákhoz nyult, hogy megszagolja őket.

— Nem oly szépek, mint a nagyságos asszony kertjéből valók — mondta, — de az én kertem nem produkál szebbet.

Mrs. Pendyce elpirult örömében.

— Olyan szép a kertem — de mivel eszébe jutott, hogy hiszen neki nincs már kertje s egyuttal az is, hogy azért Mr. Paramornak még meg van az övé, hirtelen megakadt s máskép folytatta: — És az Öné, Mr. Paramor? az biztosan gyönyörü most!

Mr. Paramor egy tőrszerü papirkésre fölszurt papircsomóból kivett egy levelet.

— Igen, nagyon szép — mondta. — Ugy hiszem, ebbe az irásba óhajtana egy tekintetet vetni.

„Bellew kontra Bellew és Pendyce" — volt rá fölirva. Mrs. Pendyce mintegy álomban bámult rá. Soká tartott, mig ezen tulesett. Először hatotta át ezeknek a dolgoknak a valósága azt a vértezetet, mely megvéd attól, mire mi emberek nem szeretünk gondolni. Két férfi s egy nő, kik egymással küzdenek s kiráncigálják egymást az egész világ szemei elé!

Egy asszony s két férfi, levetve minden felebaráti szeretetet s jóindulatot, minden mérsékletet s tapintatot, egymással verekedve az egész világ előtt!! S a két férfi közül egyik a fia volt, közöttük az asszony, kit mindketten szerettek! Bellew Bellew s Pendyce ellen. S ez a nyilvánosság elé fog jutni azokkal a nyomorult pletykaságokkal együtt, melyeket itt-ott szégyenlős kiváncsisággal olvasott volt — együtt a „Snooks Snooks és Stiles" vagy „Horaday

Horaday ellen"-nel s a többi ilyféle házassági botrányokkal. Mindazokkal az esetekkel együtt, melyekben az egyén oly kellemetlen szerepet játszott, kitől azonban sohasem tudta részvétét megtagadni, mert ugy érezte, mintha ez a szerencsétlen örökre oda volna dobva martalékul felebarátai rosszindulatának s bosszuvágyának. Hideg futotta át a lelkét. Mindez oly aljas s közönséges volt.

A levél, melyet Paramor mutatott neki, csak néhány szó volt egy ügyvédi irodától, mely összejövetelt ajánlott. Mrs. Pendyce kérdőleg nézett Paramorra, ki erre abbahagyta az itatóspapiron való rajzolást s hirtelen mondta:

— Holnap találkozni fogok ezekkel az emberekkel. — Minden tőlem telhetőt megteszek, hogy belátásra birjam őket.

Mrs. Pendyce érezte a tekintetéből, hogy felfogta, mit szenvedett; sőt tudta, hogy vele érezett.

— S ha — ha nem akarnak belemenni?

— Akkor egész más irányt fogok kezdeni s majd meglátják, mi lesz ebből.

Mrs. Pendyce hátratámaszkodva székében, megint valami bőrszagot s fertőtlenitő szagát érezte s hallotta a furcsa kis zörejt. Gyengeség fogta el s hogy elrejtse, találomra kérdezte:

— Mit jelent az a levélben, hogy: Fenntartással.

Mr. Paramor mosolygott.

— Ezt a kifejezést mindig használjuk — mondta. — Azt jelenti, hogy ha valamit kiadunk a kezünkből, fenntartjuk s megtartjuk a jogot, hogy ismét visszavehetjük.

Mrs. Pendyce értelem nélkül mormogta:

— Ugy? s mit adott ki?

Paramor könyökére támaszkodott és egymáshoz értette ujjait:

— Tulajdonképen — mondta — az ily dologban én és az ellenpárt kutya-macskát játszunk. Azon föltevésben vagyunk, hogy nem tudunk s főleg nem akarunk tudni egymásról; ugy, hogyha valami szivességet teszünk egymásnak, kénytelenek vagyunk a visszavonulásunkat ugy fedezni, mintha tényleg semmit sem tettünk volna. Érti?

Mrs. Pendyce megint mormogott valamit.

— Mindez kissé korlátoltan hangzik, de mi ügyvédek ugyszólván a többi ember korlátoltságából élünk. Ha az emberek egyszer elkezdenének egymásnak engedményeket tenni, igazán nem tudom mi lenne belőlünk!

Mrs. Pendyce pillantása megint a „Bellew Bellew s Pendyce ellen“ fölirásra esett s szemét nem tudta levenni róla.

— De talán egy más ügyben is kiván velem tárgyalni? — kérdezte Paramor.

Hirtelen aggodalom fogta el Mrs. Pendyce-t.

— Oh nem, kérem! Csak tudni akartam, hogy állnak a dolgok most. Londonba jöttem, hogy lássam George-ot. Ön azt mondta nekem, hogy — —

Paramor kisegitette.

— Helyes, igen, helyes!

— Horace nem jött velem.

— Ugy, ugy.

— Ő és George néha nem egészen — —

— Nem egészen egy véleményen vannak. Tulságosan hasonlitanak.

— Azt találja? Én ezt sose vettem észre!

— Nem külsőleg — nem külsőleg: de ők mindketten — —

Paramor véleménye egy mosolyba veszett s Mrs. Pendyce is, ki nem tudhatta, hogy a „Pendycitis" szó volt a nyelvén, bizonytalanul mosolygott.

— George nagyon határozott — vélte. — Hiszi-e, Mr. Paramor, hiszi-e, hogy rá tudja beszélni Mr. Bellew ügyvédeit?

Paramor visszadőlt székében s keze eltakarta azt, mit az itatóson firkált volt.

— Hogyne — mondta — hogyne, biztosan!

De Mrs. Pendyce tudta most, amit tudni akart. El akarta neki mondani a szándékát, hogy föl fogja keresni Helen Bellewt, de most csak ezt gondolta:

— Érzem, hogy nem lesz képes őket más

véleményre birni. Bárcsak elmentem volna már!

Ezalatt ismét érezte a bőr s a fertőtlenitő szagot, hallotta a zörejt s látta a fölirást „Bellew Bellew s Pendyce ellen."

Kezét nyujtotta Paramornak.

Ez megfogta s a földre nézett.

— Isten vele, nagyságos asszonyom. Isten vele. Hol lakik — Greens Hotel-ben? Eljövök, hogy tájékoztassam a folyó ügyekről. Értem — ó, értem!

Mrs. Pendyce, kire ez az „értem" különös megindító hatással volt, reszkető szájjal távozott.

Egész életében soha senkisem „értette" s bár nem kellett s nem is akart panaszkodni ily csekélység miatt, de mégis tény volt. S emellett csodálatosképen eszébe jutott az ura s arra gondolt, mit csinál vajjon s részvéttel volt iránta.

Kérte a kocsist, hogy lassan hajtson, mire ez megint gyorsabban hajtott mint rendesen. Mégis végnélkülinek látszott az ut Chelseaig s az utcasarkok száma, ahol befordulta kocsis, mintha ki akarta volna próbálni, mennyi zablát tür a lova.

— Szegény állat — gondolta Mrs. Pendyce, — már egész sebes lehet a szája; pedig ez olyan fölösleges! — A csengőhöz nyult: —

Kérem hajtson egyenesen. Nem szeretem a fordulókat!

A kocsis szót fogadott. Nagyon bántotta, hogy egy utcasarokkal kell beérnie, ott, ahol hat volt kilátásban s mikor utasa tartozása iránt érdeklődött, egy shillinggel többet számitott a taksánál azért a távolságért, mit az egyenes uttal megtakaritott. Mrs. Pendyce, ki nem ismerte ki magát, megadta a kért összeget s még hat pencet azonkivül, mert valahogy úgy érezte, hogy az a lónak a javára lehet; s a kocsis, kalapjához nyulva, azt mondta: — köszönöm, nagyságos asszonyom; — mert elve volt ezt a megszólitást használni, ha valaki tizennyolc pennyvel többet adott a járandóságánál.

Mrs. Pendyce egy pillanatig állva maradt a járdán, a ló orrát cirógatta s azt gondolta:

— Be kell, hogy menjek ide: bolondság volna, a hosszu utat megtenni s nem bemenni.

De a szive oly hevesen dobogott, hogy alig tudott lélegzeni.

Végre meghuzta a csengőt.

Mrs. Bellew kis szalonjában ült a kanapén s a kanári madarának fütyült elő. Az emberi dolgok mélyén valami mély s állandó irónia van, összevegyülve maguknak e dolgoknak az eredetével. Mrs. Pendyce várakozásai, a találkozástól való félelme, mely egész uton gyötörte, nevet-

ségesen nem igazolódott be. Annyiszor elképzelte ezt a jelenetet, hogy most a tény teljesen idegen volt neki. Nem érzett nervozitást s ellenséges indulatot, csak szinte fájó érdeklődést s csodálatot.

Hogy is tehetett ez vagy bármely más nő arról, hogy Georgeba beleszeretett?

Az első bizonytalan perceken tul Mrs. Bellew szemei oly barátságosak voltak, mintha az, amit tett, teljesen jogában állt volna: s Mrs. Pendyce nem tehetett róla, nem tudott ez iránt érzéketlen lenni.

— Ne haragudjál, hogy idejöttem. George mit sem tud róla. Az az érzésem volt, hogy kell veled beszélnem. Igazán egész tisztában vagytok afelől, amit tesztek? Nekem oly rettenetesnek tünik: Gondold meg, nemcsak ti kettőtökről van szó!

Mrs. Bellew barátságos mosolya eltünt.

— Kérlek, ne mondd, hogy „ti ketten" — ellenkezett.

Mrs. Pendyce hebegett:

— Nem — értem!

Mrs. Bellew az arcába nézett s mosolygott: s evvel a mosollyal arca egy hajszálnyira közönségessé vált.

— Azt gondoltam, most már megérthednéd. Nem szeretem a fiadat! Egykor igen, de most már nem. Meg is mondtam ezt neki tegnap örökre!

Mrs. Pendyce hallotta a szavakat, melyek oly nagyon, oly csodásan változtattak mindenen, s ahelyett, hogy megkönnyebbült volna tőlük, mint patak vizétől a sivatagban — elszörnyülködött s egész sértett lénye föllobbant a szemeiben.

— Nem szereted őt? — kiáltotta.

Csak a sértést, a megbántást érezte. Ez a nő megunta Georget. Az ő fiát! Ránézett s mig Mrs. Bellew arcán kiváncsi részvétféle látszott, az ő szemeiben életében először tükröződött a gyülölet.

— Meguntad? Elfordultál tőle? Akkor minél előbb megyek hozzá, annál jobb! Kérlek add meg a lakása cimét!

Mrs. Bellew odatérdelt az iróasztalához s ahogy egy boritékra irt, mozdulatainak bája sziven találta Mrs. Pendycet. Elvette a papirost. Sohasem tanulta meg a szemrehányás művészetét s szavak nem tudták kifejezni, ami a szivében volt; sarkon fordult hát s kiment.

Mrs. Bellew hangja hirtelen s gőgösen hangzott mögötte.

— Tehettem róla, hogy meguntam? Én nem vagyok te! Most menj . . .

Mrs. Pendyce hirtelen kitárta az előszoba ajtót s ahogy a lépcsőn lement, a korlátba kellett fogóznia. Érezte azt a fájó szorongást és kínt, melyet a saját erőszakosságunk, vagy a másoké ébreszt bennünk s gyengéd szive fájni kezdett.

V.

ANYA ÉS FIU.

Chelsea ösmeretlen ország volt Mrs. Pendyce számára és nehezen talált volna el George lakására, ha igazán az lett volna, ami neve volt, mert a Pendyceek sohasem kérdeztek semmit, se nem hitték el, amit mondtak nekik, hanem maguk találták meg az utat sok fölösleges fáradtság árán, hogy aztán panaszkodjanak miatta.

Először egy rendőr s aztán egy szakállas, művész külsejü fiatalember igazitották utba. Utóbbi kinyitotta a keritès ajtaját, melyhez támaszkodott.

— Itt benn... — mondta — a bal sarokajtó.

Mrs. Pendyce lesétált a kis uton, elhaladt a rombadőlt szökőkut három zöld békája mellett, megállt az első zöld ajtó előtt és várt. S mig igy várt, félelem és öröm váltakozott benne, mert most Mrs. Bellew távollétében nem érezte többé sértve magát, ezt csak az ő látása tette, ilyen személyeskedő a legszelidebb sziv is.

Megtalálta a rozsdás csengő-fogót a felfutó levelek közt és meghuzta. Repedt érchang

felelt erre, de senkise jött, csak gyenge zörej, mintha valaki fel és alá jár. De most egy kikiáltó kiabált a magasba a kerités mögötti utcában s elfedte a hangot. A szakállas művészféle ember arra jött.

— Talán megmondhatná uram, fiam itthon van-e?

— Nem láttam távozni, pedig egész nap itt festettem.

Mrs. Pendyce ámulva nézett a festőállványra, mely arrébb egy másik ajtó előtt állott. Különösnek tetszett, hogy fia ily helyen éljen.

— Kopogtassak? — kérdezte a művész. — A kopogtatók mind nehezen járnak.

— Ha volna olyan szives.

A művész kopogtatott.

— Itthon kell lennie — mondta. — Le nem vettem a szemeimet az ajtóról, mert épen azt festettem.

Mrs. Pendyce az ajtóra nézett.

— Nem sikerül — mondta a művész, — vesződöm vele.

Mrs. Pendyce bizonytalanul nézett rá.

— Nincs cselédje? — kérdezte.

— Óh dehogy, csak egy atelier az. Rossz a világitás. Ha nem volna alkalmatlan egy percig igy állva maradnia, nagy segitségemre volna.

Hátrált, kezeivel szemét árnyékolva; Mrs. Pendyceen remegés futott végig.

— Miért nem nyit George ajtót? — gondolta. — És mit csinál ez az ember?

A művész lebocsátotta kezét.

— Köszönöm — mondta. — Majd megint kopogok. Igy! Ez fölébresztené a holtakat is. — És nevetett.

Esztelen rémület fogta el Mrs. Pendycet.

— Óh — dadogta — be kell mennem, be kell mennem.

Maga fogta meg a kopogtatót és az ajtóhoz értette.

— Látja, — mondta a művész, — nem ér az semmit, mind elromlottak.

Szemeit ismét beárnyékolta kezével. Mrs. Pendyce az ajtóhoz támaszkodott, térdei hevesen remegtek.

— Mi történik itt — gondolta. — Talán elaludt, talán — óh Istenem.

S minden erejéből verte az ajtót. Az engedett s George állt a nyilásban. Visszafojtva zokogását, Mrs. Pendyce bement s ő becsapta az ajtót.

Egy álló percig nem beszélt, még mindig ama különös rémület s valami szégyenérzés hatása alatt. Még fiára sem nézett, csak félénk tekinteteket vetett környezetére. A helyiség tulsó végén folyosót látott s az egésznek ferde teteje volt, félig üvegből. Végig a folyosón függönyöket látott lógni; egy asztalt teaedénynyel és üvegekkel, kerek vaskályhát, pokrócokat a föl-

dön és a fal közepén nagy tükröt; egy ezüst pohárban virág tükröződött benne. Mrs. Pendyce látta, hogy hervadt és enyhe halott szaga volt első határozott benyomása.

— Virágaidnak vége, fiam, — mondta, — majd hozok neked ujakat.

Csak most nézett Georgera. Szemei karikásak voltak, arca sárga, szinte ugy rémlett, kisebb lett. Ez megrémitette, de azért eszében tartotta: — Nem szabad elvesztenem a fejemet; semmit sem szabad észrevétetnem. — Félt . . . félt valami kétségbeesettől az arcában, félt dacosságától, attól a néma, értelmetlen dactól, mely belekapaszkodik abba, ami volt, csak azért, mert volt s mert az övé volt, még ha az, ami az övé, el is pusztult. Ő benne oly kevés volt ebből, hogy nem is tudta elgondolni mire viheti fiát, de egész házasságában benne élt s igy most természetesnek találta, hogy ez Georget veszélybe ránthatja. De rémülete kihivta önuralmát. Maga mellé vonta Georget a pamlagra, mig átsuhant agyán: — Hányszor ülhetett itt igy az asszonnyal a karjaiban.

— Nem jöttél el tegnap értem, drágám, pedig meg voltak a jegyeim, olyan jó jegyek.

George mosolygott.

— Nem, — mondta, — valami más dolgom akadt.

Erre a mosolyra az anya szive verni kezdett, a rosszullét környékezte, de ő is mosolygott.

— Milyen kedves kis hely ez, drágám.

— Van hely: fel s alá járni.

Most eszébe jutott az előbb hallott lépések zaja. S hogy fia nem kérdezte, hogy tudta meg lakása cimét, látta, hogy rájött, kinél járt s hogy egyiküknek sincs mit mondani a másiknak. S bár ez könnyebbség volt, csak növelte rémületét . . . rémületét attól, mire viheti a kétségbeesés. Mindenféle képek vonultak át agyán. Látta Georget a maga hálószobájában, ahogy az első rókavadászatról hazajött, telt arcán végig véres karcolással s kis keztyüs kezében egy fiatal róka véres lábával. Látta, ahogy az 1880-i match utolsó napján nyugodtan jött be hozzá bevert cilinderrel s a szeme kékre verve. Látta halotthalaványan, összeszoritott ajkakkal akkor délután, mikor csak félig kiépülve egy sulyos torokgyulladásból, megszökött tőle s elment egyedül vadászni s még emlékezett rá, mit mondott: — Nos, hát nem birtam kiállani, mama, rémesen unalmas volt.

És ha most nem birná kiállni. Ha valami meggondolatlanságot tenne. Kivette a zsebkendőjét.

— Milyen meleg van itt szivem! Homlokod egészen verejtékes.

Látta, hogy gondolkodva néz rá s minden asszonyi furfangja szemébe gyült, hogy ne tekintsen rá izgatottan, csak kedves gondoskodással.

— A felső világitás teszi — mondta George. — Egyenesen ide süt a nap.

Mrs. Pendyce fölnézett oda.

— Furcsa itt látnom téged drágám, de nagyon csinos, csöppet sem konvencionális. De hadd vigyem el azokat a szegény virágokat! — Az ezüstpohárhoz ment és feléjük hajolt. — Egészen tönkre mentek édes fiam ; dobd ki valamerre, olyan borzasztó a hervadt virág szaga.

Fölemelte a poharat, zsebkendőjét orrához tartva.

George elvette, s mint az egérre ügyelő macska leste Mrs. Pendyce, hogy viszi ki a kertbe s ahogy becsukta az ajtót, nesztelenül surrant a függöny mögé.

— Tudom van pisztolya, — gondolta.

Egy pillanat mulva visszatért, ide-oda siklott a szobában s kezei s szemei kutattak, de semmitse talált és szive megkönnyebbült, mert nagyon félt az ilyes dolgoktól.

— Csak az első pár borzasztó óra — gondolta.

Mikor George visszatért, már ott állt, ahol elhagyta. Csöndben ültek le s ebben a csöndben, a leghosszabban életében, vele érzett

minden sötétséget és fájdalmat a szivében, a visszautasitás keservét, az elveszett gyönyört, a birás utáni vágyakozást és a megsemmisülés és utálat utóizét; pedig az ő szive is tele volt már: szégyennel és megkönnyebbüléssel, részvéttel, irigységgel, szeretettel és mélységes vágyakozással. Csak kétszer törték meg a csendet, egyszer a fia kérdezte, reggelizett-e s ő, ki egész nap mit sem evett, azt felelte: — Igen, hogyne fiam.

S egyszer meg azt mondta.

— Nem kellett volna idejönnöd, mama, nincs minden egészen rendben nálam.

Figyelte a lehajtott arcot, mely drágább volt előtte mindennél a világon s ugy vágyott rá, hogy a kebléhez szoritsa, hogy, mivel nem merte, kicsordultak a könnyei s csöndesen folytak végig az arcán. A szobában, melyet rejtettsége miatt választottak, olyan csönd volt, mint egy kriptában és mint egy kriptából, ki se lehetett látni a külvilágra, mert az üvegtető nem volt átlátszó.

S ez a halotti csönd ránehezedett a szivére; szemeit az üvegtetőre függesztette, mintha könyörögne, bár törne el, hogy hangot hallasson. De nem látott mást, mint egy macskát, ahogy tetőről-tetőre vándorolt, talpa négy kis mozgó foltját és a teste vékony árnyékát. Végre már nem birta tovább.

— Oh George, szólj hozzám! — kiáltotta. — Ne tolj igy el magadtól.

— Mit akarsz, hogy mondjak, mama — mondta George.

— Semmit . . . csak . . .

S térdre esve fia mellett, levonta keblére a fejét és ugy maradt, enyhén ringatózva, csöndesen bujva közelebb, mig érezte, hogy feje kényelmesen nyugszik s igy pihen szive fölött, s nem birta volna elereszteni. A térdei fájtak a kemény padlón, fájt a háta s az egész teste, de semmiért a világon el nem mozdult volna, ugy érezve, hogy szenvedésével könnyebbséget szerez neki és könnyei nyakára hullottak. S mikor végre elvonta a fejét, ő a padlóra roskadt s képtelen volt fölemelkedni, de ujjai érezték, hogy ruhája nedves a keblén és George rekedten mondta:

— Jó, jó, mama, ne busulj.

Semmi kincsért nem nézett volna mostan rá, de tudta, biztosabban, mintha esze mondta volna, hogy most már nem lesz semmi baj.

A ferde tetőn óvatosan jött vissza a macska, négy mozgó folt a lába s a teste halvány árnyék.

Mrs. Pendyce fölemelkedett.

— Nem maradok itt, szivem. Használhatom a tükrödet?

S ahogy ott állt haját igazitva s megtörölve

zsebkendőjével arcát, szemét és ajkait, eszébe jutott:

— És itt állt ez az asszony; itt állt, megsimitotta a haját s a tükörbe nézve törölte le csókjait arcáról; adja neki Isten a szenvedést, amit fiamnak okozott.

Az ajtóból George felé fordult s mosolya azt látszott mondani:

— A sirás nem segit, se, hogy megmondjam, mit érzek, s igy, látod, mosolygok. Mosolyogj te is kérlek, hogy egy kicsit megvigasztalj.

George egy kis csomagot tett a kezébe és mosolyogni próbált.

Mrs. Pendyce kisietett. A napfény megzavarta s igy nem nézett a csomagra, mig tul nem volt a keritésen. Egy amethyst nyaklánc volt benne, egy smaragd pendant s egy gyémánt gyürü. A kis szürke utcában, mely idevezetett a kertbe, a nyárfák, az öreg kut s a zöld keritéshez, az ékszerek csillogtak, vakitva, mintha minden fény és élet beléjök költözött volna. Mrs. Pendyce, aki szerette a szineket s a ragyogó holmit, látta, hogy gyönyörüek.

S az az asszony elvette őket, elhasználta szinüket s fényüket s azután visszadobta! Ismét beburkolta őket a papirba, átkötötte a zsinórt és a folyó felé ment. Nem sietett, maga elé szegzett szemmel ment előre. Átment az uton és a korláthoz támaszkodva, a szürke viz felé

tartotta a kezét. Ujjai engedtek, a fehér csomag lehullt, fönn uszott egy pillanatig és eltünt.

Mrs. Pendyce fölriadt. Egy szakállas, ösmerős arcu fiatalember emelt kalapot előtte.

— Lám, fia otthon volt — mondta. Nagyon örvendek. Ismételve köszönöm, hogy éppen akkor odaállt; nagy segitségemre volt. Össze akartam hozni az ajtót az alakkal. Jó reggelt.

— Jó reggelt — mormogta Mrs. Pendyce, riadt szemekkel nézve rá, mintha valami vétken kapták volna rajta. Látta az ékszereket, betemetve a szürke iszapba, — szegények, a sötétség martalékai s vége mindörökre szines ragyogásuknak. S mint hogyha lelke legmélyének gyöngédségei ellen vétett volna, elsietett.

VI.

GREGORY AZ EGET NÉZI.

Mikor Gregory Vigil Paramort pesszimistának hivta, ugy, mint más ember is, nem ösmerte e kifejezés jelentőségét s különben is, mint mások is, kik ködön át nézik a világot, azt hitte, hogy a dolgokat ugy látni, mint vannak, már azt is jelenti: rosszabbá tenni őket. Gregorynak megvolt a maga módja, ahogy a világot nézze, és szivesebben behunyta volna a szemét, semhogy máskép próbálkozzék meg. S mivel végre is a dolgok neki nem voltak olyanok, mint Paramornak, még azt se lehetett mondani, hogy nem nézi őket ugy, ahogy vannak. De hogy egy arcon, melyet tisztának akart, mocskot lásson, arra nem volt képes. Kék szemében valami fluidum eltörölte azt, mig a képet felfogta. Ez a processzus öntudatlan volt s ideálizmusnak nevezik. Mentül tovább gondolkozott, annál halálosabb biztonsággal tudta, hogy gyámoltjának igaza van, ha hű az emberhez, kit szeret s életét összekapcsolja vele.

Aznap, mikor Mrs. Pendyce meglátogatta fiát, négy óra tájban levelet hozott neki egy fiu.

Greens Hotel, csütörtök.

Kedves Grig!

Láttam Helent s most jövök Georgetól. Mind valami rossz álomban éltünk. Az asszony nem szereti őt — s talán sohase is szerette; nem tudom s nem akarok bíráskodni. Már szakitott vele. Nem mernék semmit sem szólni. Elejétől végig minden olyan fölösleges, bolond zavarosnak tünik. Azért irom ezt neked, hogy lásd, mint állnak igazán a dolgok és hogy kérjelek, ha van egy percnyi időd, nézz be ma este George clubjába és tudasd velem, ott van-e és milyen hangulatban. Mástól nem igen kérhetném, hogy megtegye ezt a kedvemért. Bocsáss meg, ha e levél rosszul esik.

Szerető rokonod

MARGERY PENDYCE.

Mikor Gregory megkapta ezt a levelet, épp egy morfinista nő esetével foglalkozott. Zsebre tette és folytatta munkáját. Másra nem volt képes.

— Itt a memorandum, Mrs. Shortman. Vegyék fel hat hétre. Más lény lesz, mire kijön.

Mrs. Shortman vékony arcát keskeny kezére támasztva, égő szemét Gregoryn pihentette.

— Félek, hogy minden morális érzékét el-

vesztette — mondta. — Szinte félek, Mr. Vigil, hogy nem is volt neki soha.

— Hogyan érti?

Mrs. Shortman elforditotta szemeit.

— Néha kisértésbe jövök, hogy azt higyjem, vannak ilyen emberek. Nem tudom, eléggé számitásba vesszük-e ezt? Mikor még lány voltam, otthon, falun, emlékszem a lelkészünk leányára, igen csinos teremtés volt. Borzasztókat meséltek róla, még mielőtt férjhez ment s aztán azt hallottuk, hogy elvált. Feljött Londonba és zongorázással kereste kenyerét, mig ismét férjhez nem ment. Nem mondom meg a nevét, de nagyon jól ösmerik és senkise látta rajta valaha a szégyenkezés legkisebb jelét. Ha egy ilyen asszony van, van ugyhiszem sok s néha, félek, hiábavaló . . .

— Már ezt hallottam öntől — felelte Gregory szárazon.

Mrs. Shortman ajkába harapott.

— Nem hiszem, — mondta — hogy időmet, vagy fáradságomat sajnálnám.

Gregory gyorsan feléje ment s megfogta a kezét.

— Tudom, oh tudom — mondta melegen.

A sarokból egyszerre felhangzott Miss Mallow heves irógépelése. Gregory leakasztotta kalapját a fogasról.

— Mennem kell — mondta. Jó éjt.

Váratlanul, ahogy már ez szokása a szivnek, vérezni kezdett az övé s ugy érezte, hogy a szabad levegőre kell mennie. Nem vett omnibuszt vagy kocsit, hanem ide-oda járt, amig csak birt; gondolkozni, megérteni próbálva. De csak érezni tudott... zavaros, fájó érzéseket; néha-néha különös megelégedés vegyült beléjük, mit szégyelt. De akár tudta, akár nem, Chelsea felé haladt, mert ámbár az ember szemeit a csillagokra is emelheti, lábai nem vihetik oda s Chelsea még a legjobb alternativának tünt. Nem volt egyedül utjában; sok ember járt még arra, vagy visszajött onnan és az utca tele volt egy nyári délután hullámzó tömegével. S akikkel találkozott, ránéztek s ő reájuk, de egyik se látta a másikat, mert ez igy van megirva az emberekről, nehogy olyan bajokra is gondoljanak, melyek nem az övék. Hátukra sütött a nap, mely az ő arcát égette és az őt hüsitő szellő az ő arcukba fujt. Mert a gondolatnélküli világ is ment a maga utján a mindenségben, milliók, melyek Chelsea felé vonulnak, találkozva visszatérő milliókkal...

— Otthon van Mrs. Bellew?

Belépett egy talán tizenöt négyszöglábnyi s vagy tiz láb magas szobába. Egy neveletlen kanári ugrált egy aranyos kalickában, a zongorán nyitott operette-partitura s a pamlagon, fölhalmozott párnák közt egy kipirult, rossz-

kedvü asszony hevert, fejét kezébe támasztva s szemei a semmibe bámultak. Ugyanaz a szoba volt, ugyanazon holmival benne, de Gregory belevitt valamit, ami másnak tüntette szemeiben. Leült az ablakhoz, gondosan elforditott tekintettel és szeliden, néha valami meghatottságtól rekedtes hangon kezdett beszélni. Azzal kezdte, hogy a morfinista nőről beszélt neki s azután megmondta, hogy mindent tud. Ahogy kimondta, kinézett az ablakon, hol az épitészek véletlenül meghagytak egy szük sávot az égből, s igy elkerülte, hogy az arcába nézzen, mely dacos és türelmetlen volt, mintha azt mondaná: „Jó ember maga, Gregory, de az isten szerelméért, vegye végre ugy a dolgokat, ahogy vannak. Már megelégeltem!“ S nem nézett oda, mig kiterpesztett ujjakkal nyujtózkodott, mint ahogy egy macska nyujtózik s feszíti karmait. Azt mondta, hogy nem kivánja őt zaklatni, de ha parancsol valamit, csak küldjön érte — mindig itt van és lábaira nézett s nem látta, hogy elhuzza száját. Megmondta neki, hogy mindig ugyanaz marad a számára s kérte, higyje el ezt. Nem látta a mosolyt, mely nem hagyta el az asszony ajkát, mig ott volt. Egy mosoly, melyet nem értett, mert az élet mosolya volt s egy asszonyé, akit nem ösmert. Csak ott látott a pamlagon egy gyönyörü teremtést, kiért évekig epedett; és

igy elment, otthagyva őt az ajtóban állva, fogait ajkába mélyesztve. S minthogy szemei velementek, már nem láthatta, mint ül vissza a pamlagra épp ugy, mint jöttekor ült, könyöke térdein, állát kezeibe nyugtatva és sötét szemei, mint egy játékosé, a messzeségbe merülve...

A Chelseaból elvezető magasházu utcák tele voltak emberekkel; nehányan, mint Gregory: szeretetre, mások kenyérre éhesek... emberek, kettesével, hármasával, tömegben, vagy egyedül; némelyek földre szegzett tekintettel, mások maguk elé, még mások az égre nézve; de mindnek szivében egy cseppnyi becsület és bátorság. Mert irva vagyon, hogy csak becsület és bátorság által élhet az ember, akár indul Chelseába, akár visszatér onnan. S mindez emberek között egy se volt, aki ne mosolygott volna, ha hallja Gregoryt, amint ismétli: „Mindig ugyanaz marad a számomra, mindig ugyanaz marad a számomra“; de egy se nevette volna ki...

Itt volt a Stoics Club ebédideje, mire Gregory Piccadillyben találta magát, és stoikus stoikus után szállt ki a kocsiból és lépett be a club-ajtón. Szegények egész nap keservesen fáradtak a versenyen, a cricketpályán Hurlinghamban vagy a Hyde Parkban. Némelyek még a Royal Academyban is voltak és minden arcon megelégedés tükröződött: „hál' Istennek, pihen-

hetünk végre". És némelyek nem luncheltek, nehogy gyarapodjanak sulyban, mig soknak nem esett oly jól a lunch, mint remélhető volt, de mindegyikben fénylett a reménység, hogy az ebéd jobban fog esni, mert az ő istenük jó volt és a Stoics Club konyhája és pincéje közt lakott. És mindnyájan — mert mindegyik lelkében volt poézis — várakozva néztek a paradicsomi óra elé, mikor szivarral a szájukban és jó borral belül: a mindennapos álmot álmodhatják, mely minden igazi stoikust felkeres tizenöt shillingért — esetleg kevesebbért is, tout compris.

Két kőhajitásra a stoikusok istenétől, egy kis hátsó házból két varróné jött ki levegőzni kissé, az egyik tüdővészes volt, mivel nehány éven át elmulasztotta volt a megfelelő pénzösszeget megkeresni, hogy kielégitően táplálkozzék s a másik ugy nézett ki, hogy rövid idő mulva tüdővészes lesz, ugyanazon okból. Ott álltak a gyalogjárón; nézve, mint hajtanak fel a kocsik. Némelyik stoikus látta is őket és eszébe jutott: „szegény lányok, szörnyü rossz szinben vannak". Négyen-öten meg azt mondták magukban: „nem szabadna megengedni! Már ugy értem, rossz nézni; hiszen szivesen adna nekik valamit az ember, de hát nem koldusok, ugye? és igy mit tehetünk?"

De a legtöbb stoikus nem is nézett rájuk,

ugy érezve, hogy szivük el sem birná ezt a látványt s nem szerették elrontani ebédjüket. Gregory se látta őket, mert akkor éppen az eget nézte és éppen akkor a két leány áthaladt az uttesten és elveszett a tömegben, mert hát nem voltak kutyák s nem szagolták meg milyen fajta ember volt.

— Mr. Pendyce a clubban van s igy felküldöm az ön névjegyét uram! — mondta a portás, s átadta egy fiunak, aki elment vele.

Gregory ott állt a hideg kandallónál és várt; nem tünt fel neki semmi, mert a stoikusok igen természeteseknek látszottak, csak olyan embereknek mint ő, kivéve, hogy jobb ruhájuk van s elgondolta, hogy nem szivesen tartoznék ide s öltöznék át dinerhez minden este.

— Mr. Pendyce igen sajnálja uram, de el van foglalva.

Gregory ajkába harapott. — Köszönöm — mondta s elment.

— Csak ezt kell Margerynek tudnia — gondolta — a többihez semmi közöm — s fölmászva egy omnibuszra, ismét az égre függesztette szemét.

De George nem volt elfoglalva. Mint egy sebzett állat, mely fájdalmával odujába menekül, ült kedvenc ablakában, mely Piccadillyre néz. Itt ült mozdulatlanul, mintha minden ifjuság elhagyta volna s szemét sem emelte föl.

Dacos agyában valami kerék forgott, mely utolsó szemig felőrölte emlékeit. S a stoikusok, kik nem türhették, hogy egy ember ebben a szent órában igy üljön itt, időnként közeledtek feléje.

— Nem jön még ebédelni, Pendyce?

Néma állatok senkinek nem árulják el fájdalmukat; a hallgatás az ő törvényük. És igy George, ha közeledett egy stoikus, összeszoritotta ajkait és felelt.

— Mindjárt, öregem!

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

VII.

KILOVAGLÁS JOHN AGÁRRAL.

John, a spaniel, ezen a csütörtökön kegyvesztett volt. Időbe tellett, mig hosszu keskeny feje fölvett valami uj ideát és csak negyven órával Mrs. Pendyce távozása után fogta föl teljesen, hogy valami elhatározó dolog történt urával. Az izgatott pillanatok alatt, mig e meggyőződése kiformálódott, sokat dolgozott. Ura papucsai közül két és egy fél párt szokatlan helyeken helyezett el s egyenkint rájuk feküdt, mig megmelegedtek s azután otthagyta, mig majd kikölti őket valami madár s visszatért Mr. Pendyce ajtajához. Ezért Mr. Pendyce többször rászólt. John! s megfenyegette a borotvaszijjal. De részben mivel pillanatra sem volt képes urát elhagyni — most, hogy megszidta, még jobban szerette — és mert ez az uj gondolat pillanatra sem hagyott nyugtot neki, ott hevert várakozva a hallban.

Egyszer, heves ifjuságában, meggondolatlanul, követte a Squire lovát s azóta sohasem lehetett rávenni, hogy ezt megismételje. Személyes ellenszenvvel viseltetett ezen fölöslegesen nagy és fürge állatfajta iránt és féltette tőle urát;

mert hogyha a hátára vette, sehol sem maradt szagának nyoma . . . egy szimatnyi sem az ő szivének oly drága szagból. S igy, amint megjelent a ló, John, a spaniel, gyomrára feküdt, orrát első lábaira s lábait a földre nyomva s mig az állat el nem tünt, nem lehetett rávenni, hogy elhagyja e pózt, melyben egy heverő szfinkszre emlékeztetett.

De e délután lógó farokkal, rosszkedvüen, nehézkesen, megfelelő távolságban követte urát, mig orrát kicsinylően huzta fel a fölöslegesen és nevetségesen nagy forma láttára, melyen ült. Ilyenformán követte annakidején a falu a Squiret és Mr. Bartert, midőn az azóta is egyetlen drainage-csövet bevezették.

Mr. Pendyce lassan lovagolt s fényes csizmába bujtatott lába és csikos Bedford kelmébe és mahagoni szinü bőrkamásliba öltözött izmos lábszárai tempóban mozogtak a ló ügetésére. A hosszu kabát kifogástalanul feküdt meg combjain s vállai egy keveset meghajoltak, hogy kevesbitsék a rázást s hófehér nyakkendője fölött keskeny, szürkebajszos, fáradt szemü arca preokkupált és szomoru volt. Lova, egy barna telivér kanca, nyugodtan trappolt, előre nyujtott fejjel s libegő farokkal. És igy a juniusi napfényben mindhárman végig vonultak a lombos alléen, Worsted Skotton felé.

Kedden, Mrs. Pendyce távozása napján, a

Squire később jött be a szokottnál, ugy érezve, hogy előző esti nézeteltérésük után egy kis hidegség nem fog ártani. A fölfedezés utáni óra csak egy zavaros pillanat volt, mely dühkitöréssel s a Pendyce tábornoknak szóló sürgönnyel végződött. Maga adta fel a sürgönyt s lehajtott fejjel tért vissza a faluból; egyszerre valami szégyenkezés fogta el — különös és szörnyü érzés, melyet nem emlékezett, hogy valaha is érzett volna, valami félelem embertársaitól. Szivesen járt volna valami rejtett uton, de hát nem volt más, mint az országut s az ösvény át a falu rétjén és a temetőn az ő épületeihez. Egy öreg ember állt a forgónál s a Squire leszegzett fejjel ment neki, mint ahogy egy bika megy neki a keritésnek. Csöndben akart elmenni, de közte s az öreg törődött földmives közt generációkon át megerősödött kötelékek léteztek s ha életébe is kerül, nem haladhatott el szó nélkül egy ember mellett, kinek apja az ő apjáért dolgozott, apái kenyerét ette s apáival halt meg.

— Jó estét uram! Szép este van, fükaszálásra való idő.

A hang vékony és reszkető volt.

— Ez az én Squirem — látszott mondani — akármit is mondhatni rá.

Mr. Pendyce keze kalapjához nyult.

— Jó estét, Hermon. Az a, jó idő kaszálni.

Mrs. Pendyce Londonba ment. Fiatal szalmaözvegyek vagyunk; mi?!

Elhaladt.

Csak mikor elhaladt egy darabon, fogta föl, miért mondta ezt. Csak egyszerüen meg kellett mondani mindenkinek; mindenkinek, hogy senkise lehessen meglepve.

Sietve folytatta utját a ház felé, hogy idején öltözhessék föl az ebédhez, bebizonyitandó, hogy minden rendjén van. Hét tál étel lesz fölszolgálva neki és ha beszakad is az ég; de csak keveset evett és többet ivott a szokottnál. Ebéd után a dolgozószobájában a nyitott ablakhoz ült és a nap és a lámpa kevert világánál ujra elolvasta felesége levelét. Mint John, a spaniel — ő nála is időbe tellett, mig egy uj idea szük és hosszu fejébe hatolt.

Egészen bolondja volt Georgenak ez az asszony; nem tudja mit csinál; majd észre fog térni. Nem ő rajta van a sor, lépéseket tenni. S micsoda lépéseket is tehetne anélkül, hogy ő, Horace Pendyce, bevallaná, hogy nagyon is messzire ment s nincsen igaza? Ez sohase volt szokása s most már nem változtathatott rajta. Ha ő neki s Georgenak dacoskodni tetszett, lássák a következményeket és hogy mire mennek egyedül.

Csöndben ült a lámpafényben, mely a zöld ernyő alatt egyre lágyabb lett és zavarosan

gondolt a multra. S ebben a néma álmodozásban — mintha gunyolná valami — semmire sem emlékezett, ami nem lett volna kedves. Keményen akart volna gondolni rá, feketére festeni; de avval a makacssággal, mely ő vele együtt jött a világra, hogy ő vele együtt muljon el, szeliden, mint a jóság angyala jött felé az asszony, érzéseit kisérteni.

Édes illatot árasztva közeledett enyhe selyem susogással és várakozó hangon kérdezte: — Nos kedvesem? — mintha semmisem lenne terhére soha. Eszébe jutott, hogyan hozta Worsted Skeynesre harmincnégy évvel ezelőtt — félénken s mint egy rózsa, de a kisujjában is dáma, a drágaságom — mint öreg dajkája mondta.

Emlékezett reá, mikor George született, mint viasz, olyan fehéren és átlátszó szemekkel, melyekben csak a pupillák látszottak s reszkető mosollyal. És emlékezett rá mind e hosszu éveken keresztül, de soha, mint egy elhervadt, soha mint egy elmult asszonyra. Most, hogy már nem volt az övé, először fogta csak fel, hogy az ő számára még nem volt öreg, hogy neki még mindig félénk volt s mint egy rózsa, de a kisujjában is lady, a drágaságom. — S nem birta elviselni ezt a gondolatot; olyan nyomorult és olyan egyedül volt a lámpafényben, melyet szürke molyok

cikkáztak körül, mig John, a spaniel, elaludt lábainál.

S igy vette gyertyáját s felment aludni. Az ajtók, melyek a cselédség lakásához vezettek, már zárva voltak. Az egész nagy házban ez volt az egyetlen gyertya, az egyetlen lépés zaja. Csöndesen haladt fel, ahogy már annyi ezerszer ment, de még egyszer se igy s mögötte, mint egy árnyék ment John, a spaniel.

És ő, aki ösmeri az emberek és a kutyák lelkét, az anya, kitől minden jön s kihez mindenki hazatér, őrködött, és ahogy lefeküdtek, az egyik elhagyott ágyába, a másik az ajtóhoz lapulva, kék párnáján, álomba boritotta őket.

De jött a szerda s vele a szerdai feladatok. Akik elmennek a Stoics Club ablakai előtt és látják ott ülni a Stoikusokat, furcsákat képzelhetnek a tétlen falusi birtokos osztályról. S e képzelmek nem hagyják aludni őket, nem szünik beszédük keserüsége, mert maguk is szeretnék azt a „tétlen“ életet élni. De noha a közös Angliában illuziók a kedves osztályrészünk és mind tévesen vélekedünk embertársainkról — ha nem is bánatunkra — „tétlen“ nem a helyes kifejezés.

Worsted Skeynes ura vállaira számos és nehéz kötelesség nehezedett. El kellett látogatni az istállóba, elhatározandó, megsütik-e Beldame lábait, vagy eladják-e az uj pejkót, mert nem

fut elég sebesen, s elintézni a Bruggans vagy Beals-féle zab zavaros ügyét Bensonnal, ki flannel ingujjban s bőrővvel ugy nézett ki, mint egy őszbajuszu vastag fiu. Azután órákig ülni a dolgozószobában számlákkal és jelentésekkel, melyekre mindig a legnagyobb gondot kell forditani, nehogy Izé nagyon sokat fizessen kevésért, vagy keveset sokért és azután Jarvis főerdőőrhöz sietni, az uj magyarországi madár egészsége után kérdezősködni, vagy kigondolni vele egy tervet, megakadályozandó, hogy a következő hajtás alkalmával e kedvenc állatok, melyeket ifjuságuk óta táplált, ne repüljenek mind át Lord Quarrymanhoz. S ez sokáig tartott, mert Jarvist érzelmei késztették, hogy hatszor kijelentse: — Amondó vagyok uram, hogy nem kellett volna annyi madarat veszitenünk az utolsó hajtáskor. — S Mr. Pendycenek felelnie kellett: — Bizony nem Jarvis — Nos és mit ajánl? — S a másik égető kérdés, hogyan birható rá számos fácán és számos róka, hogy teljes szimpátiában éljen egymással, mit végtelen szeretettel beszéltek meg, mert a Squire azt szokta mondani: — Jarvis ért a rókákhoz — s nem türhette, hogy vadállománya megfogyatkozzék.

S akkor visszatért szükös lunchéhez, vagy néha nem is reggelizett, hogy friss és munkaképes maradjon, s ujra nekiindult gyalog vagy

lóháton a gazdasági udvarba vagy még messzebb, ahogy éppen kellett, az egész hosszu délután éles szemmel vizsgálva a marhát, a répa szinét és a falak, árkok, meg keritések állapotát.

Azután ismét hazatért a tea s a Times mellé melynek eddig csak futó pillantások jutottak, figyelve mindama parlamenti rendszabályokra, melyek a dolgok jelenlegi állását legtávolabbról is veszélyeztették, kivéve természetesen ama vámot, melyre Worsted Skeynes emelése szempontjából oly nagy szükség volt. Még olyan alkalom is adódott, hogy csavargókat hoztak eléje, hogy itéljen fölöttük, s ő csak annyit mondott: — Mutassa a kezét, ember, — és ha nem találta tisztességes munkában eldurvultnak, azonnal börtönbe küldte őket. De ha durvák voltak, Mr. Pendyce zavarba jött s elkezdett föl és alá járni, őszintén iparkodva rájönni irántuk való kötelességeire. Voltak napok, mikor csaknem teljesen el volt ez ülésekkel foglalva, mikor mindenfajta bűnösöket vezettek eléje, kiknek vétkük nagysága szerint mérte a büntetést, elkezdve fölül a vadorzástól egész le addig, aki megverte a feleségét; mert noha humánus ember volt, a tradició nem engedte, hogy az e fajta sportot igazán bünösnek tekintse — legalább is vidéken.

Az igaz, hogy mindezen ügyeket egy fiatal

iskolázott elme sokkal rövidebb idő alatt elvégezte volna, de ez a tradició sérelme lett volna, megzavarná a Squiret meggyökerezett meggyőződésében, hogy elvégzi kötelességét és a gonosz nyelveknek alkalmat ad arra, hogy megjegyzéseket tegyenek „tétlenségére". S noha mind e fáradozás közvetve, vagy közvetlenül a saját érdekeinek volt szentelve, mi más volt ez, mint hona iránti kötelességének teljesitése; minden angol ember előjoga értelmében, hogy korlátolt legyen.

De ezen a szerdán mindennek ize elveszett a számára. Mert egyedül lenni saját földjei között, egész egyedül, anélkül, hogy valaki törődnék vele, egyáltalán csinál-e valamit, anélkül, hogy elmondhatná valakinek, hogy Beldame lábát meg kell sütni, s hogy Peacock ujabb keritéseket kér, ez több volt, mint amit elviselhetett. Sürgönyözhetett volna a lányoknak, hogy jöjjenek haza, de nem volt képes magát rá elhatározni, hogy kérdezősködéseiknek megfeleljen. Gerald Gibraltárban volt! George — George már nem volt a fia! és büszkesége nem engedte, hogy annak az asszonynak irjon, ki igy magányban és szégyenben hagyta. Mert legbelül a dacos harag mélyén a Squire szégyent érzett, szégyent, hogy kerülnie kell szomszédait, nehogy olyasmit kérdezzenek, mire jó hirneve és büszkesége ér-

dekében hazugsággal kell felelnie, szégyent, hogy nem ur a saját házában, még inkább, hogy mindenki látni fogja, hogy nem az. Persze nem tudta azért, hogy szégyenli magát, nem volt az önvizsgálódáshoz szokva, mindig távol tartotta magától, csak pozitiv dolgokat tudott elképzelni, pl. mikor reggel fölnézve, nem látta nejét a reggeliző asztalnál, de Bester készitette a kávét, azt gondolta: Természetesen a fickó mindent tud, csodálnám is . . . Vagy mikor látta Mr. Bartert a kastély felé közeledni: — Ördög vigye el! nem akarok talákozni vele! s kimenekült, utólag bosszankodva, hogy igy elszökött a lelkész elől. Mikor a skót kertben Jackmanra talált, ki a rózsákat locsolta, igy szólt hozzá:

— Urnője Londonba ment, — s azután hirtelen elfordult, bosszankodva, hogy valami titkos impulzus folytán ezt kellett mondania.

S igy volt az egész hosszu, szomoru napon át, s csak abban talált vigasztalást, hogy testamentuma másolatában kihuzta a Georgera vonatkozó hagyatékokat és egy klauzulán dolgozott, mellyel helyettesitse:

— Mivelhogy legidősebb fiam, George Hubert, gentlemanhoz és Pendycehez nem illő magaviselete által bizalmamra méltatlannak bizonyult és mivelhogy sajnálatomra képtelen vagyok az örökösödés sorrendjét megváltoztatni,

ezennel kijelentem, hogy semmiképen ne részesüljön egyéb vagyonom vagy személyi tárgyaim elosztásánál. Őszinte hitem, hogy családom és a hon érdekében cselekszem igy, s harag nélkül teszem ezen kijelentést.

Mert vágyakozása felesége után nem engedte, hogy rá haragudjék: ez is hozzájárult ahhoz, hogy annál jobban haragudjon fiára.

Az utolsó postával levél jött Pendyce tábornoktól. Keze, midőn felbontotta, oly reszkető volt, mint öccse irása.

Army and Navy Club.

Kedves Horace!

Minek az ördögbe küldted azt a telegrammot. Elrontotta a reggelimet és legnagyobb sietségben inditott utnak, hogy Margeryt teljesen jól találjam. Nagyon örültem volna ha gyöngélkedő, vagy akármi más történt vele, de ruhával, vagy tudj' Isten mivel volt elfoglalva, s attól tartok, egészen bolondnak nézett, hogy olyan korán reggel állitok be. Nem kellene megszoknod a sürgöny küldözgetést. A sürgöny mindig jelent valamit, legalább is én mindig annak vettem. Találkoztam Georgeal, aki épen tőle jött s nagyon sietett. Nem irhatok most többet, mivel luncholni megyek.

Szerető fivéred

CHARLES PENDYCE.

— Jól érezte magát. Látta Georget.

A Squire megkeményedett szivvel ment fel lefeküdni.

S a szerda is véget ért . . .

És igy csütörtök délután a barna kanca vitte őt végig a réten, követve John, a spaniel által. Elhaladtak a the Firs mellett, hol Bellew lakott, s jobbra fordulva, fölfelé indultak a Common felé; s velük ment annak a fickónak a képe, aki mindennek oka volt, s kinek képe most egyre üldözte a Squiret; magas vállu, kis égő szemü kisértet, rövidre nyirt veres bajusszal s vékony, hajlott lábakkal. Foltja az előtte oly drága társadalmi rendnek, szégyene a hereditásnak, Isten ostora, mint Attila a hun, valami átkozott karikaturája annak, aminek egy falusi urnak lenni kellene, sport és levegőszeretete, kitartása és bátorságának, céltudatosságának, s hogy meg tudja inni a porcióját, mint férfihez illik. — Igen — valami istenverte mumus ember volt ez, egy desperado, akit hajdan egyszerüen lelőtt volna valaki, egy iszákos fehér arcu ördög, aki megvetette őt s kit ő, Horace Pendyce, gyülölt, de nem tudott egészen megvetni. — Mindig van egy ilyen vadászatkedvelő a vidéken — társaságának szégyene. Post equitem sedet Jaspar Bellew.

A Squire fölért a domb tetejére, honnan egész Worsted Scotton látszott. Homokos sik

volt, tele borókával és erika bokrokkal, meg nehány skót fenyővel, nem ért semmit, de ő vágyott utána, mint ahogy a gyerek vágyik az után az egy darabka után, amit más harapott ki almájából. Bántotta, hogy igy itt van; az övé, s még se az övé — mint egy feleség, aki nem volt igazán feleség — mintha a sors az ő bőrére örvendeztetne meg mást vele. S igy képzete róla nem lehetett teljes, mert ugy, mint másoknál is, a Squire szemeiben is határozott formát öltött az, amit szeretett, s ami az övé volt, — valami, amit látott. Akárhányszor gondolt Worsted Skeynesre, s ezt szinte állandóan tette, határozott és kézzelfogható bár megmagyarázhatatlan kép merült föl előtte, s akármi is volt az, tudta hogy Worsted Scotton el fogja rontani. Igaz, hogy nem tudta volna mire használja e réteket, de keserüséggel érezte, hogy a parasztok csak csupa nyakasságból állnak ellent, s ezt nem türhette. Még egy marha se hizhatott meg, két év alatt se, ezeken a sovány mezőkön s csak három vén szamár tengődött rajtuk, hátralévő napjaikra. A szükkeblü falusiaknak nem volt más hasznuk belőle, mint egy pár darab tőzeg az egyik sarokban, meg nehány köteg rőzse és száraz lomb. Meg nem is ő rajtuk mult, majd rendbe jött volna velük, csak Peacock, az a fickó volt az oka, kinek földje épp határos volt a közös legelővel, s

kinek apái is mindig renitensek voltak. Mr. Pendyce körüllovagolt a réten s nézte a korlátot, melyet apja állitott fel, mig ahhoz a részhez nem ért, melyet Peacock apja rombolt le, midőn különös véletlen folytán, mely még nyomtatott okmányokban is előfordul, magára Peacockra bukkant, aki ott állott a résben, mintha előre látta volna a Squire látogatását. A kanca magától megállt s illő távolságban John, a spaniel is leheveredett gondolkozni, néha le-lenyelve nyelvét.

Peacock ott állt, kezeit rövid nadrágja zsebébe mélyesztve. Fején ócska szalmakalapot viselt, szemeit a földre függesztette s ménje, melyet a kerités maradványához kötött volt, szinte a földre nézett, mivel legelt. Mr. Pendyce küzdelme égő istállójával azóta is a farmer „gyomrában" volt. Érezte, hogy napról-napra inkább elfeledi, hogy nemsokára egészen elfogja felejteni. Érezte, hogy az apáitól örökölt tiszteletreméltó kétségek naponta ujra felkelnek benne. S igy feljött megnézni, az a rés micsoda hatással lesz hálaérzékére. A Squire láttára kis szemei zavartan vándoroltak ide-oda, mint egy malac szemei, ha hátulról egyet rugnak rajta. Hogy Mr. Pendyce épp ezt a pillanatot választotta az idejövetelre, valóban a gondviselés műve volt, mely mindent tud és tudja, mi természetes e pillanatban Mr. Pendyce számára.

— Jó estét, Squire. Száraz idő, kellene az eső. Nem lesz szénám, ha igy megy.

Mr. Pendyce felelt.

— Jó estét, Peacock. Nos, földjein igen szép a fű.

Hirtelen elforditották szemeiket, mert e percben nem birták egymás látását. Csönd volt s aztán megszólalt Peacock.

— Hát mi lesz a kapummal, Squire? — Hangja remegett, minthogyha még most lehetne számitani a hálájára.

A Squire ingerült tekintete jobbra-balra siklott a bekeritetlen részen s eszébe ötlött:

— És ha megcsináltatnánk a kapuit a nyomorultnak, hagyná-e, hogy ismét bekeritsem Worsted Scottont?

Ránézett a szögletes szakállas emberre s a Paramor által oly gonoszul elkeresztelt ösztöne sugta:

— Nos, mi bajuk a maga kapuinak? szeretném tudni.

Peacock ránézett most, hangja már nem remegett, valami durva jóizüséggel mondta:

— Hát a fele csupa rothadt már — s megkönnyebbülten lélegzett, mert érezte, hogy a hála kihalt szivéből.

— Örülnék, ha az enyémék otthon félolyan jók lennének. Gyerünk John — s sarkantyujával megérintve a kancát, Mr. Pendyce meg-

fordult; de ahogy egy tucat lépést tett, már megállott.

— Mrs. Peacock jól van, remélem? Mrs. Pendyce Londonba ment.

S kalapjához nyulva, anélkül hogy várta volna Peacock válaszát, ellovagolt. Peacock farmja mellett vágott át a réteken s a crickettérre ért, saját földjére, melyet annak engedett volt át.

Éppen a Coldinghamiaknak adtak volt revanchet s a Squire megállt, hogy nézze. A játszóhelyről egy magas alak közeledett lassan feléje. A Hon. Geoffrey Winlow volt; s a Squire alig tudta magát visszatartani, hogy meg ne forditsa a kancát s odébb ne álljon.

— Meg fogjuk Önöket verni, Squire. Hogy van Mrs. Pendyce? Nőm üdvözleteit küldi.

A fényes napvilágban a Squire arca vörösebb volt a szokottnál.

— Köszönöm, — mondta — igen jól érzi magát. Londonba ment.

— S ön nem megy fel mostanság?

A Squire szemei találkoztak a másik közönyös tekintetével.

— Alig hiszem — mondta lassan.

A Hon. Geoffrey visszatért kötelességeihez.

— Szegény jó Barterunk paccolt — mondta vállán keresztül.

A Squire észre vette, hogy Barter közeledik hátulról.

— Nézze csak a baloldali embert — mondta felvetett ajakkal. — Nézze csak a lábát. Csak nem akarja mondani, hogy az nem volt hiba. Fölforditott egy ilyen hibás labdával. Holtbiztosan hibákat csinál. S ez a Locke ugy való birónak . . . — Megállt és komolyan figyelte a játszót.

A Squire nem felelt; mereven, mintha ércbe öntötték volna, ült lován. Aztán köhintett.

— Hogy van a felesége — kezdte — Mrs. Pendyce már meglátogatta volna, de Londonba utazott.

— Feleségem! oh feleségem nagyon jól van — felelte Barter, anélkül hogy viszafordulna. — Nos, még egy! na hallja Winlow, igazán kár.

— Kérem, ne tessék a vezetővel beszélni. — hallatszott Winlow kellemes hangja.

A Squire megforditotta kancáját s ellovagolt; John, a spaniel, ki egy kis távolból figyelt mindenre, lógó nyelvvel loholt utána.

Pendyce áthaladt egy kapun, s azután a birtokhoz tartozó berken s John, a spaniel orra állandó mozgásban volt, mert jobbra-balra élőt szimatolt. Hüvös volt itt. A juniusi lomb hosszu sátort alkotott, melyen átragyogott az ég kékje; a tölgyek és mogyoróbokrok meg kőrisek közt itt-ott egy nyirfa finom teste fénylett, ugylátszott, mintha e nehézkes fák büszkén foglyukra, körülvennék s nem

akarnák többé erdejük e gyöngéd lelkét elbocsátani. Mert ha elmenne erdőjük urnője — fantasztikusabb és kecsesesebb valamenynyiüknél — akkor, jól tudták, vége lenne tisztességüknek, egész létezésük tartalmának és szépségének.

A Squire leszállt, megkötötte lovát s leült egy ledöntött hársfatörzsre, egy ilyen nyirfa alatt. A kutya is leült s szemeivel dédelgette urát. Itt ültek hát, a gondolataikkal, de gondolataik nem voltak egyformák. Mert ezalatt a nyirfa alatt állt Horace Pendyce és megcsókolta aznap, mikor Worsted Skeynesre hozta; s ha nem is jutott eszébe a hasonlat közte s a nyirfa közt, mint valami szegény fantasztának, de azért emlékezett ama régmult délutánra. De John, a spaniel nem gondolt rá, mert csak igen ködösen emlékezhetett volna ez eseményre, mivel akkor születéseig még huszonnyolc év hiányzott.

Pendyce sokáig maradt még ott lovával s kutyájával; s az aludni látszó fekete spaniel szőre közül néha egy tekintet, mint egy hüséges csillag villogott urára. A nap is ragyogott s aranyba vonta a nyirfa törzsét. A bozótban körös-körül madarak és négylábuak megkezdték esti életüket, házinyulak suhantak ki az utra, csodálkozva vették észre a kutyát s tovasiettek. Tudták, hogy lovas emberek nem

szoktak házinyulakra lődözni; de ez a fekete, hosszuszőrü teremtés nem tetszett nekik, nagyon is remegett az orra, ahányszor mutatkoztak. A szunyogok is kijöttek táncukra és minden hang, illat és árnyék az este hangjává, illatává és árnyékaivá vált; s a Squire szivében is este volt.

Lassan és nehezen emelkedett fel a fatörzsről és lóra ült, hogy hazatérjen. Ott se volt kevésbbé magányos, de egy ház jobb, mint egy erdő, ahol táncolnak a szunyogok, négylábuak és madarak kóborolnak neszelve s egyre hosszabb lesz az árnyék, hol a nap végigsiklik a fák törzsein s senki se vet ügyet ő rá, aki pedig mindeneknek ura: az ember.

Már elmult hét óra, mire dolgozószobájába lépett. Az ablakban egy hölgy állt és Pendyce azt mondta:

— Ah, bocsánat . . .

A hölgy visszafordult; a felesége volt. A Squire rekedt hangot hallatott, megállt s ugy maradt szó nélkül, kezét szemeihez emelve.

VIII.

AKUT „PENDYCITIS“ ROHAM.

Mrs. Pendyce igen bágyadt volt, mikor elsietett Chelseaból. Órákon át nagy emóciókon ment keresztül s mitsem evett.

Meg van irva, olyanok az emberek hangulatai, mint napnyugtakor a felhők vagy a gyöngyház szinei — egymásba nőve, mint egy himzés szálai, — bizonytalanabbul az áprilisi napnál s mégis bizonyos ritmussal, mely sohasem marad ki s melyet senkisem láthat előre. Egy csésze tea az uton hazafelé s egész lénye fölélénkült. Egyszerre ugy látta, mintha sok hühó lett volna semmiért. Mintha valaki tudta volna, mily ostobák lehetnek az emberek s fantáziát komponált volna ebből az ostobaságból. De nem soká tartott Mrs. Pendycenél ez a kedélyállapot, szembeállitva a „hát most mit csináljak?“ problémájával.

Elérte a hoteljét anélkül, hogy határozott volna, leült az irószobába Gregorynak irni s ahogy ott ült, tollal a kezében, kisértést érzett, keserü dolgokat mondani neki, hogy ilyenekbe juttatta mindnyájukat rossz emberismeretével. De oly kevés gyakorlata volt a keserü

szavakban, hogy egy sem jutott eszébe, mely elég kedves lett volna s kénytelen volt végül is kihagyni őket. Mikor befejezte s elküldte a pár sort, jobban érezte magát. S hirtelen eszébe ötlött, hogy ha gyorsan csomagol, épen ideje lenne még elérni az 5.55-i vonatot Worsted Skeynesbe.

Ugy, mint mikor otthonát elhagyta, ugy visszatérésekor is ösztönét követte, mely elkerültette vele a botrányt és fölösleges szenvedtetést.

A rozzant, penészes s istállószagu falusi konflis majdnem szeretettel vitte őt a hall felé. Az öreg, csupasz arcu, vig madárképü kocsis őrülten hajtott, szinte érezve, bár mitsem sejtett, hogy két egész s egy fél nap ép elég volt távollétnek utasa számára. A portásház rácsánál az öreg Roy feküdt s e látvány ugy megremegtette asszonyát, mintha most értené csak igazán: — hazajött. Haza!! A hosszu, keskeny, egyenes dülőut, a csend s ködök, a záporok s hosszu meleg délutánok; az égő fa, a friss széna s az ő virágainak a szaga: a Squire hangja, a fűkaszáló zöreje, kutyaugatás s a cséplőgép távoli hangja; templomi harangszó s csengetés, Mr. Barter prédikációi; még az ételek ize is! S mindezek az illatok s hangok s izek örökkévalóknak tüntek föl neki a multban — s örökké folytatódóknak a jövőben.

Fölváltva pirult s sápadt s sem örömöt, sem bánatot nem érzett, oly hirtelen, nagy hullámként boritotta el régi élete. Azonnal bement a dolgozóba, hogy ott várja be az urát. Rekedt hangot hallott s szive hevesen kezdett verni, mig az öreg Roy s John agár halkan mordultak egymásra.

— John — suttogta, — nem örülsz, hogy látsz, kedves?

John agár mozdulatlanul ülve, csóválta farkát.

A gazda végre fölemelte fejét.

— Ugy, Margery? — volt minden, amit mondott.

Megöregedettnek s olyan fáradtnak látszott.

Az ebédgong hallatszott s, mintha ez vonzotta volna, egy fecske repült be az egyik keskeny ablakon s körbe szálldosott. Mrs. Pendyce szemei követték reptét.

A Squire hirtelen egy lépést tett előre s megfogta a kezét.

— Ne szökj meg tőlem többé, Margery? — mondta s, lehajolva, kezét megcsókolta.

Ennél a mozdulatnál, mely annyira nem hasonlitott férjéhez, Mrs. Pendyce elpirult, mint egy leány. Szemei az ura szürke s erősen borotvált feje fölött hálásaknak látszottak a gyengédségért.

— Van ujságom számodra, Horace! Helen Bellew szakitott Georgeal.

A Squire leejtette kezét.

— Idején — mondta. — Félek, hogy George ebbe nem nyugodott bele. Fejes, mint egy őszvér.

— Rettenetes állapotban találtam.

— Miért? Hogyan?

— Oly kétségbeesettnek látszott.

— Kétségbeesettnek? — mondta az ura, csodálkozó haraggal.

Mrs. Pendyce folytatta:

— Rettenetes volt az arcát látni. Vele voltam a délután — — —

A Squire hirtelen szólt:

— Nem beteg? Vagy igen?

— Nem, nem beteg. Ó Horace, nem érted? Féltem, hogy baj lesz. Olyan — nyomorult volt.

A Squire föl s alá járt.

— Biztonságban van most? — kérdezte.

— Igen, — mondta az asszony nehezen, — ugy hiszem, igen.

— Hiszed? mért hiszed? Mi a — — Margery, rosszul vagy?

Mrs. Pendyce, behunyt szemekkel, suttogta:

— Nem, kedvesem, semmi baj.

Mr. Pendyce közeledett s bár levegő s csend legfontosabb volt most feleségének, ő reáhajolt s mindent megkisérelt, hogy el ne aléljon; s bár epedt az egyedüllét után, az asszony értette

őt, mert tudta, hogy így tennie természetes volt. Dacára fáradozásainak, a szédülés érzése elmult hát, s Mrs. Pendyce megszoritotta férje kezét.

— Mitévők legyünk most, Horace?

— Mitévők? Uram Isten, mit tudom én? Ily állapotban vagy, mindez amiatt az átkozott Bellew fickó s a felesége miatt! Ami köll neked, az az ebéd. — Igy szólt s körüfogva felesége derekát, félig vezette, félig vitte be a szobájába. Ebédnél nem sokat s közönyös dolgokról beszéltek: Mrs. Barterről, Peacockról, a virágokról. Csak egyszer értek közel ahhoz, mit ösztönszerüleg elkerültek, mert a Squire hirtelen mondta:

— Biztosan láttad azt az asszonyt!

S Mrs. Pendyce mormogta: — Igen.

Korán vonult vissza s alig feküdt ágyában, mikor az ura az ajtóban megjelent s félig szégyenkezve mondta:

— Nagyon korán fekszem?

Ébren feküdt s néha-néha a Squire kérdezte: — Alszol, Margery? remélve, hogy beszélni kezd majd, mert ő sem tudott aludni. S az asszony tudta, hogy most kedves akar lenni hozzá s tudta, hogy ébren fekve az ura is azt gondolta, mint ő: — Mitévők legyünk most? — S hogy az ő képzeletében is egy magasvállu, vöröshaju valaki kisértett fehér, duzzadt

arccal. Mert, kivéve, hogy George szerencsétlen lett, mi sem változott s a bosszuállás fellege még ott függött Worsted Skeynes fölött. Mint valami nehéz föladatot, megismételgette gondolatait: — Most Horace felelhet Captain Bellew levelére, megmondhatja neki, hogy George nem fogja — igen, nem láthatja többet Helent. Kell, hogy feleljen. De fogja-e tenni?

Kereste férje karakterének titkos rugóit, megérteni próbálva, hogy a legjobb uton tudja megközeliteni. De nem volt benne biztonság, mert természetének minden, neki oly furcsának tünő, külsősége mögött volt valami, ami neki ép oly ismeretlennek, áthatlannak tünt, mint maga a sötétség — a léleknek valami durvasága, nyersesége, valami barbár — micsoda? S mint mikor himzés közben tűje valami csomóba akadt, oly akadályokat talált most a lelke a férje lelkében.

— Talán — gondolta — Horace ezt velem érzi.

Nem kellett volna ezt gondolnia, mert Horace sohasem készitett himzéseket s sem a lelke, sem a tűje nem tett felfedező utakat soha.

Másnap reggelig nem mert egy szót sem szólni. — Ha nem mondok semmit — gondolta, — talán magától fogja irni.

Anélkül, hogy észrevette volna tehát, minden mozdulatát figyelte s reggel látta őt egy

összegyürt levéllel, melyet Bellewének ismert fel, az iróasztalnál ülni; s ide-oda járt, apróságokkal foglalkozva, a szobában s a hallban. De a Squire nem adott jelt s oly mozdulatlan volt, mint orrával a lábai közt földön fekvő John agár.

Reggeli után Mrs. Pendyce nem birta tovább:

— Mit gondolsz, mit lehet most tenni?

A Squire erősen ránézett.

— Ha azt képzeled, — mondta végre — hogy valaha akarom, hogy dolgom legyen avval a Bellew-el, akkor tévedsz.

Mrs. Pendyce egy csokor virágot igazitott el s keze ugy reszketett, hogy a viz a vázából a teritőre folyt. Kivette zsebkendőjét s feltörülte a foltot.

— Nem válaszoltál a levelére, kedvesem?

A Squire megtámasztotta hátát a pohárszéken s merev alakja, egyenes nyakával s haragos, szurós pupilláju szemeivel szinte méltóságteljes volt.

— Semmisem fog rábirni! — mondta s a hangja nyers s erős volt, mintha valami nála nagyobbnak beszélne. — Egész reggel gondolkoztam rajta! s az ördögé legyek, ha megteszem. Az az ember egy paraszt. Nem fogom beadni a derekamat.

Mrs. Pendyce összekulcsolta kezeit.

— Ó, Horace, de mindnyájunkért! Add meg neki azt a biztositékot.

— Hogy nevessen rajtam! — kiáltotta az ura. — Sohasem!

— De Horace, azt hittem ezt kívánod Georgetól. Irtál neki s kérted, igérje meg.

A Squire felelt:

— Semmit sem tudsz erről, Margery; semmit sem tudsz rólam. Azt hiszed oda megyek s megmondom neki, hogy a felesége kidobta a fiamat? hogy hagyjam neki, ki egész idő alatt megkinzott engem, most a legjobb részt? Nem, még akkor se, ha el kellene hagynom a megyét — nem, ha . . . De mintha a legroszszabbat nem tudta volna elképzelni, elhallgatott.

Mrs. Pendyce, kezével ura kabátjának kihajtóján, lehajtott fejjel állt. Arca kipirult, szemei ragyogtak a könnyektől. S a megindultság meleggé s illatossá tette, bájossá, mintha oly fiatal lett volna ismét, mint az arcképén, mely fölötte függött.

— Akkor sem, ha én kérlek, Horace?

A Squire arca elsötétült az erős vértől; összekulcsolta kezeit, habozni s gondolkozni látszott.

— Nem, Margery, — mondta rekedten; — nem, nem, lehetetlen!

S elvonva magát az asszonytól, elhagyta a szobát.

Mrs. Pendyce utána nézett s szabadon maradt ujjai görcsösen egymásba kapcsolódtak.

IX.

BELLEW MEGHAJOL EGY HÖLGY ELŐTT.

Bellew háza, The Firs, néma volt s ebben a néma házban, melynek csak öt szobája volt lakott, egy öreg inas ült egy széken a tálaló szobában és a „Falusi Hirnök“ egy cikkét olvasta. Nem volt senki, aki zavarta volna, mert a háziur aludt s a kisegitő asszony még nem jelent meg az ebédet elkésziteni. Lassan olvasott, szemüveggel s a szavakat mindörökre bevéste szellemének tábláiba. A bagoly alakjáról és szokásairól olvasott:

— A bagoly, striges, a coracii alfaja, kb. 180 fajtában az egész földön el van terjedve. Alakja zömök, a feje nagy, előrenéző szemei s rövid csőrével, elálló tollazata folytán, különösen nagynak tünik, lába és lábszára többnyire egészen tollas. — Az öreg ember abahagyta és pislogó szemekkel nézett ki a keskeny ablakon a halvány napfénybe; egy kis madár, mely az ablakpárkányról nézte, sietve röpült tova.

Az öreg inas ujból olvasni kezdett „Éjjel többnyire neszteleníil repked és éles látása s hallása segélyével kis madarakat, rovarokat s bogarakat ejt zsákmányul. Három fő csoportot

különböztetni meg. A fülesbaglyokat, tollpamacsokkal füleiken, melyekhez az uhu, a mocsári fülesbagoly és a törpe bagoly tartozik, a kuvikokat, tollpamacs nélkül, többé-kevésbbé teljes fátyollal". Ismét abbahagyta s szemében szelid megelégedés fejeződött ki.

Odafönn a kis dohányzóban ura egy bőrszékben ült és aludt. Piszkos lovagló csizmába bujtatott lábait messze elnyujtóztatta. Ajkai zárva voltak, de egy kis nyiláson a szögletben halk bugyborékoló hang hatolt ki. Mellette a földön üres pohár állt; lába közt egy spanyol bulldog aludt. Feje fölött egy polcon nehány rongyos sárga novellafüzet hevert sportcimekkel. A kandalló fölött Mr. Jorrocks képe diszelgett, amint lovát egy folyó átuszására biztatja.

Az alvó Jaspar Bellew arca olyan emberé volt, aki messze lovagolt, hogy magamagától megszabaduljon s kinek holnap ismét meszire kell lovagolnia. Szalmaszinü szemöldei összehuzódtak álmában a viaszsárga, szeplős arca fölött s egy éles ránc állt közéjük; néha végigsuhant az alvó arcon egy olyan ember kifejezése, aki egy akadálynak megy neki.

A ház mögött, az istállóban, a kanca, mely őt vitte volt, miután utolsó zabszemeit is összeszedte, fölemelte orrát és átdugta boxja rácsán, hogy megkeresse a mént, melyet

a mai tikkasztó délutánon nem lovagoltak le, s mikor látta, hogy ébren van, prüszkölt kissé, mivel azt akarta mondani, hogy zivatar lesz. Különben minden néma volt az istállóban, a bokrok mozdulatlanul áltak odakinn s a néma házban aludt az úr.

De a tálalószoba csöndjében, széke szélén ülve az öreg inas olvasta: „a baglyok igen étkesek.“ S megállt, pislogott s hegyezte a száját; mert ezt körülbelül megértette.

Mrs. Pendyce ment át a réten. Legcsinosabb ruháját vette föl, füstszürke crèpeből s kissé aggódva nézett az égre. Vihar készült nyugaton s kezdte kergetni a halvány fellegeket. Lilaszine előtt feketés-zölden álltak a fák. Minden mozdulatlan volt, még a nyárfák ágai sem mozditották leveleiket s a lilaszin kiterjeszkedve, fenyegető, merev gyorsasággal közeledett. Mrs. Pendyce sietett, s két kézzel fogta fel szoknyáját; föltünt neki, hogy a marha szorosan együtt áll a bokrok alatt.

— Micsoda borzasztó felhők — gondolta. — Vajjon elérem-e a házat, mire kitör. — S ámbár ruhája sietségre intette, szive kényszeritette, hogy megálljon, oly hevesen dobogott s olyan nehéz volt. És hogyha Bellew nem volna józan? Emlékezett rá, menyire félt kis izzó szemeitől azon estén, mikor Worsted Skeynesen étkezett s aztán fölborult dogcartjával.

— Csak ne fogadjon nagyon rosszul — gondolta.

Most már nem térhetett vissza, de kivánta — óh mennyire — bár tul volna rajta. Egy csepp hullott a kezére. Átment az uton és föl-nyitotta a „The Firs"-hez vezető ajtót; rémülten pillantva az ég felé, sietett föl az alléen. A lila szin most már mint halotti lepel borult a fák koronáira, melyek mozogtak és jajgattak, mintha küzdenének és panaszkodnának sorsuk ellen. Nehány meleg esőcsepp hullt alá. Egy villám hasitotta át az eget. Mrs. Pendyce kezeit fülére szoritva sietett a veranda felé.

— Vajjon meddig tart? — gondolta. — Ugy félek.

Egy öreg, ráncos arcu inas nyitott hirtelen ajtót, hogy a vihart nézze s meglátva Mrs. Pendycet, a helyett ő rá bámult.

— Bellew kapitány ur itt van?

— Igen, nagyságos asszonyom. A kapitány ur dolgozószobájában van. Most nem használjuk a nappali szobát. Borzasztó vihar közeledik nagyságos asszonyom — borzasztó vihar. Méltóztassék pillanatig helyet foglalni, mig bejejentem.

A hall alacsony volt és sötét; az egész ház alacsony volt és sötét és kissé penész szagú. Mrs. Pendyce nem ült le, hanem állva maradt három rókafej alatt, melyeken két lovagló ostor

lelógó szijjal nyugodott. S az állatfejek láttára önkénytelenül eszébe jutott:

— Szegény ember, mennyire egyedül lehet itt.

Ijedten rezzent össze. Valami térdéhez furakodott, óriási buldogg volt. Lehajolt s elkezdte simogatni az állatot s mivel már elkezdte, nem igen hagyhatta abba, mert mihelyt elvonta a kezét, a dogg hozzá furakodott s Mrs. Pendyce féltette a ruháját.

— Szegény öreg, szegény öreg — mormogta. — Senkise törődik veled, mi?

Egy hang szólalt meg mögötte:

— Mars ki Sam! Bocsánat, hogy várattam. Parancsol kérem befáradni?

Mrs. Pendyce, hol elsápadva, hol elpirulva belépett egy alacsony, burkolatos, kicsiny szobába, melyben szivar és szeszek illata érzett. A kis részekre osztott ablakon át láthatta végígsöpörni az esőt; a bokrok csöpögtek és hajladoztak a zuhatagban.

— Nem foglal helyet?

Mrs. Pendyce leült. Összekulcsolta a kezeit; most fölemelte a szemét s félénken nézett a ház urára.

Sovány, magas alakot látott, kissé széjjel álló, hajlott lábszárakkal, borzas szőke haj, szeplős arc s apró sötét, pislogó szemekkel.

— Sajnálom, hogy a szoba ily rendetlen;

ritkán van hölgyekhez szerencsém. Aludtam, ebben az évszakban ez már szokásom.

A vörös bajusz megmozdult, mintha az ajkak mosolyognának.

Mrs. Pendyce mormolt valamit.

Ugy rémlett neki, hogy mindez nem is valóság, csak rossz álom. Menykőcsattanás kényszeritte, hogy befogja a fülét.

Bellew az ablakhoz sétált, kinézett az égre s visszajött a kandallóhoz. Kis égő szemei szinte keresztülláttak rajta. — Ha nem beszélek rögtön, — gondolta, — nem is fogok egyáltalán.

— Eljöttem — kezdte s ezekkel a szavakkal elmult félelme; eddig oly bizonytalan hangja visszanyerte szokott csengését, nagy pupilláju szemei sötéten és szeliden néztek erre az emberre, kinek hatalmában voltak valamennyien. — Azért jöttem, hogy elmondjak önnek valamit, Bellew kapitány.

A kandallónál álló alak meghajtotta magát s őt, mint valami gonosz madár, ismét megszállotta a félelem. Szörnyü barbárság volt, hogy ő, vagy bárki kénytelen legyen ilyen dolgokról beszélni; barbárság, hogy férfi és nő ily kevéssé értsék meg egymást s oly kevés szimpátiával és tekintettel legyenek; barbárság, hogy ő, Margery Pendyce beszéljen erről a dologról, mely mindkettőjüknek fájdalmat okoz. Mindez

oly közönséges és nyomoruságos volt. Kivette zsebkendőjét és végig huzta ajkain.

— Kérem, bocsássa meg, hogy elmondom: felesége szakitott fiammal.

Bellew nem mozdult.

— Nem szereti Georget, ő maga mondta nekem s fiam sohasem fogja többet látni.

Mily gyülöletes, milyen borzasztó!

Bellew még mindig nem szólt, csak ott állt, kicsiny szemeivel falva őt, meddig — nem tudta megmondani.

Hirtelen hátat forditott neki és a párkánynak támaszkodott. Mrs. Pendyce végig simogatta homlokát, hogy megszabaduljon az érzéstől, hogy mindez valótlan.

— Ez az egész, — mondta.

A hangja maga-maga előtt is idegen volt.

— Ha valóban ez az egész, — gondolta — akkor ugyhiszem fel kell állnom és mennem — s eszébe ötlött, — szegény ruhám bizony tönkremegy.

Bellew megfordult.

— Parancsol egy csésze teát?

Mrs. Pendyce halványan mosolygott.

— Nem, köszönöm, nem hiszem, hogy ihatnék most.

— Levelet irtam volt az ön férjének.

— Igen.

— S ő nem felelt rá.

— Nem.

Mrs. Pendyce látta, hogy reá bámul s kétségbeesett küzdelem kezdődött el benne. Ne kérje-e őt, hogy tartsa meg igéretét, mivelhogy George . . .? Hát nem azért jött? Nem kellene-e megtennie . . . mindnyájuk kedvéért?

Bellew az asztalhoz ment, whiskyt töltött magának s felhajtotta.

— Ön nem kéri tőlem, hogy szüntessem meg az eljárást, — mondta.

Mrs. Pendyce ajkai felnyiltak, de e nyitott ajkakon keresztül nem hatolt hang. Szemei, feketén fehér arcában nem mozdultak el a férfiétől, de nem szólt.

Bellew hevesen huzta végig kezét homlokán.

— Nos, hát megteszem! — mondta. — Az Ön kedvéért. Itt a kezem. Ön az egyetlen igazi lady, akit ösmerek.

Megragadta keztyüs ujjait, elszaladt mellette s Mrs. Pendyce egyedül volt.

Kiséret nélkül talált ki s a könnyek végigfolytak arcán. Csöndesen huzta be a hall ajtaját.

— Szegény ruhám! — gondolta. — Ugyan nem állhatnék itt egy kicsit? Már majdnem elmult az eső.

A biborfelhő elhuzódott s eltünt a ház mögött és a derülő ég csak apró fényes cseppeket hullatott alá s a fölhajtó fenyői mögött már kékség tündökölt. A rigók már bogarászni vol-

tak. Egy mókus kuszott fel az ágon, megállt s Mrs. Pendycere nézett s Mrs. Pendyce elfeledkezve nézett a mókusra kis zsebkendője mögül, mellyel szemét törölte.

— Szegény ember, — gondolta, — szegény árva ember . . . Itt a nap.

S ugy rémlett neki, mintha ebben a szép meleg évben először sütne a nap. Két kézre fogva szoknyáját, kilépett az utra s nemsokára ismét kinn volt a mezők között.

Minden, ami zöld volt, nedvesen csillogott s a levegő oly friss volt az esőtől, hogy a nyár illata mind eltünt a semmi kristályos illata elől. Mrs. Pendyce cipőcskéi mihamarabb átáztak.

— Milyen boldog vagyok — gondolta, — milyen vidám és boldog is vagyok.

És bár nem volt ilyen határozott ez az érzés, itt az ázott földeken olyan erős volt benne, hogy nem engedett tért semmi másnak.

A felhő, mely olyan régen függött Worsted Skeynes fölött, kitombolta magát s eltünt. Minden hang zenének tünt s minden, ami mozgott, táncolt. Korai rózsái után kivánkozott, hogy lássa, mint bánt el velük az eső. Át kellett mennie egy korláton s mikor szerencsésen átjutott, megállt, hogy jobban összeszedhesse szoknyáit. Most már otthoni földeken volt s éppen előtte, hosszan és fehéren a diadalmas

esti verőfényben, feküdt a ház; két fényes ablaka, melyekben megtört a napsugár, mintegy szemekként nézett el földje határai fölött; s mögötte balra nehézkesen, szürkén és szögletesen emelkedett a falu temploma. S körülötte, fent, alant béke volt . . . az angliai délután álmos, csöndes békéje.

Mrs. Pendyce elindult kertje felé. Közeledve, balról látta a Squiret és Mr. Bartert; ott álltak együtt s néztek egy fát — s az alázatos alantas osztály szimbolumaként — ott ült farkán John, a spaniel is s ő is nézte a fát. Mindakét ur arca egyfelé volt forditva s meglepetten vett észre bizonyos lényegbeli affinitást e két oly különböző arcban, sajátosságaik állandó rivalitása dacára. Mintha egy és ugyanazon szellem, megtestesülést keresve, ezt a két formát lelte volna s megzavarodva elhatározta, hogy mindkettőjükben fog lakozni.

Mrs. Pendyce nem intett nekik, hanem gyorsan keresztül ment a szilfák közt a rácsoskapun.

Kertjében egyenkint hullottak alá a fényes cseppek minden rózsalevélről s minden rózsa kelyhében viz drágakő tündöklött. Lejebb az uton gaz ötlött szemébe, odanézett s látta, hogy több is van.

— Oh mennyire be hagyják nőni gazzal — gondolta. — Igazán szólnom kell Jackmannak.

Egy rózsató, melyet maga ültetett, zizegett a közelben, aláhullatva csöppjeit.

Mrs. Pendyce lehajolt s egy fehér rózsát vett ujjai közé. S mosolygó ajkait a virághoz érintette.

VÉGE.

NYUGAT

Irodalmi és kritikai félhavi szemle
FŐSZERKESZTŐ: **IGNOTUS**
SZERKESZTŐK:
ADY ENDRE ÉS FENYŐ MIKSA.

Közöl regényt, novellákat, tanulmányokat, verseket, szinházi, művészeti és könyvkritikákat a legjobb irók tollából. A Nyugat félévenként külön szép kiállitásu kötetben **egy-egy külföldi regény** kiváló fordítását adja előfizetőinek. Az idén — 1914-ben ezeket:

John Galsworthy: Egy udvarház
forditotta Tóth Wanda

és

Charles Louis Philippe: Bubu de Montparnasse
forditja Balázs Béla.

Az ajándékkönyet elküldjük mindazoknak, kik legalább félévre előfizetnek. A Nyugat előfizetési ára egy évre 24 K, félévre 12 K. Egyes szám 1 korona 20 fillér.

Kérjen mutatványszámot a kiadóhivataltól, Budapest, IX., Lónyay-utca 18/b. szám.

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár